

*The Academy
of Management
and Administration
in Opole*

**MODERN PROBLEMS OF
MANAGEMENT:
ECONOMICS, EDUCATION,
HEALTH CARE AND PHARMACY**

**WSPÓŁCZESNE PROBLEMY
ZARZĄDZANIA:
EKONOMIA, EDUKACJA,
OPIEKA ZDROWOTNA I FARMACJA**

*Conference Proceedings
of the 4th International
Scientific Conference
November 11 - 14, 2016*

Opole 2016

The Academy of Management and Administration in Opole, Poland
Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine
Donbass State Pedagogical University, Ukraine
The Institute for the Study of Spatial Development, Ukraine
Katowice School of Technology, Poland
Kazakh National University named after al-Farabi, Almaty, Kazakhstan
Kharkiv National Economic University, Ukraine
Kharkiv National University of Radio Electronics, Ukraine
Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Ukraine
Kirovograd State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko,
Ukraine
The National University of Pharmacy, Ukraine
The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava,
Slovakia
SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine
L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine, Ukraine
The University of Economics in Bratislava, Slovakia

**MODERN PROBLEMS OF MANAGEMENT:
ECONOMICS, EDUCATION,
HEALTH CARE AND PHARMACY**

Conference Proceedings of the 4th International Scientific Conference

November 11 – 14, 2016

Opole 2016

ISBN 978-83-62683-94-9

Conference Proceedings of the 4th International Scientific Conference *Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy* (November 11 – 14, 2016, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration in Opole, 2016; ISBN 978-83-62683-94-9 (Paper); pp.208, illus., tabs., bibls.

Reviewers:

Stanislav Filip – PhD, Associate Professor, Vice Rector, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia

Marian Ciepaj – Doctor of Science, Professor, the Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Volodymyr Karpenko – Doctor of Science, Professor, Vice Rector, Kharkiv Medical Academy of Post-graduate Education, Ukraine

The Conference Proceedings of the 4th International Scientific Conference *Modern Problems of Management: Economics, Education, Health Care and Pharmacy* includes modern theories, their practical aspects, tools for analyzing and managing complex socio-economic, educational and medical problems of society development, as well as new research directions are presented. Grounded systematic methodological concept and design principles of socio-economic, educational and medical research, taking into account the features of social determinants in constructing models of social systems at various levels, the purpose of which is to substantially increase the efficiency of such systems. Separate attention is paid to the study of the educational and medical, financial and economic instruments of society's development in the spatial coordinate system.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Publishing House:

© Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
300 copies

Authors are responsible for content of the materials.

PROGRAM COMMITTEE

Igor Bogdanov – DcSc, Professor, Rector of Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

Valeriy Boiko – DcSc, Professor, Head of SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

Viera Cibáková – CSc, Professor, Ing., Rector of the School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia

Andrzej Grzybowski – Professor WST dr inż. arch., Rector of Katowice School of Technology, Poland

Marian Duczmal – DcSc, Professor, Rector of the Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Galina Fadieienko – MD, DrSc, Professor, Director of Government Institution «L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine», Kharkiv, Ukraine

Kapitolina Gurova – PhD, Professor, Director of Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Kharkiv, Ukraine

Svitlana Omelchenko – Dr.Sc, Professor, Rector of Donbass State Pedagogical University, Ukraine

Jana Péliová – PhD, Ing., Associate Professor, Vice-Rector of the University of Economics in Bratislava, Slovakia

ORGANIZING COMMITTEE

Oleg Bordousov – PhD, Associate Professor, Head of Department of Economics, Kazakh National University named after al-Farabi, Almaty, Kazakhstan

Nadiya Dubrovina – PhD, Department of Finance, the University of Economics in Bratislava, Slovakia

Wojciech Duczmal – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Russell Gerrard – PhD, Associate Dean for Undergraduate Programme, Cass Business School of City University, London, United Kingdom

Vladimir Gonda – PhD, Professor, Ing., Deputy Chair of the Department of Economic Theory, the University of Economics in Bratislava, Slovakia

Olena Kolesnikova – DcSc, Deputy Director of the Government Institution «L.T.Malaya Therapy National Institute of NAMS of Ukraine», Kharkiv, Ukraine

Iryna Kolupaeva – CSc, Head of the Department of Finance, Kharkiv Trade and Economic Institute KNUTE, Kharkiv, Ukraine

Yuriy Kostin – DcSc, Professor, Head of the Laboratory "Modeling economic processes in the energy sector", Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine

Alla Kotvytskaya – DcSc, Professor, Vice-Rector of the National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

Igor Lyman – DcSc, Professor, Vice-Rector for International Relations, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

Oleksandr Nestorenko – PhD, Associate Professor, Berdyansk Institute of State and Municipal Governance of CPU, Berdyansk, Ukraine

Tetyana Nestorenko – PhD, Associate Professor, Department of Economics of Enterprises and Economic Theory, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, Ukraine

Erika Neubauerova – PhD, Ing., Deputy Dean of the Faculty of the National Economy, the University of Economics in Bratislava, Slovakia

Aleksander Ostenda – PhD, Dean of the Faculty of Architecture, Building and Applied Arts, Katowice School of Technology, Katowice, Poland

Iryna Ostopolets – PhD, Associate Professor, Donbass State Pedagogical University, Slaviansk, Ukraine

Tadeusz Pokusa – Dr, Dean of the Economic Faculty of the Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Olga Posylkina – DcSc, Professor, Head of Department of Economics of Enterprises, the National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

Olena Raevneva – DcSc, Professor, Head of Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

Olga Shevchenko – PhD, Associate Professor, Kirovograd State Pedagogical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Andrzej Siwiec – Director of the Center for Pediatric named after John Paul II in Sosnowiec, Poland

Slawomir Śliwa – Dr, Deputy Dean of the Pedagogical Faculty of the Academy of Management and Administration in Opole, Poland

Olena Vysotska – DcSc, Professor, Kharkiv National University of Radio Electronics, Kharkiv, Ukraine

Petro Zamiatin – DcSc, Professor of Department of Surgery #1, Kharkiv National Medical University (Ukraine), SI of General and Urgent Surgery Institute named after V.Zaitsev NAMS of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.

CONTENTS

SECTION 1

CONCEPTS AND MODELS OF MANAGEMENT OF ECONOMIC SUBJECTS ON THE MICRO, MESO AND MACRO LEVELS

<i>Олександр С. Бачурський.</i> Сучасний підхід до визначення ефективного лідерства.....	11
<i>Валерія А. Биленко, Ангеліна С. Данько.</i> Роль велосипедного транспорту в управленні городським простором.....	13
<i>Ірина С. Борисова.</i> Фінансова безпека України: загрози та індикатори.....	15
<i>Татьяна В. Черемисина, Елена И. Токаренко, Виктория Н. Стражнік.</i> Специфіка городського маркетингу в провадженні курортного міста.....	18
<i>Валентина Д. Чумак, Тетяна Г. Мисник.</i> Оптимізація податкового навантаження як метод мінімізації впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства.....	20
<i>Галина Б. Дуда.</i> Заробітна плата – головний стимулюючий фактор в сільському господарстві.....	22
<i>Карина О. Єрьоменко, Вікторія А. Швачко.</i> Негативні аспекти візного туризму в Україні.....	25
<i>Олена В. Гасій.</i> Сутність понять «адаптація» та «адаптивність» регіональної банківської системи.....	27
<i>František Hošťan.</i> The allocation of primary financial risks in terms of imperfect information.....	29
<i>Олена В. Кальніченко.</i> Аспекти концептуального моделювання в інноваційних проектах.....	32
<i>Артур С. Карапетян, Максим О. Радченко, Наталя І. Бабіна.</i> Вдосконалення партнерських зв'язків туристичних підприємств.....	35
<i>Богдан В. Костюк.</i> Проведення податкового аудиту органами Державної фіскальної служби та механізм його вдосконалення.....	37

Євген О. Козлюк, Наталя І. Бабіна. Аналіз засобів бронювання готельних послуг у глобальній комп'ютерній мережі.....	40
Оксана М. Краснікова. Проблеми фінансового забезпечення розвитку території України.....	42
Olena V. Kryvda. The role of database management systems in processing of economic information.....	45
Анастасія Ю. Куранда, Анастасія А. Ставицька. Проблеми інтеграції України в світову економіку.....	47
Олена І. Макаренко. Концептуальні положення управління регіональним розвитком за умов випереджаючого нарощування нематеріального капіталу.....	49
Людмила І. Маніна, Оксана В. Бондар-Підгурська. Нанотехнології як основа формування національної моделі розвитку економіки та безпеки людини.....	52
Марина В. Маркусенко. Валютно-регуляторний режим: сутність и роль в функционировании национальной валютной системы в Республике Беларусь.....	55
Natalia Mushchynska. Foresight-technologies in the context of power decentralization in Ukraine.....	58
Лариса А. Некрасенко, Антоніна В. Калініченко. Управління зовнішнім боргом в країнах Східної Європи.....	60
Александр В. Несторенко, Яна Пелиова. Условия применения модели управления запасами с дефицитом и постоянными штрафными санкциями.....	63
Valery Osetskyi, Iryna Novikova. Innovative tool of implementing of modern geo-economic strategy in Ukraine.....	66
Filip Pokusa. Wykorzystanie środków promocji miasta w świetle zadań samorządu terytorialnego.....	68
Tadeusz Pokusa. Conditions of the growing importance of the orientation processes.....	73
Tetiana V. Polyova, Yuliya Y. Chirva. Modern requirements to administrative accounting in context of dynamic character of management enterprise process.....	76
Olena Shamanska. Investment the development of the resource potential of the enterprises.....	78

<i>Карина Ю. Шерстюкова.</i> Особливості розвитку бюджетно-фіскального механізму розподілу рентної плати в Україні.....	81
<i>Дмитрий А. Симоненко, Дмитрий В. Торба.</i> Информационная экономика и становление нового типа экономического роста	83
<i>Анастасія О. Сюткіна.</i> Формування національного туристичного бренду України.....	85
<i>Тетяна С. Скидан, Максим Г. Педченко, Володимир В. Дуленко.</i> Проблеми нерівномірного розвитку регіонів України.....	88
<i>Владислава І. Троян, Наталя В. Бібік.</i> Організаційно-економічні засади впровадження та управління корпоративною соціальною відповідальністю на підприємствах будівельної галузі.....	89
<i>Олександра С. Циганова.</i> Особливості контролінгу в адаптивному управлінні підприємством.....	90
<i>Іван В. Ванжа, Кирило В. Бочаров.</i> Статистичний аналіз тарифів у договорах про страхування життя.....	93
<i>Ольга И. Винокурова.</i> Идентификация рисков в рамках процедуры дью дилидженс.....	94
<i>Ірина Є. Волошенюк.</i> Податкова система України як невід’ємний елемент економіки: недоліки та перспективи розвитку.....	97
<i>Aneta Wszelaki.</i> Zasady gospodarki finansowej instytucji kultury.....	99
<i>Ольга В. Яроцька.</i> Позиції України в європейській системі зниження водоємності економіки.....	104

SECTION 2

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT IN EDUCATION SPHERE

<i>Наталя О. Алюшина.</i> Онлайн фасилітатор – суб’єкт управління контентом у віртуальному просторі.....	107
<i>Оксана А. Бабенко.</i> Оптимізація управлінської діяльності в контексті освітніх змін.....	109

Юлія А. Білова. Особливості організації процесу навчання дорослих.....	112
Наталія Г. Богданова. Теорія філософії «нового виховання» у працях С. Френе.....	115
Сергій М. Борщов, Анастасія С. Щелкунова. Особливості застосування комплексів гімнастичних вправ зі школярами на уроці фізичної культури.....	118
Oksana V. Brusakova. Transversality of legal education.....	120
Aleksandra Bуска-Zmuda. Kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych – opłata od zmian we wpisie do rejestru.....	122
Валентина П. Черній, Олена В. Нєворова, Людмила В. Нєворова. Комплексне використання засобів фізичного виховання для учнів з ослабленим здоров'ям.....	125
Олена Г. Гавриш, Ольга В. Ковальова. Соціальна робота з батьками у школах Німеччини.....	128
Емілія У.-С. Гуцало. Соціалізація студентської молоді в сучасних суспільних умовах.....	131
Ірина М. Главатських. Психологічний аспект вирішення навчальних проблем у інженерно-педагогічному ВНЗ.....	133
Олександр І. Холодний, Сергій О. Слепушкін. Інноваційні ознаки науково-методичної системи формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи.....	136
Лариса О. Кондратенко, Лідія М. Манилова. Роль психологічної культури керівника школи в побудові ефективної взаємодії з учителями в період посиленого впливу стресових факторів.....	138
Єлизавета Д. Кривуля, Анастасія О. Бойко. Філософсько-історичний аспект феномену самотності людини.....	140
Lesya V. Lytar. Motivation of medical students for learning as a part of general motivation for mastering the profession.....	143
Антонина С. Мирошниченко. Педагогические приемы и противоречия в арт-педагогике.....	145
Татьяна П. Несторенко. Непрерывное обучение в рамках европейского пространства высшего образования (пример Словакии и Украины).....	148

Олег М. Ножовнік. Педагогічний огляд прикладних аспектів фундаменталізації економічної освіти в Україні.....	151
Aleksander Ostenda. Edukacja regionalna na Górnym Śląsku.....	153
Ирина Ю. Остаполец. Экофасилитация в высшем образовании Украины.....	156
Анастасія В. Озаровська. Проблеми управління якістю освіти в умовах модернізації українського суспільства.....	158
Инееса В. Сергєєва, Сергей Д. Фатальчук. К проблеме имиджа педагога.....	160
Svitlana M. Shevchenko. Mathematics and its impact on development of professionals intelligence of IT-sphere.....	162
Надія М. Щербакова. Упровадження проектної технології у навчальний процес ВНЗ у контексті професійної підготовки вчителя.....	164
Stawomir Śliwa. Profilaktyka pedagogiczna w edukacji wczesnoszkolnej.....	166
Руслана Л. Сойчук. Демократичне виховне середовище як умова виховання національного самоствердження в учнівській молоді.....	168
Iana H. Tikan. Multicultural approaches to higher education in intercultural context.....	170
Дар'я С. Тінькова. До питання формування професійної компетентності майбутніх верстатників широкого профілю при вивченні теми «тіла обертання».....	173
Інна В. Трубник. Організація виховної роботи на педагогічному факультеті.....	175
Юлія О. Журавльова. Реформування освіти в Україні: інноваційний підхід.....	178
Олександр М. Зінов'єв. Фізична та соціальна реабілітація інвалідів, які мають порушення опорно-рухового апарату.....	180

SECTION 3
MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF CLINICAL MEDICINE, HEALTH CARE AND PHARMACY

<i>Світлана М. Феденько.</i> Оцінка доступності фармацевтичної допомоги на регіональному рівні.....	183
<i>Юлія Ю. Ільїна.</i> Відношення особистості до хвороби при кризі соціальної ідентичності.....	185
<i>Вадим Е. Христьян.</i> Некоторые показатели работы родильного стационара в зависимости от частоты обезболивания родов нейроаксиальными методами.....	187
<i>Лилия В. Христьян.</i> Индивидуальная гигиена полости рта как метод профилактики заболеваний пародонта.....	189
<i>Іванна В. Мельничук, Сергій А. Побігун.</i> Використання економетричного моделювання для визначення економічних втрат внаслідок низької якості питної води.....	191
<i>Оксана С. Погребняк.</i> Примусове надання медичної допомоги у судовому порядку особам, які хворіють на соціально-небезпечні захворювання.....	194
<i>Юлія В. Саута.</i> Проблема компьютерной зависимости у подростков.....	196
<i>Людмила Н. Сергеева, Геннадій Р. Микаєлян.</i> Перспективи застосування моделей клітинних автоматів у медичних дослідженнях.....	199
<i>Олексій А. Стасенко.</i> Рухова активність як важлива умова зміцнення здоров'я підростаючого покоління.....	200
<i>Ірина В. Сундукова.</i> Виховання ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я та здорового способу життя.....	203
<i>Сергей А. Урлов.</i> Синдром эмоционального выгорания педагогов.....	206

SECTION 1

CONCEPTS AND MODELS OF MANAGEMENT OF ECONOMIC SUBJECTS ON THE MICRO, MESO AND MACRO LEVELS

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА

Олександр С. Бачурський

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

alex_007-13@mail.ru

Питання лідерства викликало зацікавленість людини з древніх часів. Але систематизоване, цілеспрямоване вивчення лідерства пов'язують з працями Ф. Тейлора (початок ХІХ ст.). Ранні дослідження ставили за мету виявити якості або особисті характеристики ефективних керівників. Згідно з теорією «великих людей», кращі з керівників володіють певним набором загальних для усіх особистих якостей. Переважна більшість людей, особливо молодих та енергійних, не хочуть працювати в якості підлеглих: вони не бажають виконувати доручення і вказівки інших. Навпаки, більшість людей бажають сидіти в затишному кабінеті на м'якому кріслі і давати ті самі доручення та вказівки. Все більше людей прагнуть досягти посади керівника, але далеко не кожний досягає своїх цілей, та й не кожний може виконувати функції управлінця.

Темі ефективного лідерства присвячені численні дослідження як українських, так і закордонних вчених та практиків, зокрема, Р. Танненбаума, І. Вешлера, Ф. Масарика, П. Друкера, Ф. Фідлера, Ф. Хміля, В. Лозниця, Д. Виханського, В. Весніна. Робити з ефективного лідерства присвячені розробці теорій та моделей, які отримали світове визнання та затвердили себе як актуальні та науково обґрунтовані ідеї.

Під лідерством розуміють здатність впливати на поведінку окремих людей та їх групи, щоб спонукати їх діяти для досягнення мети. Дослідження довели, що під ефективним лідерством розуміють багатосторонній самоаналіз. Справжній лідер завжди задає собі питання такого типу, як: «Що в мене відмінно виходить?», «У чому мої сильні

сторони?» тощо. Вважається що лідерству можна навчитися самостійно. Також вважається, що лідерами стають не відразу [4]. Цьому традиційно передують встановлений тип кар'єри в організації або в організаціях, який сприяє розвитку цих навичок та вмінь. У передових школах бізнесу існують тренінги для розвитку людських якостей у тих, хто поставив собі за мету стати лідером. Вважається, що головним є те, що лідерство – це не комплект навичок і вмінь, а риси характеру, такі, як, наприклад, прийняття на себе ризику. Аналіз досліджень з лідерства дозволяє виділити два підходи до вивчення лідерства [3]:

1) підхід з позиції особистих якостей, який передбачає, що для лідерства у всіх типах ситуацій необхідний набір певних якостей. Пізніше теорія підходу була спростована і висунуто думку, що не існує такого набору особистих якостей, який присутній у всіх ефективних керівників;

2) поведінковий підхід, який створив основу для класифікації стилів керівництва або стилів поведінки. Це стало серйозним внеском і корисним інструментом розуміння складностей лідерства. Згідно з поведінковим підходом до лідерства, ефективність визначається не особистими якостями керівника, а швидше його манерою поведінки по відношенню до підлеглих.

Згідно з новою філософією управління, ефективним лідером вважається людина, яка усвідомлює, що його авторитет безпосередньо залежить від поваги підлеглих, а не від його формального статусу [2].

Виходячи з сказаного вище, можна виділити основні характеристики ефективного лідера XXI століття: доступний будь-якому працівнику, причому при обговоренні будь-яких проблем він незмінно доброзичливий; глибоко залучений в процес управління персоналом, постійно приділяє увагу системам заохочення, особисто знайомий з багатьма працівниками; не терпить кабінетного стилю, воліє частіше з'являтися серед рядових працівників і обговорювати проблеми на місцях, вміє слухати та чути, рішучий і наполегливий, що не має славу хитруном. У сучасних умовах лідерство не тільки дозволяє суттєво підвищити рівень продуктивності людини, але й сприяти розвитку особистості, яка буде здатна досягти «висот» з підтримкою власних нестандартних можливостей. Також процес лідерства дозволяє удосконалити внутрішню управлінську структуру відносин в організації, а також забезпечити незмінне переміщення вперед для досягнення кращих результатів, потрібних як для спільноти, так і для країни в цілому.

Література

1. Бовикин В. Новый менеджмент. – М.: Економіка, 2007. – 451 с.
2. Виноградський М.Д. Управління персоналом : навч. посібник / М.Д.Виноградський, А.М.Виноградська, А.М.Шканова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 502 с.
3. Менеджмент організації: теорія і практика: навчальний посібник / Л.І.Авдеев, О.К.Казакова, Т.Я.Лошкіна та ін. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 271 с.
4. Менеджмент організації. Навчальна допомога / Під ред. З.П.Румянцевой і Н.А.Саломатина. – М.: Инфра-М, 2008. – 424 с.
5. Мескон М. Основы менеджмента: учебник / М. Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури. – 3-е изд. – М: Вильямс, 2008. – 672 с.
6. Основы менеджменту: Підручник / О.Є.Кузьмін, О.Г.Мельник. – К.: Академвидав, 2009. – 414 с.

РОЛЬ ВЕЛОСИПЕДНОГО ТРАНСПОРТА В УПРАВЛЕНИИ ГОРОДСКИМ ПРОСТРАНСТВОМ

Валерия А. Биленко¹, Ангелина С. Данько²

Сумский государственный университет, г. Сумы, Украина

¹valeriya.bilenko@gmail.com, ²angelina_sumy@ukr.net

В условиях резкого увеличения населения нашей планеты, сокращающихся запасов полезных ископаемых вопрос выживания человека как вида становится все более актуальным. Осознание этой проблемы заставляет по-другому смотреть на использование пассажирского транспорта в управлении инфраструктуры города, особенно в городах, где сосредоточено большая часть жителей планеты. Проблема поиска альтернативных транспортных средств становится тем более актуальна в Украине и странах Европы, чем актуальнее становится проблема загрязнения воздуха выхлопными газами. Мода на использование велосипеда в целях передвижения по городу среди молодых людей дошла и до Украины, но осуществление подобной идеи усложнено многочисленными проблемами, связанными с несовершенством инфраструктуры городов. Решение этого вопроса требует детального и комплексного изучения.

Можно выделить ряд преимуществ, которыми обладает велосипед в сравнении с маршрутным такси или автомобилем. Например, в некоторых случаях велосипед является самым быстрым средством передвижения по городу, так как при его использовании не нужно тратить время на светофоры, автомобильные пробки и т. п. Велосипед требует гораздо

меньше места для парковки, чем автомобиль, а сам процесс парковки проще. Велосипед является экологически безопасным при использовании, не создаёт шум и опасные выбросы. Регулярное использование велосипеда улучшает физическую форму и способствует улучшению здоровья человека.

Эффективное управление городским пространством предполагает решение ряда проблем, связанных с внедрением велосипедной инфраструктуры в городское пространство. Одной из таких проблем можно назвать чувство дискомфорта, которое испытывают велосипедист, передвигающийся по переполненной машинами автостраде. К сожалению, инфраструктура многих современных городов спроектирована таким образом, что на первый план выходят потребности автомобилистов, а не велосипедистов или пешеходов. Многие города просто не имеют дополнительных полос для передвижения велосипедистов, велосипедных дорожек. Таким образом, на сегодняшний день при планировании управления городским пространством необходимо создавать отдельную велосипедную инфраструктуру. Она должна включать в себя велосипедные дорожки и маршруты, разметку и знаки для велосипедистов, разные виды парковок. Включение велосипедного движения в улично-дорожную сеть может заключаться в движении велосипедистов по тротуарам, отдельным полосам по проезжей части, искусственным конструкциям, отделённым велодорожкам и т. п.

Еще один элемент, который будет обязательно в себя включать разработка велосипедной инфраструктуры города – парковка. В зависимости от нужд пользователей, парковка может быть двух видов: долгосрочная (2-24 часа) и на короткий отрезок времени (1-2 часа). Стоянка, рассчитанная на короткий отрезок времени, может быть в виде буквы «U», куда велосипеды будут прикрепляться с помощью замка. Долгосрочная стоянка, рассчитанная на студентов и работающих людей, которые преодолевают огромное расстояние каждый день, может быть многоуровневой. Такая стоянка будет хорошо охраняемой, за что будут взиматься определенные суммы денег. Долгосрочная стоянка может находиться в отдельном помещении со специально отведенными помещениями для хранения велотранспорта, доступ к которым будет ограничен специальными платными пропусками. Пример такой парковки – парковка в Амстердаме (Нидерланды), представляющая собой многоэтажную велостоянку, в которую помещается около 6 тыс.

велосипедов. Также необходимо учитывать возможность проектирования так называемых «зелёных маршрутов» – защищённых велодорожек, которые отделены деревьями от автомобильных дорог. В некоторых городах с целью популяризации велосипедного движения введены специальные «дни без автомобилей», а также действует запрет на передвижение по городу машин с определенными номерными знаками. Например, за несколько месяцев до проведения климатической конференции ООН в Париже горожане провели «Всемирный день без автомобиля». В этот день было разрешено передвижение только транспорту скорой помощи, пожарной части, такси и электромобилям. Как альтернативу автомобилям для остальных участников дорожного движения предложили использовать велосипед или ходить пешком. Таким образом активисты пытались обратить внимание на проблему загрязнения воздуха вредными веществами от сгорания топлива. Проблема управления городским пространством, в особенности в Украине, на сегодняшний день является достаточно сложной, требующей комплексного подхода к её решению. Ответственный менеджмент сегодня требует эффективных идей, среди которых – внедрение и дальнейшая популяризация велосипедного транспорта и развитие велосипедной инфраструктуры, что позволит улучшить все составляющие развития города в современном обществе, включая экологическую, экономическую и другие. Использование опыта зарубежных стран во внедрении культуры велопередвижения станет хорошим начальным толчком для реализации подобных проектов.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ ТА ІНДИКАТОРИ

Ірина С. Борисова

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

satin-irena@yandex.ru

Фінансова безпека є ґрунтовною складовою економічної безпеки держави, оскільки на фінансах базується будь-яка економіка. Фінанси – кров економічної системи держави. Нехтування станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства підприємств і, зрештою, підриву системи життєзабезпечення держави з подальшою втратою її суверенітету.

Без обґрунтованої концепції фінансової безпеки неможливо сподіватись на реалізацію ефективного соціально-економічного розвитку держави. Механізм забезпечення фінансової безпеки включає такі елементи:

- об'єктивний і всебічний моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки;

- розрахунок порогових гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних показників (індикаторів), перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність і фінансову кризу;

- діяльність держави щодо виявлення і попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці.

Таким чином, побудова механізму забезпечення фінансової безпеки потребує визначення критеріальних вимог до неї. Ступінь впливу загроз визначається на підставі розрахунків і моніторингу системи зазначених індикаторів фінансової безпеки та порівняння їх із «пороговими» значеннями.

З метою формування висновків про існуючий стан фінансової безпеки в Україні проведемо дослідження окремих її складових. На основі узагальнення аналітичного матеріалу сучасних науковців [1-4] та з урахуванням статистичних даних проведемо оцінювання основних складових фінансової безпеки України у 2009-2014 рр., результати якого представимо у вигляді табл. 1. Дані табл. 1 свідчать, що стан фінансової безпеки України не просто потребує істотної уваги, а може характеризуватися як загрозливий. У зв'язку з цим необхідно дослідити загрози, які впливають та визначають стан фінансової безпеки України.

Проведений аналіз загроз фінансово-економічної безпеки показав, що в інтересах реального соціально-економічного розвитку, Україні необхідно переглянути урядовий курс і провести реформи в бюджетній, борговій, валютній, грошово-кредитній, зовнішньоекономічній сферах.

Таким чином, створення повноцінного механізму забезпечення фінансової безпеки держави передбачає перш за все вирішення широкого кола проблем, що стосуються формулювання критеріїв та принципів забезпечення фінансової безпеки, визначення пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері, здійснення постійного відстеження факторів, які викликають загрозу фінансовій безпеці країни, а також вживання заходів щодо їх попередження та подолання.

Таблиця 1. Загальні показники фінансової безпеки України за 2009-2014 рр.

Показник	Роки					Оптимальне значення
	2010	2011	2012	2013	2014	
Показники бюджетної безпеки						
Відношення дефіциту держаного бюджету до ВВП, %	6,7	1,7	3,6	4,4	3,2	Не більше 3-4
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	29,17	31,11	31,58	30,63	31,6	Не більше 30
Асигнування на науку, % до ВВП	0,7	0,52	0,41	0,32	0,31	Не менше 1,7
Видатки на утримання оборони та армії, % ВВП	1,05	1,03	1,03	1,03	1,03	Не менше 2
Обсяг трансфертів з державного бюджету, % до ВВП	7,23	6,84	8,88	10,03	9,12	Не більше 15
Показники валютної та грошово-кредитної безпеки						
Обсяг іноземної валюти відносно гривневої маси (рівень доларизації), %	29,1	30,3	32,1	29	26	10
Частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів, %	40,31	46,03	37	34	33	50
Індекс зміни офіційного курсу гривні до долара США, сер. за пер., %	1,02	1,01	1	1	1	6
Рівень інфляції за рік, %	9,10	4,60	-0,20	0,5	8,5	7
Різниця середньозваженої ставки за кредитами та облікової ставки НБУ, %	6,85	6,55	8	10,5	9,3	10
Показники боргової безпеки						
Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, %	39,4	36,1	36,1	39,2	55,8	Не більше 55
Відношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП, %	25,25	26,00	21,91	20,1	28,6	Не більше 25-30
Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	759,2	821,1	848,1	824,0	1131,0	Не більше 200
Відношення державного зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг, %	54,04	40,39	37,40	48,23	61,4	Не більше 70
Відношення відсоткових платежів з обслуговування зовнішнього боргу до річного експорту товарів і послуг, %	0,8	1,1	0,7	0,9	1,2	Не більше 12
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування внутрішнього боргу до доходів державного бюджету, %	9,5	15,1	12,8	12,2	20,0	Не більше 25

Додаткові труднощі у формуванні системи фінансової безпеки України пов'язані з відсутністю в країні координаційного центру, який, отримуючи інформацію з цієї проблематики від різних міністерств і відомств, мав би змогу узагальнити її та зробити відповідні висновки.

Література

1. Винниченко Н. В. Оцінка стану фінансової безпеки в Україні / Н. В. Винниченко, О. М. Есманов // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 3-4 (2). – С. 47-51.
2. Луцик-Дубова Т. О. Основні пріоритети зміцнення фінансової безпеки України / Т.О. Луцик-Дубова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22, ч.ІІ. – С. 1-6.
3. Магута Р. М. Безпека у фінансовій сфері та критерії її оцінки / Р. М. Магута // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 5 (156). – С.29-34.
4. Смоквіна Г. А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України / Г. А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. – 2014. – №3(13). – С. 30-36.
5. Ходжаян А. О. Фінансова безпека в системі забезпечення стійкого розвитку економіки / А. О. Ходжаян // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – №4 (167). – С. 3-7.
6. Лисяк Л. В. Сучасний стан та основні проблеми фінансової системи України / Л. В. Лисяк, Я. Ю. Подлужна // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/88.pdf.

СПЕЦИФИКА ГОРОДСКОГО МАРКЕТИНГА В ПРОДВИЖЕНИИ КУРОРТНОГО ГОРОДА

*Татьяна В. Черемисина¹, Елена И. Токаренко², Виктория Н. Стражник³
Бердянский государственный педагогический университет,
г. Бердянск, Украина*

¹kkotic@mail.ru, ²lena1979-1@ukr.net, ³kerrycamp@mail.ru

В условиях ограниченного количества ресурсов одной из основных задач городского управления становится задача повышения качества использования имеющихся и привлечение на территорию новых ресурсов. Новое качество управления городом может быть достигнуто, на наш взгляд, за счет использования принципов маркетинга в управлении территорией.

В литературе представлены различные точки зрения относительно понятия и содержания городского маркетинга. Версий в отношении практического маркетинга очень много. Многие предполагают (таких большинство), что главной обязанностью маркетинга является организация сбыта и поиск клиентов. Также исследователи считают, что маркетинг – это, прежде всего, реклама и продвижение. Третьи основой маркетинговой деятельности считают сбор, структурирование и анализ информации о внешних и внутренних факторах. Немногие связывают маркетинг со

стратегическим подходом в менеджменте: А. М. Лавров, В. С. Сурнин [3], Г. В. Гутман, А. А. Мироедов [2], С. В. Федин, Т. М. Орлова [4], А. Шромник, В. Вакуленко [1].

Малым курортным городам, чтобы выстоять в конкурентной борьбе не только между собой, но и с более крупными курортными городами, следует совершенствовать свой интеллектуальный капитал, широко применять современные методы управления: использование принципов и методов стратегического управления и маркетинга города.

Маркетинг территории или маркетинг города – это маркетинг в интересах территории, ее внутренних субъектов, а также внешних субъектов, во внимании которых заинтересована территория [5]. Именно организация городского пространства является главнейшим показателем благополучия, развития и функционирования города. Немаловажную роль в организации городского пространства курортного города и его функционирования имеет понятие конкурентоспособности.

Таким образом, маркетинг города является качественно новым подходом в изучении городской среды. И следует заметить то, что так как это понятие относительно новое, маркетинг города имеет ряд проблем. Для того чтобы создать благоприятные условия жизнедеятельности жителей курортного города параллельно с приехавшими на отдых, местным властям нужно прописать определенные правила и закономерности развития города, такие, которые не были противоречивыми ни для одной из сторон. Одним из таких инструментов городского маркетинга является программа или план продвижения города (promotion plan) [4]. Программа продвижения курортного города аналогична плану продвижения продукции коммерческой фирмы с той лишь разницей, что товаром в нашем случае является сам город вместе со сложным комплексом услуг, а потребителем – весьма разнородные группы. В качестве базовых разделов плана продвижения, которые рекомендуются администрациям малых курортных городов для практического использования, могут быть предложены следующие: экономический анализ деловой среды и коммерческой деятельности, реструктуризация информационной среды, образование, отношения с общественностью. В процессе разработки маркетингового плана продвижения курортного города нужно помнить о том, что маркетинг является интегрированной частью всего бизнеса, а не отдельным его компонентом: общее описание/цель, описание рынка/целевой клиент, описание продукта и его преимуществ, программа

продвиження на ринку, бюджет програми і фінансові показателі, план виконання програми, оцінка і контроль.

Таким образом, курортные города должны совершенствовать управление своим будущим. Многие города не могут увидеть угроз до тех пор, пока они не становятся подавляющими, если не необратимыми. Подобный положительный опыт уже который раз убеждает в том, что удачные деловые решения, подкрепленные четкими подсчетами и детальными планами их дальнейшей реализации, служит основой для достижения успеха. Следует лишь распланировать свою дальнейшую работу на рынке с помощью маркетингового плана, и это может открыть неожиданные перспективы.

Литература

1. Вакуленко В. Міський маркетинг як інструмент стратегічного планування економічного розвитку міста / В. Вакуленко // Управління сучасним містом. – 2002. – № 4-6. – С.92-95.
2. Гутман Г.В. Управление региональной экономикой [Текст] / Г.В.Гутман, А.А.Мироедов, С.В.Федин; под ред. Г.В.Гутмана. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 176 с.
3. Лавров А.М. Региональный маркетинг и тенденции его развития [Текст] / А.М.Лавров, В.С.Сурнин. // Реформирование экономики: региональные аспекты. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 1994. – Ч. 2. – 276 с.
4. Орлова Т.М. Управление развитием города: Методические рекомендации местным администрациям по продвижению городов / Т.М.Орлова. – М.: Холдинговая компания ТИКОМ, 2001. – С. 97.
5. Панкрухин А.П. Муниципальное управление: маркетинг территорий / А.П.Панкрухин. – М.: Логос, 2002. – 64 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЯК МЕТОД МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Валентина Д. Чумак¹, Тетяна Г. Мисник²

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

misnyk80@mail.ru

Сьогодні в Україні потребує вирішення проблема надмірного податкового навантаження та визначення оптимального рівня оподаткування, який би забезпечував стабільні та достатні надходження у Державний бюджет України, і не ліквідував би стимулів до активізації підприємницької діяльності та розвитку національної економіки в цілому.

Ідея зниження податкового тиску є привабливою та має достатньо прихильників, але вирішення цієї проблеми залишається й досі відкритим та актуальним.

Теоретико-методологічні дослідження вітчизняних вчених показали, що податкові платежі складають істотну частину витрат господарюючих суб'єктів загалом. Так, Г. Бендарчук за результатами проведеного аналізу роботи підприємства на загальній системі оподаткування, зазначає, що «підприємство при 20% рентабельності, працюючи на загальній системі оподаткування з валового доходу від реалізації виробничої продукції, після оплати прямих витрат (матеріальних і на оплату праці) має сплатити у вигляді податків, зборів і нарахувань 49,4%, а 50,6% залишити собі».

При цьому, Л. Андрущенко та Л. Шабліста зауважують: «не зважаючи на те, що податкове навантаження в Україні є не більшим від аналогічного показника у більшості розвинутих країн світу, на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки воно є непосильним для більшості підприємств».

О. Сторожук на підставі проведених досліджень сучасного стану оподаткування в Україні стверджує, що було виявлено надмірний рівень податкового навантаження, який негативно впливає на економіку держави і спонукає суб'єктів господарювання до проведення заходів оптимізації оподаткування їх діяльності.

Враховуючи наведене, можна стверджувати, що податки є одним із важливих внутрішніх чинників сталості підприємства. Із набуттям чинності Податкового кодексу України методика обчислення податкового навантаження не змінилася. Згідно з «Методичними рекомендаціями щодо складання плану-графіка проведення документальних планових перевірок суб'єктів господарювання», термін «податкове навантаження» змінено на «податкову віддачу», але зміст його залишився тим самим. Розрахунок рівня податкового навантаження згідно з методичними рекомендаціями відбувається на основі визначення двох видів податку – податку на прибуток та податку на додану вартість. Доречно зазначити, що ці показники не враховують податкове навантаження на підприємство загалом як інтегральний показник, адже враховуються тільки два види податку. Інші податкові платежі займають значну частку в загальній сукупності податкових платежів. Оптимізувати податкові платежі дозволяє ефективно організована система податкового планування. Узгодженість діяльності та оптимізація цієї системи у напрямку мінімізації податків законним шляхом знижує фінансові витрати і зміцнює фінансовий стан

підприємства загалом. Переслідуючи мету розробки окремих планових документів, які уособлюють результати процесу податкового планування слід констатувати той факт, що запропонований «Податковий платіжний календар» дещо подібний із «Платіжним календарем» і являє собою графік здійснення конкретних видів податкових платежів підприємства в майбутньому періоді.

Податковий календар розраховується на основі поточного податкового прогнозування із врахуванням особливостей механізму стягнення та нарахування окремого податку.

Для розробки Податкового платіжного календаря слід використати узагальнену аналітичну інформацію про обсяги та динаміку сплачуваних основних податків та окремих показників його фінансово-господарської діяльності, що одночасно виступають у ролі джерел для сплати названих податкових платежів за досліджуваний період.

Узагальнюючи здійснені дослідження зауважимо, що саме раціональне податкове планування на підприємстві дасть можливість платнику податку звести до мінімуму порушення в термінах сплати податків через тимчасову відсутність фінансових ресурсів для їх покриття, тобто нівелювати фактор штрафних санкцій та адміністративних стягнень. Загалом же в процесі податкового планування реалізуються не тільки можливості платників щодо мінімізації оподаткування, але й оцінюється економічний вплив ухвалених рішень на поточну діяльність різноманітних суб'єктів підприємництва та їх найближчу перспективу.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА – ГОЛОВНИЙ СТИМУЛЮЮЧИЙ ФАКТОР В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Галина Б. Дуда

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський, Україна

Galija1991@mail.ru

Сільське господарство на сьогоднішній день є однією з найперспективніших галузей народного господарства. Проте щорічно кількість бажаючих працювати в сільському господарстві скорочується. Причинами скорочення чисельності працюючих є не лише демографічні фактори чи новітні технології, при використанні яких

сільськогосподарське підприємство потребує меншої кількості працівників, бо техніка замінює їх. Головна причина скорочення полягає у низькому розмірі заробітної плати, яка в не змозі задовольнити потреби людини, щоб вести здоровий та гідний спосіб життя.

Заробітна плата є найбільш дієвим інструментом активізації людського фактора і використання трудового потенціалу. Основними функціями заробітної плати є відтворювальна, стимулююча, розподільча. Проте на сьогоднішній день у сільському господарстві заробітна плата не спроможна виконувати дані функції, тому виконує зовсім інші, головними з яких є збереження зайнятості; забезпечення соціальних гарантій; стримування інфляції; перерозподіл зайнятих за галузями і сферами економіки; посилення мобільності робочої сили [1].

Розмір оплати праці в сільському господарстві Івано-Франківської області за період 2005-2015 рр. зріс від 399 грн. (2005 р.) до 4249 грн. (2015 р.), що, беззаперечно, є позитивним фактором розвитку аграрного сектору. Однак, слід враховувати той фактор, що це лише номінальна зміна заробітної плати, а чинником мотиваційного впливу на працівника це може бути лише тоді, коли існує певна відповідність рівня доходу із загальним рівнем життя. Зростання цін та інфляційні коливання нівелюють підвищення середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства, негативно впливаючи на рівень доходів та рівень життя сільського населення. Необхідно також зазначити, що соціальні стандарти та мінімальна заробітна плата, які встановлені державою на законодавчому рівні в Україні, є мізерними в порівнянні з європейськими країнами, та не в змозі задовольнити мінімальні потреби людей та потребують негайного перегляду та затвердження відповідного рівня.

Фонд оплати праці працівників сільського господарства включає фонд основної оплати праці, фонд додаткової оплати праці, заохочувальні та компенсаційні виплати. Додаткова заробітна плата є своєрідним доповненням, що виконує стимулюючу функцію, тим самим заохочуючи працівників до якісного та результативнішого виконання своєї роботи. В структуру фонду додаткової оплати праці входять надбавки і доплати до тарифних ставок і посадових окладів та премії за виробничі результати.

В структурі фонду заохочувальних та компенсаційних виплат Івано-Франківської області питому вагу становить матеріальна допомога. Проте, необхідно відмітити, що розмір матеріальної допомоги у 2014 р. в порівнянні з 2010 р. зменшився на 99,5%, що є негативним фактором.

Виплати соціального характеру для працівників сільського господарства у 2011-2012 рр., 2014 р. повністю припинилися, у 2010 р. та 2013 р. їх розмір становив 1,7% та 1,6% фонду заохочувальних та компенсаційних виплат.

Тому у межах компетенції керівництва аграрних підприємств – створення ефективної системи матеріального стимулювання, яка повинна включати в себе управління процесами прямого грошового стимулювання та непрямого стимулювання праці.

До методів прямого грошового стимулювання можна віднести: преміювання працівників за підсумками року; преміювання працівників за досягнення високих показників (підвищення врожайності, збереження поголів'я); надбавки до оплати праці за підвищення кваліфікації; підвищення надбавок за стаж та класність [2]. До методів непрямого стимулювання праці сільськогосподарських підприємств можна віднести безкоштовне (пільгове) харчування працівників сільського господарства; транспортні перевезення працівників, які проживають у віддалених місцях та не мають власного транспорту; безкоштовна оранка присадибних ділянок та надання інших сільськогосподарських послуг для працівників, які відзначилися високими результатами в роботі; надання безвідсоткових грошових позик працівникам, що мають позитивні результати в роботі; оплата лікування, навчання, комунальних послуг для працівників, які відзначилися результатами діяльності або мають великий стаж роботи.

Особливістю стимулюючого соціального пакету у сільському господарстві є те, що він повинен містити як колективну складову, що надається всім без винятку працівникам з метою забезпечення сприятливих умов праці, так і індивідуальну складову, елементи якої можуть надаватися працівникам, що відзначилися кращими результатами в роботі [2].

Таким чином, серед шляхів вдосконалення системи оплати та стимулювання праці слід визначити: забезпечення зв'язку заробітної плати з виробничими результатами; підвищення значимості премій, доплат і надбавок в структурі фонду оплати праці; зростання реальних доходів населення; вдосконалення соціального пакету тощо.

Вирішення поставлених питань сприятиме зниженню рівня плинності кадрів, підвищенню привабливості аграрної праці та рівня життя і добробуту сільського населення.

Література

1. Костирко А.Г. Особливості формування та використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств / А.Г.Костирко, С.О.Межений // Глобальні та

національні проблеми економіки. Випуск №8. Листопад 2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua>.

2. Рекомендації з оплати праці робітників сільськогосподарських підприємств на збиранні зернових культур урожаю 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uapp.kiev.ua/files/ndv-stv/2015/Rekomendacii_zhnyva_2015.pdf.

НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ В'ІЗНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Карина О. Єрмоменко¹, Вікторія А. Швачко²

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹karina.work.pavlov@gmail.com, ²tourism-vik@mail.ru

Розвиток в'їзного туризму окрім росту економіки, знайомством із культурним середовищем країни породжує деякі негативні наслідки, такі як інфляція, руйнування навколишнього середовища та зневага до традицій місцевого населення. Так, іноземні туристи під час відвідування країни інколи нав'язують притаманний їм спосіб життя та рівень споживання. Зважаючи на це, постає проблема пагубного впливу туристів та туристичної інфраструктури на політичну, соціально-культурну сфери розвитку суспільства. Таким чином, постає необхідність оцінки наслідків туризму, яка б була своєчасною та всебічною та передувала розробці туристичної політики, що в свою чергу, дозволило б попередити небажаний вплив туризму та отримати найбільшу вигоду та максимізувати його позитивний вплив. Проблеми та перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні досліджували багато вітчизняних науковців, зокрема: О.О.Бейдик, Л.І.Гонтаржевська, В.Ф.Кифяк, О.О.Любіцева, М.П.Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибух, Т.Г. Сокол, В.В. Шмагіна та інші. Визначені раніше перспективи розвитку міжнародного туризму та умови ефективного функціонування туристичної галузі втрачають свою актуальність та потребують перегляду з урахуванням нових умов життєдіяльності країни, які негативно впливають на стан міжнародного туризму, а також визначення заходів щодо стабілізації ситуації у туристичній сфері та можливостей її розвитку у майбутньому.

Метою дослідження є аналіз проблем міжнародного в'їзного туризму, спрямований на привернення уваги до розгляду недоліків в'їзного туризму і зменшення їх впливу, а також внесення пропозицій щодо зменшення негативного впливу в'їзного туризму на політичну, соціальну та культурну сфери життєдіяльності людини.

За даними Державної служби статистики України, кількість іноземних громадян, які відвідали країну, визначається наступними показниками: спостерігається незначне зростання в'їзного туризму у 2008 р. – на 10% в порівнянні з 2007 р., але цей показник нівелюється зниженням у 2009 р. на 4,7 млн. чол. Поступове зростання кількості іноземних громадян, які відвідали нашу країну продовж наступних чотирьох років з 2010-2013 рр. (найбільша кількість іноземних туристів 25,7 млн. осіб спостерігалася у 2013 р.) все одно свідчить про нестабільність коливань показників. У 2014 р. в Україну в'їхало 13,1 млн. іноземних туристів, а це на 49% менше, ніж у попередньому році.

Не зважаючи на величезний позитивний економічний ефект туризму, існує багато питань і проблем, дослідження яких надзвичайно важливо для його подальшого успішного розвитку.

Проблеми, що виникають у в'їзному туризмі, можна розділити за сферами життєдіяльності людини на політичні, соціальні та культурні.

Міжнародний туризм несе в собі ряд негативних наслідків для місцевої політичної системи, а саме: стаючи предметом політичних ігор і спекуляцій як на національному, так і на міжнародному рівнях, що тягне дисбаланс в політичній сфері місцевої громади; змушуючи місцеву владу йти на послаблення заради туризму, здатні підірвати безпеку і суверенітет місцевої громади; формуючи веде до певної залежності від політичної волі інших регіонів або держав політичний курс місцевої влади.

Негативний вплив в'їзного туризму на соціальну сферу життєдіяльності місцевої громади проявляється в наступному: комерціалізація інтересів різних груп населення; значне збільшення частки некваліфікованої праці; ріст числа відхилень від суспільних норм поведінки, таких як алкоголізм, хуліганство та проституція; розлучення в сім'ях, легке ставлення молоді до життя; комерціалізація культури; збільшення конфліктів між місцевим населенням та туристами.

Небажаний вплив в'їзного туризму на культуру суспільства країни, яку відвідує турист, полягає в таких аспектах: попередня або адаптивна трансформація, культурних цінностей суспільства, що оцінюється членами місцевої громади як вимушена поступка, орієнтована на забезпечення зростання в'їзного туризму і зростання добробуту членів місцевої громади; поширення іншопольтурних цінностей серед молоді, що оцінюється самою молоддю як засіб їх залучення до загальносвітових процесів, досягнення їх незалежності, данина моді, а представниками більш старших поколінь – як

засіб розбещення молодого покоління і перший крок до вимирання національної культури; «вимивання» культурних цінностей суспільства під впливом іншопольтурного впливу і в результаті зміни поколінь.

На підставі аналізу та узагальнення негативних аспектів в'їзного туризму в Україні для подальшого розвитку туризму необхідне його комплексне планування, професіоналізація культури обслуговування: по відношенню до гостей повинна бути дотримана духовна дистанція, адже вони всього лише клієнти і їм надається тільки професійна послуга, та проведення політики освіти місцевого населення, спрямованої на створення і закріплення позитивного образу України, привабливої для туризму.

Література

1. Алексеева Н.Ф. Дослідження туристичних потоків в Україні / Н.Ф.Алексеева, О.Я.Дринь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Economics/13_173577.doc.htm.
2. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної сфери в Україні / С.П.Грабовенська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles/80-market/335-2013-07-31-07-08-09>.

СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «АДАПТАЦІЯ» ТА «АДАПТИВНІСТЬ» РЕГІОНАЛЬНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Олена В. Гасій

Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна

o.v.hasii@gmail.com

Банківські установи змушені функціонувати в умовах жорсткої конкуренції на ринку банківських послуг та політичної і фінансово-економічної кризи. Вплив негативних чинників зовнішнього середовища відображається абсолютно у всіх галузях економіки. В цих реаліях питання гнучкості банківської системи, її спроможності пристосовуватися до різких коливань внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності набувають особливої актуальності, особливо на рівні регіону.

Розвитку банківської систем приділено багато уваги вітчизняними і зарубіжними науковцями, як і дослідженням економічних категорій «адаптація» і «адаптивність». Не дивлячись на це, єдиного підходу до трактування зазначених категорій по відношенню до банківської діяльності в регіонах і досі не існує. Актуальність дослідження базується

на тому, що під впливом постійних змін у різних сферах, особливо у соціально-економічній, нові вимоги висуваються до здатності регіональної банківської системи бути адекватною цим змінам.

Поглиблення теоретичного уявлення щодо сутності адаптації та адаптивності регіональної банківської системи можливе при застосуванні системного підходу, оскільки він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта, виявлення різноманітних внутрішніх та зовнішніх зв'язків складного явища. Проаналізувавши погляди вчених-економістів щодо трактування сутності понять «адаптація» та «адаптивність», можемо погодитися із виділеними ученими В.М. Ячменьовою та З.О. Османовою особливостями цих категорій. Так, з позиції мети в межах поняття, адаптація – це [1, с. 349]:

- процес, необхідний для забезпечення ефективного функціонування системи і її елементів в нових умовах;

- пристосування, необхідне для удосконалення зовнішньої діяльності суб'єктів соціально-економічних систем національної економіки;

- зсув, необхідний для ефективного використання функцій чи форм;

- механізм, що дає змогу системі зберігати (змінювати) напрям і темп розвитку;

- здатність, необхідна для пристосування в складних середовищах;

- якісна ознака, необхідна для виживання і видозміни.

Згідно з морфологічною класифікацією адаптивність – це [1, с. 352]:

- властивість, необхідна для визначення критеріїв змін;

- реакція, необхідна для встановлення причин змін;

- здатність, необхідна для визначення характеру поточних змін і забезпечення економічної стійкості діяльності підприємства;

- характеристика, необхідна для визначення характеру та ступеня структурних змін.

Під регіональною адаптацією банківської системи доцільно розуміти реакцію регіональної банківської системи на зміну різноманітних факторів зовнішнього впливу. Адаптація передбачає зміни факторів внутрішнього середовища, за допомогою яких відбувається не тільки кількісні, але і якісні перетворення регіональної банківської системи з метою забезпечення ефективної її діяльності в умовах мінливості середовища її функціонування. Важливо зазначити, що загальна ефективність адаптації банківської системи суттєво залежить від інтеграції із регіональним середовищем. На нашу думку, кожен структурний компонент процесу

адаптації регіональної банківської системи, в свою чергу, включає [2]:

а) об'єктивне явище і його зовнішні умови;

б) відносини (зв'язки), що виникають у регіональній банківській системі, що адаптується з відповідним явищем;

в) індивідуальні особливості (наприклад, інформаційні і фінансові ресурси) регіональної банківської системи, що відповідають чи не відповідають новим умовам функціонування.

Адаптивність регіональної банківської системи – це така характеристика регіональної банківської системи, яка необхідна для визначення характеру та ступеня структурних змін на рівні територіально-адміністративної одиниці, а регіональна адаптація банківської системи – це процес, необхідний для забезпечення ефективного функціонування регіональної банківської системи і її елементів в нових умовах, орієнтованих на глобалізацію економіки й інші глобальні зміни зовнішнього середовища. Таким чином, поняття «адаптація» та «адаптивність» стосовно регіональної банківської системи є багатозначними. У сучасних умовах дослідження адаптації та адаптивності регіональних банківських систем є перспективним та передбачає розробку методики оцінки рівня адаптивності та планування процесу адаптації регіональної банківської системи.

Література

1. Ячменьова В.М. Сутність понять "адаптація" та "адаптивність" / В.М. Ячменьова, З.О. Османова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – № 684 : Проблеми економіки та управління. – С. 346–353.

2. Шанскова Т.І. Особливості адаптації дорослих студентів в умовах другої вищої освіти гуманітарного профілю / Т.І. Шанскова // Вісник Житомирського державного університету. – 2011. – Вип. 57. – С. 97-100.

THE ALLOCATION OF PRIMARY FINANCIAL RISKS IN TERMS OF IMPERFECT INFORMATION

František Hocman

University of Economics in Bratislava, Slovak republic

frantisek.hocman@euba.sk

Ergodicity of provided variables in the linear array of time and states of nature is information element of information value in conditions of probability area. The main assignment is to retain valuation of direct or indirect impact on stationary components of risk and abstract the main determinants of the

relationship of their causality. Despite the assumption of information efficient market there prevail deviations of direct or indirect impact of the financial decisions that are observed in economic decision making and result in ineffective accumulation of financial risks. Information theory is based on interdisciplinary defined mathematical, computer sciences and artificial intelligence.

The information is based on theory of mathematically defined the basic preconditions for the fulfilment of the conditions of information processing, and perception quantified properties informative value. While the total applicable and informative value is often lost in a mathematical bite – mathematically measurable value information.

The most effective instrument to eliminate the risk is to provide the perfection information. Value of the information, however, may come from relevant sources in general, or from the inside of the information market – inside information. The operational efficiency of the primary information is based on the definition of the margin (spread) on the market, maximising the financial expectations [2]. From the standpoint of limiting the shift from one country to another or the reverse measures can be taken which limit either permanently or partially such a transfer [4, 6]. When such risk occurs, it is important which factors are behind such a limitation or which factors lead to the final result on the basis of which the country has implemented the measure. In practice we meet with incorrect assessments of the individual factors, which appear only partially or which appear only later [1]. The result is inappropriate measures which can often make the results even worse. Among cultural and institutional risks belong mainly legislative or historical conditions of the working of the given country and opinions on ownership rights, human resources, maintaining the law and expropriation rights in the country, with relation to the court system and the cooperation of the countries in the area of justice.

According to Richard Thaler [8], a representative of the behavioural school, identified that individual markets fail, not just because of wrong valuation of risk-taker, but for incorrect mathematical (algorithmic) wrong background, for psychological reasons, subjective perception of degree of risk, but also for herd behaviour. The Decision maker, therefore, undergo the risky decisions without sufficient relevant information and instead the covariance between the yield and risk he elect a compromise and using the implementation of risk he loose long-term fixed income in favour of realized loss. Despite the controversies in the interpretation of the behaviour of people in a closed or an

open space (defined demographically or functionally) there are no clear conclusions, as the value of information and the transformation of the information value count into the actual values that affects the real factors analysis of economic decision making [5, 11]. In the case of the definition of states of nature in terms of the definitions of uncertainty, it is possible to determine the consequence of information only on the basis of simple rules determined by the subjective or objective result value. Using this information range, however, it is necessary to know the final number of decision-making nodes.

The definition of future states of nature, in the defined axiom decision system, in which it is possible to realize the multiple or partially known probabilities of future values, is much more demanding to estimate the future values using the system of decision axiom and in terms of the real economy we can only report the estimation value of them. It is therefore necessary to examine the factors on the basis of the ex-post analysis for the strict parameters relative to the future results [3]. In spite of the differences in the outcome, however, it is possible to find a direct analogy in samples of behaviour. The result of the research it has been proven by Kahneman [7], that the individuals rational decisions shows signs of deviation from the simple causal chains in the decision making. On the basis of the questionnaire replies he investigated variations in an individual's decisions opposed to a simple mathematical assumption – the question of succession by throwing a coin [12].

The degree of risk is, therefore, possible to quantitative as a result of measured probability of unfavourable result whose values must be in the range from zero to one. This probability can be defined by the statistical distribution probability function. This is different to the situation that the subject assumes and expects. In the event of a negative outcome, is that the subject expected always positive result, since it takes into account only the desired result. A prerequisite is then set a negative result, the implementation of which the entity does not, respectively, hopes that the adverse event was full.

Just the difference between expectations and the expected future results based the possibility of loss [10]. Essential to managing risk is risk analysis and assessment. Filling of the threats and of the potential consequences and the real probability of occurrence of risks from the point of view of the threats, vulnerabilities and their implementation of the measures implemented. These may differ from the preferences and priorities.

References

- [1] Alexy, M., Káčer, M. Prediction of financial bubble collapse. In ITISE 2014: proceedings: International work-conference on Time Series, Granada: Granada S. L. University, pp. 904-915. 2014.
- [2] Fama, E. Efficient capital markets: a review of theory and empirical work, Journal of Finance 25, Vol. 25, No. 2, Papers and Proceedings of the Twenty-Eighth Annual Meeting of the American Finance Association New York, pp. 383-417. 1970.
- [3] Gertler, L., Roles and uses of risk-free assets. In SOCIETAS ET JURISPRUDENTIA : Slovakia, vol. 1/issue 1, pp 246-254, 2013.
- [4] Jančovičová Bognárová, K. (2015). Podstata a využívanie rizikového kapitálu v krajinách strednej a východnej Európy. In Nová ekonomika : vedecký časopis Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave = the New economy, vol. 8, pp. 39-49.
- [5] Kahkonen, K., Arto, K.A., Managing Risk in Projects: Institutional risk management. E&FN Spon, London, UK, pp 136-142, 1997.
- [6] Kušnírová, J. Challenges to a corporate taxation in selected countries. In Finance and risk 2014: proceedings of the 16th international scientific conference. Bratislava: Publishing house EKONÓM, pp. 129-137. 2014.
- [7] Lo W.A. Efficient Markets Hypothesis L. Blume and S. Durlauf, New York: Palgrave MacMillan. 2007.
- [8] Los C.A. Measuring the Degree of Financial Market Efficiency: Finance India, vol.22, pp. 1-10. 2008.
- [9] Morris, P.W.G. – Hough, G. (1987). The Anatomy of Major Projects. John Wiley and Sons, Chichester.
- [10] Neupauerová, Z. – Válek, J. (2009). Historický vývoj daní ako hlavný zdroj financovanie verejných potrieb na území Slovenska. In Financie a riziko : prístupy mladých ekonómov = Finance and risk : approaches of young economists : proceedings of the 11th international scientific conference. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, pp. 92-103.
- [11] Rescher, N. Risk: A philosophical Introduction to the Theory of Risk Evaluation and Management. University Press of America, Lanham, MD., USA, pp 10-15. 1983.
- [12] Rowe, W.D. An Anatomy of Risk. John Wiley & Sons. USA, pp 25-28. 1977.
- [13] Smith, J.N. Appraisal, Risk and Uncertainty, ICE Publishing. London. 2003.

АСПЕКТИ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТАХ

Олена В. Кальніченко

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, м.Київ, Україна

kv_vl@ukr.net

Поняття інновації сьогодні зустрічається майже в усіх сферах діяльності та є основною складовою розвитку бізнесу. Актуальними також стають питання глобального інноваційного менеджменту [1], що виводить інноваційну діяльність на якісно нових рівень та полягає у створенні глобальних мереж та структур у напрямку розвитку інновацій за рахунок

міжнародних проектів та програм, розвитку світового банку знань, збільшення міграції висококваліфікованих фахівців.

Оскільки реалізація діяльності відбувається за рахунок виконання проектів, велика кількість проектів так чи інакше включає інновації. При цьому інноваційні проекти характеризуються певною складністю та додатковими ступенями невизначеності на відміну від звичайних проектів. Враховуючи кількість факторів, що визначають керованість інноваційного проекту, кількість зацікавлених осіб, значний вплив зовнішнього середовища, технічну і технологічну складність, стає зрозумілим необхідний рівень менеджменту проекту, величина відповідальності та обсяги інформаційних потоків в таких проектах [2].

Особливу увагу в інноваційних проектах слід приділяти етапу їх передінвестиційної підготовки, на якому формується концепція майбутнього проекту з урахуванням розуміння інвестиційної привабливості, актуальності та сприйняття інновації, наявності технічних, технологічних та ресурсних можливостей, реалізованості в сучасних умовах ринку та ефективності очікуваних результатів [3]. На цьому етапі закладаються визначальні параметри майбутнього проекту, які стануть основою подальшої стратегії реалізації проекту та просування продукту проекту на ринок.

Важливо також відзначити необхідність відстеження змін, які часто зазнає концепція проекту протягом його підготовки та розгляду потенційними інвесторами, що мінімізує в подальшому можливі небажані зміни основних показників рентабельності проекту і підвищить ймовірність отримання запланованого результату інвестиційного проекту.

До основних аспектів розробки концепції інноваційного проекту слід віднести оцінку інноваційної доцільності ідеї або іншими словами рівня потреби в інновації, яка буде закладена в основу продукту майбутнього проекту. Це визначається за допомогою інноваційного маркетингу шляхом досліджень та прогнозування попиту на інноваційний продукт.

Новизну та потенціал інновації слід оцінювати, як елемент розробки концепції, з урахуванням специфіки галузі та динаміки її розвитку, основних тенденцій розвитку.

Крім того важливим аспектом є готовність впроваджувати інновацію. Наприклад, тенденції сучасної економіки України свідчать про небажання підприємців вкладати кошти в довготривалі та ризиковані інноваційні проекти, що визначається насамперед намаганням отримувати прибуток за

рахунок збільшення маржі, а не за рахунок росту обсягів продаж чи розвиток виробництва.

Також слід враховувати так звану життєздатність проекту, яка визначає терміни розробки інновації та терміни її впровадження, що на пряму впливає на сприйняття інноваційного продукту ринком та обсяги прибутку.

Все це та багато інших складових безпосередньо впливають на формування концепції інноваційного проекту, на процедуру відбору альтернатив інноваційного проекту або стартапів та на результат оцінки проекту потенційними інвесторами.

Оскільки в Україні інноваційна діяльність ще знаходиться в стадії розвитку майже всі ідеї, в тому числі дуже перспективні в технологічному плані, не мають відповідного рівня підготовки, достатнього для подання потенційним інвесторам, особливо іноземним.

Ідеям, які знаходяться на початковому етапі розвитку, дуже важко знайти стороннього інвестора, тому авторам або необхідно вкладати свої кошти в їх розвиток, або шукати бізнес-інкубатори, які після попередньої оцінки ідеї погодяться взяти її до розробки. Тому питання підготовки стартапу можна поділити на дві складові: технічна підготовка, в тому числі розробка базових зразків продукту та проробка потенційного проекту в області менеджменту.

Якщо технічна складова зазвичай має достатньо ґрунтовну підготовку, то питанням, які стосуються бізнес привабливості та доцільності інноваційного продукту, майже не приділяється увага в силу відсутності фахівців та досвіду. Виходячи з цього, можна констатувати актуальність теми концептуального моделювання інноваційних проектів.

Література

1. Глобальный инновационный менеджмент: развитие концепции и особенности осуществления / З.О. Адаманова // Культура народов Причерноморья. – 2014. – № 275. – С. 7-10. – Бібліогр.: 9 назв. – рос.

2. Оценка инвестиционной привлекательности проектов в области нанобиотехнологий с использованием метода DALY / Любимая Ю.А., Кальниченко Е.В. // Тези доповідей 12-ї міжнародної конференції «Управління проектами у розвитку суспільства». – К.: КНУБА, 22-23 травня 2015 року. – С. 166-167.

3. Розробка концепції проекту в проектно-орієнтованих компаніях з використанням сучасних ІТ / Кальниченко О.В., Морозов В.В., Любима Ю.О. // Тези доповідей II-ї Міжнар. науково-практичної конференції «Інформаційні технології та взаємодії» (Київ, 3-5 листопада 2015 р.). – К.: КНУ ім.Т.Шевченка, 2015. – С. 132-133.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Артур С. Каранетян¹, Максим О. Радченко², Наталя І. Бабіна³
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
¹arturkarapetyan93@mail.ru, ²max_097@mail.ru, ³nata-babina@yandex.ru

Розвиток та підвищення результативності туристичних підприємств є можливим за умов активної роботи підприємств на ринку у тісній взаємодії з основними суб'єктами. Враховуючи специфіку туристичного ринку: різноманітність та специфічність учасників, наявність суттєвої залежності та взаємозв'язку між ними, важливим акцентом в діяльності туристичних підприємств є партнерська взаємодія. Саме тому актуальним є дослідження вдосконалення зв'язків туристичного підприємства.

Проблеми взаємовідносин партнерів розглядалися в роботах відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: П. Друкер, П. Дюссож, Ф. Котлер, С. Карделл, Є. Кембелл, М. Портер, В.В. Шукліна, Л.М. Шульгіна, В.Ф. Кифяк, О.О. Любіцева, А.С. Татаринцева, М.П. Мальська та багатьох інших. Але не всі дослідження спрямовані на пошук та вирішення проблем удосконалення партнерських зв'язків в туристичній сфері, тому дана тема потребує подальшого вивчення.

Метою дослідження є виявлення напрямів розвитку партнерської взаємодії між турпідприємствами – виробниками турпослуг, турпідприємствами – посередниками турпослуг та іншими підприємствами, які беруть участь у формуванні туристичного продукту. Методи дослідження: аналітичний, прогнозування.

Партнерські відносини варто розглядати як сукупність різних видів відносин на добровільних договірних засадах з приводу здійснення певної діяльності на основі об'єднання чи розподілу ресурсів, відповідальності і ризиків з метою захищення та зміцнення конкурентних позицій на ринку і забезпечення позитивного результату діяльності. З'ясувавши сутність поняття «партнерські відносини», стає наочною відмінність даної категорії від поняття «партнерство», оскільки «партнерські відносини» виступають певним уточнюючим та конкретизуючим елементом попереднього поняття. Взаємини між підприємцями, які оформлені договірними відносинами, характеризують партнерські зв'язки [1]. Відомо, що в туристичній сфері міцно переплітаються інтереси різних сфер та секторів

національної економіки та видів економічної діяльності: готельний та ресторанний сервіс, санаторно-курортний комплекс, транспортні компанії, страхові компанії, екскурсійні фірми тощо.

Дослідження досвіду використання механізмів партнерства в діяльності туристичних підприємств країни встановило наступне. Не зважаючи на окремі приклади співпраці, Україна знаходиться ще на початковому етапі формування таких відносин, їхні моделі ще не набули характерних рис та ознак. Туристичні підприємства не мають значного досвіду формування партнерських відносин, як складової розвитку та носять латентний характер. На основі дослідження наукових концепцій та теоретичних розробок провідних вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців з питань формування партнерських зв'язків, нормативних положень щодо функціонування туристичної сфери, матеріалів науково-практичних конференцій та періодичних фахових видань, даних електронних ресурсів мережі Інтернет та результатів власних досліджень авторів, надамо рекомендації щодо вдосконалення партнерських зв'язків туристичних підприємств:

- планування взаємодії між партнерами;
- рішення про терміни, форми, характер взаємодії;
- ухвалення домовленостей із застосуванням формалізованих процедур з оформлення договорів та укладення угод;
- адаптація персоналу до нових умов роботи;
- забезпечення відповідної координації підприємств для максимального використання можливостей;
- визначення специфіки діяльності турпідприємств згідно потребам споживачів, середовища, у якому здійснюється виробництво й споживання турпродукту та засобам праці, які при цьому використовуються;
- визначення успішності функціонування партнерських зв'язків згідно принципам: корпоративна конгруентність, проактивна поведінка на турринку, домінування людського капіталу у процесі прийняття управлінських рішень, узгоджена автономність підрозділів, прозорість функціонування, орієнтування на корпоративну стратегію;
- узгодження необхідних змін із поточною діяльністю підприємств в стратегічній, оперативній, структурній та інформаційно-цільовій складових;
- здійснення аналізу конкурентних стратегій підприємств-учасників;
- участь партнерів в прийнятті рішень на рівні операційної діяльності;

подолання розривів комунікаційного характеру між менеджерами;
взаємна довіра між партнерами та відповідальність;
рівність суб'єктів та узгодженість їх інтересів;
постійність, систематичність та безперервність взаємодії;
взаємна мотивація партнерів;
контроль за виконанням зобов'язань суб'єктів у процесі взаємодії.

Таким чином, результатами проведеного дослідження є теоретичне узагальнення та практичні рекомендації щодо вдосконалення партнерських зв'язків туристичних підприємств.

Література

1. Аналіз наукових підходів до дефініції поняття «партнерські відносини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>.

ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВОГО АУДИТУ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Богдан В. Костюк

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ,

Україна

kostyk1991@gmail.com

Зниження частки тіньової економіки та підвищення рівня податкової дисципліни покладається на Державну фіскальну службу України через механізм податкового аудиту. У зв'язку з цим, актуальним питанням є підвищення ефективності процесу податкового аудиту з метою забезпечення своєчасної та повної сплати податків суб'єктами господарювання та посилення податкової дисципліни в країні.

Для аналізу ефективності сучасного механізму державного податкового аудиту в Україні доцільно виділити такі його елементи: нормативно-правове, інформаційне та кадрове забезпечення, методика проведення, інструменти податкового аудиту.

Серед недоліків нормативно-правової бази слід відзначити, що норми окремих законодавчих актів неузгоджені між собою, а деякі документи взагалі не затверджені в Міністерстві юстиції, що дає зайві підстави платникам оскаржувати прийняті податковим аудитором рішення та поставити під юридичний сумнів зібрані докази.

Скорочення чисельності персоналу, у наслідок оптимізації організаційної структури, вплинуло, як і на навантаження персоналу, так і на скорочення обсягів контрольно-перевіркової роботи. Поряд зі скороченням чисельності, основними проблемами кадрового забезпечення залишаються низька заробітна плата та недостатня кваліфікація кадрів.

Інформаційне забезпечення податкового аудиту включає безпосередньо інформацію про платників податків, а також програмне забезпечення, за допомогою якого відбувається обробка цієї інформації. Відсутність доступу до розгорнутих статей декларацій платників негативно впливає на якість проведення податкових перевірок та збирання доказів порушень законодавства.

Основним методом податкового аудиту згідно з Податковим Кодексом України є перевірка [2], окрім перевірок, податкові аудиторі проводять зустрічні звірки. Проте нормативний документ, яким регулюється проведення звірки, не затверджений у Міністерстві юстиції, що спричиняє негативні наслідки: платники користуються неузгодженістю нормативних актів під час оскарження рівень, а також знижується авторитет органу влади, який, вимагаючи законності від інших, діє на підставі нечітких законодавчих норм.

Зокрема, потребує регулярного перегляду критерії, згідно з якими розраховується ризик несплати податків. Так, наприклад, у результаті збільшення курсу валют у платника значно зростають фінансові витрати, і як наслідок, знижується частка сплачених податків у доходах. Відповідно до критеріїв, що наразі використовуються при плануванні перевірок, таке підприємство попадає до групи високого ризику. Для того, щоб таке підприємство не потрапляло до плану-графіку перевірок, потрібно або уточнити критерії відбору, або більш ретельно здійснювати доперевірковий аналіз, у ході якого можна з'ясувати причини ризиковості та скасувати перевірку. Потрібно звернути увагу, що, за свідченням податкових аудиторів, сучасні обсяги штрафів не лякають платників податків. Якщо ухилення від податку дає можливість економити більше коштів, ніж регулярна сплата штрафу – підприємець обиратиме більш економічно вигідну поведінку. Отже, можливим напрямком вирішення цього питання може бути зниження різниці між сумою податку, яку має сплатити підприємець, та можливими втратами внаслідок виявлення порушень податковим аудитором. Знайдені автором під час дослідження

механізму податкового аудиту проблеми та запропоновані шляхи їх розв'язання згруповано та подано рис. 1.

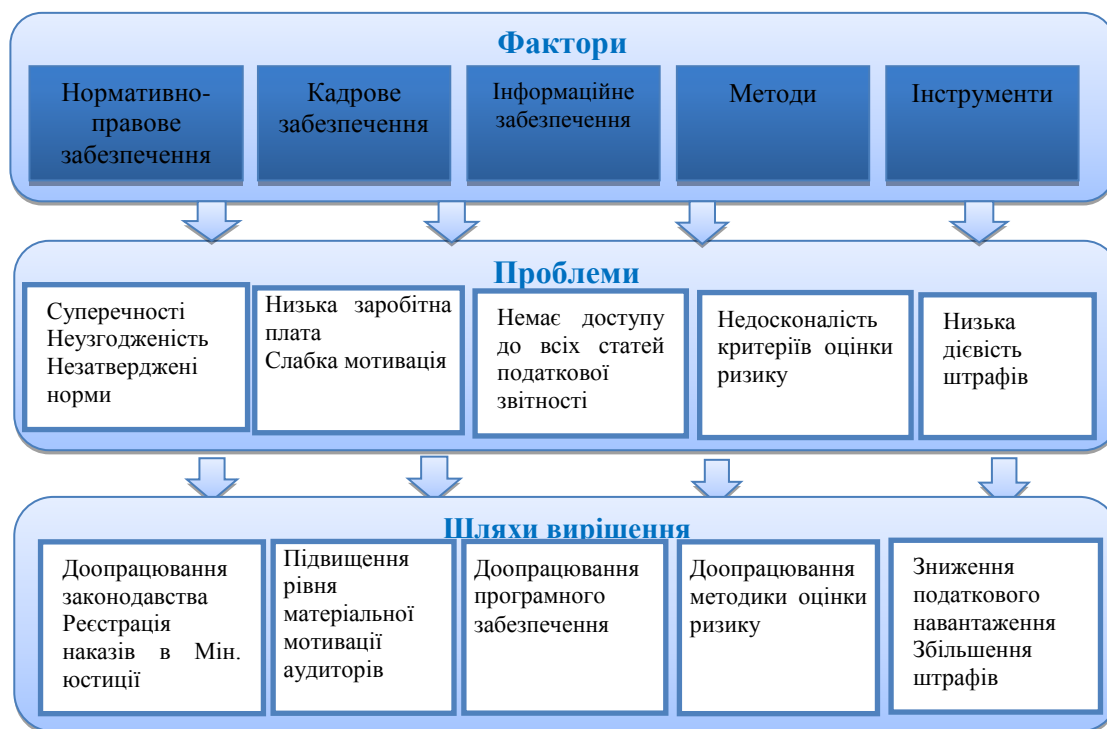

Рис. 1. Напрями удосконалення механізму податкового аудиту в Україні

Підсумовуючи наведене вище, доходимо висновку, що для підвищення ефективності механізму податкового аудиту потрібен комплекс заходів: узгодження законодавства, підвищення кваліфікації податкових аудиторів, удосконалення інформаційного забезпечення, доопрацювання методики планування та перевірок, оптимізація податкового навантаження тощо.

Подальші дослідження можуть бути присвячені вивченню досвіду розвинених країн щодо подолання схожих проблем податкового аудиту, а також більш детальній проробці заходів удосконалення механізму податкового аудиту в Україні.

Література

1. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-ХІІ (поточна редакція від 01.05.201) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 23. – Ст. 243.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з останніми змінами від 17.09.2015) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.

АНАЛІЗ ЗАСОБІВ БРОНЮВАННЯ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ У ГЛОБАЛЬНІЙ КОМП'ЮТЕРНІЙ МЕРЕЖІ

Євген О. Козлюк¹, Наталя І. Бабіна²

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹evgeniikozliuk@gmail.com, ²nata-babina@yandex.ru

Стрімкий розвиток інформаційних технологій торкнувся динамічної галузі світового господарства – готельної сфери. Ці технології представлені від спеціалізованих програмних продуктів управління готелем до застосування глобальних комп'ютерних систем.

Дослідженнями систем бронювання готельних послуг займалися А.М. Бабко, В.А. Морозов, Н.С. Морозова, Н.І. Плотнікова, С.В. Мельниченко, Н.В. Гуменюк, А.О. Паламарчук та інші. Проте вважаємо за потрібне подальше вивчення проблемних аспектів бронювання готельних послуг.

Мета дослідження полягала в аналізі засобів бронювання готельних послуг у глобальній комп'ютерній мережі та у визначенні переваг та недоліків таких засобів. В якості основного методу дослідження був застосований метод порівняльного аналізу.

У наш час вже утворився науковий погляд на таке поняття як «бронювання». Існує багато визначень поняття «бронювання», але серед них можна визначити одне, яке чітко описує термін. Бронювання – це попереднє закріплення за конкретним туристом номера на об'єкті розміщення на певну дату або термін [1]. В ході дослідження встановлено, що сьогодні більше 90% систем належать чотирьом глобальним комп'ютерним системам бронювання, а саме: Galileo; Amadeus; Sabre; Worldspan. Вони використовуються більш ніж 800 тис. турагентств по всьому світу; надають найрізноманітніший сервіс, що включає взаємодію з авіакомпаніями, залізничними, паромними перевезеннями, прокатом автомобілів, готелями, страховими компаніями. На даний час також існують комп'ютерні системи бронювання, які направлені на бронювання суттєво готельних послуг. Найпопулярнішою є Booking.com. Система була створена у 1996 р. в Амстердамі (Голандія). На сьогоднішній день в обслуговуванні Booking.com нараховується більше 300 тис. готелів у 177 країнах світу, послугами якої щомісяця користуються понад 20 млн. користувачів.

Система бронювання TripAdvisor була створена у 2000 р. Ньютон, Массачусетс (США). За даними офіційної сторінки компанії, TripAdvisor налічує 315 млн. унікальних відвідувачів щомісяця; має своє поширення в таких країнах як: Австрія, Австралія, Бразилія, Канада, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Іспанія, Росія, Туреччина, Великобританія.

Комп'ютерна система бронювання Expedia вийшла в світ у 1996 р. від компанії Microsoft. Головний офіс знаходиться в Бельв'ю, штат Вашингтон (США). Expedia використовує декілька глобальних систем бронювання, такі як Amadeus, Sabre, Worldspan разом з власною системою бронювання.

Hotels.com була створена у 1991 р. в Далласі, штат Техас (США). В обслуговуванні нараховується понад 300 тис. готелів по всьому світу. У 2001 р. компанія стала частиною Expedia Inc. У 2011 р. Hotels.com запустив свою програму у телефонах таких компаній як Apple та Samsung.

В Україні на даний момент діє система бронювання готельних послуг – Amadeus (750 авіакомпаній, 51000 готелів, 52 фірми з прокату автомобілів), представлена на українському ринку з 1997 р.; здійснює бронювання авіап перевезень, готелів, круїзів, турпакетів, залізничних перевезень. Amadeus-Україна 100% належить компанії Amadeus Global Travel [2].

Нова система бронювання, яка має популярність за кордоном, – TripAdvisor. Зокрема, в рамках виходу на український ринок, планується запуск української версії сайту tripadvisor.ua. Цей проект дасть змогу залучити більше споживачів туристичного продукту та збільшити потік іноземців в Україну.

В Україні створені свої системи бронювання: Content Inn; Goodhotels; Travel-Life Pro; Bookit.ua. Проаналізувавши основні характеристики, можна зробити висновки, що популярною системою бронювання є Content Inn. Вона містить велику кількість готелів, які знаходяться по всьому світу та є однією з перших, яка з'явилася на теренах України. На даний час, набирають популярність власні Інтернет-сервери готелів. Вони дають найповнішу інформацію щодо основних та додаткових послуг; споживач може напряму зв'язатися з адміністрацією готелю; туристичним підприємствам дає змогу напряму співпрацювати зі споживачем турпродукту. Визначимо основні переваги впровадження системи бронювання для кожного із учасників процесу:

для споживача: миттєве підтвердження бронювання; змога отримати

повну інформацію про місце подорожі; вибір відповідного готелю; можливість отримувати інформацію про зміну своєї он-лайн заявки; доступні ціни на готелі; оплата по прильоту; зменшення витрат у часі; самостійність вибору;

для туроператора та готельєра: скорочення витрат; збільшення кількості продажів; поліпшення якості обслуговування споживачів.

До недоліків систем бронювання віднесемо: шахрайство; збій в комп'ютерних системах; системи бронювання відстежують з якого пристрою зайшов клієнт, і пропонує відповідні ціни; результат не виправдовує сподівань споживача.

Таким чином, під впливом глобальних інтеграційних процесів, спрямованості зовнішньої політики нашої держави на співпрацю і партнерські відносини з країнами Європейського співтовариства, Україна стає все більш популярним туристичним центром в Європі. Це накладає певні вимоги на рівень сервісу, у тому числі відносно бронювання готельних послуг.

Література

1. Організація готельного обслуговування. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072017293/turizm/organizatsiya_gotelnogo_obsługovuvannya.
2. Офіційний сайт компанії «Amadeus». – Режим доступу: <https://www.amadeus.net>.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Оксана М. Краснікова

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

krasnikova.71@mail.ru

Проблема фінансового забезпечення розвитку територій властива фактично усім країнам. Її суть в тому, що адміністративно-територіальні одиниці, на які розділена кожна держава, мають різну податкову базу (тобто податкоспроможність) і фінансовий потенціал, що є наслідком нерівномірності територіального розміщення природно-ресурсного потенціалу та виробничих сил.

Ситуація, яка склалася в Україні, не відповідає потребам зміцнення місцевого самоврядування. Ігнорується бюджетна автономія регіональної влади та існує значна залежність дохідної частини регіональних та

місцевих бюджетів від центру. Тому забезпеченість бюджетно-фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування на виконання власних і делегованих повноважень є однією із важливих умов стабільного розвитку територіальних громад. Практика свідчить про недостатність дохідної частини місцевих бюджетів для забезпечення виконання функцій, які виконує місцеве самоврядування, тому проблеми формування доходів місцевих бюджетів заслуговують на особливу увагу.

В зв'язку з цим в Україні наразі проводяться процеси децентралізації. Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня. Можна також зазначити, що питома вага адміністративної діяльності покладається на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому на справи публічного значення. Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини та народу загалом. Зрозуміло, що місцеві органи влади більше розуміють що потрібно профінансувати в першу чергу на територіальному рівні.

Ступінь децентралізації у визначенні податків та прийнятті рішень залежить від політичних, економічних та інституційних особливостей країни, а також від тієї ролі, яка в ній відводиться органам місцевої влади.

Тенденція до децентралізації відповідальності за виконання дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів у країнах з перехідною економікою часто призводить до ситуації, коли визначення видатків місцевих органів влади випереджає вирішення питання про забезпечення ресурсами для їхнього фінансування. Що ширшою є сфера повноважень місцевої влади, то вищою повинна бути частка державних надходжень, яка розподіляється на користь місцевих органів влади. Універсальної моделі фінансування, яка була б однаково прийнятною для всіх країн, не існує. Проте у Європейській хартії з питань місцевого самоврядування встановлено такі принципи фінансування місцевої влади: "В рамках національної економічної політики місцеві органи влади повинні мати право на забезпечення власними фінансовими ресурсами, ними вони могли б у межах своїх повноважень вільно розпоряджатися. Фінансові ресурси

місцевої влади повинні відповідати обсягам її повноважень, встановленим конституцією або законодавством. Щонайменше частина фінансових ресурсів місцевої влади має надходити від місцевих податків і виплат, ставки яких, у визначених межах, вона повинна мати право встановлювати.

Отже, на сьогодні формування дохідної частини місцевих бюджетів викликає багато суперечок, адже основною передумовою ефективного функціонування місцевого самоврядування є володіння ним достатньою кількістю коштів для проведення своєї діяльності. Фонд фінансових ресурсів, що утворюється на рівні регіону, інколи навіть наполовину не задовольняє потреби місцевого самоврядування в коштах, необхідних для вирішення поточних проблем.

Світовий досвід ілюструє загальну закономірність, згідно з якою формування дохідної бази місцевої влади та місцевого самоврядування загалом визначається рівнем децентралізації влади в країні. З посиленням останньої, як правило, зміщуються акценти між податковими надходженнями до місцевих бюджетів та трансфертами з центрального бюджету на користь перших. Податкові надходження у країнах з високим рівнем децентралізації та автономії місцевої влади відіграють дедалі більшу роль у плані бюджетоутворення.

З метою надання місцевим бюджетам достатніх податкових надходжень, що більше відповідатимуть обсягу покладених на них функцій, варто розглянути джерела надходжень місцевих бюджетів.

Принципово важливе значення має закріплення за місцевими бюджетами таких податків, які гарантуватимуть органам місцевого самоврядування стабільні надходження доходів та їх рівномірний горизонтальний розподіл. Тому представляється необхідним з метою поглиблення процесу децентралізації влади, запропонувати основні напрями реформування бюджетної системи на місцевому рівні.

По-перше, необхідно укріпити дохідну базу місцевих бюджетів.

По-друге, необхідно підсилити стимулюючі фактори в роботі органів місцевого самоврядування щодо наповнюваності доходів бюджету.

По-третє, потрібне впорядкування основних витратних повноважень між рівнями бюджетів на основі принципу субсидіарності. Правове значення субсидіарності полягає в тому, що цей принцип встановлює права окремих суб'єктів на самостійність і ініціативу в певній державі, їх права на необхідну допомогу в соціальній, економічній, культурній, політичній і правовій сферах.

THE ROLE OF DATABASE MANAGEMENT SYSTEMS IN PROCESSING OF ECONOMIC INFORMATION

Olena V. Kryvda

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, Ukraine

o.kryvda@kpi.ua

In recent times, there has been a steady growth of information in all areas of society; new sources of its receipt have emerged. However, there is a need for qualified and professional processing of the received information for further management. There are many other database management systems. They are affordable, flexible, use different communication channels, and are able to preserve data integrity and universality. But there are many specific problems using management and implementation of economic information.

Implementation of databases for the management of economic information is a very important issue in today's world. It is timely and relevant information helps to concentrate resources at the right time and right place to implement the main, priority tasks. Information systems expand professional opportunities and allow professionals to operate economic entity more efficiently, purposefully and economical, and therefore more effective.

Economic data is aggregate data on social and economic processes that are used to manage these processes and teams of people in production and non-production areas. It has large volumes, many sources and consumer uses repetition cycle of receiving and converting. Economic data includes various management functions. Each plays an important role. Accounting information saves the actual values of indicators on separate period of time, planning information includes the value of planned and controlled data of business planning for some period in the future. Normative Reference maintains reference and regulatory material related to the relations of production and processes. Statistical Reporting is responsible for actual results of the company for higher authorities, state statistics authorities, tax inspection.

In order to efficiently use information and be able to handle it quickly, you need a certain system. It is responsible for collecting qualitative data from various sources, performs processing steps, evaluates completeness of data and its significance, and passes parameters to another system. With its help you can organize the use of information for developing forecasts, assessing trends,

assessing of alternative solutions and actions. The most common is a database management system – a computer program or set of programs that provides users the ability to create, store, update, and search for information and control access to databases. Its main functions are to initialize structures to ensure independence of applications and data, physical and logical integrity, enabling the use of multiple users simultaneously. The system should provide data protection. Companies use different software to meet their own needs. Database management systems such as Oracle, Access, and Microsoft SQL Server are indeed a powerful tool for managing large amounts of data.

Oracle Database is the first in the world. It is an object-relational system that supports certain technologies. Users have fast and secure access to business applications without additional resources and costs. The system also reduces management costs, while increasing performance, scalability and security of business applications. Microsoft Access is common nowadays. It is a software database management system. The program has a high degree of versatility, high level of integration with other software products, user-friendly interface provides visual tools. Microsoft Access can build tables, screen forms and SQL-queries to construct reports that appear on paper. Microsoft SQL Server is a database management system that differs with important characteristics: ease of administration, performance and functionality, availability of remote access.

Software is actively implemented in various public and private enterprises. A striking example is the use of the software with a database in pharmacies. It contains information on the composition of medicines, manufacturer, price, quantity etc. Thus, the system helps to monitor the drug vending, store information about price changes for later analysis, add and sort drugs according to certain parameters. The system helps to keep statistics on enterprise.

Private businesses use software products for different purposes. For example, the control system is used in fitness centers. It keeps records of customers who attend group sessions or gyms for the purpose of deduction of wages to employees. The system also provides recording of the client's time spent in the institution. This is made to ensure that the visitor does not exceed the limit according to their gym membership. Overall, rational justification for choosing the right IT and its competent use in the enterprise can significantly improve competitiveness of products and enterprises in general, reduce complexity of routine work, accelerate information necessary for making management decisions. Costs of information technology will not only recover but will also provide income.

References

1. Amiridi J. Information systems in the economy. Performance management of the banking business: Textbook. Benefit / J.V.Amiridi, E.RKochanova, O.A Morozov; ed. D.V.Tchistov. – M.: KnoRus, 2009. – 175 p.
2. Grishin V. M. Information technology in professional activities / V.Grishin, E.Panfilova. – M.: Forum Infra-M, 2009. – 416 p.
3. Information systems in economics / Ed. H.A.Tytorenko. – M.: Unity-Dana, 2008. – 345 p.
4. Computer processing of economic information technology through the use of database management systems [Electron resource]. – Access mode: <http://xreferat.com/33>.

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Анастасія Ю. Куранда¹, Анастасія А. Ставицька²

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹nastyia-kuranda@yandex.ru, ²stavickaya.alina96@mail.ru

Процеси міжнародної економічної інтеграції на сьогоднішній день є переважними в розвитку світового господарства. Інтеграція обумовлює розвиток міцних зв'язків та зближення національних господарств шляхом укладання міжнародних угод. Збільшення обсягів та розширення асортименту товарів і послуг для забезпечення ефективності господарської діяльності – є головною метою таких процесів. Оскільки нестабільність політико-економічної ситуації в країні негативно впливає на її вигляд у світовому господарстві, Україна не може стати рівноправним членом світогосподарських процесів. У той же час необхідність інтеграції України є необхідною, і країна активно намагається залучитися у світову спільноту, віддаючи перевагу євро інтеграційному сектору. Проте її реалізація майже неможлива в сучасних умовах, і потребує розробки тактики, стратегії та контролю для входження у світові структури.

Сьогодні, в умовах міжнародного поділу праці жодна країна не може забезпечити високу ефективність національного виробництва без інтеграції у світове господарство. Це в повній мірі характерно і для України. Зараз в Україні розгорнута стратегія зовнішньоекономічної діяльності, яка спрямована на покращення в Україні торгівлі, обміні технологіями, знаннями та досвідом, а також для участі України в міжнародному поділі праці. А для більш ефективної інтеграції, Україна потребує чітких соціально-культурних, інфраструктурних, економічних та політико-правових передумов [1]. Україна знаходиться лише на початковому етапі

розвитку інтеграції економіки до світових структур, оскільки майже не бере участі в економічній діяльності інших держав, займаючи місце поза межами міжнародних валютних відносин та капіталовкладень. Стратегічні напрямки національного розвитку мають брати до уваги реалії сучасного інтеграційного процесу. Важливим чинником посилення інтеграційних процесів стало підписання економічної частини Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 р. Для реалізації своїх планів Україна мусить стати активним експортером товарів та послуг, надійним і передбачуваним міжнародним суб'єктом [2]. «Для Європи Україна є важливим елементом, як джерело енергетичної бази та як наслідок економічного зростання. Людський потенціал, інженерно-технічна база та земельні ресурси України допоможуть надалі перетворювати ЄС у центр світового масштабу» [3].

Зовнішня торгівля України з ЄС поки не є ключовою для євроінтеграції, адже її ефективність низька та недостатньо збалансована. Стан та динаміка зовнішньоторгівельного балансу України з ЄС у січні – листопаді 2015 р. згідно даних Держкомстату на 20.01.2016 р. (табл. 1) свідчать, що обсяг експорту товарів до країн ЄС у січні-листопаді 2015 р. був на 26% менше за обсяги експорту за аналогічний період 2014 р. Імпорт товарів із країн ЄС скоротився на 26,9% в порівнянні з аналогічним показником за січень-листопад 2014 р. [5].

Таблиця 1. Стан та динаміка зовнішньоторгівельного балансу України з ЄС у січні – листопаді 2015 р.

Показник	Січень-листопад 2015 р.	Довідково	
		Січень-листопад 2014 р.	2015/2014, %
ЗТО, млн.дол.	25 697	34 958,8	-26,49
Експорт з України, млн.дол.	11 685,3	15 790,95	-26
Імпорт до України, млн.дол.	14 011,7	19 167,85	-26,9
Сальдо для України, млн.дол.	-2 326,4	-3376,90	

Джерело: Держкомстат

Таким чином, продовжується тенденція до скорочення двосторонньої торгівлі між Україною та ЄС. Причиною тому є наступні перешкоди.

1. Світове господарство являє собою цілісну систему, у якій вже вкоренилися певні співвідносини попиту та пропозиції, тому включення до нього України – це тривалий і складний процес.

2. Україна має недостатньо досвіду у налагодженні економічних зв'язків з країнами світового господарства.

3. В Україні ліквідовані структури, що займалися

зовнішньоекономічною діяльністю у минулому, а нові, ще недостатньо компетентні, отже малоефективні [4].

Таким чином, наявність України у складі міжнародних господарських зв'язків є необхідною умовою, щоб отримати додаткові імпульси економічного розвитку, підвищити ефективність та конкурентоспроможність державної економіки, а також збільшити рівень життя громадян. Варто зрозуміти, що інтеграція України в міжнародне господарство не тільки послужить поштовхом для перебудови економіки в країні, а й дасть позитивні результати впливу на світову господарську ситуацію в цілому. У ході дослідження було виявлено, що для подальшого розвитку інтеграції, в Україні потрібно провести ряд реформ, які позитивно сприятимуть іміджу країни на світовій арені.

Література

1. Деліні, М. М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах : [Електронний ресурс] / М.М.Деліні // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – Груд. (Вип. 2). – С. 58-61. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>.

2. Галазюк Н. М. Сучасні особливості інтеграції України у світовий економічний простір / Н.М.Галазюк, О.М.Зелінська, О.А.Урбан // Економічний часопис-XXI. – 2014. – № 9-10(1). – С. 14-17. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN>.

3. Стаття Україна – ЕС: проблеми интеграции: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/international/ukraina-es-problemy-integratsii_.html

4. Ткач В. Я. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство : [Електронний ресурс] / Ткач В.Я., Панасюк І.В. // Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство. – 2014. – Режим доступу: <http://intkonf.org/tkach-v-ya-panasyuk-iv-problemi-integratsiyi-ekonomiki-ukrayini-v-svitove-gospodarstvo>.

5. Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-trade>.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ЗА УМОВ ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО НАРОЩУВАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Олена І. Макаренко

Запорізькій національний університет, м. Запоріжжя, Україна

olenamak@gmail.com

Особливість сучасних суспільних відносин полягає в тому, що основою їх розвитку є нарощування нематеріального капіталу. Виділяють три типи нематеріального капіталу: людський, соціальний, капітал знань.

Джерелом та носієм нематеріального капіталу є людина. Отже, створення гідних умов життя населення регіону є одним із пріоритетних завдань уряду країни. Реалізація цього завдання можлива за рахунок сталого (раціонального та збалансованого) регіонального розвитку, який, своєю чергою, забезпечується ефективним використанням ресурсного (природного, нематеріального, економічного та інших) потенціалу регіонів. Згідно Закону України «Про засади державної регіональної політики» під регіональним розвитком розуміється – процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших змін у регіонах [1]. Варто зазначити, що для досягнення цілей розвитку регіону процесом таких змін необхідно управляти.

Автором запропоновано концептуальний підхід щодо управління регіональним розвитком за умов випереджаючого нарощування нематеріального капіталу, сутність якого полягає у реалізації чотирьох етапної процедури (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальний підхід щодо управління регіональним розвитком за умов випереджаючого нарощування нематеріального капіталу

Так, на першому етапі управління регіональним розвитком, необхідно проаналізувати світові тенденції розвитку економіки; побудувати модель глобального розвитку економіки через структурні співвідношення [2] з урахуванням змін нематеріального капіталу; визначити індикатори структурних зрушень, зокрема, показники оцінювання соціального капіталу та трудового потенціалу регіону. Означені індикатори аналізуються в динаміці з точки зору передвісників майбутніх структурних зрушень в економіці.

На другому етапі управління регіональним розвитком за умов випереджаючого нарощування нематеріального капіталу необхідно проаналізувати поточний стан розвитку регіону. На цьому етапі відбувається вибір критеріїв оцінювання стану розвитку регіону, зокрема, кількісних показників оцінювання складових нематеріального капіталу, а також визначається відповідність розвитку регіону світовим тенденціям з урахуванням змін нематеріального капіталу.

На третьому етапі управління регіональним розвитком відбувається розробка стратегії регіонального розвитку з урахуванням нарощування нематеріального капіталу. При розробці стратегії регіонального розвитку необхідно узгоджувати регіональні, галузеві і підприємницькі інтереси. В роботах автора запропоновано процедуру узгодження цілей стратегії розвитку, яка складається з таких етапів: визначення загальнодержавних цілей (векторів розвитку); визначення цілей (векторів розвитку) для регіонів; розробка структури цілей країни та регіонів (побудова когнітивної карти впливу факторів на пріоритетний показник економічного розвитку; кількісна оцінка коефіцієнтів відносної важливості цілей); оцінювання обсягів фінансування за векторами розвитку [3]. Після процедури узгодження цілей стратегії регіонального розвитку розробляються стратегії розвитку складових нематеріального капіталу.

На четвертому етапі управління регіональним розвитком проводиться моніторинг виконання стратегії регіонального розвитку за обраними індикаторами. На цьому ж етапі відбувається оцінювання структурних зрушень на регіональному рівні та відповідності їх світовим тенденціям, оскільки для стимулювання регіонального розвитку необхідно розуміти тенденції розвитку світової економіки. Також визначається ефективність виконання стратегії регіонального розвитку з урахуванням змін нематеріального капіталу.

Література

1. Закон України «Про засади державної регіональної політики» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

2. Сергеева Л.Н. Структурные сдвиги в постиндустриальной экономике / Л.Н.Сергеева // Модели управления в рыночной экономике: сб. науч. тр. – Донецк : ДонНУ, 2011. - С. 271-280.

3. Макаренко О.І. Моделювання узгодженості цілей стратегії економічного розвитку / О.І.Макаренко, К.В.Федотенко // Національні особливості та світові тенденції управління та адміністрування на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м.Дніпропетровськ, 8-9 квітня 2016 р.). У 2-х частинах. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2016. – Ч. 2. – С. 138-139.

НАНОТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ

Людмила І. Маніна¹, Оксана В. Бондар-Підгурська²

*ВНЗ Укоопсоюзу «Полтавський університет економіки та торгівлі»,
м. Полтава, Україна*

¹Luda_manina@mail.ru, ²ksyucha101@yandex.ua

Нинішні економічні відносини вимагають внесення певних коректив в економічну політику на всіх рівнях економічної системи, а глибина соціально-економічних проблем вимагає пошуку нової моделі розвитку національної економіки, результатом реалізації якої мають стати високий рівень соціальної стабільності, наявність середнього класу, швидкість переходу до більш високого технологічного укладу, наявність певного числа нанотехнології у базових галузях української промисловості, достатніх для забезпечення гідного рівня добробуту населення України. Нинішня проблема низької енергоефективності ВВП України, залежності від експорту енергоносіїв, надлишковий обсяг шкідливих викидів в атмосферу негативно позначається на не лише стані навколишнього середовища, а й на загальному рівні задоволення життєво важливих інтересів (ЖВІ) переважної більшості українського населення. З цією метою необхідно підвищити продуктивність праці та ефективність системи господарювання на основі впровадження високотехнологічного способу виробництва.

Тобто, формування нової моделі розвитку економіки України має базуватися на використанні високих технологій із одночасним поступовим

розвитком людського капіталу. Основою її втілення мають стати провідні галузі промисловості [1].

Однією із базових галузей національного господарства від результатів діяльності якої багато в чому залежить розв'язання вищезазначених проблем є металургія, нинішній стан котрої характеризується високою матеріалоемністю та капіталомісткістю виробництва. На потреби металургії витрачається понад 25% енергоресурсів усієї країни, тому використання нанотехнологій в цьому аспекті в перспективі дозволить поліпшити споживчі якості металургійної продукції.

В зв'язку із тим, що металургійна галузь є виробником в основному матеріалів, які є основою подальшого розвитку авіабудування, автобудування, енергетичної та транспортних галузей актуалізуються питання розробки теплоізоляційних та нових конструктивних матеріалів, удосконалення механічних конструкцій. Фахівці-металурги [2] вважають, що резерви підвищення механічних характеристик сталі за допомогою використання дорогих елементів практично вичерпані.

Тому наноотехнології є найбільш перспективним напрямом для створення нових видів металургійної продукції з унікальними споживчими параметрами.

Прикладом найбільш розповсюджених наноматеріалів, які на нашу думку доцільно застосовувати у національній металургійній промисловості є *матеріали на основі вуглецю – фуллерени (багатоатомні молекули вуглецю) та нанотрубки (трубки структури з атомами вуглецю в узлах)*. У наноструктурованих матеріалів різко зростають механічні параметри – міцність, ударна в'язкість, твердість, зносостійкість, низькотемпературна пластичність. З таких речовин виготовляються комп'ютерні пристрої, сонячні елементи, пожежобезпечні та міцні теплоізолюючі матеріали, матеріали для енергозбереження, підвищення ефективності спалювання палива та ємності акумуляторів. Так, комп'ютерна флешка з пам'яттю 1 ГБ займає мінімум місця. А раніше для збереження такого обсягу інформації потрібно було обладнання, що розміщувалося на площі декілька сот квадратних метрів.

Нині серед пріоритетних *нанотехнологій у металургії* є компактування та спікання нанопорошків в порошковій металургії, інтенсивна пластична деформацію метала, обробка деталей струменем високоенергетичних часток, нанесення зміцнюючи металевих покриттів,

кристалізація наночастинок з аморфного стану і внесення наночастинок модифікатора в вихідний розплав.

Стратегічним пріоритетом галузі може стати отримання легких матеріалів високої точності, що дозволить збільшити навантаження на транспорті й отримати економію палива. Використання легких та міцних алюмінієвих композитів сприятиме зниженню ваги транспортних засобів, розходу палива та зменшенню викидів вуглецю (CO₂) в атмосферу.

Варто зазначити, що всі відомі металургійні процеси характеризуються утворенням великої кількості відходів у вигляді шкідливих газів і пилу, шлаків, шламів, стічних вод, що містять різні хімічні компоненти, які забруднюють атмосферу, воду та поверхню землі. Забруднення навколишнього середовища навколо підприємств чорної металургії залежно від переважного напрямку вітрів відчувається в радіусі 20-50 км. На 1 км² цієї території на добу випадає 5-15 кг пилу. Навколо металургійних заводів формуються своєрідні техногенні області, в яких міститься широкий вибір шкідливих речовин, включаючи такі надзвичайно небезпечні, як свинець та ртуть. Нові технології в металургії дозволять знизити реальні викиди в атмосферу шкідливих речовин, удосконалити системи захисту атмосфери, землі та води, що позитивно вплине на підвищення рівня безпеки людини та поліпшення стан здоров'я населення України загалом.

Враховуючи вищевикладене, нова модель економічного розвитку мусить бути багатофакторною, здатною адекватно відреагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовищ, урахувати інтереси як нинішніх, так і майбутніх поколінь, а також спроможною до вчасного, випереджувального регулювання. Задовольнити всі поставлені вимоги здатна динамічна модель сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України.

Література

1. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методологічні засади сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки : монографія / О. В. Бондар-Підгурська. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – 531 с.

2. Большаков В. І. Чорна металургія і національна безпека України / В. І. Большаков, Л. Г. Тубольцев // Вісн. НАН України. – 2014. – № 9 – С. 48-58.

ВАЛЮТНО-РЕГУЛЯТОРНЫЙ РЕЖИМ: СУЩНОСТЬ И РОЛЬ В ФУНКЦИОНИРОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТНОЙ СИСТЕМЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Марина В. Маркусенко

*Белорусский государственный экономический университет, г. Минск,
Республика Беларусь
markusenko@mail.ru*

В Республике Беларусь в 2015-2016 гг. был внесен ряд изменений в действующую систему валютного регулирования – сняты ограничения на открытие субъектами хозяйствования – резидентами Республики Беларусь специальных счетов для хранения купленной на внутреннем валютном рынке иностранной валюты в различных банках Республики Беларусь, а также на осуществление переводов с покупкой иностранной валюты в порядке и на цели ее использования, с уменьшена (с 30% до 20%) обязательная продажа валютной выручки субъектами хозяйствования государству.

В ближайшие годы в условиях развития интеграционных экономических процессов в рамках Евразийского экономического союза в Беларуси необходима дальнейшая либерализация валютного регулирования (в том числе полный отказ от обязательной продажи части валютной выручки субъектами хозяйствования государству по официальному обменному курсу), что может способствовать как укреплению, так и ослаблению национальной валюты. Центральный банк может гибко регулировать баланс спроса и предложения валюты за счет изменения курса белорусского рубля, что может привести к некоторому повышению темпов номинального снижения курса и повышению его волатильности. С другой стороны, либерализация валютного рынка будет стимулировать приток капитала в страну, что снизит волатильность обменного курса.

Целесообразна в перспективе трансформация системы валютного регулирования в более современную, базирующуюся не только на ограничениях и запретах, а основанную на сочетании стимулов и ограничений. Так, В.И. Ляшенко в своих работах подчеркивает, что стимулы и ограничения в кибернетических системах определенным образом комбинируются друг с другом, составляя тем самым

специфический режим деятельности. С помощью этих комбинаций и формируется программа управления, направленная на достижение какой-либо цели. Причем либо стимулы, либо ограничения в подобном сочетании могут доминировать, влияя тем самым на степень активности поведения [1]. Данный подход, на наш взгляд, может быть использован применительно к организации национальной валютной системы.

В условиях необходимости либерализации валютного регулирования в Беларуси целесообразна разработка и реализация государством специального валютно-регуляторного режима, который может определяться как: 1) режим функционирования и развития валютного рынка, закреплённый институциональными нормами и обеспеченный совокупностью легальных нормативных средств; 2) определённый порядок регулирования, выраженный в комплексе средств, характеризующих особое сочетание взаимодействующих между собой разрешений, запретов, а также стимулов, создающих особую направленность валютного регулирования. В этом случае стимулы должны отражать общественные, в том числе социальные интересы, и основываться на принципе децентрализации.

Тогда валютно-регуляторный режим будет способствовать:

изменению организации элементов в национальной валютной системе, итогом которого является создание новой системы связей, новой структуры и целостности, ориентированной на сочетание ограничений и стимулов;

повышению гибкости мер валютного регулирования;

разработке и использованию комплексных мотивирующих систем, стимулирующих приток валюты в страну;

активизации использования инновационных инструментов валютной политики;

повышению эффективности национальной валютной системы.

Валютно-регуляторный режим должен являться элементом национальной валютной системы и обеспечивать взаимосвязи между другими ее элементами.

В отличие от действующего режима функционирования внутреннего валютного рынка, который обеспечивается при помощи государственного валютного регулирования, новый валютно-регуляторный режим будет включать в себя не только нормы, правила, ограничения и условия работы субъектов экономики на валютном рынке, но и отражать взаимосвязи

между всеми участниками национальной валютной системы (рис. 1). Новый валютно-регуляторный режим также в большей степени будет воздействовать на достижение конечных и промежуточных целей валютной политики.

Рис. 1. Структура национальной валютной системы

Источник: Собственная разработка

Валютно-регуляторный режим будет включать в себя такие составляющие, как валютные ограничения, органы валютного регулирования, режим функционирования внутреннего валютного рынка, участники валютного рынка и др. Критерием эффективности валютно-регуляторного режима для государства будет достижение целей, определенных государственной Валютной стратегией, для участников валютного рынка – субъектов хозяйствования – минимизация их транзакционных издержек при проведении операций с иностранной валютой. Другими словами, субъекты хозяйствования будут стремиться выбирать на валютном рынке такие нормы и стимулы валютно-регуляторного режима, использование которых максимизировало бы величину их дохода на единицу инвестиций или же минимизировало бы величину транзакционных издержек на получение этого дохода. Условия

(режим) функционирования внутреннего валютного рынка и нормы, обеспечивающие поведение его участников будут выступать составляющей валютно-регуляторного режима.

Вышеназванные изменения организации элементов в национальной валютной системе будут способствовать созданию новой системы связей, новой структуры и целостности валютного рынка.

Литература

1 Ляшенко, В.И. Финансово-регуляторные режимы стимулирования экономического развития: введение в экономическую режимологию: моногр. / В.И.Ляшенко; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк. – 2012. – 370 с.

FORESIGHT-TECHNOLOGIES IN THE CONTEXT OF POWER DECENTRALIZATION IN UKRAINE

Natalia Mushchynska

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

muschinska@list.ru

Introduction. One of the territorial development problems is that the majority of communities that is almost half of the population of Ukraine, self-government is declarative. Today, one of the key changes in the state is reform of local government, which is a prerequisite for the European vector of Ukraine. The reform of local government is a complex process, and one of its most important areas is to unite the community and form their real capacity to perform all the powers provided by law.

The local democracy in cities from the perspective of the local population has been at the core of recent literature (*Tretiak, 2007; Miroshnyk, 2012; Babinova, 2011; Aasland & Lyska, 2015*). It has identified that general measures for local government reform should be combined with targeted measures directed at the various types of challenges experienced in different Ukrainian cities. (*Aasland & Lyska, 2015*). The merging of community building and foresight-technologies can maximize these valuable resources.

Related Research. Under the *European Charter of Local Self-Government* (ratified in 1997), which is part of the legislation of Ukraine, local government – is "right and ability of local governments... to regulate and manage a substantial share of public affairs under their own responsibility and in the interests of the local population." Since 1991, the rural population decreased by 2.5 million people, and the number of villages – to 348 units. However, the number of

village councils increased by 1,067 units. (*The concept of the local self-government and territorial organization of power, 2014*) Today the vast majority of Ukraine communities, having the right to decide issues of local importance, cannot perform their own due to lack of funds, decline or lack of infrastructure (necessary buildings, roads, etc.) as well as the lack of appropriate staff training. Therefore, a significant portion of local issues cannot be solved properly – not refrain premises of schools and hospitals and other buildings of communal property, not provided landscaping, street lighting, etc.

Law of Ukraine "*On voluntary association of communities*" (2015), which was adopted in February, shook society activity after the approval of the Methodology for its implementation. Strict rules determine the association locally perceived as violating the principle of voluntariness. There is an urgent need for theoretical justification, developing conceptual approaches and provide practical recommendations on the organization and ensuring constructive dialogue between the authorities of regional and local level and the public.

So, forming a capable territorial community, it is impossible to avoid the formation of its development strategy. Foresight is just one of the possible methods to build communication of territory "stakeholders" on its strategic development. The basis of this method is enough to attract a broad pool of experts-professionals. The study found that there are several groups of stakeholders who are involved in the formation of capable communities. The interaction model is presented in Figure 1.

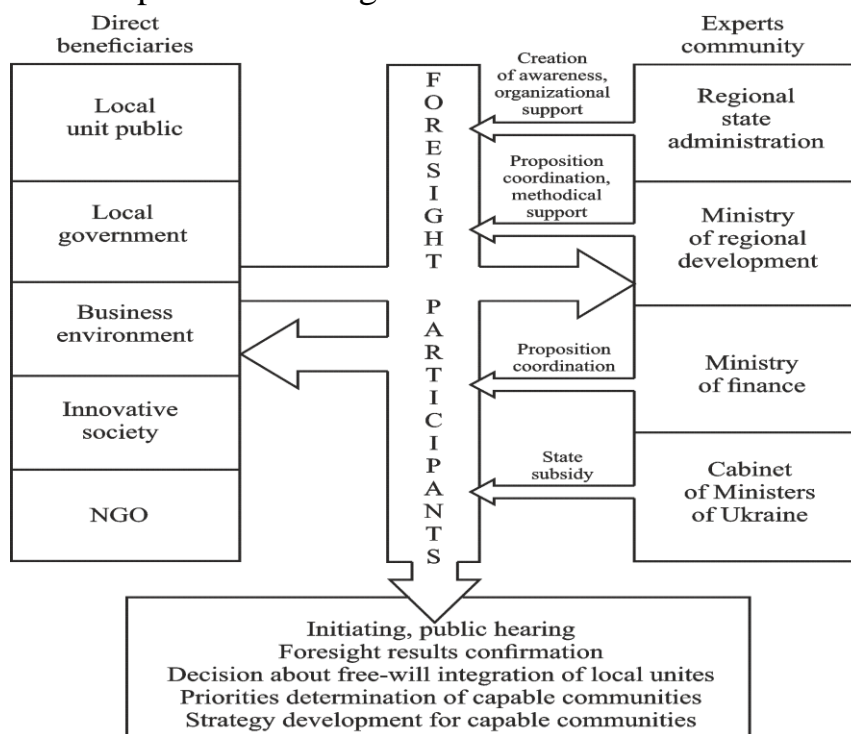

Figure 1. Model of the interaction process of forming capable local communities

Conclusion. Through, foresight is possible with the active position of society that support community initiatives and understand the possibilities of self-organization. The findings provide that the use of foresight technology can solve the problems of territorial development and the formation of capable local communities, which in turn is a prerequisite for determining the community development strategy.

References

Aasland, Aadne, and Oleksii Lyska. "Local democracy in Ukrainian cities: civic participation and responsiveness of local authorities." *Post-Soviet Affairs* (2015): 1-24.

Babinova, Olena. "Local self-government in Ukraine: Strategic priorities and problems of realization." *Journal of Public Administration and Policy Research* 3.4 (2011): 98-105.

European Charter of Local Self-Government (1985). Strasbourg, Council of Europe.

Law of Ukraine "On voluntary association of communities" – *Vidomosty Verhovnoyi Rady (VVR)*, 2015, № 13 st.91.

Miroshnyk, Olga. "Institute of Local Self-Government in Sweden". *National Security & Defence* 1 (2009): 37-40.

The concept of the local self-government and territorial organization of power. (Cabinet of Ministers of Ukraine, April 1, 2014, №333).

Tretiak, V.P. *Formirovaniye forsayta i razvitiye gragdanskogo obshestva* / V.P.Tretyak // *Science. Innovations. Education. M.*, 2007. Vol. 2. S.141-156.

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Лариса А. Некрасенко¹, Антоніна В. Калініченко²

^{1, 2}Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна,

²Опольський Університет, м. Ополь, Польща

¹nekrasenko.la@gmail.com, ²kalinichenko_a@ukr.net

Розвиток світового ринку, розширення масштабів міжнародної торгівлі, глобалізаційні тенденції міжнародної фінансової системи призводять до зростання активності зовнішнього та внутрішнього ринків. Характерними рисами сучасної ринкової економіки в країнах що розвиваються є зростання зовнішніх та внутрішніх запозичень. В результаті можна констатувати, що державний борг є органічною складовою фінансових систем переважної більшості країн світу і велика частка у структурі зовнішньої заборгованості припадає на країни з перехідною економікою.

Ефективне управління боргом на всіх його етапах дозволяє уникнути кризових боргових ситуацій та перевантаження видаткової частини

державного бюджету в розрізі витрат на обслуговування державного боргу, сприяє забезпеченню стабілізації соціально-економічної ситуації та розвитку економіки країни¹. Традиційним методом зменшення боргу є його реструктуризація. Хоча сьогодні нема загальновизнаного визначення, під реструктуризацією найчастіше розуміють нормативно визначений обмін наявних на певний час боргових інструментів на нові, з іншими характеристиками, боргові інструменти². Найпоширенішою є реструктуризація офіційного боргу, яка відбувається в рамках «Паризького клубу». Найбіднішим країнам-боржникам з метою полегшення боргового тягара пропонується вибір одного з варіантів допомоги з боку урядів-кредиторів, які є членами «Паризького клубу».

Вважається, що в період економічного спаду звернення до зовнішніх джерел є бажаним, а ефективне використання запозичених ресурсів для фінансування інвестицій дає змогу впроваджувати структурні зміни та стійке зростання в країні. Навпаки, нерациональність використання зовнішніх ресурсів створює такі боргові зобов'язання країни, які в майбутньому суттєво обмежують можливості держави з проведення економічної політики.

Важливою складовою політики управління зовнішнім боргом є використання показників заборгованості або індексів заборгованості. До «стандартних» показників заборгованості належить відношення розміру боргу до ВВП. Хоча не існує чітко визначених критеріїв «допустимості» тих чи інших співвідношень (крім маастрихтських вимог неперевикнення загальним боргом 60% ВВП), проте стрімке погіршення визначених співвідношень розглядається як свідчення посилення зовнішньоекономічних ризиків. Так, про рівень зовнішньої заборгованості Польщі в 2007-2015 рр. в порівнянні з Україною свідчить динаміка співвідношення зовнішнього боргу до ВВП (рис. 1). Прогноз державного боргу Польщі та України на наступні роки побудовано за допомогою ліній тренду, які з високою ймовірністю свідчать про помірне зростання боргу Польщі та його стрімке збільшення в Україні.

Незважаючи на те, що відношення боргу до ВВП в Польщі не перевищує встановленої Маастрихтською угодою межі 60%, показник має

¹ Зражевська Н.В. Зовнішній державний борг у фінансовій системі України. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2005 р. 21 с.

² Das U., Papaioannou M., Trebesch C. Sovereign Debt Restructurings 1950-2010 Literature Survey, Data, and Stylized Facts. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12203.pdf>

тенденцію до зростання. В країні очікується подальше збільшення трансферів в 2014-2020 рр. Фінансова допомога використовується для реалізації проектів у сферах транспортної інфраструктури, охорони навколишнього середовища, сприяння розвитку малих і середніх підприємств, модернізації сільського господарства, подолання безробіття тощо. Хоча при порівнянні показники зовнішнього боргу України не виглядають помітно гіршими, ніж у Польщі, проте характерною негативною рисою України є стрімке нарощування боргу, що свідчить про поглиблення кризи.

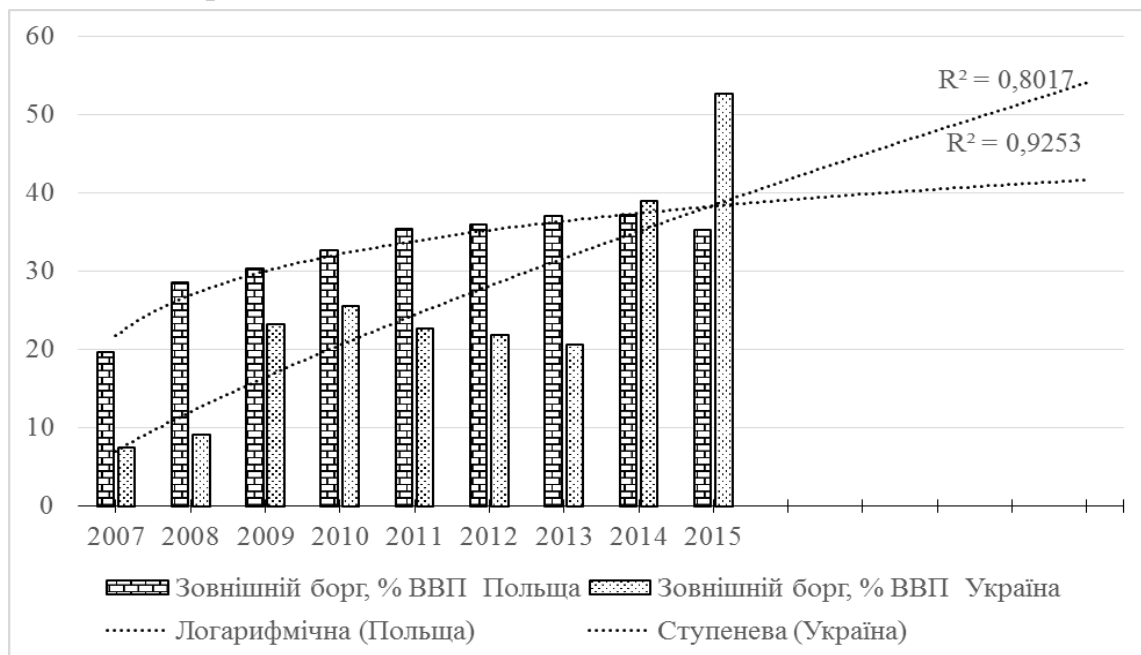

Рис. 1. Прогноз зовнішнього боргу в Польщі та Україні, % до ВВП³.

Занурення України в глибоку кризу, поставило на чільне місце питання про міжнародну платоспроможність країни і ймовірність суверенного дефолту. Тому перед урядом України постало питання управління державним боргом та пошуку альтернативних шляхів реструктуризації. Україна відноситься до країн із рівнем доходу, нижчим за середній і низьким рівнем зовнішнього боргу і може розраховувати на “Х’юстонські” або “Стандартні” умови реструктуризації боргу перед Паризьким клубом. Шляхом перемовин уряду України вдалося провести реструктуризацію і скоротити державний борг з 73 до 66 млрд. доларів. Але основним слабким місцем стратегії управління боргом є відсутність цілісної системи законодавчого забезпечення регулювання витрат запозичених коштів і обслуговування та погашення боргу.

³ Net external debt – annual data, % of GDP.

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipsii20&plugin=1>

Проведене дослідження засвідчило, що управління зовнішнім державним боргом України потребує формування ефективної стратегії, яка б передбачала законодавчо затверджений механізм обслуговування боргу та ефективного використання запозичених ресурсів для фінансування інвестицій.

УСЛОВИЯ ПРИМЕНЕНИЯ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ЗАПАСАМИ С ДЕФИЦИТОМ И ПОСТОЯННЫМИ ШТРАФНЫМИ САНКЦИЯМИ⁴

Александр В. Несторенко¹, Яна Пелиова²

*¹Бердянский институт государственного и муниципального управления
Классического частного университета, г. Бердянск, Украина*

²Экономический университет в Братиславе, г. Братислава, Словакия

¹anestorenko@mail.ru, ²peliova@yahoo.com

Экономико-математические модели управления запасами с некомпенсируемым и компенсируемым дефицитом имеют общую идеологию построения и одинаковую математическую формализацию [1]. Зависимость общих издержек TC за время T от времени наличия товара t_1 и времени между поставками t_s имеет вид:

$$TC(t_1, t_2) = \frac{c_s T}{t_s} + \frac{1}{2} c_1 \mu T \frac{t_1^2}{t_s} + \frac{1}{2} c_2 \mu T \frac{(t_s - t_1)^2}{t_s}, \quad (1)$$

где c_s – стоимость доставки одной партии товара, c_1 – стоимость хранения единицы товара, c_2 – штрафные санкции от возникновения дефицита единицы товара, μ – ежедневный спрос.

Различия в этих моделях заключаются в смысле штрафных санкций от возникновения дефицита. В ситуации с некомпенсируемым дефицитом под штрафными санкциями подразумевается вся сумма неполученных денег от продажи единицы товара, т.е. закупается товар по цене p , при наличии продается по цене $(1+R)p$, $c_2=Rp$. В ситуации с компенсируемым дефицитом под штрафными санкциями подразумевается плата за ожидание товара (скидка), т.е. закупается товар по цене p , при наличии продается по цене $(1+R)p$, при отсутствии продается в момент завоза по

⁴ Данное исследование было поддержано грантом Вышеградского фонда №51601733 «Моделирование логистических процессов предприятий рекреационной сферы».

цене $(1+R_1)p$, скидка $c_2=(R-R_1)p$. В обоих случаях штрафные санкции не зависят от времени ожидания. Для второй ситуации возможны и другие варианты: предоставляется скидка за каждый день ожидания или предоставляется скидка за факт отсутствия товара и за каждый день ожидания. В работе рассматривается первый вариант, т.е. принимается директивное решение о фиксированной скидке за факт ожидания товара и полном удовлетворении спроса. Учитывая замечания к построению экономико-математической модели с компенсируемым дефицитом [2], вместо минимизации функции издержек (1) максимизируется функция прибыли:

$$\Pi(t_1, t_s) = \frac{(1+R)p\mu}{\ln(1+r)} ((1+r)^{t_1} - 1) - (c_s + (1+R_1)p\mu t_1 - R_1p\mu t_s)(1+r)^{t_1} \frac{(1+r)^T - 1}{(1+r)^{t_s} - 1} \quad (2)$$

где r – относительная процентная ставка в день.

При $R - R_1 \geq (1+r)^{t_{sw}} - 1$ (t_{sw} находится по формуле Вильсона) функция (2) достигает максимального значения при $t_1=t_s$, т.е. дефицит не допускается. В противном случае, существует оптимальное решение, позволяющее работать с компенсируемым дефицитом. Рассмотрим зависимость оптимального времени отсутствия товара t_2 от размера скидки (рис. 1).

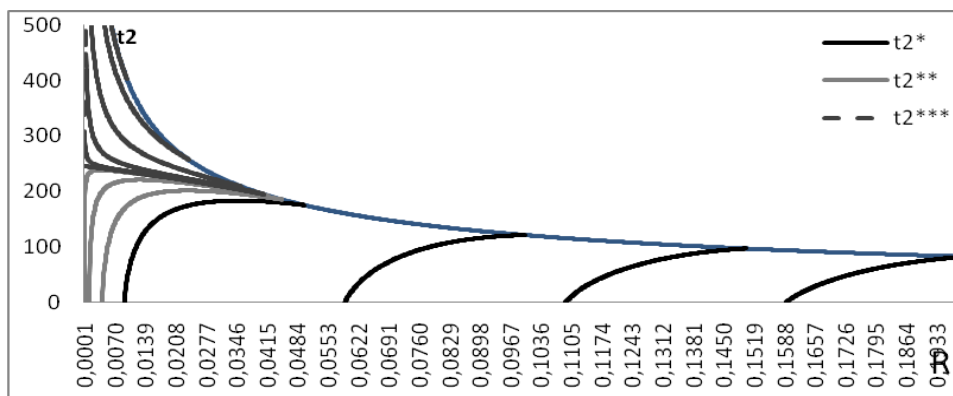

Рис. 1. Зависимость оптимального времени отсутствия товара от размера скидки

При «больших» R оптимальное время отсутствия товара t_2^* увеличивается с уменьшением размера скидки, при R , приближающемся к значению равному $(1+r)^{t_{sw}} - 1$, оптимальное время отсутствия товара t_2^{**} сначала увеличивается, потом уменьшается с уменьшением размера скидки, при $R \leq (1+r)^{t_{sw}} - 1$, оптимальное время отсутствия товара t_2^{***} уменьшается с уменьшением размера скидки. Срок отсутствия товара может оказаться достаточно большим, что приведет к отказу клиента ожидать товар за предложенную скидку. В работе [3] определяются

условия принятия решения о покупке товара клиентом. Если клиент принял решение о покупке, то он согласится ожидать товар время t_k , если размер скидки превысит потери (недополученную прибыль) от отсутствия товара за это время. Это условие эквивалентно следующему:

$$t_k \leq \frac{\ln \left(1 + \frac{(R - R_1)r_k p}{K - (1 + R)r_k p} \right)}{\ln(1 + r_k)} \approx \frac{(R - R_1)p}{K - (1 + R)r_k p}$$

На рис. 2 сопоставлены зависимости оптимального времени отсутствия товара t_2 , и максимального времени ожидания клиента t_k , от размера скидки.

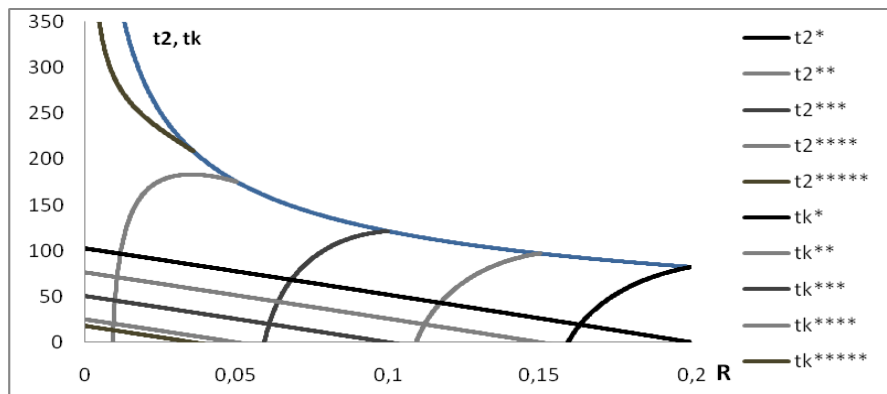

Рис. 2. Зависимость оптимального времени отсутствия товара t_2 и максимального времени ожидания клиента t_k , от размера скидки

Если оптимальное время отсутствия товара меньше максимального времени ожидания клиента, то оптимальным решением является (t_1^-, t_2^-) (рис. 3), которое находится из решения задачи максимизации функции (2).

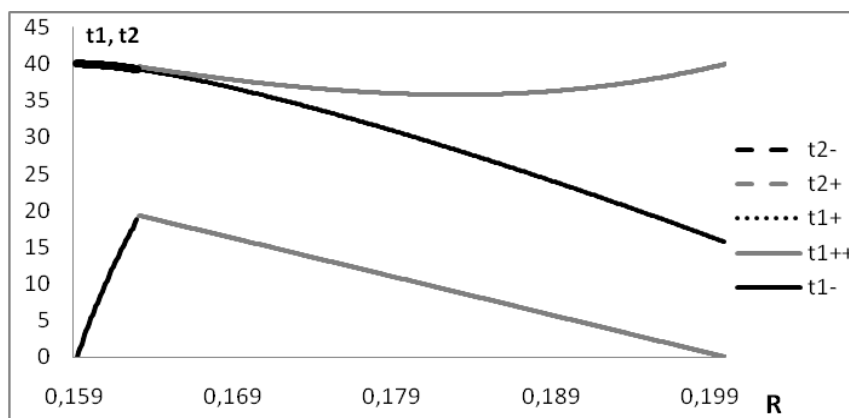

Рис. 3. Оптимальные значения характеристик (t_1, t_2) логистического процесса при различных размерах скидки

Если оптимальное время отсутствия товара больше максимального времени ожидания клиента, то оптимальное время отсутствия товара будет равномаксимальному времени ожидания клиента t_2^+ (рис.3), а вместо

значения t_1^+ из оптимизации функции (2) оптимальным решением будет t_1^{++} , которое находится из задачи максимизации функции прибыли (3).

$$\Pi(t_1) = \left(\frac{(1+R)p\mu}{\ln(1+r)} \right) ((1+r)^{t_1} - 1) - (c_s + p\mu t_1 - R_1 p\mu t_2^{++})(1+r)^{t_1} \frac{(1+r)^T - 1}{(1+r)^{t_1+t_2^{++}} - 1} \quad (3)$$

Максимальная прибыль в решении задач (2), (3) будет иметь вид:

$$\Pi_0 = \frac{p\mu((1+r)^T - 1)}{\ln(1+r)} (R - (1+r)^{t_{10}}) \quad (4)$$

Максимальное значение функция (4) достигнет при минимальном оптимальном значении t_{10} . Т.е. существует скидка, при которой функция прибыли (4) достигнет своего максимума. Она находится из решения задачи ределенинахождения минимума оптимального решения t_1^{++} задачи (3). Таким образом, при принятии директивного решения о постоянном размере скидки за ожидание товара, определяются оптимальные параметры логистического процесса, а при снятии ограничения о конкретном размере скидки, определяется и оптимальный размер скидки, не зависящей от времени ожидания.

Литература

1. Эддоус, М. Методы принятия решений [Текст] / М. Эддоус, Р. Стэнфилд. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 590 с.
2. Несторенко, А. В. Математическое моделирование логистики промышленных предприятий при различных вариантах базовой информации [Текст] / А. В. Несторенко // Технологический аудит и резервы производства. – 2014. – № 5/1 (19). – С. 69-75.
3. Пелиова Я., Несторенко А. Модель формирования индивидуального спроса / Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference «Modern problems of management: economics, education, health care and pharmacy» November 19-21, 2015, Opole, Poland. – P. 29-31.

INNOVATIVE TOOL OF IMPLEMENTING OF MODERN GEO-ECONOMIC STRATEGY IN UKRAINE

Valery Osetskyi¹, Iryna Novikova²

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

¹val_osetski@ukr.net, ²ie_novikova@meta.ua

Ukraine is facing the task of speedy formation of economy of innovative type, increased capability and focus on the European vector of development, which is possible only on condition of the creation and implementation of strategies that will ensure intensive use and reproduction of scientific and technological capacity and as a consequence – increase competitiveness at the global level. After a measure equivalent to participation in foreign trade

exchange a significant impact on the socio-economic development, its economic and political situation in the world arena, the welfare and the possibility of personal realization. Currently determinant of economic growth is an innovative modernization. Ukrainian new model of economic development must be a high-tech, export-oriented and socially responsible and work to increase the degree of openness of the EU market and the world.

Ukrainian Eurointegration choice intended to include Ukraine in the political, economic and research component of the Eurosystem. In this regard, stated Ukraine's participation in the 7th and 8th Research Framework Programme in the following priority areas: information and communication technologies; bases of information and communication technologies; technology integration; use research; future technologies developing.

Progressive achievement of Europeans and other technologically advanced countries in the world became possible by the efficient organization of the innovation process at the macro level, which essentially provide a technological breakthrough. Socio-economic breakthroughs in historical practice have always been associated with changes in technology. The essence of technological breakthrough is a change of position in the world. The strategy of economic breakthrough is to strengthen the role of the domestic economy in the world economy. In Ukraine, its implementation involves the modernization of the economy based on technological innovation and the introduction of advanced European standards in all business areas.

The recognition of innovation an important tool of public policy involves:

- the integration of the domestic sector research and development in the global innovation system by harmonizing the legal framework in the field of science and innovation with the appropriate legal framework for Europe and the world;

- creating a system of institutions that promote the development of innovation sector, including fund promotion of innovative enterprises, venture capital funds, technology parks, business incubators, the introduction of free economic zones, etc.;

- the development of priority programs to support high-tech industries based on their compatibility with the WTO, which will include mechanisms that allow to attract significant funds from foreign investors for the development of technology transfer in Ukraine;

- stimulating the development environmentally safe resource and energy saving technologies;

- strengthening scientific and technological cooperation in science and business;
- formation of innovation infrastructure and technology transfer system;
- developing a System of public-private partnerships in the context of the implementation of innovative projects;
- promotion the development of bilateral and multilateral international scientific and technical cooperation;
- establishing an effective process of capitalization of innovative technology products;
- anchoring at the legislative level of privileges and preferences of innovation zones, technological and industrial parks in the sphere of high technologies, that is, the formation of tax policy, which will contribute to the real development of innovation sphere;
- improving the mechanism of regulation of export of innovative products;
- creation of Financial Institutions of innovative activity, provides for the formation of financial and credit support system for the creation and development of Start-up and Spin-off companies;
- develop mechanisms to encourage scientific activities, in particular the adoption and implementation of a law that would allow budgetary educational and research institutions to set up small innovative enterprises;
- increasing the status and prestige of researchers, the creation of effective material and moral incentives for the influx of the most qualified professionals in the sectors that determine its innovative development;
- providing access of domestic scientists to contemporary scientific information, in foreign print and electronic scientific publications, various databases.

WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW PROMOCJI MIASTA W ŚWIETLE ZADAŃ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Filip Pokusa

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole, Polska

t.pokusa@poczta.wszia.opole.pl

By lepiej zrozumieć wagę promocji regionu, należy pokrótce scharakteryzować istotę samorządności terytorialnej. Przejawia się ona w fakcie iż w swych działaniach nie podlega żadnemu organowi administracji.

Wyjątkiem są sprawy budżetowe i działania w ramach administracji rządowej, gdzie organami ściśle określonego nadzoru są Prezes Rady Ministrów i wojewoda oraz Regionalna Izba Obrachunkowa.⁵ Zakres zadań samorządu terytorialnego, sprowadza się do wykonywania dwóch rodzajów zadań: własnych i zleconych. Zlecone zadania są to działania z zakresu administracji rządowej, natomiast do działań własnych należą m.in. problemy ładu przestrzennego i ekologicznego, oświaty, kultury fizycznej, gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, porządku i bezpieczeństwa. Promocja miasta nie jest wpisana w działania własne władz lokalnych, ale też w żadnym akcie prawnym nie jest wykluczona z tych działań. Ustawa o samorządzie terytorialnym nakłada na władze obowiązek uchwalania programów gospodarczych jak np. podejmowanie uchwał dotyczących strategii rozwoju miasta. Wytyczone w ten sposób kierunki działania determinują zakres koniecznych działań niezbędnych do realizacji określonych celów. Do działań tych można zaliczyć m.in. ogólną promocję miasta. Poprzez przyjęcie uchwał o realizacji konkretnych projektów powstaje promocja szczegółowa – uchwały stają się w ten sposób częścią wdrażanej strategii np., promocja turystyczna i działania za nią idące mająca na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta⁶.

W teorii planowania przestrzennego i praktyce zarządzania, biorąc pod uwagę kryterium ludnościowe, za obszar miejski uważa się „teren o dużej gęstości zaludnienia i dużej koncentracji miejsc pracy w przemyśle i usługach.”⁷ Miasto zgodnie z powyższą definicją to przede wszystkim mieszkańcy. Mieszkańcy miasta – ich przedmiotowy charakter – stają się częścią klimatu miasta rozumianego jako zbiór charakterystycznych warunków dla danej społeczności. Warunki te najczęściej wynikają z wieloletniego procesu jej tworzenia, związanych z kulturą, poziomem wykształcenia itp. Ludzie, ich kultura, zwyczaje danej społeczności, wykształcenie, kwalifikacje, często stają się produktem miasta i mają wpływ na kształtowanie innych produktów. Idąc dalej można stwierdzić, iż mieszkańcy stanowią bardzo istotny element oferty promocyjnej miasta. Mieszkańcy – inaczej podmioty promocji, można podzielić

⁵ Czornik, Małgorzata, (2005) Promocja miasta, Katowice: Wydawnictwo Uczelniane Akademii Ekonomicznej im. Karola Adameckiego w Katowicach, s.34.

⁶ Dziekański, Paweł (2012) Promocja jako element komunikacji JTS z otoczeniem, [w:] Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A, Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, s 27-52

⁷ Bury, Piotr; Markowski, Tadeusz; Regulski, Jerzy (1993) Podstawy ekonomiki miasta, Łódź: Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, s.15-16.

na trzy grupy.⁸ Pierwsza grupa to podmioty, których podjęte działania promocyjne nie mają na celu osiągnięcie przez nich zysków, a wynikają z „lokalnego patriotyzmu” np. indywidualne osoby i grupy, stowarzyszenia miłośników miasta. Do drugiej grupy zaliczamy podmioty, których działania promocyjne miasta są nastawione częściowo na osiągnięcie z niej indywidualnych zysków, np. parlamentarzyści wywodzący się z miasta, kluby sportowe, lokalne media. Trzecia grupa to podmioty, których działania promocyjne na rzecz miasta są ściśle przekalkulowane jako element osiągnięcia ich własnych celów, np. stowarzyszenia zawodowe jak związki hotelarzy, restauratorów, stowarzyszenia przedsiębiorców;⁹

Jednym z licznych celów i zadań przedsiębiorstwa jest wzrost wartości przedsiębiorstwa oraz maksymalizacja zysków. Można stwierdzić iż uboczną stroną działalności przedsiębiorstwa jest ich udział w promocji miasta, na którego obszarze działają. Poprzez ich działalność tworzy się w określony sposób wizerunek miasta, pożądanego przez lokalną społeczność. Przejawia się to m.in. we wpływie na środowisko naturalne, które może przyciągać lub też odstraszać inwestorów czy turystów. Wizerunek miasta może przyczyniać się także do tworzenia i umacniania pozycji konkurencyjnej miasta w regionie, kraju, popularyzowanej przy okazji działań marketingowych działających przedsiębiorstw.

Zastosowanie odpowiednich instrumentów promocji regionu (miasta) zależy od określonej grupy potencjalnych nabywców produktu. I tak dla segmentów turystów bardzo duże zastosowanie ma reklama, a także „publicity” czyli ogół działań mających na celu nadać jakiemuś wydarzeniu znaczny rozgłos, duże zastosowanie ma także promocja sprzedaży oraz sprzedaż osobista. Małe zastosowanie w procesie promocji miasta przejawia *public relations*. W kampanii promocyjnej terytorium wykorzystuje się znane i sprawdzone wielokrotnie środki komunikacji marketingowej produktów. Przekształcenie ich dla potrzeb promowania oferty lokalnej polega na uwzględnieniu specyficznych cech takiego produktu oraz charakteru rynku miast. Zastosowanie środków promocji jest wynikiem różnorodnych decyzji mających na celu określenie budżetu oraz określenie zasięgu rynku objętego kampanią promocyjną. Dobór konkretnego środka promocji odbywa się według zasady iż do każdego potencjalnego konsumenta ofert miasta na danym rynku powinien z dużym prawdopodobieństwem dotrzeć tworzony przekaz

⁸ Czornik, Małgorzata (2005) Promocja miasta...op.cit.,s.40-41

⁹ Ibidem s.41.

promocyjny, informując go o istnieniu oferty i jej zaletach. Najczęściej używane środkami promocji miasta wraz z formą zastosowania, znaczeniem i miejscem prezentacji w szerszym ujęciu przedstawia tabela 1. Środki te występują w ramach różnych instrumentów promocji. Przykładowo logo czy też slogan mogą wystąpić zarówno w działaniach z zakresu reklamy jak i *public relations*.

W tabeli 1 wyszczególniono 12 środków promocji, a także przedstawiono ich formę stosowania, znaczenie i miejsce prezentacji. Różne rodzaje środków promocji mogą być wykorzystywane w odmiennych miejscach. Szczególnie jednak ważne są „logo” i slogan reklamowy, gdyż mogą się one pojawiać na niemal wszystkich pozostałych środkach promocji. To one odpowiadają za *image*, budzą pożądane przez ich twórców skojarzenia, a ich niepowtarzalność tworzy unikatową tożsamość miasta. Pozostałe zaprezentowane w tabeli środki promocji wykorzystują „logo” i slogan reklamowy, ale mają też często charakter informacyjny. W zależności od ich wyboru mogą mieć one różny zasięg oddziaływania. Przekaz zawarty na stronie internetowej może zostać odebrany przez większą liczbę jego adresatów aniżeli odbywające się w określonym miejscu i czasie targi.

Tabela 1. Zestawienie środków promocji miasta

Rodzaj środka promocji	Forma stosowania	Znaczenie	Miejsce prezentacji
Logo	znak graficzny, nazwa miasta, symbol często tożsamy z herbem miasta	przekazuje określone przesłanie emocjonalne, skłania do skojarzeń	wszystkie inne środki promocji
Slogan reklamowy	wymowny, niepowtarzalny zwrot, łatwy do zapamiętania	wspiera samookreślenie i <i>image</i> miasta, wywołuje skojarzenia	powielany „gdzie to tylko możliwe”
Ogłoszenia	zamieszczane w prasie anonsy, wkładki ogłoszeniowe	informowanie o ofercie lokalnej i przekonywanie o jej zaletach	prasa, w zależności od zasięgu rynku i możliwości finansowych
Plansze reklamowe	wolno stojące obiekty, tablice na murach	przedstawiają ogólne informacje o mieście lub konkretne zagadnienia	centra miast, miejsca, gdzie przemieszcza się wiele osób
Plakaty	tworzone z wykorzystaniem zdjęć, rysunków	przedstawiają szczególne atrakcje miasta	rozdawany jako materiał promocyjny, na korytarzach instytucji
Reklamy świetlne	neony, kompozycje świateł	czynią miasto bardziej atrakcyjne np. podświetlanie kościołów	w miejscach odpowiednich do ich funkcji
Foldery, pocztówki	drukowane, barwne materiały informacyjne zawierają autoprezentację miasta	najpopularniejsze źródło wiedzy o mieście	rozdawane przy wszystkich okazjach do promocji miasta
Informatory	materiały zwykle o niewielkiej objętości i	są formą lokalnego rocznika statystycznego, zawierają	do nabycia w kioskach, punktach

	skromnej szacie graficznej, zawierają najważniejsze informacje o mieście	plan miasta, rozkład jazdy autobusów, telefony i adresy instytucji, repertuar	informacji turystycznej
Materiały biurowe, wizytówki, plakietki	zawierają logo – herb miasta	Są drobnym ale istotnym elementem informowania o mieście, utrwalają wizerunek miasta	używane na co dzień przez władze lokalne i inne instytucje prowadzone promocje
Imprezy kulturalne, okolicznościowe	festiwale, festyny, święta miasta	organizowane by przyciągnąć turystów, a także jako okazja do integrowania się mieszkańców	W odpowiednich punktach miasta, z wykorzystaniem lokalnych zasobów
Targi, wystawy	stoisko i jego wyposażenie, prasa i rozgłoszenia targowa, zaproszenia do udziału wysyłane do inwestorów	prezentowanie lokalnych walorów, przedstawienie oferty miasta, zalet turystycznych	specjalne targi i wystawy miast, a także targi branżowe, na których prezentuje się konkretne oferty
Strona internetowa	kolorowa często interaktywna forma prezentacji informacji i danych kontaktowych	coraz bardziej popularna forma pozyskiwania informacji o cenach i zaletach miasta oraz jego ofert	Internet

Źródło: Czornik, Małgorzata (2000) Promocja miasta, Katowice: Wydawnictwo Uczelniane Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, s.96.

Przedstawione w tabeli instrumenty promocji, ich elementy, znaczenie oraz miejsca prezentacji są rezultatem działań czynnych podmiotów – osób oraz instytucji podejmujących działania promocyjne. Rolę kontrolującą i koordynującą pełnią zazwyczaj władze miasta. Prawidłowy dobór środków oraz prawidłowe ich eksponowanie przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności miasta oraz przyciągnięcia turystów oraz inwestorów.

Bibliografia

1. Adamowicz M., Rozwój marketingu gmin – formowanie czy ekspansja marketingu terytorialnego w Polsce? [w:] Duliniec E., Garbarski L., Mazur J., Strzyżewska M., Wrzosek W. (red). Ekspansja czy regres marketingu?, PWE, Warszawa 2006.
2. Białecki K., Kreatorzy wizerunku miasta, [w:] Grzegorzczak A., Kochaniec A., Kreowanie wizerunku miast, Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa 2010.
3. Bury P., Markowski T., Regulski J., Podstawy ekonomiki miasta, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993.
4. Czornik M., Promocja miasta, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2005.
5. Dziekański P., Promocja jako element komunikacji JTS z otoczeniem, [w:] Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A., Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne, Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, 2012.
6. Pabian, A., Promocja. Nowoczesne środki i formy, Difin, Warszawa 2008.
7. Szromnik A., Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku., Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
8. Szromnik A., Marketing terytorialny jako atrybut rynkowej orientacji miast oraz regionów, [w:] Grzegorzczak A., Kochaniec A., Kreowanie wizerunku miast, Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa 2010.

CONDITIONS OF THE GROWING IMPORTANCE OF THE ORIENTATION PROCESSES

Tadeusz Pokusa

*Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole, Polska
t.pokusa@poczta.wszia.opole.pl*

The new reality puts the company in an increasingly volatile and complex environment. The growing turbulence forces the enormous changes in enterprises and in their management systems. Therefore, they must radically change their way of thinking and organize work virtually from scratch, so that they can flexibly respond to changes in the environment. Low forecasting of developments also triggers the need to orient enterprises to create multidimensional competitive advantage, which is relying the strategic management on many assumptions, goals or values. The increase in specialization and focusing on only one aspect of activity threatens the survival of the organization in a long period of time. New businesses must be flexible, comprehensive. They need to quickly and reliably respond to customers needs. They should also pay special attention to internal coordination of organization, develop good relationships and encourage teamwork.

The latest trends in business management clearly indicate the need to move away from the traditional approach to the organization of activities of the company. Such features as division of labor, a significant degree of specialization of workers, overly elaborate organizational structure, a highly formalized and centralized management of functional spheres no longer meet the basic requirements of efficiency of the organization. Focusing on functions forms a coordination burden, manifested in that, the closely related processes (eg. the development of new products) are artificially separated from each other and assigned to different functional departments. In addition, the vertical division of labor deepens the conflicts between managers and employees, separating decision from the places of their execution¹⁰.

Intensifying competition forces companies to make greater efforts to seek new ways of achieving market advantage and maintaining it. A significant (strategic) factors are flexibility, time, quality, cost, service levels and creating lasting inter-organizational relationships. Achieving satisfactory results in each

¹⁰ Check Podstawy nauki o przedsiębiorstwie, pod red. J. Lichtarskiego, Akademia Ekonomiczna, Wrocław 2007, s. 287 – 288.

of these areas isn't possible merely by simply improving jobs and individual actions. It is necessary to implement the "thinking process"¹¹, - skillful combining activities and tasks in a flexible and transparent processes. According to M. Hammer, the problems confronting the corporations in the XXI century are processes problems and to solve them organizations must put processes in the center of his interests¹². So far, the company tried to forcibly bring to perfection separate operations not paying attention to the course of the entire processes. Such a piecemeal approach resulted in sub-optimization, the overall increase of costs, reduction of effectiveness of the organization as a whole and at the same time loss of it's competitiveness in the diverse and turbulent market. The use of processes orientation in the management revealed a huge system and synergistic potential of growth of functional efficiency inherent in the coordination of distributed tasks and activities

The development of process orientation is also linked with general trends for the organizational integration of companies with suppliers and customers throughout the value network. Increasing globalization and at the same time a large diversity of customers' preferences make it necessary to change the approach to the formation of structure process and the transformation of value for the customer and the subsequent improvement of its course. Currently, it is necessary to strengthen contacts with customers to better understand their needs and provide them with relevant products (benefits). Steps towards improving the organization and flexibility to respond to market needs won't take the desired effect without making strategic cooperation with all suppliers and intermediaries in the network, because even one weak link can destroy the whole group.

Specialists in the field of business management believe that the orientation to the business processes is necessary and determines the most effective solution to mentioned problems. Equally important is finding opportunities for better use of the advantages of modern management concepts and methods just by using orientation processes, supported by innovative IT. The new guidelines, rules and process management tools are constructed. It proved indispensable to adapt to the needs of process management Porter's value chain model, which was reflected in the attempt to reinterpret by H. Klopper (logistics concept / process value chain). It should be noted that the process approach isn't a new concept, because it has its source in many traditional techniques such as mathematical

¹¹ Check Podstawy nauki..., op. cit., s. 288 – 289.

¹² Gitling M., Człowiek w organizacji. Ludzie-struktury-organizacje., Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, s. 80-81.

statistics, operations research, and systems theory¹³. The end of the 80s and early 90s saw the extension of the theory by a series of guidelines for integrated management. Of great importance was the birth of two concepts: *Total Quality Management*, and then *Business Process Reengineering*, which are considered the main cause of the onset dominance of orientation process in management. This approach also seems to be consistent with that used for a long time in the logistics: flow orientation (which, from the point of view of the growing importance of logistics management can be an additional argument of its appreciation).

In conclusion, we can say that the development process management is determined by such factors as¹⁴:

- increasing turbulence and complexity of the surroundings and the interior of the organization,
- changes in the competitive structure, blurring the boundaries between market operators, transfer of intangible assets,
- increased demands and individualization of customer preferences,
- shorten life cycles of product,
- requirements of the new marketing: focus on immediate and long-term relationship with the customer, solving its problems, the desire to maintain existing customers, reducing "distance communication" between the organization and the customer,
- search for new ways of improving operations and creating a differentiated competitive advantage,
- development of IT.

Adoption orientation processes as a guideline of management is a prerequisite for the survival of the company on the market. Changes in the perception of the organization's structure became a reality. Increasingly, modern methods and management concepts are used, in order to find effective solutions to increase efficiency and determine achieving the market success. Staying in outdated and rigid functional structures, company loses the opportunity to compete effectively with other units, which, by changing their thinking and focusing on processes become more dynamic, flexible and achieve better results in terms of productivity, quality, and thus offer customers ever increasing level of service, earning their loyalty.

¹³ In the 50's this approach was widely used in production management as an instrument associated with the automation and streamlining of the production process activities. Check: Oblój K., *Strategia organizacji*, PWE, Warszawa 2014, s. 210.

¹⁴ Pisz I., Łapuńska I., *Zarządzanie projektami w logistyce*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015, s. 48.

MODERN REQUIREMENTS TO ADMINISTRATIVE ACCOUNTING IN CONTEXT OF DYNAMIC CHARACTER OF MANAGEMENT ENTERPRISE PROCESS

Tetiana V. Polyova¹, Yuliya Y. Chirva²

*¹Kharkiv Trade and Economics Institute of Kyiv National Trade and Economics
University, Ukraine*

²National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine

¹t-pole@mail.ru, ²chirva-jul@mail.ru

The requirements of contemporaneity dictate the necessity of development of the adequate informative system for realization of enterprise strategy development. Administrative accounting which richly in content and methodologically went out outside the traditional system of record-keeping and accounting is formed in the independent system the grant of relevant information. This type of accounting control determines a necessity to form own requirements to maintenance, structure, level of working out in detail, form of presentation, other high-quality and quantitative descriptions of information at the level of guidance the enterprises. Therefore maintenance and form of information presentation in the administrative accounting is predefined the necessities of internal users. The administrative accounting carries out an organizational role at the choice of method account and generalization of information. Thus necessary creation of computer-integrated registration-analytical database (single informative space) which will be instrumental in the increase of management efficiency.

Research of existent determinations of concept «administrative accounting» in literary sources testifies to the presence of equation of this concept with the internal (Popov And., Butinec' F., Khaymenova N.), operative (Len V., Glivenko V.), internal economic accounting (Brik G.). Also absent unity in relation to determination of the probed category essence.

On the basis of analysis of view points of economists scientists by us own determination of concept «administrative accounting» was developed, as systems registration-analytical to information as associate indexes which are formed on the basis of generalization and systematization of having a special purpose financial and unfinancial information about activity of enterprise and him structural subdivisions (in relation to property, capital, investments, profits, charges, economic processes and their results, actions of external and internal

factors), intended for internal managers with the purpose of planning, control and making decision current and strategic character, formed as reports in form and in terms which answer the queries of users.

Without regard to considerable researches of scientists in this direction of research theoretical bases of drafting of the administrative accounting fully are not formed, not developed for today also its conception which takes into account the basic parameters of accounting; form, maintenance, aggregate and structure of indexes and measuring devices; method of preparation and treatment of information, periodicity of its generalization and presentation of the proper reports. The forms of the administrative accounting (reports, certificates and explanations, memorandums) and periodicity of its presentation is necessary to assert the internal normative documents of enterprise. They must be maximally simple, universal and compatible for possibility of the use in accordance with requirements in any period.

Above all things within the limits of enterprise it is necessary to define a volume, maintenance, terms of presentation of information, for the users of every level. For the higher level of management the most generalized indexes are needed, on lower levels – more gone into detail after an enterprise. The administrative accounting must provide rapid determination of actual indexes and results, their rejections, from plans and estimates, estimation of failings and choice of their removal variants. The administrative accounting is intended for a grant interpretation of deviations from aims, plans and estimates for the sake of that information of administrative account did not remain the formal accumulation of digital data, useless for internal management aims.

As justly economists Len V., Glivenko V. mark the administrative accounting must include above all things necessary information from operating activity after directions of supply, production, and sale.

Thus the necessary are adjusted communicative copulas within the limits of enterprise in relation to preparation of informative arrays, necessary for acceptance administrative decisions. After direction of supply there is a requirement in current information on composition of suppliers, supplies of raw material, non-fulfillment of order, on raw material, account payable of suppliers. After direction productions are needed information about present production capacities, presence and quality of raw material, material well-being and quality of labour force, presence of the uncompleted production and expense shots. After direction of sale activity there is a requirement in information on commodity markets, buyers, supplies of the prepared products and commodities,

profits and incomes, account receivable. Some researchers which were engaged the conception of the administrative accounting in the conditions of providing of optimum administrative decisions acceptance show in the scientific works the detailed list of forms of reports after kinds. Kostyukova E. accents attention on such reports: complex, for to the key indexes, analytical, strategic. Len V. and Glivenko V. select reports on the agreements of delivery, about tailings of raw material, about creditor and debtor debts, about production capacities, about charges and prime price, about the uncompleted production, about profits and incomes, about the supplies of the prepared products (commodities). Economists of Khaymenova N., Tluchkevich N. separate story reports, erected reports, operating statements. Economist Brik G. offers the followings forms: fame of calculation of prime price, fame of account of charges and profits of center of responsibility, report on the results of realization of products (works, services).

To develop accounting, that allows to obtain information for the decision of complex of problems, not sufficiently simple. Getting satisfactory results is possible only at joint efforts of leaders and accountants, economists, planners. Thus within the limits of enterprise there must be the adjusted intercommunication of the system of the administrative accounting with the analytical system.

INVESTMENT THE DEVELOPMENT OF THE RESOURCE POTENTIAL OF THE ENTERPRISES

Olena Shamanska

Vinnitsa National Agrarian University, Vinnitsa, Ukraine

Lena-golub@mail.ru

A significant deterioration the infrastructure, the poor state of management the resource potential of enterprises the alcoholic beverage industry of Ukraine, as the analysis has shown, is due to the low investment activity of enterprises in the industry. Stabilization of work of industrial enterprises, increasing of production volumes of competitive products, expanding its range and improvement of quality first of all provides updating of infrastructure according to the latest achievements of science, technology and international standards, comprehensive mechanization and automation of labour-intensive processes. Production of alcoholic beverages should be investment-oriented.

One of the main conditions of effective activity of enterprises of alcoholic beverage industry is the formation of a rational structure and composition of the resource potential at the level that will ensure the achievement of goals. Thus, the resource potential should be considered as a system of interrelated different types of resources that are at the disposal of the enterprises of the industry to maximize customer satisfaction and to increase the competitiveness of the enterprise at the market. It is determined not just quantity and quality of resources that are at the moment at the enterprise, but also their optimal ratio, match their size and needs of tasks.

Increase of investment attractiveness of the enterprises of the alcoholic beverage industry is a necessary condition for economic development of the country. The creation of favourable conditions for attraction of investments, formation of attractive investment image is one of the priorities in the strategic plan of development of Ukraine.

Priority directions of investments of the enterprises of alcoholic beverage industry are investments in the reconstruction of existing facilities, equipment with modern technological tanks, bottling lines, refrigeration units. This will determine the development of the enterprise by expanding the effective or conversion of ineffective production facilities, taking into account technological and cost changes. Investment resources should be directed to ensure the introduction of resource-saving high-efficiency technologies that would ensure the reduction of the technological cycle. For implementation of these technologies are required investment and modernization of fixed assets.

The solution of these tasks of technological development the enterprises of alcoholic beverage industry at the company provides attracting investment funds, and accordingly determine the actual sources of financing of investment projects. The main sources of formation the investment resources are, first of all, the profit that is at the disposal of enterprises, depreciation and formed reserve funds

The main place in the composition of the internal resources of the enterprise belongs to the profit. It provides growth of equity capital and, therefore, the increase the market value of the enterprise. Profit as a result of activities characterizes the efficiency of the enterprise that primarily stimulates the development of innovative processes and affects to the degree of investment attractiveness of enterprise. The prospect of development of the enterprises of the alcoholic beverage industry must be consistent with all components of economic policy and, above all, the investment policy of the company. The

problem of attracting the necessary investment resources is determined by the characteristics of the investment policy of the enterprise, because the formation of investment policy is carried out in the sphere of mutual interests of both the enterprise and its potential investors.

The introduction of the effective mechanism for raising an investment attractiveness of enterprises in the alcoholic beverage industry is impossible without the implementation of a number of conceptual changes in the political and legislative environment towards the stabilization of the macroeconomic situation in the country. With the aim of creating a stable legal regime for domestic and foreign investors in Ukraine, it is necessary to form a stable regulatory framework for attracting the investment and protecting the rights of investors and lenders, first of all it means the adoption of the law of Ukraine "On state support and stimulation of investment activity". An important direction in the state policy of creating a favourable investment climate should be the implementation of judicial reform and enforcement of judgments.

For intensification of the investment market should be fundamentally changed the credit policy of the country. With this aim, the creation of favourable conditions for activation of long-term lending should be an important goal of public policy. It is possible due to: the implementation of measures to increase the volume of lending by commercial banks; easing of interest rate policy; reorientation of credit resources of the banking system for long-term lending; the creation of special investment banks with providing the preferential credit terms of investment programs. It is also necessary to empower the Central Bank according to the impact on the credit policy of commercial banks, encouraging them to lend primarily investments in manufacturing and innovation. This may occur, as the foreign experience shows, in the form of soft loans for technological innovations and for increasing costs on research and development work. As a result of implementing the conceptual model of investment the development of the resource potential of alcoholic beverage enterprises are expected to improve the investment climate in the industry, which greatly intensifies the investment activity and creates the conditions for revenue growth in the activities of the enterprise, both foreign and domestic investment.

This will allow to solve the existing problems of socio-economic development of enterprises, to improve the quality and management culture, to accelerate the innovative development, social development more effectively and efficiently, and that will be the basis for sustainable development for the enterprises of alcoholic beverage industry.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНО-ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗПОДІЛУ РЕНТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Карина Ю. Шерстюкова

Донецький національний університет економіки і торгівлі

ім. М.Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна

sherstyukova_karyna@rambler.ru

Формою реалізації економічних відносин між власником природних ресурсів і суб'єктом господарської діяльності, що здійснює їх експлуатацію, є рента плата (РП). В Україні РП справляється за: користування надрами для видобування корисних копалин і в цілях, не пов'язаних з їх видобуванням; користування радіочастотним ресурсом; спеціальне використання води, лісових ресурсів; транспортування нафти і нафтопродуктів, природного газу та аміаку.

За своїм значенням корисні копалини поділяються на загальнодержавні і місцеві, що є основою розподілу РП. Сьогодні Бюджетний кодекс України передбачає спрямування 100% ренти за користування надрами для видобування: корисних копалин місцевого значення до загальних фондів місцевих бюджетів; корисних копалин загальнодержавного значення – 75% спрямовуються до державного бюджету (ДБ), а 25% залишаються у місцевих бюджетів (табл. 1). До 2015 р. розподіл між державним та обласними бюджетами становив 50% і 50%. Таким чином в 2015 р. на місцях втрачено близько 0,95 млрд. грн. (РП за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення: до ДБ – 2,8, до місцевого – 0,95 млрд. грн.) [3]. З січня 2013 р. з усіх корисних копалин загальнодержавного значення лише РП від видобування природного газу, газового конденсату та нафти у повному обсязі зараховувалась до загального фонду (ЗФ) ДБ. В 2015 р. до ЗФ ДБ надійшло 39,8 млрд. грн. РП та плати за використання інших природних ресурсів, з них 36,99 РП за користування надрами для видобування корисних копалин (34,16 млрд. – за видобування вуглеводнів; 2,84 млрд. – за видобування корисних копалин загальнодержавного значення).

РП та плата за використання інших природних ресурсів місцевих бюджетів в 2015 р. склала 2,2 млрд. грн., що в 18,1 раз менше надходжень до ДБ. РП за користування надрами – 1,02 млрд. грн., за видобування

корисних копалин загальнодержавного значення – 0,95 млрд. грн., що дорівнює 43,2% від усіх платежів РП та плати за використання природних ресурсів до місцевих бюджетів.

Таблиця 1. Розподіл РП за користування надрами [складено за 1, 2]

Чинна редакція Бюджетного Кодексу	Пропонована редакція проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»	
	реєстр. № 3038	№ 3038-1
Стаття 29. Склад доходів Державного бюджету України. Пункт 2. До доходів ЗФ ДБ України належать: підпункт 5. ... % рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату, яка зараховується до ЗФДБ у повному обсязі)		
75% РП	95% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату	90% РП ... з надр континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони...
Стаття 64. Пункт 1. До доходів ЗФ бюджетів міст республіканського та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад належать: Підпункт 4. 25% РП за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату), що зараховується до міських бюджетів		
Відсутній	1,5% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату	5% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату з надр на території України, ... за місцем видобутку (місцезнаходженням) відповідних природних ресурсів
Стаття 66. Пункт 1. До доходів ЗФ обласних бюджетів належать: Підпункт 4. 25% РП за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату)		
Відсутній	1,5% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату	4% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату з надр на території України, що зараховуються до обласних бюджетів за місцем видобутку (місцезнаходженням) відповідних природних ресурсів
Стаття 69. Пункт 1. До доходів ЗФ бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів належать: Підпункт 3. РП за: користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення; користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення; спеціальне використання лісових ресурсів. Платежі зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцезнаходженням (місцем розташування) відповідних природних ресурсів, а щодо водних об'єктів – за місцем податкової реєстрації платника рентної плати		
Відсутній	2% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату. Платежі зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцезнаходженням (місцем розташування) відповідних ділянок надр	1% РП за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату з надр на території України, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування за місцем видобутку відповідних природних ресурсів

Взагалі вдосконалення бюджетно-фіскального механізму розподілу природно-ресурсної ренти підпорядковано подальшій децентралізації та

розвитку місцевого самоврядування. Нажаль, з 2000 р. в Україні спостерігається поступове переміщення центру розподілу РП на загальнодержавний рівень, що звужує економічну базу розвитку територіальних громад і позбавляє місцеві бюджети коштів для фінансування охорони довкілля та відтворення природно-ресурсного потенціалу [4, с. 10]. Metі дотримання принципу справедливості щодо розподілу ренти між громадянами і територіальними громадами слугуватимуть законопроекти, що зареєстровані у вересні 2015 р., порівняння основних положень яких міститься у табл. 1. У результаті їх впровадження регіони, багаті на поклади корисних копалин, можуть отримати кошти для вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем.

Література

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України» реєстр. № 3038 від 04.09.2015; реєстр. № 3038-1 від 09.09.2015. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511.
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
4. Гасанов С. Фіскальне регулювання природокористування: перспективи модернізації / С. Гасанов, В. Голян // Економіст. – 2015. – № 12. – С. 9-12.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА И СТАНОВЛЕНИЕ НОВОГО ТИПА ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Дмитрий А. Симоненко¹, Дмитрий В. Торба²

*Бердянский государственный педагогический университет, г. Бердянск,
Украина*

¹azov12@yandex.ua, ²dimas.lyibimov96@mail.ru

Для Украины проблема становления информационной экономики особенно актуальна, так как, несмотря на некоторые положительные сдвиги в данной области, страна отстает по уровню информатизации от развитых стран, динамика развития которых доказала важность использования информационных технологий как одного из основных факторов развития.

В XXI в. мировая экономическая система переходит к новому социально экономическому укладу – информационному обществу [2,

с. 42]. Дальнейшее развитие информационно-телекоммуникационной среды приводит к формированию нового типа экономической системы – информационной экономики. Информационная экономика рассматривается как наука, которая исследует хозяйственную деятельность человека, предусматривающую широкое применение информационно-коммуникационных технологий в процессах общественного производства, распределения и потребления общественных благ [1, с. 206].

Среди основных задач информационной экономики следует отметить выбор направления хозяйственного развития в рамках происходящих глобальных процессов, создание субъектами предпринимательства алгоритмов хозяйствования, направленных на получение хозяйственной энергии внешней среды, трансформацию ее в виде работы и создание высокоэффективных рабочих мест [1, 3].

В современном мире информационная экономика реализует такие функции, как исследование информации в качестве ресурса, обобщенное рассмотрение информационных отношений, изучение закономерных тенденций развития информационно-электронной сферы.

Основной проблемой информационной экономики Украины является ее безопасность. Защита информации является приоритетной задачей обеспечения национальной безопасности Украины. Национальный информационный ресурс представляет сегодня один из главных источников экономической и военной мощи государства. Проникая во все сферы деятельности государства, информация приобретает конкретные политическое, материальное и стоимостное выражения.

В настоящее время Украина как государство сталкивается с такими основными угрозами, как угрозы конституционным правам и свободам человека, угрозы информационному обеспечению государственной политики страны, угрозы развитию отечественной индустрии информации, угрозы безопасности информационных и телекоммуникационных средств и систем, как уже развернутых, так и создаваемых на территории Украины [2]. Среди источников угроз информационной безопасности Украины можно выделить внешние и внутренние. К внешним источникам относятся деятельность иностранных политических, экономических, военных, разведывательных и информационных структур, направленная против интересов Украины в информационной сфере. Не менее важным фактором является стремление ряда стран к доминированию и ущемлению интересов страны в мировом информационном пространстве, вытеснению ее с

внешнего и внутреннего информационных рынков. К внутренним источникам относятся критическое состояние отечественных отраслей промышленности, неблагоприятная криминогенная обстановка, недостаточное финансирование мероприятий по обеспечению информационной безопасности Украины, недостаточная экономическая мощь государства [3]. Основными методами решения данной проблемы являются разработка нормативных правовых актов, регламентирующих отношения в информационной сфере, и нормативных методических документов по вопросам обеспечения информационной безопасности Украины. Также стоит отметить, что создание и совершенствование системы обеспечения информационной безопасности Украины, усиление правоприменительной деятельности органов исполнительной власти, совершенствование системы финансирования работ, связанных с реализацией правовых и организационно-технических методов защиты информации, создание системы страхования информационных рисков физических и юридических лиц.

Литература

1. Ершова Т.В. Информационное общество – это мы! / Т.В.Ершова. – М.: Институт развития информационного общества, 2008. – 512 с.
2. Мунтян В.И. Основы теории информационной модели экономики / В.И.Мунтян. – К.: Изд-во «КВИЦ». – 368 с.
3. Письмак В.П. Энергоимпульсная сущность экономического базиса общества (введение в теорию энергоимпульсного взаимодействия социально-экономических моделей) / В.П.Письмак. – Донецк: Изд-во «Донеччина», 2002. – 296 с.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО БРЕНДУ УКРАЇНИ

Анастасія О. Сюткіна

*Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна
sutckina.n@yandex.ru*

Україна має велику кількість туристичних ресурсів, але належним чином не використовує їх для презентації країни на світовому ринку туристичних послуг. Щоб сформувати туристичний бренд України, необхідно використовувати унікальні природні, рекреаційні та історичні ресурси країни.

Проблемі дослідження національних туристичних брендів присвячені роботи багатьох вчених, зокрема С.В. Шолудченко, О.С. Телетова,

В.В. Зарубіної, О.Є. Тімашової. Проте аналіз стану і ступеня наукової розробленості досліджуваної теми показує, що, незважаючи на наявність значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних авторів, в них відсутнє системний підхід до формування національного туристичного бренду.

У 2012 р. компанія Future Brand опублікувала результати досліджень національних брендів. В цьому рейтингу Україна посіла 98-е місце. В Україні у 2012 р. проводили Євро-2012, тому рейтинг національного бренду підвищився на 7 позицій в порівнянні з 2011 р. [4, с. 65].

Існує багато перешкод, які стримують розвиток туризму в Україні. До таких бар'єрів можна віднести рівень злочинності, політико-економічну нестабільність, незадовільний стан навколишнього середовища в багатьох регіонах, невідповідність стандартам якості обслуговування тощо. Якщо Україна вирішить зазначені проблеми, то вона зможе зайняти гідну позицію на світовому туристичному ринку. Проведення заходів міжнародного масштабу (наприклад, Євробачення) буде слугувати покращенню іміджу та створенні позитивного національного бренду України.

При формуванні туристичного бренду країни слід враховувати основні фактори, які впливають на формування іміджу країни: зовнішня політика держави; рівень освіти населення; рівень корупції; внутрішня політика; технологічні досягнення; рівень економічного розвитку; культурні пам'ятки; природні ресурси; спортивні досягнення [4, с. 67].

Команда «Вікі-СітіНоміка» перемогла в тендері на розробку туристичного бренду України і одразу почала його розробку. Перш за все, вони окреслили коло питань, які потрібно дослідити: чим особлива Україна; в чому її унікальність; які цінності формують українську культуру та український характер [3].

У 2013 р. українські дизайнери розробили новий туристичний логотип України для туристичної виставки. Його розробка зайняла 40 днів [1].

Розробка бренду відбувалася в наступній послідовності.

Під час розробки бренду було розглянуто три концепції. Після обговорення цих концепцій із дизайнерами, маркетологами та представниками Держтуризмкурорту в остаточному варіанті за основу було вирішено взяти першу концепцію. В її основу було покладено принцип «І» (об'єднання несумісних ідей і речей).

Після цього був розроблений варіант графічного рішення. В ньому літера «U» (від англ. Ukraine) об'єднує різні символи або малюнки.

Наприклад, рок-гітару як символ сучасної музики і бандуру як символ української народної музичної культури [1].

До брендування країни найкраще за все підходити за допомогою технології – сторітелінгу (з англ. створення історій) – та цікаво описати чарівний світ під назвою Україна. І тим самим «продати» потенційним споживачам туристичних послуг «міф». Але цей міф повинен бути максимально наближений до реальності, щоб у туристів не склалися завищенні очікування. Саме тоді цей опис буде успішним і у споживачів повинно виникнути бажання відвідати Україну [2].

Для створення «міфу України» необхідно детально і глибоко вивчити цінності, які є первісними для національної культури, та менталітет українців. Також потрібно спрогнозувати, як зміниться найближче майбутнє, щоб міф був актуальним та правдивим щонайменше 10 років. Якщо правильно описати «чарівний світ», то він почне сам наповнюватися міфами, які будуть розповідати самі туристи [2].

В Україні велика кількість унікальних пам'яток архітектури та мистецтва, природних та інших рекреаційних ресурсів, і саме національний бренд, створений у 2013 р., допоможе зрозуміти іноземцям багатогранність культури України та менталітету українського народу.

Держава повинна працювати в напрямку підвищення сервісу, розширення спектру послуг туристичної індустрії. Також, щоб сформувати позитивне враження про Україну, потрібно акцентувати увагу на якісному інформуванні туристів про дивовижний світ країни. Добре складений «міф» формує очікування, а вони, в свою чергу, створюють захопливі історії туристів і як наслідок – стійкий образ у свідомості споживачів туристичних послуг.

Література

1. В Україні з'явився новий туристичний бренд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/UKRAINE/v-ukrayini-z-yavitsya-noviy-turistichniy-logotip-129709_.html
2. Жданова Т. Туристичний бренд України: концепція, меседжі, графіка [Електронний ресурс] / Т.Жданова. – Режим доступу: <http://wikicitynomica.org/future/turistichniy-brend-ukrainikontseptsiya.html>
3. Концепція туристичного бренду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vilkul.ua/oleksandr-vilkul/zmi/kontseptsiya-turistichnogo-brendu-ukrayini>
4. Шолудченко С. В. Формування національного туристичного бренду України на ринку туристично-рекреаційних послуг / С.В.Шолудченко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. – № 1. – С. 65-69. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VAPSV_2013_1_13.pdf

ПРОБЛЕМИ НЕРІВНОМІРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Тетяна С. Скидан¹, Максим Г. Педченко², Володимир В. Дуленко³

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна

¹skidan_96@inbox.ru, ²Maks.pedchenko.96@mail.ru,

³vladymir.dulenco@mail.ru

Економічний регіон – частина загального економічного простору, всі складові якого пов'язані між собою більш тісними зв'язками, ніж із елементами зовнішнього середовища (іншими економічними регіонами). Кожен економічний регіон має свій внутрішній економічний простір, межі території, яку він займає, і зв'язки із зовнішнім середовищем [7].

В Україні продовжується територіальний перерозподіл економічного потенціалу, зосередження його в найпотужніших регіонах. У 4 областях (Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській) і м.Києві виробляється половина (50,3%) ВВП України. Водночас, надзвичайно низька частка ВВП Волинської, Закарпатської, Кіровоградської, Херсонської, Тернопільської, Чернівецької областей. Тобто найвищу результативність і надалі демонструють металургія, гірничодобувна промисловість, частково харчова, а не галузі, які містять високу частку доданої вартості [6].

Найвищі темпи приросту інвестицій мали найвідсталіші регіони, проте абсолютні розміри інвестицій незначні, значно менші першочергових потреб. У середньому на одного жителя країни припадає 872 дол. прямих іноземних інвестицій. За цим показником Україна суттєво відстає від країн Центральної Європи, Прибалтики, СНД, де він перевищує 1,5-2,5 тис. дол. на одну особу. Лише м. Київ із показником 5784 дол. США на одного мешканця наближається до середніх показників західних сусідів України [3]. Зростанню обсягів інвестицій та оптимізації їх за напрямками сприяли б також адміністративно-територіальна реформа та набуття більших повноважень місцевими органами влади [4]. Найнижчу частку реального сектору, а отже, й найпотужніший розвиток соціальної сфери мають Львівська, Харківська, Чернівецька області. Структура господарства Києва наближається за Цією ознакою до постіндустріальних економік [1].

Зіставлення доходів населення і витрат за даними Головного управління статистики не знаходяться в прямій залежності. Так, наприклад в Тернопільській області обсяги торгівлі набагато перевищують доходи

населення. Цікавим є регіональний аналіз обсягів будівництва житлових будинків. Найбільше будинків у розрахунку на 10 тис. жителів зводиться в Києві та Київській області – даний регіон виділяється доходами населення, рівнем інвестицій [5]. Тривалий перехідний період до ринкових методів господарювання та відсутність ринку землі зруйнували його. Відродження села потребує виваженої державної підтримки не лише сільського господарства, а й насамперед самих селян, соціальної інфраструктури [2].

Література

1. Данилишин Б.М. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / Б.М.Данилишин, Л.Г.Чернюк, М.І.Фащевський; за ред. член.-кор. НАНУ Б.Данилишина. – Черкаси: УДТУ, 2006. – 315 с.
2. Заставний Ф.Д. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) : монографія / Ф.Д.Заставний. – Л. : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 348 с.
3. Інвестиційна привабливість регіонів України в контексті її участі в інтеграційних процесах // Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс].
4. Писаренко С.М. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України в контексті Європейської інтеграції / С.М.Писаренко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика в Україні : зб. наук. пр. – Вип. 2 (52) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Л., 2005. – С. 235-245.
5. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / Відпов. ред. Ю.В.Кіндзерський. – К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України 2007. – 408 с.
6. Регіони України – 2007: стат. зб. у двох частинах / за ред. О.Г.Осауленка. – К. : Державний комітет статистики України 2007.
7. Розміщення продуктивних сил України : підручник / за ред. проф. Є.П.Качана. – К.: ВД "Юридична книга", 2001 – 552 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Владислава І. Троян, Наталя В. Бібік

Харківський національний університет міського господарства

імені О.М. Бекетова, м. Харків, Україна

¹troyan.vlada@gmail.com, ²nvbibik@gmail.com,

Поширення концепції корпоративної соціальної відповідальності у розвинутих країнах забезпечує ефективну її імплементацію у різні сфери діяльності у країнах, що розвиваються, спонукає до підвищення рівня відповідальності бізнес-структур за наслідки своєї діяльності.

Сьогодні для вітчизняної будівельної галузі дуже важливе

започаткування умов, що сприяють впровадженню системних заходів з корпоративної соціальної відповідальності – добровільних програм компаній щодо покращення якості життя її стейкхолдерів (зацікавлених сторін). Тому особливої уваги набуває процес управління реалізацією та розвитком корпоративної соціальної відповідальності.

У розрізі будівельної сфери соціальна відповідальність виявляється у декількох аспектах: забезпечення сталого розвитку суспільства, етичне та прозоре ведення бізнесу, лояльність до персоналу, екологія (будівельні підприємства не позбавлені відповідальності за незадовільний стан навколишнього середовища), налагодження зв'язку та задоволення інтересів зацікавлених осіб. Незважаючи на те, що концепція корпоративної соціальної відповідальності в Україні знаходиться на етапі становлення (у порівнянні з розвинутими країнами), питання ефективності соціальних заходів та дій постає достатньо гостро. Глобалізація економічних процесів та підвищення інформаційної прозорості примножують позитивні наслідки від впровадження корпоративної соціальної відповідальності у діяльність підприємств та відповідно завдають серйозного збитку суб'єктам, які недооцінюють значимість соціально відповідальної діяльності. Виходячи із режиму тотальної економії на фінансових ресурсах, не кожне будівельне підприємство має можливість реалізувати концепцію корпоративної соціальної відповідальності у повному обсязі. Таким чином, особливої актуальності набуває питання впливу корпоративної соціальної відповідальності на фінансові показники та результати діяльності будівельних підприємств.

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛІНГУ В АДАПТИВНОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Олександра С. Циганова

Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова,

м. Миколаїв, Україна

cigalserg@gmail.com

В умовах ринкових відносин підприємство існує й розвивається в активному зовнішньому середовищі, пристосовуючись до його змін. Результати роботи кожного підприємства значною мірою залежать від системи управління, яка забезпечує економічну самостійність

підприємства, його конкурентоспроможність і стійкий фінансовий стан на ринку. Адаптивне управління – це гнучке, інноваційне управління підприємством, здатним пристосуватися до нових умов функціонування за допомогою нових інструментів і методів управління. Сутність предмету адаптивного управління трактується як сукупність дій і методів, що характеризуються здатністю управляючої системи реагувати на зміну зовнішнього середовища [1]. Метою адаптивного управління є пошук найбільш ефективних варіантів ухвалення і виконання рішень щодо розвитку підприємств у конкурентному середовищі та підтримки їх внутрішньої стабільності в умовах постійно змінного зовнішнього середовища [2].

Одним з дієвих інструментів управління підприємством, в тому числі й адаптивного типу, в умовах підвищення складності й динамізму зовнішнього та внутрішнього середовища є контролінг, який дозволяє оперативно отримувати та обробляти інформацію, необхідну для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень. Причини застосування контролінгу на сучасному підприємстві полягають у:

- додаткових вимогах до системи управління підприємством, викликаних підвищенням нестабільності зовнішнього середовища;
- необхідності в безперервному стеженні за змінами, які відбуваються у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства;
- підвищенні гнучкості підприємства;
- необхідності продуманої системи дій з метою забезпечення економічного розвитку підприємства та уникненню кризових ситуацій.

Впровадження адаптивного управління на підприємстві можливе на основі розробки відповідної системи контролінгу. Контролінг – це сукупність методів оперативного і стратегічного управління, об'єднаних в єдину систему, функціонування якої підпорядковане певній меті [3]. Тому контролінг асоціюється саме з такою складовою як система управління.

Система контролінгу в адаптивному управлінні дозволяє вносити зміни в цілі підприємства та в дії з досягнення встановлених цілей. Ця система передбачає накопичення та аналіз інформації про зовнішні фактори (конкуренцію, рівень споживчого попиту і технології) для з'ясування актуальності встановлених цілей. За необхідністю цілі змінюються з урахуванням зовнішніх умов, що передбачає новий набір результативних показників. Таким чином, система контролінгу в адаптивному управлінні є гнучкою, випереджаючою, здатною забезпечити

своєчасну адаптацію підприємства до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища.

Мета контролінгу – це похідна функція від цілей підприємства. Згідно класифікації, яка ґрунтується на виділенні встановлених цілей, контролінг поділяється на види: 1) стратегічний; 2) тактичний; 3) оперативний.

Завдання стратегічного контролінгу в адаптивному управлінні полягає у створення інформаційної бази, відповідно до якої керівництво адаптує стратегічні цілі розвитку підприємства до змінних умов зовнішнього середовища. Тактика є однією з форм вираження стратегії. Стратегія й тактика мають родинні цілі та їх сутність полягає у визначенні засобів, за допомогою яких підприємство прагне досягти встановлених цілей та завдань. Тактичний контролінг в адаптивному управлінні підтримує систему прийняття рішень в процесі розподілу ресурсів підприємства для досягнення встановлених цілей стратегічного розвитку, які адаптовані до ситуації на зовнішньому ринку.

В умовах нестабільного зовнішнього середовища, коли зміни відбуваються дуже швидко, виникає необхідність прийняття тактично обґрунтованих та проаналізованих оперативних рішень для усунення негативних факторів та наслідків подій, які сталися. Інформація, на основі якої здійснюється прийняття рішень щодо конкретних операцій господарської діяльності підприємства, надається оперативним контролінгом. Ця інформація подається в більш детальному вигляді для управління процесами в порівнянні з тактичним контролінгом.

Отже, можна зробити висновок, що адаптивне управління вносить корективи до завдань стратегічного, тактичного та оперативного видів контролінгу, виходячи зі своєї мети. Також коригується й система контролінгу, на базі якої здійснюється адаптивне управління підприємством. Скоригована система контролінгу побудована таким чином, що дозволяє:

- виявляти існуючі ризики та фокусуватися на оптимальному використанні грошових, трудових та фінансових ресурсів відповідно до зміни зовнішніх умов;

- коригувати стратегічні цілі підприємства протягом звітного періоду;

- стабілізувати підприємство при зміні умов зовнішнього середовища та підвищити його адаптивні якості – стійкість, маневреність, життєздатність;

– досягти високого рівня конкурентоспроможності за умов нестабільності ринкового середовища.

Література

1. Forbes S. J. Adaptation and Vertical Integration in the Airline Industry / S. J. Forbes, M. Lederman // American Economic Review. American Economic Association Publications. – 2009. – P. 1831-1849.

2. Калініченко Л. Л. Адаптивне управління підприємством в конкурентному середовищі / Л. Л. Калініченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 33. – С. 177-180.

3. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления: Пер. с нем. / Под ред. С. А. Николаевой. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 560 с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТАРИФІВ У ДОГОВОРАХ ПРО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Іван В. Ванжа¹, Кирило В. Бочаров²

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹ivan.z.one1@gmail.com, ²killbar911@mail.ru

В наш час усі види людської діяльності пов'язані з вірогідністю втрати доходів, особистого майна або навіть власного життя. Одним із найпопулярніших і розповсюджених інструментів для попередження та повернення втрат, які стаються за збігом обставин, є страхування. У широкому розумінні слова, страхування – це такий вид необхідної суспільної діяльності, за якої громадяни і організації страхують себе від різних «позаштатних» ситуацій та поганих наслідків у сфері їх матеріальних та нематеріальних благ шляхом внесення грошових перерахунків у спеціальний фонд спеціалізованої організації (страхувальника), яка надає страхові послуги. У свою чергу, ця організація якщо наступають вказанні наслідки виплачує за рахунок коштів цього фонду потерпілому або іншій особі вже домовлену суму.

Основна проблема при проведенні даного дослідження лежить в області збору необхідних для аналізу даних внаслідок порівняно недовгій історії ринку в Україні. Однак, дана тема представляє собою як науковий, так і практичний інтерес, так як дозволяє оцінити фактори, які впливають на неприбутковість і суми збитків за договорами страхування. Методика засновується на інформації по даним зборів і виплат українських компаній, які займаються страхуванням життя.

Дана робота вміщує комплексний аналіз тарифів в договорах

страхування життя на основі використання математико-статистичного інструментарію з послідуною інтерпретацією отриманих результатів. Суть розрахунку страхових тарифів полягає в тому, щоб знайти мінімальну ставку, достатню для надання виплат, тому на першому етапі у роботі передбачався розрахунок основних показників, які дозволяють зробити оцінку даних за нанесення шкоди у портфелі договорів. Так як аналіз даних виявив правосторонню асиметрію і наявність у розподіленні важкого правого «хвоста», була зроблена перевірка на відповідність Гамма-розподіленню для його наступного використання при побудованні моделі. На другому етапі проводився відбір з ряду факторів, які впливали на тарифи у договорах страхування, за цими факторами, було проведення розподілення на групи і перевірена їх статистична значимість. На останньому етапі дослідження з врахуванням отриманої інформації була розроблена модель побудовання страхових тарифів. Отримані дані дослідження дозволяють провести оцінку факторів, які впливають на формування тарифів у договорах страхування життя, а також змодельовати розміри тарифів, ґрунтуючись на раніше зроблених висновках.

Література

1. Писаренко С.М. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України в контексті Європейської інтеграції / С.М. Писаренко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика в Україні : зб. наук. пр. – Вип. 2 (52) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень. — Л., 2005. – С. 235-245.
2. Айвазян С.А. Прикладная статистика и основы эконометрики // С.А. Айвазян, В.С. Мхитарян. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 1024 с.
3. Медиа-Информационная Группа «Страхование сегодня» (МИГ). [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://www.insur-info.ru/statistics/%5d>.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ РИСКОВ В РАМКАХ ПРОЦЕДУРЫ ДЬЮ ДИЛИДЖЕНС

Ольга И. Винокурова

*Одесский национальный экономический университет, г. Одесса, Украина
olga10888@mail.ru*

Для того чтобы любой инвестиционный проект добивался успеха, предприятие должно оценивать и осознавать риски и проблемы, связанные с осуществлением бизнес-транзакции. Наиболее эффективный способ идентификации, хеджирования и минимизации рисков в процессе инвестиций является процедура дью дилидженс. Практика реализации

процедуры дью дилидженс достаточно широка в Европе, пользуется спросом у иностранных инвесторов, планирующих осуществить крупные капиталовложения. В Украине указанная процедура только набирает популярность в профессиональной аудиторской и консалтинговой сфере.

Дью дилидженс – это комплексный анализ деятельности предприятия, его финансового состояния и положения на рынке, позволяющий хозяйствующим субъектам исключить или в значительной степени минимизировать возможные негативные последствия от бизнес-транзакций, максимально снизить существующие предпринимательские риски (экономические, правовые, налоговые, политические, маркетинговые), а также оптимизировать бизнес-процессы в дальнейшей деятельности компании. Основу алгоритма проведения дью дилидженса составляет идентификация и оценка рисков, с которыми может столкнуться потенциальный инвестор, собственник, руководитель или другое заинтересованное лицо [1].

Для идентификации и качественного управления рисками необходима их классификация. Это позволит отнести риск к определенной группе для установления причин и факторов, способствующих их возникновению, а также для дальнейшей оценки и выработки методов по устранению или минимизации. В рамках процедуры дью дилидженс целесообразна следующая классификация рисков:

по направлениям проводимого исследования (по видам дью дилидженс): бухгалтерские, финансовые, операционные, налоговые, правовые, управленческие, маркетинговые, экологические, информационные, стратегические риски;

по природе возникновения: субъективный – вследствие недостаточного понимания сделки; объективный – в результате недостаточности информации об объекте инвестирования;

по масштабам: локальные, отраслевые, национальные (макроэкономические), международные;

по сфере возникновения: внешние – риски, связанные с изменениями во внешней среде; внутренний – риски, связанные со спецификой деятельности объекта инвестирования;

по степени допустимости: минимальный – при котором инвестор может рассчитывать на получение прибыли; повышенный – вероятность получения прибыли низкая; критический – вероятность получения прибыли предельно низкая; недопустимый – покупатель не может

рассчитывать на получение прибыли [1].

При проведении дью дилидженса применяются следующие количественные методы расчета риска: анализ чувствительности и анализ сценариев. Под анализом чувствительности понимается изменение того или иного показателя финансово-хозяйственной деятельности предприятия в условиях неопределенности. Предполагает анализ изменений, которые могут произойти в будущих ценах на сырье и конечную продукцию предприятия, возможное падение или увеличение спроса на товары, производимые компанией, и т. д. [2, с.193]. Данный метод часто используется при анализе инвестиционных проектов, при прогнозировании величины чистой прибыли организации, а также при проведении прединвестиционного анализа (дью дилидженса), направленного на оценку рисков будущего покупателя.

После идентификации рисков аудитор может порекомендовать потенциальному инвестору следующие способы управления ими:

уклонение от риска: продажа актива или акций, отказ от совершения сделки, сворачивание проектов, выход с рынка;

сокращение риска: диверсификация производства, планирование и прогнозирование, совершенствование менеджмента, совершенствование бизнес-процессов, совершенствование учетной системы;

передача риска: аутсорсинг, аутстаффинг, страхование, хеджирование;

принятие риска: самострахование, резервирование, лимитирование [3].

Таким образом, применение процедуры дью дилидженс позволит в ограниченные сроки сосредоточиться на специфических рисках и в совокупности оценить их влияние на деятельность потенциального объекта сделки. Убытки, полученные инвестором, который отказался от проведения дью дилидженс, могут быть значительно больше по сравнению с затратами на реализацию данной комплексной проверки.

Литература

1. Гузов Ю. Н. Дью дилидженс: выявление и оценка рисков, связанных с приобретением объекта инвестирования / Ю.Н. Гузов, Н.Д. Савенкова // Аудит и финансовый анализ, № 2, 2013 – С. 201-206.

2. Ковалев В. В. Финансовый менеджмент; теория и практика [Текст] / В.В.Ковалев. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Велби, Проспект, 2007. 1024 с.

3. Антонова Н. А. Риски: классификация и методы управления в рамках дью дилидженс / Н. А. Антонова // Информационно-аналитический портал «Предпринимательство и право». 15.08.2016 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://lexandbusiness.ru/view-article.php?id=7633>

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІКИ: НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ірина Є. Волошенюк

Центральна ОДПІ м. Харкова, м. Харків, Україна

Vira2208@yandex.ua

Економічна система не може успішно функціонувати, якщо не здійснюватиметься перерозподіл ресурсів між окремими підприємницькими структурами, різними категоріями населення і територіями. У цьому зв'язку важливе значення має постановка обліку результатів господарської діяльності, правильне визначення об'єктів оподаткування і відповідно – правильний розрахунок величини податків. Система оподаткування в Україні, як відомо, істотно впливає на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Але податкова система – найбільш рухливий механізм державного регулювання господарської діяльності підприємств та громадян, особливо при зміні керівництва країни, проведення реформування, що, в першу чергу, торкається податкової сфери і ще раз підкреслює особливу значимість податків як невід'ємного елемента економіки.

Наука про податки сьогодні має досить потужну теоретичну і методологічну основу, її принципи одержали глибоку і всебічну аргументацію, витримали практичну перевірку часом, міцно вписалися в її загальні положення. Потреба в науковій базі при оцінці податків і їх вплив на економіку країни виникла після переходу на нову економічну модель розвитку держави. При цьому поряд із застосуванням теорій, розроблених західними економістами, в Україні стали здійснюватися власні теоретичні дослідження в області податкового права і проблем, пов'язаних з оподаткуванням.

Найяскравішим представником економічних постулатів щодо податків можна вважати Ж.С. Сімонді, який пише: «Доходи розподіляються між всіма класами нації, жоден із видів доходу не повинен уникнути обкладення. Громадяни мають дивитися на податки, як на винагороду за наданий урядом захист їх особистості й власності. Податки, що сплачують громадяни, повинні по справедливості відповідати тим вимогам, які суспільство їм пропонує, і тим витратам, які воно робить

заради них. За допомогою податків покриваються щорічні витрати держави, і кожний платник податків таким чином бере участь у загальних витратах, що робляться заради нього і заради його співгромадян. Мета багатства завжди полягає в насолоді. За допомогою податків кожний платник купує не що інше, як насолоду. Насолоду він отримує із суспільного порядку, правосуддя, забезпеченості особистості й власності» [1, с. 117].

Податкова система України включає всі основні види податків, які функціонують на сьогодні в розвинених країнах. Однак наявність якогось одного виду податку в податковій системі ще не говорить про те, що він автоматично виявляє весь спектр свого економічного призначення. Реалізація тієї або іншої функції податків залежить від того, яким внутрішнім змістом наділило їх законодавство країни.

Проаналізувавши стан сучасної системи оподаткування України, можна зробити висновок, що вона має серйозні недоліки, а саме: нестабільність податкової системи; часті зміни в законодавчих актах щодо окремих податків; фіскальне спрямування податкової системи; відсутність єдиних та порівняно стабільних нормативів відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів; оподаткування кілька разів одних і тих самих доходів тощо. Так, наприклад, роботодавцем на заробітну плату нараховується єдиний соціальний внесок у розмірі 22%, який включається до собівартості продукції і як новостворена вартість обкладається податком на додану вартість, і працівник, якщо його зарплата перевищує мінімум, ще платить прибутковий податок 18%. Такий підхід і до оподаткування прибутку, з якого сплачується податок за ставкою 18%, а коли в акціонерному товаристві частина прибутку використовується для виплати дивідендів, то власник акцій з отриманих дивідендів знову оплачує податок. Така податкова політика, хоча і допомагає зменшити бюджетний дефіцит, проте не сприяє ефективності виробництва і розширенню ділової активності. До всього вищевказаного слід додати ще й високі процентні ставки комерційних банків за кредит.

Все це перетворює податкову систему в самодостатню структуру. Податки функціонують самі по собі, не забезпечуючи державних потреб, створюючи, труднощі в управлінні фінансами.

Вважаємо, що податкова політика в сучасних умовах повинна бути реалізована тільки через відповідну ефективну систему оподаткування, будуватися з урахуванням багатьох факторів, які тією чи іншою мірою

можуть впливати на результати її функціонування. Для створення оптимальної системи оподаткування необхідно керуватися такими основними принципами, як соціальна справедливість, рівнонапруженість, економічна ефективність, стабільність, гнучкість. Створення податкової системи і розробка податкової політики не повинні вестися спонтанно, а податкова політика повинна забезпечити вирішення двоєдиного завдання. З одного боку це встановлення оптимальних податків, які не будуть стримувати розвиток підприємництва, а з іншого – забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення пріоритетних державних потреб.

Література

1. Сисмонді С. Новые начала политической экономии: [пер. Б.О.Эфруси]. – Т.І. – М.: 1937. – 292 с.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.dftk.ua/ua/doc/1214.404.0>.

ZASADY GOSPODARKI FINANSOWEJ INSTYTUCJI KULTURY

Aneta Wszelaki

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Polska

kancelaria@ue.katowice.pl

Wprowadzenie. Ustawa o finansach publicznych zalicza państwowe i samorządowe instytucje kultury do jednostek sektora finansów publicznych, zobowiązując je tym samym do przestrzegania zasad w zakresie gospodarki finansowej określonych poprzez tę ustawę. Instytucje kultury zobligowane są do stosowania przepisów ustawy o finansach publicznych w zakresie: planu finansowego, obowiązków kierownika jednostki, jak również głównego księgowego oraz jawności i przejrzystości gospodarowania środkami publicznymi. Aby prowadzić racjonalną gospodarkę finansową należy dobrze skonstruować plan finansowy, który jest jej podstawą. Instytucja kultury musi kierować się zasadami efektywności wykorzystania posiadanych środków finansowych (w tym dotacji organizatora). Jest zobowiązana do prowadzenia samodzielnej gospodarki tych środków oraz samodzielnie zarządza powierzonym oraz nabytym mieniem.

Pojęcie i istota instytucji kultury oraz działalności kulturalnej. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku określa regulacje, które

mają związek z kulturą, stanowiąc, iż Rzeczpospolita Polska stwarza warunki rozpowszechniania oraz równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości, trwania oraz rozwoju narodu polskiego.¹⁵ Art. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że działalność kulturalna „polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury”.¹⁶ Nadzór nad działalnością kulturalną sprawuje państwo – wspiera oraz promuje twórczość, edukację i oświatę kulturalną, a także działania i inicjatywy kulturalne oraz opiekę nad zabytkami.

W ramach mecenatu państwa – minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – ma prawo wspierać finansowo wykonanie planowanych zadań, które są związane z polityką kulturalną państwa oraz które są realizowane przez podmioty nienależące do sektora finansów publicznych oraz przez instytucje kultury. Formy organizacji działalności kulturalnej to między innymi: teatr, kino, muzeum, biblioteka, opera, operetka, filharmonia, dom kultury, a także instytucja filmowa. Działalność kulturalną mogą wykonywać osoby prawne, jak również fizyczne oraz jednostki organizacyjne, które nie posiadają osobowości prawnej. Koszty owej działalności zalicza się do kosztów działalności podstawowej.¹⁷ Prowadzić działalność kulturalną może każdy podmiot, nie jest to czynność wykonywana tylko przez jednostki publiczne. Zasadniczym celem instytucji kultury jest realizowanie zadań, które są określone w statucie. Organizatorzy danej instytucji kultury odgrywają ważną rolę w jej istnieniu, a podstawą działania instytucji kultury jest akt o utworzeniu oraz statut nadawany przez organizatora.

Istota gospodarki finansowej instytucji kultury. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych zalicza państwowe i samorządowe instytucje kultury do jednostek sektora finansów publicznych (art. 9).¹⁸ Zobowiązuje to instytucje kultury do przestrzegania zasad w zakresie gospodarki finansowej. Zobligowane są do stosowania przepisów owej ustawy w zakresie: planu finansowego, obowiązków kierownika jednostki, jak również głównego księgowego oraz jawności i przejrzystości gospodarowania środkami publicznymi. Gospodarkę finansową instytucji kultury reguluje ponadto ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. W zakresie nieuregulowanym w tej ustawie należy stosować

¹⁵ Por. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Dz.U. z 2009, Nr 114 poz. 946 z późn. zm., art.6.

¹⁶ Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej Dz.U. z 2014, poz. 423 z późn. zm., art. 1.

¹⁷ Por. Ibidem, art. 1-4.

¹⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych. Dz.U. z 2014, poz. 379 z późn. zm., art.9.

przepisy ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości¹⁹ oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych. Instytucje kultury rozpoczynają swoją działalność z chwilą wpisu do rejestru. Instytucja kultury nabywa wtedy osobowość prawną. Konsekwencją tego jest odrębność finansowa oraz majątkowa. Instytucje kultury można podzielić na: państwowe oraz samorządowe. Organ założycielski dla państwowych instytucji kultury to minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zaś dla samorządowych – samorząd terytorialny. Organizatorzy zobligowani są do przekazywania środków potrzebnych do rozpoczęcia oraz do prowadzenia działalności instytucji kultury, a także są zobowiązani do utrzymywania obiektu, w którym dana działalność jest prowadzona, lecz nie odpowiadają oni za zobowiązania instytucji kultury. Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej reguluje zasady tworzenia funduszu, tytuły jego zwiększania i zmniejszania, a także tworzenie funduszu załogi. Fundusz instytucji kultury odzwierciedla majątek przekazany przez organizatora oraz mienie nabyte, na które składa się: ruchomość, nieruchomość i inne prawa tworzące jego własność. Wartość majątku instytucji kultury może zwiększyć się o dotacje budżetowe, które są przeznaczane na finansowanie rozwoju instytucji, jak również o zysk instytucji kultury oraz o środki pozyskiwane z innych źródeł.²⁰

Zakres gospodarki finansowej instytucji kultury. Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych określają normy gospodarki finansowej instytucji kultury. Kierownik jednostki sektora finansów publicznych odpowiada za gospodarkę finansową danej jednostki. Kierownik może zlecić określone obowiązki w obrębie gospodarki finansowej pracownikom. Instytucja kultury kieruje się zasadami efektywności wykorzystania posiadanych środków. Prowadzi samodzielną gospodarkę tych środków oraz zarządza samodzielnie powierzoną oraz nabytą częścią mienia. Może również zbywać środki trwałe, stosując przy tym odpowiednie przepisy, które dotyczą przedsiębiorstw państwowych.²¹

Gospodarka finansowa instytucji kultury obejmuje:

- procesy związane z przychodami – gromadzenie środków publicznych,
- procesy związane z kosztami – wydatkowanie środków publicznych,

¹⁹ Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości. Dz.U. z 2013, poz. 330 z późn. zm.

²⁰ Por. U.Pietrzak: Plan kont z komentarzem dla instytucji kultury ODDK, Gdańsk 2010, s.12.

²¹ Por. Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o prowadzeniu i organizowaniu działalności kulturalnej... op.cit., art. 27.

- procesy związane z aktywami rzeczowymi – gospodarowanie majątkiem,
- kontrolę zarządczą – wyznaczenie zasad oraz wytycznych gospodarowania tymi środkami,
- sporządzanie sprawozdań: budżetowych, finansowych oraz statystycznych z działalności.²²

Art. 27 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej stanowi, że „podstawą gospodarki finansowej instytucji kultury jest plan finansowy ustalony przez dyrektora, z zachowaniem wysokości dotacji organizatora”, sporządzany corocznie zgodnie z zasadami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych.²³ Przygotowując plan powinno się wziąć pod uwagę wysokość dotacji organizatora oraz faktyczne możliwości uzyskania środków pieniężnych na finansowanie zadań owej instytucji kultury. Zaleca się, aby plan był sporządzany szczegółowo, w celu łatwiejszego dokonania w nim późniejszych korekt.²⁴ Dotacja przekazywana jest na rachunek bankowy instytucji kultury przez organizatora w miesięcznych ratach na przestrzeni roku budżetowego. Instytucja kultury może również otrzymywać środki z Unii Europejskiej oraz darowizny od sponsorów. Jeżeli organizatorem instytucji kultury jest jednostka samorządu terytorialnego, to może ona uzyskiwać dotacje na zadania, które są objęte mecenatem państwa, w tym dotacje z budżetu państwa na wydatki inwestycyjne, w części, której administratorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.²⁵

Instytucje kultury wyodrębniają w planach finansowych:

- 1) przychody z prowadzonej działalności;
- 2) dotacje z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) koszty, w tym:
 - a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,
 - b) płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań,
 - c) zakup towarów i usług;
- 4) środki na wydatki majątkowe;
- 5) środki przyznane innym podmiotom;
- 6) stan należności i zobowiązań na początek i koniec roku;

²² Por. P.Wieczorek: Instytucje kultury Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 38-39.

²³ Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej... op.cit., art.27 ust. 3.

²⁴ Por. E.Ostapowicz: Plan finansowy instytucji kultury. Wyd. Prawo dla Praktyków, Warszawa 2012, s.7,10.

²⁵ Por. Ibidem, s.202.

7) stan środków pieniężnych na początek i koniec roku.²⁶

Projekt planu finansowego instytucji kultury opracowuje się na podstawie:

1) stawek podatkowych, opłat i cen obowiązujących w roku poprzedzającym rok budżetowy, z uwzględnieniem zmian wchodzących w życie z dniem 1 stycznia roku następnego,

2) prognozy cen w roku kalendarzowym,

3) planowanego wskaźnika inflacji,

4) planowanego zakresu rzeczowego realizowanych zadań w ramach prowadzonej działalności,

5) przewidywanego stanu zatrudnienia (w etatach) na koniec roku.²⁷

Samorządowe instytucje kultury zobowiązane są do przedstawienia odpowiedniemu zarządowi jednostki samorządu terytorialnego:

a) informacji o przebiegu realizacji planu finansowego owej jednostki za pierwsze półrocze, mając szczególnie na uwadze stan należności i zobowiązań – do 31 lipca roku budżetowego,

b) sprawozdania rocznego z wykonania planu finansowego danej jednostki – do 28 lutego roku następującego po roku budżetowym.²⁸

Przepisy nie wskazują wysokości środków pieniężnych, które instytucja kultury powinna sformułować w swoim planie finansowym. Tak więc planując środki pieniężne należy mieć na uwadze wysokość przychodów i kosztów spodziewanych w danym roku. Jednak instytucja kultury musi mieć na względzie również wielkość należności, zobowiązań, odpisów aktualizujących należności i rozliczenia międzyokresowe. Proces planowania zależy od wielkości dotacji otrzymywanych od organizatora, planowanych przychodów własnych oraz kosztów, które instytucja musi ponieść, aby realizować swoją działalność.²⁹

Literatura

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Dz.U. z 2009, Nr 114 poz. 946 z późn. zm.

Ostapowicz E.: Co trzeba brać pod uwagę, planując środki pieniężne na koniec roku obrotowego. „Poradnik Instytucji Kultury” nr 9, wrzesień 2013 rok.

Ostapowicz E.: Plan finansowy instytucji kultury. Wyd. Prawo dla Praktyków, Warszawa 2012.

Pietrzak U.: Plan kont z komentarzem dla instytucji kultury, ODDK, Gdańsk 2010

²⁶ Por. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych... op.cit., art. 31.

²⁷ Por. D.Skrzypka: Rachunkowość z planem kont w instytucjach kultury. Wyd.Presshouse, stan prawny: 1 stycznia 2009, s. 201.

²⁸ Por. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych... op.cit., art. 265.

²⁹ Por. E.Ostapowicz: Co trzeba brać pod uwagę, planując środki pieniężne na koniec roku obrotowego. „Poradnik Instytucji Kultury” nr 9, wrzesień 2013 rok.

Skrzypska D.: Rachunkowość z planem kont w instytucjach kultury. Wyd.Presshouse, stan prawny: 1 stycznia 2009.

Ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Dz.U. z 2014, poz. 423 z późn. zm.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych. Dz.U. z 2014, poz. 379 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości. Dz.U. z 2013, poz. 330 z późn. zm.

Wieczorek P.: Instytucje kultury, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМІ ЗНИЖЕННЯ ВОДОЄМНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Ольга В. Яроцька

*Державна установа «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку НАН України», м. Київ, Україна*

olgayarotska@yandex.ua

На макроекономічному рівні ступінь ефективності використання води оцінюється через водоемність валового внутрішнього продукту, тобто як співвідношення питомого обсягу забору води з природних об'єктів водокористувачами на одиницю виробленого ВВП.

Україна відзначається надмірним водоспоживанням, високим рівнем водоемності ВВП національної економіки, який у 2 рази перевищує загальносвітовий рівень та у 6-26 – розвинених європейських держав.

Відповідно до тенденцій останніх років щодо зменшення водоемності ВВП як у країні в цілому, так і більшості її регіонів, в 2015 р. загальнодержавний показник знизився порівняно з попереднім роком на 6,4% і залишається надто високим (рис. 1).

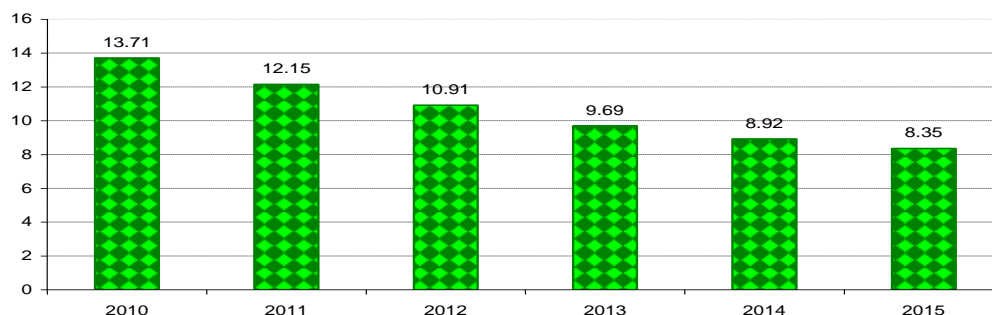

Рис. 1. Водоемність ВВП України по роках, відносно 2010 р., л/грн³⁰

³⁰ 2014-2015 рр. без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополь та частини зони проведення антитерористичної операції.

Проте, якщо досліджуваний показник у національній валюті зменшувався, то в іноземній валюті проявляється зовсім інша картина. Для порівняння: водоемність ВВП Великобританії становить 7 м³/ тис. дол. США, Німеччини – 14, Франції – 18, Іспанії – 30, Швеції та Швейцарії відповідно – 12,0 і 9,4, а в Україні цей показник – 182,4 м³/ тис. дол. США (табл. 1).

*Таблиця 1. Динаміка водоемності ВВП України, м³/1000 \$**

Роки	2010	2011	2012	2013	2014**	2015**
Водоемність ВВП (розрахунок відносно 2010 р.), м ³ /1000 \$	108.80	96.82	87.18	77.47	105.99	182.36

* Згідно річного курсу долара США до грн. відповідного року

** Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Як бачимо, до 2013 р. водоемність ВВП (прирівнюючи до іноземної валюти) поступово спадала, проте із настанням військових дій в Україні даний показник у 2015 році перевищив майже у 2 рази рівні 2011-2013 рр. Наприклад, щоб досягти рівня Німеччини, водоемність ВВП України має становити 1,8 л/грн., рівня Франції – 2,3 л/грн.

У майбутньому варто цілеспрямовано стимулювати впровадження систем оборотного та повторно-послідовного водопостачання, створення безстічних технологій, щоб забезпечувати все більшу економію свіжої води. Сьогодні для України важливою є реалізація водогосподарської стратегії з урахуванням положень Водної Рамкової Директиви ЄС 2000/60/ЄС і низки документів, спрямованих на її втілення у водоохоронну практику європейських країн, які сприятимуть раціональному водокористуванню в усіх секторах економіки, відтворенню та охороні водних ресурсів.

В сукупності такі заходи мають стати відповідними стимулами для модернізації підприємств-водокористувачів. Прискорення їх технічного переоснащення створить потужну матеріально-технічну базу для використання новітніх водозберігаючих технологій, що дасть змогу налагодити випуск інноваційної конкурентоспроможної продукції.

З метою підвищення ефективності використання й відтворення водоресурсного потенціалу в Україні необхідно забезпечити баланс між потребами економічного розвитку і спроможностями відтворення водних ресурсів у результаті цілеспрямованого державного регулювання господарської діяльності, задоволення господарських потреб

підприємницької і соціальної сфер, а також якісною питною водою всього населення, гарантувати захист населення і господарські системи від шкідливої дії вод тощо. Особливу увагу слід звернути на посилення відповідальності за дотриманням природоохоронних вимог, визначених законодавством України. Одночасно держава має гарантувати еколого-економічну безпеку підприємствам у водогосподарській сфері.

Отже, висока водоємність ВВП, техногенне навантаження на водні екосистеми в Україні та її регіонах потребують відповідних інституціональних змін у сфері водокористування, які мають спрямовуватись на інноваційно-інвестиційний розвиток економіки з урахуванням ресурсно-екологічних вимог, стандартів та обмежень. Реалізація такого напрямку можлива на основі застосування новітніх екологічно збалансованих, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, маловодних замкнутих виробничих циклів, а також подальшого розвитку систем оборотного і повторного використання прісних, морських і стічних вод, що дасть можливість комплексно використовувати водоресурсний потенціал, знижувати собівартість виробленої продукції та зводити до мінімуму скиди забруднюючих речовин у водні екосистеми.

Державна політика розвитку водного господарства має враховувати інтереси всіх водокористувачів господарського комплексу країни та орієнтуватися на стимулювання раціоналізації й екологізації водокористування, щоб максимально зменшувати порушення екологічної рівноваги водних об'єктів. Прикладом максимізації ефективності використання водних ресурсів та мінімізації витрат у виробництві є політика водозбереження Європейського Союзу. Одночасно впровадження інноваційних і ефективних водозберігаючих технологій є однією з умов підтримання стабільних темпів економічного розвитку держави, забезпечення раціонального водокористування та захисту водних об'єктів.

SECTION 2

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT IN EDUCATION SPHERE

ОНЛАЙН ФАСИЛІТАТОР – СУБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ КОНТЕНТОМ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Наталія О. Алюшина

Національна академія державного управління при Президентові України,

м. Київ, Україна

natalyushina@gmail.com

Ми не можемо «відмахуватись» від ролі та значення інтернет-спілкування. Нині все частіше зустрічаємось з «електронною демократією», яка і дозволяє в один із самих сучасних та доступних способів, налагоджувати взаємозв'язки та покращувати життя як простим громадянам, так і державним службовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування. Організуючи роботу на своїх веб-сайтах органи державної влади та місцевого самоврядування не застосовують технології фасилітації. Практика свідчить, що вони не завжди розуміють усіх наслідків, які породжують висловлювання чи обговорення, започатковані у Мережі, а рівень спілкування на офіційних веб-сайтах «опускається» від офіційного до особистого. Не менш складно організувати дистанційні навчання, які є засобом для адаптації громади в умовах демократії.

Спільнота практик місцевого самоврядування ініційована проектом DESPRO як онлайн платформа для навчання та обміну досвідом представників органів місцевого самоврядування, виконавчої влади, територіальних громад, громадських організацій та активістів муніципального руху. У відповідь на потреби часу було розроблено і проведено дистанційний курс з онлайн фасилітації для підготовки і навчання онлайн фасилітаторів Спільноти практик. Це перший в Україні дистанційний курс з онлайн фасилітації, який побудовано на попередньому досвіді підготовки фасилітаторів з онлайн комунікації, що був розроблений на замовлення Швейцарсько-українського проекту

«Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO в рамках програми курсу дистанційного навчання Управління проектами.

Курс з онлайн фасилітації спрямований на розвиток здібностей для сприяння онлайн навчанню громад і спільнот практиків в контексті курсів і конференцій. Цей курс також призначений для забезпечення учасників досвідом участі навчання в інтернет-спільнотах. Твердження, припущення, оцінки, повага та примирення до відмінностей позицій і поглядів, поєднання подібностей та відмінностей грають центральну роль у розвитку та підтримці онлайн навчання громад. Курс з онлайн фасилітації створює обізнаність щодо переваги онлайн фасилітації в якості кроку до становлення лідерів Спільноти практик під час навчання.

В результаті опанування курсу з онлайн фасилітації учасники демонструють такі знання та вміння:

- фасилітування асинхронних дискусій онлайн;
- фасилітування синхронних онлайн-дискусій;
- застосування фасилітативних стратегій у відповідь на різноманітність, відмінності і конфлікти;
- використання можливостей, які дають технології Web 2.0 для навчання онлайн-спільнот.

Фасилітування може бути актуальною соціальною потребою і тоді, фасилітатор цей той, хто здатний не просто здійснювати пошук, але і за допомогою знайденої інформації допомагати спільнотам синхронізуватися, розчиняти грані цифрової нерівності, консолідувати віртуальне співробітництво. Враховуючи багатогранність та різноманітність технології фасилітації таку практику необхідно впроваджувати в роботу органів місцевого самоврядування та державних органів влади. Існує цілий перелік нормативно-правових актів, що сприяють впровадженню принципів відкритості органів влади та органів місцевого самоврядування, залученні громадськості до формування державної політики, активізації місцевих ініціатив. Якщо Закон України «Про доступ до публічної інформації»³¹ дозволяє громадськості побачити чим же займаються і які функції виконують ті чи інші органи, то Постанова Кабінету міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»³² розкриває механізми впливу громадськості на прийняття рішень органами влади та органами місцевого

³¹ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

³² <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п/conv>

самоврядування. Наразі, все частіше зустрічаємось з «електронною демократією», яка і дозволяє в один із самих сучасних та доступних способів, налагоджувати взаємозв'язки та покращувати життя як простим громадянам, так і державним службовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування. Вже давно не є новинками проекти, що переміщують спілкування в онлайн простір. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають свої офіційні веб-сайти, які містять і онлайн-опитування, консультації, зворотній зв'язок, форуми, відеоконференції та ін. Тому назріла необхідність правильно використовувати ці електронні ресурси і допомогти впоратись як з контентом, так і з налагодженням діалогу між владою та громадськістю. Як бачимо, потреба фасилітації, як компетенції майбутнього державного службовця та посадової особи органів місцевого самоврядування назріла вже давно, ми ж пропонуємо ефективні механізми її впровадження.

З урахуванням того, що проблема масовості і невпорядкованості інформації стосується більшості користувачів мережі, фасилітатор може виступати як особистість, яка однією з перших приймає цей інформаційний виклик і шукає способи можливого вирішення даної проблеми, показує можливості їх застосування, допомагає впоратися з інформаційним хаосом іншим. Він – фасилітатор інформаційного хаосу.

Фасилітатор – це той, хто «оберігає» інших від «сміслового хаосу», або якщо говорити мовою фасилітації, «толерує невизначеність», допомагає пробитися крізь невідомі смисли. Отже, онлайн фасилітатор – суб'єкт управління контентом у віртуальному просторі.

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ ЗМІН

Оксана А. Бабенко

Слов'янський педагогічний ліцей, м. Слов'янськ, Україна

babenko2002@yandex.ru

Актуальним на сьогодні питанням у контексті сучасної реформи української освіти є, зокрема, й об'єктивна необхідність цілеспрямованої зміни системи управління освітою, що знаходить свого відображення у Національній доктрині розвитку освіти в Україні, де увагу акцентовано на розробці своєрідних моделей освітнього управління, що давало б змогу

зробити його гнучким, більш демократичним, державно-громадським; у законопроекті «Про освіту», що нині широко обговорюється українським суспільством.

В якості засобів досягнення головної мети передбачається оптимізація управління кадровим потенціалом школи, посилення мотивації, підвищення соціального розвитку колективу, створення максимальної зацікавленості педагогічних працівників у кінцевих результатах діяльності освітнього закладу. Однак практика доводить, що процес управління освітнім закладом значно гальмується через небажання деяких керівників відмовлятися від авторитарних методів управління, що унеможливорює реальні зміни в освіті. Тож як ніколи актуальним є впровадження реформи освіти в частині призначення керівників освітніх закладів за конкурсом, здійснення громадського нагляду за діяльністю закладу освіти.

Безумовно, сьогодні керівництву кожного освітнього закладу необхідно виробити ефективну стратегію управління із залученням усіх учасників навчально-виховного процесу до реалізації головної мети закладу, що передбачає розробку та впровадження *локальних освітніх моделей*, які реалізують взаємозв'язок між кінцевими результатами надання освітніх послуг та ступенем використання кадрового потенціалу загальноосвітнього навчального закладу.

Проблема оптимізації управлінської діяльності в освітньому закладі є актуальною для Слов'янського педагогічного ліцею, де розроблено й запроваджено моделі фахового розвитку вчителя в умовах ЗНЗ, співрозвитку суб'єктів освітнього простору навчального закладу [1; 2].

Управління ліцеєм здійснюється на засадах людиноцентричного підходу й сприяння акмеологічному розвитку освітнього закладу, що обумовило вибір певних видів і технологій управління, які ґрунтуються на засадах партнерства, демократичності, урахування думки підлеглого, колегіальності прийняття рішень, творчого підходу до розв'язання освітніх проблем.

Найефективнішим із них вважаємо *партисипативний вид управління*, необхідність застосування в управлінському процесі *персоналізованого підходу*, основна мета якого – соціальне виховання, становлення особистості в особливому співтоваристві – команді педагогів-однотимців. На нашу думку, про такий колектив, об'єднаний спільною метою розвитку свого навчального закладу, доцільно говорити як про *команду*, що практично є акмеологічною системою, особистісно зорієнтованою ланкою

соціуму, осередком культури праці, культури управління й взаємовідносин. Усередині і зовні команди таким чином виникає *акмеологічне середовище* – простір особистісного й фахового зростання кожного члена команди й досягнення ним професійних вершин.

Позитивні результати засвідчило впровадження *технології колективного планування* (О.Горохова, О.Коновалова), що зумовило організацію колективного планування роботи, реалізацію в цьому процесі потреб і можливостей членів педагогічного колективу; дало змогу створити в ліцеї групу однодумців, які володіють деякими навичками управлінської діяльності, ясно уявляють загальний план і зміст роботи та свою роль у ній; *технології довгострокового розвитку базової інноваційної ідеї* (С.Сидоров), що забезпечила реалізацію ідеї компетентнісного орієнтованого підходу в ліцеї за рахунок збагачення її окремими новаціями педагогів; *технології підтримки освітніх ініціатив та педагогічної творчості* (С.Рєпін), яка забезпечила необхідні умови для розробки й реалізації інноваційних ідей педагогічного персоналу.

Розглядаючи проблему професійного розвитку педагогічного колективу (команди) навчального закладу – *staff-development*, – зазначимо, що найбільшу ефективність засвідчили широко відомі технології професійно-орієнтованого навчання (Hammond, 1976) – кейс-метод, коучинг, наставництво, метод консультування, – що забезпечують безперервність розвитку педагогів, сприяють їхньому кар'єрному росту, забезпечують демократію й рівноправність членів колективу у розв'язанні проблем.

Серед ефективних методів стимулювання педагогічного персоналу виділимо, перш за все, *соціально-психологічні методи*: моральне стимулювання, участь педагогів в управлінні, професійний і кар'єрний ріст учителя. Нові підходи в управлінні ліцеєм дали змогу сформувати сучасний образ учителя Слов'янського педагогічного ліцею – *педагога-дослідника, майстра, професіонала, творчу, соціально активну особистість*, що має розвинені інформаційну, самоосвітню, продуктивну, комунікативну компетентності, володіє прийомами педагогічного й психологічного супроводу обдарованих учнів, успішно вибудовує власну освітню траєкторію, комфортно почувається в умовах акмеологічного навчального закладу, обізнаний із прийомами управлінської діяльності, бере на себе делеговані повноваження, готовий до прийняття рішень та відповідальний за їх реалізацію.

Література

1. Бабенко О.А. Партисипативне управління як мотиваційний компонент процесу професійного розвитку персоналу навчального закладу / О.А. Бабенко // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / [За заг. ред. проф.В.І.Сипченка]. – Спецвип. 6. – Ч. II. – Слов'янськ: СДПУ, 2012. – С. 3-14.
2. Бабенко О. Управління кадровим потенціалом навчального закладу / О.А.Бабенко // Директор школи. – № 2 (722), січень 2014. – С. 51.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Юлія А. Білова

*Бердянський економіко-гуманітарний коледж Бердянського державного педагогічного університету, м. Бердянськ, Україна
djulia.belova@mail.ru*

Суспільство ХХІ століття, століття перманентної науково-технічної революції й соціальної динаміки потребує адекватного рівня освіти. Цим обумовлена підвищена увага всіх ведучих країн світу до модернізації освітніх систем з метою досягнення їх більшої ефективності. При цьому особливої актуальності набуває установка на неперервну освіту впродовж життя, необхідність якої стала загальноновизнаною, а в Європейському Союзі вона розглядається як один з основних елементів соціальної моделі суспільства. В цьому контексті, західне співтовариство прийшло до висновку про необхідність зміни існуючої до середини ХХ ст. парадигми освітньої політики, що призвело до розвитку сфери освіти дорослих.

Проблема забезпечення вільного доступу до освіти впродовж життя людини є актуальною й для України, вирішення якої має пріоритетне значення на сучасному етапі розвитку суспільства.

Система освіти дорослих стає одним із провідних чинників зростання національної економіки й важливою складовою мобілізації інституційних чинників зміцнення її конкурентоспроможності.

Важливе значення для вивчення питань в галузі освіти дорослих мають праці з філософії освіти В. П. Андрющенка, І. А. Зязюна, В. Г. Кременя, В. О. Кудіна та ін.

Теоретико-прикладні аспекти освіти дорослих висвітлені в працях відомих українських науковців С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало, М. І. Приходько, В. М. Приходько, С. О. Сисоєвої.

На сьогоднішній день, загальноновизнаним є той факт, що в цілому теорія і практика освіти дорослих узагальнені і виділені в самостійну галузь наукового знання – андрагогіку, що переживає підйом особливої актуальності, систематизації накопиченого знання й досвіду, формування інноваційних підходів. У багатьох країнах активізувалися наукові та дисертаційні дослідження, спрямовані на систематизацію теоретичних напрацювань в області освіти дорослих, відбувається уточнення предмета андрагогіки і її понятійного апарату.

Однак, незважаючи на появу в Україні ряду робіт, які стосуються сфери освіти дорослих, можна констатувати наступне:

проведеними і доступними дослідженнями охоплені в більшій мірі проблеми професійного та особистісного розвитку педагогів, акмеологічні аспекти освіти дорослих, питання менеджменту освітнього процесу, різні аспекти підвищення кваліфікації та післядипломної освіти;

відзначається істотна нестача наукових досліджень в області теорії та методології освіти дорослих, недостатньо розроблені концептуальні засади організації неперервної освіти;

потребує обговорення й питання якими професійними компетенціями повинен володіти викладач-андрагог в системі неперервної освіти.

Мета статті – висвітлення особливостей організації процесу навчання дорослих.

Очевидно, що освіта дорослих має свою специфіку. На відміну від педагогіки, яка спрямована на дітей, в організації процесу навчання дорослих повинна превалювати андрагогіка.

Андрагогіка (з гр. *aner, andros* – дорослий чоловік, зрілий муж і *ago* – веду) – наука про навчання дорослих, що обґрунтовує діяльність дорослих, які навчаються, й тих, хто навчає, з організації процесу навчання [2, с. 3]. Вперше цей термін вжито німецьким шкільним учителем Олександром Кнаппом у 1833 р. Протягом значного часу ведуться дебати щодо відмінностей між навчанням дітей та дорослих, між педагогікою та андрагогікою.

Едуард Ліндемманн – перший американський теоретик, хто вжив цей термін у 1927 році. Проте у США поняття набуло популярності через роботу М. Ноулза (1950), який визначив андрагогіку як мистецтво та науку, що допомагають навчати дорослих, і вперше відокремив андрагогіку від педагогіки. Багато вчених піддавало сумніву його

визначення, проте воно і до сьогодні залишається досить вагомим у науковій літературі з освіти дорослих [1, 32].

Дорослий – особа, що виконує соціально значимі продуктивні ролі (громадянина, працівника, члена сім'ї), володіє фізіологічною, психологічною, соціальною, етичною зрілістю, відносно економічною незалежністю, життєвим досвідом і рівнем самосвідомості, достатніми для відповідальної самокеруючої поведінки, що поєднує або чергує навчальну діяльність з іншими видами діяльності [2, с. 5].

Для того, щоб процес навчання дорослих був ефективним, освітня взаємодія повинна ґрунтуватися на положеннях, що дорослі [3]:

1. є автономними і самостійними, їм необхідно надавати свободу у виборі власної траєкторії соціально-культурного розвитку;

2. володіють акумульованим життєвим досвідом і знаннями, які їм необхідно інтегрувати у систему нових знань, умінь, здатностей;

3. є орієнтованими на досягненні поставлених цілей та вирішенні актуальних проблем, прагнучи чіткого розуміння практичної значущості набутих знань у досягненні власних цілей;

4. є спрямованими на релевантність набутих знань, прагнуть чіткого розуміння підстав для навчання;

5. є практичними, фокусують свою увагу на тих аспектах навчання, які найбільш корисні для них, відповідають сформованій системі цінностей, світогляду.

6. вимагають обліку індивідуальних і вікових відмінностей.

Робота з дорослими учнями вимагає від того, хто навчає особливих, певних чином пов'язаних між собою наборів умінь, здатності ставати на позицію фасилітатора, що створює умови для самоспрямованого навчання. Андрагог виконує роль організатора процесів, які, в першу чергу, сприяють оволодінню новими знаннями, і лише в другу – роль джерела знання, що пов'язує учня з різноманітними інформаційними ресурсами.

Діалогічний характер освіти дорослих повинен знайти своє втілення в розробці психолого-педагогічного, навчально-методичного супроводу, що враховує вікові, особистісні та культурні особливості учнів. Крім того, організація освітнього процесу дорослих повинна відбуватися з врахуванням сучасних досягнень науково-технічного прогресу й мобільності його учасників. Кінцевою метою освітнього процесу дорослих повинна стати самостійна, активна особистість, що володіє здатністю до саморозвитку та сам актуалізації, здатна до гармонійного узгодження

особистих і суспільних інтересів.

В цілому ж діалогічний характер освіти дорослих передбачає використання інтерактивних освітніх технологій, що сприяють розумінню сутності запропонованого змісту знань та їх функціональної значущості в реальному житті, здатності до застосування знань на практиці не тільки в суто утилітарному сенсі, але й в пізнанні суті навколишнього світу, обґрунтованого прийняття рішень в різних життєвих обставинах.

Таким чином, освіта, орієнтована на забезпечення доступу дорослого до потоків знань, в першу чергу, спрямована на інструментальне оволодіння учнем здатністю розширювати свій освітній простір.

Література

1. Гончарук А. Неформальна освіта дорослих у країнах ЄС / А.Гончарук // Педагогічні науки. – 2012. – 54. – С.32.
2. Маслова В. В. Основы андрагогики. Терминологический словарь-справочник [для студ. соц.-гуманитарн. спец.] / Сост. В.В.Маслова. – Мариуполь, 2004. – 19 с.
3. Hayden M. «Professional Development of Educators: the International Education context». The SAGE Handbook of Research in International Education. 2007. SAGE publications. [Електроний ресурс] Режим доступа: http://sage-reference.com/hdbk_researchintledu/Article_n20.html/

ТЕОРІЯ ФІЛОСОФІЇ «НОВОГО ВИХОВАННЯ» У ПРАЦЯХ С. ФРЕНЕ

Наталія Г. Богданова

*Українська інженерно-педагогічна академія, Навчально-науковий
професійно-педагогічний інститут, м. Бахмут, Україна
bogdanovang@ukr.net*

Однією з актуальних проблем сьогодення у сфері освіти є проблема її реформування для формування культури життєтворчості особистості на основі креативності та творчості. В сучасних тенденціях суспільного розвитку з усе нагальнішою необхідністю постає потреба вирішення в теоретичному і практичному плані проблеми креативної інституціоналізації системи освіти, зокрема систем управління освітою та реалізації ідеї креативного суспільного виховання і освіти.

Сучасна освіта в основному орієнтована на теоретичний тип наукового знання, на природничі й інженерно-технологічні моделі мислення. Спроби реформувати педагогічну систему постійно натикаються на дану обставину, бо педагогіка в основній своїй частині залишається

цілком і повністю державною та регульованою ззовні, скільки б ми не говорили про часткову автономію школи, освіти, вищого навчального закладу.

Кардинальні зміни, що відбуваються у нашому суспільстві протягом двох останніх десятиліть, зумовили появу великої кількості нових вітчизняних педагогічних технологій. Багато з них базується на новому прочитанні зарубіжних філософсько-освітніх і виховних досягнень. З-посеред таких відроджених світоглядних і управлінських освітньо-виховних концепцій педагогіка успіху переживає зараз значне піднесення. У розробці принципів положень цієї концепції значну роль відіграли праці видатного французького педагога Селестена Френе. Він відчув і зумів точно сформулювати ті вимоги, які демократичне суспільство має висувати перед освітою. Його думки впливали і впливають зараз на значне середовище теоретиків і практиків західної філософії виховання.

Праці Селестена Френе вчені по праву відносять до концептуальних основ філософії «нового виховання». Прибічниками «нового виховання» називають фундатора Вальдорфської школи освіти Р. Штейнера (Німеччина), О. Декролі (Бельгія), М. Монтесорі (Італія), А. Фер'єра (Швейцарія), А. Нейлла (Англія). Найбільш яскравими вітчизняними представниками «нового виховання» є: П. Блонський, К. Ушинський і Л. Толстой, В. Сухомлинський. Незважаючи на велике розмаїття ідейно-теоретичних положень, які висувалися цими неординарними педагогами, усіх прибічників «нового виховання» об'єднує психобіологічний підхід до проблеми розвитку і навчання. Вони критикують «педагогічний традиціоналізм» і вважають найголовнішим чинником ефективного виховання демократичні, рівноправні відносини в освіті і вихованні.

Експериментування і колективні форми праці створюють сприятливі умови для співробітництва та демократії в освіті і вихованні, де вихованці та вихователі виступають як товариші, учасники одного процесу. Концепція філософської педагогіки успіху зорієнтована на життєві ситуації, мета яких – вирішення певних проблем, пов'язаних із життям дитини, класу, громади. У такій ситуації діти вмотивовані і зацікавлені в опануванні нових знань, вмінь і навичок, які їм не нав'язуються. На думку С. Френе, застосування нових прийомів і методів навчання змінює підхід до навчального матеріалу, саму систему викладання і відносини у класі. Діти можуть здобувати знання різними способами, а не тільки у тій формі, яку нав'язує їм учитель. Таким чином, кожна дитина здобуває знання і

розвивається своїм власним темпом, що залежить від природних здібностей дітей, особливостей їх характеру тощо.

Одним із найважливіших елементів «техніки Френе» є «вільний текст». Організація роботи з «вільними текстами» пов'язана із засвоєнням писемної форми мовлення. Традиційно навчання письму базується на навчанні читанню. У С. Френе навчання читанню навпаки базується на творчій писемній діяльності. Це невеличкі твори, в яких діти розповідають про те, що їх хвилює, описують свої враження. Найкращий текст відбирається, обговорюється всім класом, коригується, він стає «текстом дня», а потім друкується, причому все це роблять самі діти.

Наріжний камінь філософії педагогіки С. Френе – високий рівень педагогічного спілкування з дітьми. У межах такого спілкування слово вихователя – це не моралізаторство, а слово з надзавданням, сутність якого не тільки в тому, що воно несе емпатійне ставлення дорослого до дитини, а й збуджує її на активний діалог з самою собою, провокує її рефлексію. Ефективність діалогу між учителем і учнем залежить саме від того, наскільки вміє вихователь користуватися силою слова, яке «моделює особистісне самовдосконалення» [1, с. 87].

Важливо відзначити, що креативна теорія прагне відновити олюднений зміст і сенс освіти не для впровадження цінностей індустріального капіталу та високих технологій, а, перш за все, для радикальної демократизації освіти з метою досягнення цілей прогресивних педагогів, зокрема, таких як С. Френе у вихованні, дослідження того, що саме сприятиме розвитку особистості, громадянства та спільноти, соціальної справедливості та зміцнення демократичної участі у всіх різновидах життя.

Отже, реконструкція освіти на підставі того, що соціально-економічні, культурні та матеріальні умови побуту і праці змінюються з суспільним розвитком є відповіддю розуму на великі перетворення нашого часу.

Література

1. Френе С. Избранные педагогические сочинения / С. Френе; [Под ред. Б.Л. Вульфсона]. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
2. Френе С. Избранные педагогические сочинения / С. Френе. – М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 224 с.
3. Аксёнова Э. Педагогическая концепция «нового воспитания» С. Френе: опыт преобразования системы обучения и воспитания в начальной школе Франции / Э. Аксёнова // Начальное образование. – 2009. – №3. – С.48-51.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСІВ ГІМНАСТИЧНИХ ВПРАВ ЗІ ШКОЛЯРАМИ НА УРОЦІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сергій М. Борщов, Анастасія С. Щелкунова

*Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ, Україна
ddpu112@ukr.net*

Проблема використання гімнастичних вправ із дітьми різних вікових груп на сьогодні залишається досить актуальною, адже застосовуючи комплекси гімнастичних вправ на уроці, вчитель фізичної культури зможе вибірково впливати на розвиток окремих м'язових груп, і тим самим удосконалювати розвиток м'язів всього тіла.

Загальнорозвиваючі гімнастичні вправи доцільно викладати у формі комплексів, які складаються із серії вправ для розвитку сили м'язів, гнучкості тіла (рухливості суглобів), швидкості, виховують уміння регулювати напруження і розслаблення окремих груп м'язів, удосконалюють координацію рухів, допомагають спеціальній фізичній підготовці в оволодінні більш складними руховими вміннями і навичками (у спортивній, спортивно-прикладній, професійно-прикладній, військово-прикладній підготовці та ін.).

На сьогодні питання обґрунтування застосування комплексів гімнастичних вправ зі школярами вже було предметом вивчення Б.А. Мирончуком (2003); Б.М. Шияном (2004); Л.П. Сергієнком, С.М. Борщовим, М.В. Шелудешевою (2007); В.М. Баршаєм (2009); Ю.М. Саляміним, І.А. Терещенком, Т.М. Левчуком (2010) та ін. авторами, однак ще залишилися не дослідженими деякі аспекти щодо можливостей і значення використання комплексів гімнастичних вправ з метою реалізації оздоровчих, освітніх та виховних завдань.

Комплекси гімнастичних вправ доцільно виконувати в підготовчій, основній та заключній частинах уроків (занять) у освітніх навчальних закладах. Вони можуть стати чудовим роздатковим матеріалом для самостійних занять як на уроках фізичної культури, так і додаткових занять учнів вдома. Гімнастичні вправи розглядаються як спосіб стимуляції фізіологічних процесів людей. Найбільш чутливо на гімнастичні вправи реагує серцево-судинна система. Вправи активізують кровообіг, який поліпшує обмін речовин, прискорюється виведення

продуктів життєдіяльності клітин, збільшується об'єм надходження живильного кисню і необхідних поживних речовин до всіх тканин. Гімнастичні вправи позитивно впливають на формування і корекцію постави. Правильна постава забезпечує нормальну діяльність опорно-рухового апарату, внутрішніх органів, сприяє економічному використанню енергії під час виконання фізичного навантаження. Виконання комплексів гімнастичних вправ сприяє розвитку фізичних якостей, таких як сила, швидкість, координація, витривалість, гнучкість тощо. Велике значення має застосування комплексів гімнастичних вправ саме на уроці фізичної культури. Урок фізичної культури з гімнастики складається з трьох функціонально пов'язаних частин: підготовчої, основної і заключної. Необхідність такої структури диктується психофізичними закономірностями функціонування організму при виконанні м'язових навантажень і змін при його працездатності.

В підготовчій частині включаються гімнастичні вправи помірної інтенсивності, стройові вправи, різні види ходьби, бігу, вправи в русі, комплекси гімнастичних вправ без предметів, з предметами та обтяженнями, вправи на гімнастичній стінці, лавах, в парах.

Мета основної частини – вирішення найбільш значущих освітніх, оздоровчих та виховних завдань, передбачених навчальною програмою і планом даного уроку. В основній частині спочатку вивчаються нові рухові дії або їх елементи. Потім удосконалюються раніше вивчені навички. Вправи, які вимагають прояву швидкісних, координаційних рухів виконуються спочатку в основній частині, а з силових зусиль і прояву витривалості – в кінці.

Мета заключної частини уроку – поступове зниження функціональної активності організму і приведення його у відносно спокійний стан. Як засіб, для цього використовують повільний біг, спокійну ходьбу, вправи з глибинним диханням і розслабленням і т.п. Для забезпечення організації учнів на уроці з гімнастики вчитель використовує різноманітні організаційно-методичні вказівки.

Таким чином ми можемо зробити наступні висновки. При науково-методичному обґрунтуванні проблеми застосування комплексів гімнастичних вправ було встановлено доцільність їх впровадження в навчальний процес. «Систематизований підхід», який застосовується на уроках з фізичної культури, дає позитивний результат при реалізації освітніх, оздоровчих та виховних завдань.

TRANSVERSALITY OF LEGAL EDUCATION

Oksana V. Brusakova

Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine

oksana-law2020@yandex.ru

Enhancing the efficiency of legal education among different layers of society requires an integrated approach to its implementation when worldview, ecological, ethical and aesthetic education is subject to the objectives of legal education and is widely used in the training of mastering law and defending one's own rights. The involvement of worldview, ecological, ethical and aesthetic education into the process allows to achieve the desired side effects, i.e. creation of the culture of freedom which involves worldview culture and the guidance of post-conventional morality. Herewith, it is of vital importance to avoid the equation of law of morality and, above all, the equation of legal norms and moral values. The integral approach is not to be viewed as synthesis, the program of which is set from the outside. This is typical of totalitarian practice of education, however, in a democracy, the integral approach to legal education is to be viewed as a network of various educational trends, the combination of which is conditioned by educational reality and the addressees' subjective preferences in education. Law aesthetics, as well as educational one, reveals the beauty not only of legal action but also of the quality of the adaptation of legal decisions. This allows to demonstrate the students, considering their age characteristics, what lawyers are occupied with in reality (see [2-5; 7]).

The problem of legal education has received much attention from both domestic and overseas researchers. The issue was considered in the past, however, at the present stage of development of philosophy, education studies, political studies, legal studies it does not lose its relevance. The challenges that Ukrainian citizens face nowadays require outstanding legal training and, as a result, high legal culture. At present, when Ukraine experiences a crisis in almost all state spheres, it is especially important to realize that educating and training takes place in extreme conditions. Within the period of its independence our country has not been in a state of such acute armed conflict which is accompanied with strong information pressure. The above stated socio-cultural context requires that the educator understands the importance of his/her activities which can help stop the bloodshed and establish peace in our land. Analyzing the role of morality in educational sphere it would be right to rely

upon the opinion of the well-known contemporary scholar V.A. Malakhov who states that the major social function of morality is “regulation of human behavior and interpersonal relations” [1, p. 36]. Thus, in educational sphere morality regulates the behavior of all participants in the educational process. However, law, which special form of embodiment in education is legislation on education, as well as morality, regulates public relations which arise in education. There is a number of laws and legal documents relating to educational activities in Ukraine. Thus, in term of education there also appear debatable issues concerning the relationship between law and morality. Law provides for codification of existing rules and laws. “There should be a finite number of norms, they require to be accurately defined which enables an easy procedure for their actual implementation. On the other hand, it is fundamentally impossible to reduce the norms of morality to a finite set and thus a comprehensive code of moral norms cannot exist” [1, p. 41].

Despite this, law is closely related to morality, legal norms are to exclude those which could push a person to amoral actions. “Opposing the most dangerous forms of evil, law stands as the guardian of the voluntarily chosen good, against violent attempts of “improvement of people” and “making them happy” [6, p. 219].

In the sphere of education there arises a question concerning one of the provisions of the current legislation of Ukraine on Education, namely, the one which establishes mandatory full secondary education in Ukraine. Article 53 of the current Constitution of Ukraine establishes the right to education. However, can law be mandatory for implementation? So, the view of law on human rights is the view from outside, from the standpoint of a certain social institution (in this case – school), which deals with the realization of definite functions. As to morality, “its main “point of observation” is not from the outside, but from inside of a person, his/her conscience, soul...” [1, p. 41]. A teacher should consider it for efficient use of spiritual forces of learners.

Bibliography

1. Малахов В. А. Етика : курс лекцій : навч. посібник / В.А.Малахов; [4-те вид.]. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
2. Романенко Ю.А. Якість освіти: суть, поняття та оцінювання / Ю.А.Романенко // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ». – 2009. – С. 51-57.
3. Сердюк І.В. Моральне обґрунтування права в кантівській філософії / І.В. Сердюк // Сборник научных трудов SWorld. По материалам международной научно-практической конференции «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития‘2011». Том 8. Юридические и политические науки. – Одесса : Черноморье, 2011. – С. 88-90.

4. Слесик К. М. Моральна самосвідомість і моральна поведінка у структурі процесу формування етичної культури учнів / К.М.Слесик // Збірник наукових праць ХІСТ Університету «Україна». – 2011. – № 4. – С. 152-155.

5. Сохан І. О. Психологічні особливості морально-правової соціалізації студентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Ірина Олександрівна Сохан. – Київ : Б.в., 2010. – 20 с.

6. Філософія права. Навч. посіб./ О.О.Бандурга, С.А.Бублик, М. Л. Заінчковський та ін.; за заг. ред. М.В.Костицького, Б. Ф. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.

7. Lege J. Was Juristen wirklich tun. Jurisprudential Realism / Joachim Lege //Rechtsphilosophie im 21. Jahrhundert/ Hrsg. Winfried Brugger. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2008. – 207 s.

KSZTAŁCENIE PODYPLOMOWE PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH – OPLATA OD ZMIAN WE WPISIE DO REJESTRU

Aleksandra Bucka-Zmuda

Uniwersytet Opolski, Opole, Polska

sekretariat@uni.opole.pl

W dniu 27 lipca 2016 roku Prezydium Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych powzięło uchwałę w przedmiocie uchylenia uchwały w zakresie wpisu do rejestrów podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych. Uzasadnienie uchwały wskazywało na niedopełnienie przez podmiot prowadzący kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych określonej czynności tj. uiszczenia opłaty należnej z tytułu wpisu zmian danych do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie. Analiza obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych sprowadza się do wniosku, iż brak jest zasadności uchwały podjętej przez Prezydium Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych. Podmiot prowadzący kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych stosownie do zapisów zawartych w ustawie o zawodach pielęgniarki i położnej z dnia 15 lipca 2011 roku³³ zobowiązany jest uzyskać wpis do właściwego rejestru działalności regulowanej i dokonać stosownej opłaty w wysokości określonej przepisami przywołanej wyżej ustawy.³⁴ Podmiot zobowiązany jest również zgłaszać organowi prowadzącemu rejestr każdą zmianę danych wskazanych we wniosku stanowiącym postawę wpisu i wpisanych do rejestru. Obowiązujące przepisy prawne nie wskazują wprost czy samo zgłoszenie zmiany danych wymaga uiszczenia opłaty jak za wpis.

³³ Dz. U. 2014 poz. 1435

³⁴ Dotyczy podmiotu wskazanego w przepisach art. 75 ust.1.pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 o zawodach pielęgniarki i położnej

Organizator kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych, zobowiązany jest uzyskać wpis do właściwego rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe, będącego rejestrem działalności regulowanej. Zgodnie z przepisami art. 76 ust 4 ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o zawodach pielęgniarek i położnej wpis do rejestru podlega opłacie. We wniosku o wpis do rejestru podmiot będący organizatorem kształcenia musi wskazać szereg danych m.in. miejsce prowadzenia kształcenia w odniesieniu do zajęć teoretycznych i praktycznych. Po dokonaniu wpisu przez odpowiedni organ prowadzący rejestr oraz podjęciu uchwały w tym zakresie, zdarza się, iż miejsce prowadzenia kształcenia ulega zamianie. W związku z czym, zgodnie z postanowieniami art. 77 ust 4 w/w ustawy organizator kształcenia jest zobowiązany do zgłoszenia zmiany organowi prowadzącemu rejestr. Podmiot ten składa odpowiedni wniosek, którego wzór wskazany został uchwałą nr 363/VI/2015 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 29 września 2015 roku w sprawie przyjęcia ramowych wzorów wniosków o wpis, zmianę, wykreślenie do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych oraz wykaz danych objętych rejestrem. Badając zasadność przedmiotowej uchwały należy oprzeć się o przepisy prawne ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej³⁵, która definiuje działalność regulowaną. Zgodnie z przepisami art. 5 pkt 5 w/w ustawy działalność regulowana to działalność gospodarcza, której wykonywanie wymaga spełnienia szczególnych warunków określonych przepisami prawa. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej nie zawiera katalogu regulowanych działalności gospodarczych. W art. 64 odsyła do odrębnych ustaw, które wskazują, że dana działalność jest działalnością regulowaną. Nadto ustawa o swobodzie działalności gospodarczej uregulowała jedynie podstawowe kwestie dotyczące działalności regulowanej, odsyłając w sprawach nieuregulowanych ustawą do ustaw określających wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie wpisu do rejestru działalności regulowanej do przepisów odrębnych w zakresie szczegółowych uregulowań. W zakresie odpłatności za dokonanie wpisu do rejestru należy oprzeć się o przepisy art. 64 ust 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, który wskazuje, iż wpis do rejestru działalności regulowanej podlega opłacie skarbowej chyba, że przepisy odrębne stanowią inaczej. Przepisy odrębne zawiera ustawa z dnia 15 lipca 2011 roku o zawodach pielęgniarek i położnej na podstawie, której organizator kształcenia musi uzyskać wpis do odpowiedniego rejestru działalności regulowanej. W

³⁵ Dz.U. 2004 nr 173 poz. 1807.

rozważanej kwestii istnieje odesłanie do przepisów art. 76 ust 4-5 ustawy o zawodach pielęgniarek i położnej, które stanowią, iż wpis do rejestru podlega opłacie w określonej przez ustawę wysokości. Na podstawie przepisów art. 76 ust 5 w/w ustawy wysokość opłaty za wpis do rejestru wynosi 6% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłaty nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego, w drodze obwieszczenia, przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” obowiązującego w dniu złożenia wniosku o wpis, zaokrąglony w górę do pełnego złotego.

Ustawodawca posługuje się w przepisach ustawy pojęciem wpisu oraz wniosku o wpis przez który rozumieć należy, spełnienie przesłanek określonych w przepisach art. 76 ust 1. zgodnie z którego brzmieniem: „Podmiot (...) zamierzający wykonywać działalność w zakresie kształcenia podyplomowego składa wniosek o wpis do rejestru zawierający dane: 1) oznaczenie wnioskodawcy, adres jego miejsca zamieszkania lub siedziby oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP); 2) formę organizacyjno-prawną wnioskodawcy; 3) numer wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego albo ewidencji działalności gospodarczej – w przypadku podmiotu podlegającego obowiązkowi właściwego wpisu; 4) określenie rodzaju, dziedziny i systemu kształcenia; 5) miejsce prowadzenia kształcenia, w odniesieniu do zajęć teoretycznych i praktycznych”.

Wraz z wnioskiem o wpis wnioskodawca zobowiązany jest złożyć oświadczenie o następującej treści: "Oświadczam, że: 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe są kompletne i zgodne z prawdą; 2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie kształcenia podyplomowego, określone w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. Nr 174, poz. 1039)." Nadto Uchwała nr 363/VI/2015 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 29 września 2015 roku w sprawie przyjęcia ramowych wzorów wniosków o wpis, zmianę, wykreślenie do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych oraz wykaz danych objętych rejestrem odpowiednimi załącznikami określiła oddzielnie wzory wniosku o wpis do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych oraz wniosku o zgłoszenie zmian wpisu / wykreślenie wpisu do rejestru podmiotów prowadzących kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych. W zakresie zmiany wpisu zarówno ustawa o swobodzie działalności gospodarczej jak i ustawa o wykonywaniu zawodu pielęgniarki i położnej reguluje te kwestię odrębnie niż

кwestię wpisu do rejestru. Wskazać należy, iż przepisy art. 66 ust 5 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nakładają na przedsiębiorcę wpisanego do rejestru obowiązek zgłaszania zmian danych wpisanych do rejestru. Podobnie przepisy art. 77 ust 4 ustawy o wykonywaniu zawodu pielęgniarki i położnych posługują się pojęciem zmiany danych wskazanych we wniosku o wpis i nakładają obowiązek ich zgłoszenia odpowiedniemu organowi. Organ prowadzący rejestr przekazuje zarówno dane wpisane do rejestru jak i dane które uległy późniejszej zmianie do Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych. Skoro przytoczone przepisy dotyczą wniosku o wpis do rejestru należy dokonać wnioskowania, iż gdyby ustawodawca pragnął zrównać pojęcie wpisu do rejestru z pojęciem zmiany wpisu to nie rozdzielałby tych kwestii i również przy zmianie danych posłużył się pojęciem wpisu do rejestru. Nadto, uchwały okręgowej rady pielęgniarek i położnych lub Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych podejmowane są w sprawie wpisu, odmowy wpisu i wykreślenia wpisu z rejestru, z czego można wnioskować, że zmiana danych znajdujących się w rejestrze działalności regulowanej, a podanych we wniosku stanowi jedynie czynność techniczną dokonywaną w systemie informatycznym i nie wymaga podejmowania uchwał w tym zakresie.

Reasumując opłacie, o której mowa w przepisach art. 76 ust 4 ustawy o zawodach pielęgniarek i położnej podlega jedynie wpis do rejestru działalności regulowanej dokonywany na podstawie wniosku o wpis, o którym mowa w art. 76 ust 1 w/w ustawy. Pobieranie opłaty za wywiązanie się ze zobowiązania nałożonego przepisami art. 77 ust 4 w/w ustawy tj. zgłoszenia zmiany danych wskazanych we wniosku stanowiącym podstawę wpisu jest bezzasadne, a podjęta uchwała nie powinna się ostać w porządku prawnym.

КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ УЧНІВ З ОСЛАБЛЕНИМ ЗДОРОВ'ЯМ

*Валентина П. Черній¹, Олена В. Неворова², Людмила В. Неворова³
Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна*

¹valcher_17@mail.ru, ^{2,3}nevelen@mail.ru

За даними Міністерства охорони здоров'я України, приблизно 89% дітей мають захворювання серцево-судинної системи, верхніх дихальних шляхів, опорно-рухової системи, органів зору, нервової системи [1, с. 23-

25]. Особливу тривогу викликає поширення серед учнів нервово-психічних дисфункцій [2]. Не вдалося призупинити й зниження рухової активності школярів. Це зумовлено збільшенням обсягу інформаційних навантажень, інтенсивністю та емоційною напругою навчального процесу, зниженням адаптивного ресурсу більшості учнів, несприятливими соціально-економічними умовами життя багатьох родин, негативним впливом економічних факторів, спадковістю та іншими чинниками.

У пошуках підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями науковці (О. М. Ващенко, Е. С. Вільчковський, О. О. Власюк, О. Д. Дубогай, І. Л. Коваленко, І. Я. Коцан, В. С. Язловецький та ін.) одноставно наголошують на необхідності створення програм фізкультурно-оздоровчої роботи, які повинні враховувати мотиви та інтереси школярів і сприяти: зниженню показників захворюваності дітей; підвищенню рівня їхньої фізичної підготовленості; стабільності фізичної і розумової працездатності; успішному розвитку основних психічних процесів, творчих здібностей, особистісних рис; сформованості потреби в рухах; наявності знань основ збереження і зміцнення здоров'я; створенню умов для формування в учнів індивідуальних ціннісних орієнтацій на заняття фізичним вправами [2].

Фізкультурно-оздоровча робота в умовах навчального закладу лише тоді може вважатися раціонально організованою щодо збереження та зміцнення здоров'я учнів, повноцінною та ефективною – якщо повною мірою, професійно та ефективно в єдиній системі реалізуються фізкультурно-оздоровчі технології. У фізкультурно-оздоровчих технологіях конкретизується принцип оздоровчої спрямованості фізичного виховання. Науковці Т. Ю. Круцевич, М. М. Булатова, Ю. О. Усачова поняття «фізкультурно-оздоровча технологія» визначають як процес використання засобів фізичного виховання з оздоровчою метою [3].

Успішному розв'язанню завдань фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах сприяє комплексне використання різноманітних засобів фізичного виховання.

Детально зупинимось на основному засобі фізичного виховання – фізичних вправах, які розподіляються на декілька груп. Для збільшення обсягу рухової активності, отримання задоволення від активного відпочинку, профілактики захворювань найбільш ефективними будуть вправи аеробної спрямованості низької або помірної інтенсивності, тобто такі навантаження, при яких задіяно більше двох третіх м'язового масиву і

які можна продовжувати протягом тривалого часу [2; 3]. Сучасні підходи до реалізації завдань фізичного виховання та проведення уроків з фізичної культури враховують результати спеціальних досліджень у галузі педіатрії і гігієни, анатомії і фізіології дитини. В результаті цього в школі впроваджується комплекс заходів, які забезпечують диференціацію та індивідуалізацію фізичного виховання школярів з метою своєчасного попередження шкідливих наслідків гіпер- та гіпокінезії. До таких заходів, наприклад, належить здійснення медико-педагогічного контролю за якістю проведення уроків фізичної культури [4; 5; 6].

Вчитель фізичної культури середньої школи № 24 м. Херсона В. К. Пермінова кожний навчальний рік розпочинала з вивчення стану здоров'я учнів. На основі даних анкетування вона отримувала уявлення про стан здоров'я і фізичний розвиток кожної дитини, що давало можливість реалізувати принцип індивідуального підходу в навчанні. Творчо підходила В. К. Пермінова до проведення ранкової гімнастики – з використанням взаємного контролю учнів, у формі конкурсів між класами. Особливому контролю підлягали вправи на поставу. Учні отримували «Пам'ятку про поставу», в якій пропонувались способи її перевірки. У спеціальній пам'ятці для батьків «Займайтесь з усією сім'єю» надавались методичні рекомендації з організації спільних занять фізичними вправами і, зокрема, з рухового режиму, ранкової гімнастики, спортивної години і сімейного дня здоров'я. Двічі на тиждень вчитель проводила заняття з ритмічної гімнастики для мам і заняття групи здоров'я для тат. На ці заняття батьки приходили зі своїми дітьми [2].

Аналіз досвіду вчителя О. М. Шрамко доводить ефективність впровадження комплексу фізкультурно-оздоровчих технологій у навчально-виховний процес упродовж дня та на прикладі планування робочого тижня. Виокремлено музикотерапію, релаксацію, арт-терапію, дихальні вправи, віршовані ігрові фізкультурні хвилинки, вправи пальчикової гімнастики, хвилинки тиші тощо. Вчитель доводить, що ефективність позитивного впливу на здоров'я школярів різних оздоровчих заходів визначається не хаотичністю методів, а системною роботою [1].

Застосування фізкультурно-оздоровчих технологій у процесі навчання і виховання школярів набуває ефективності, якщо ці технології адаптовані до умов навчального закладу та основу їхнього змісту складають засоби фізичної культури як найбільш доступні та оптимальні чинники формування і збереження здоров'я особистості.

Література

1. Аксьонова О. Інтерактивні форми діяльності учнів на уроках фізичної культури / О. Аксьонова // Фізичне виховання в школі : Педагогічна преса, 2007. – № 5/6. – С. 35.
2. Khudoleeva, O. V. (1993), “Innovative forms and methods of sanitation of schoolchildren”, *Fizicheskaia kultura v shkole*, no. 6, pp. 15-19.
3. Krutsevich, T. Yu. (2003), *Teoriia i metodyka fizychnoho vihovannia* [Theory and methods of physical education], Olimpiiska literatura, Kyiv, Ukraine.
4. Marynych, V. (2013), “Analysis of innovative approaches organization of athletic-health work in educational establishment”, *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, no. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/svp_2013_1_5.pdf. (accessed March 29, 2015).
5. Moskalenko, N. V. (2009), “Theoretical methodical principles of innovative technologies in physical education system of junior schoolchildren”, Thesis abstract for Dr.Sc. (Physical Education and Sport), 24.00.02, Ukrainian National University of Physical Culture and Sport, Kyiv, Ukraine.
6. Nyevorova, O.V. (2007), *Ozdorovcha spryamovanist i shlyahy optimizatzyi physychnogo vyhovannya ditey molodshogo shkilnogo viku* [Health-orientation and ways to optimize the physical education of children of primary school age], RVV KDPU imeny Volodimira Vynnychenka, Kirovograd, Ukraine.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З БАТЬКАМИ У ШКОЛАХ НІМЕЧЧИНИ

Олена Г. Гавриш¹, Ольга В. Ковальова²

*Краматорський економіко-гуманітарний інститут, м. Краматорськ,
Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ, Україна
¹sterny@list.ru, ²lowa2008@mail.ru*

На сучасному етапі розвитку педагогіки проблема взаємодії батьків, дитини та школи є дуже актуальною в європейських країнах. Цікавим є те, що в теорії соціальної педагогіки в Німеччині окремо виділяють роботу шкільного соціального педагога з батьками. Головною метою цієї роботи є формування педагогічної компетентності та отримання соціально-педагогічних знань батьків, а також залучення їх до навчально-виховної роботи школи.

Так, експерт із соціальної роботи з батьками Стефані Вошніок (Stefanie Woschniok), яка працює в головному відділі в справах молоді м. Берліна, у своїх дослідженнях наголошує, що для покращення організації та функціонування шкіл подовженого дня та впровадження гнучкої системи вступу до школи, необхідна плідна співпраця та тісний зв'язок із батьками. Результатом такої співпраці є активний обмін батьківським досвідом, підвищення креативності та успішності дітей.

Саме тому для досягнення цієї мети шкільні соціальні педагоги

постійно та інтенсивно спілкуються з батьками. Вони перш за все займаються соціально-педагогічною освітою батьків. Коло питань, які порушують шкільні соціальні педагоги, є доволі широким: рівень соціально-педагогічної підготовки батьків до виховання дітей; роль батьків у формуванні адекватної поведінки дитини з однолітками; найбільш типові помилки батьків у вихованні дитини; організація дня дитини; батьківські права та обов'язки в Німеччині; особливості становлення до дитини в Німеччині та її права (насамперед для батьків-мігрантів); заохочення та покарання в сім'ї; роль культури батьків при вирішенні конфліктів із дитиною, учителями тощо.

Для вирішення цих проблем шкільні соціальні педагоги використовують різні форми та методи роботи з батьками. Це можуть бути індивідуальні бесіди, консультації, відвідування батьків удома. А також велика кількість групових форм роботи таких, як тематичні батьківські вечори та конференції. Такі форми роботи передбачають доповіді педагогів і батьків із актуальних проблем сімейного виховання, відповіді на запитання та обмін досвідом сімейного виховання з певної проблеми.

Популярними в Німеччині є також соціальні „круглі столи” й дискусії на тему сексуальності та періоду статевого дозрівання, висвітлення насильства в ЗМІ, СНІДу, різноманітні майстер-класи для батьків і дітей: „Наслідки й виправлення неправильної поведінки в сім'ї”, „Можливості отримання консультацій та підтримки для батьків у вашому місті”, „Проблеми наркотичної та алкогольної залежності в дітей та дорослих”, „Знайомство з грошима та споживча культура дітей і молоді”, „Чи є моя донька/син злочинцем ?” тощо.

Ще одним методом роботи шкільних соціальних педагогів із батьками є ознайомлення членів родини з психолого-педагогічною літературою. Це передбачає добір і надання рекомендацій щодо психолого-педагогічної, науково-популярної літератури для батьків відповідно до проблем, які є в учнів певного класу чи окремої дитини, а також поширення серед них безкоштовних буклетів і брошур про права дитини, попередження насильства в сім'ї, подолання стресу, конфліктів, дитячих примх, про безпеку поведінки дітей.

Додамо, що шкільні соціальні педагоги при роботі з батьками широко використовують метод проектів. Так, наприклад, у початковій школі Фіхтельгебірге (Fichtelgebirge-Grundschule) м. Берліна фахівці соціальної сфери розробили в 2013 р. та допомагають реалізовувати проект „Батьки

підтримують батьків”. У межах цього проекту батьки отримують навички консультування та перекладу з німецької мови, щоб вони мали можливість підтримувати та допомагати іншим батькам, які цього потребують.

У державній реальній школі ім. Марії Монтесорі (м. Йена) у 2013-2014 навчальному році було впроваджено проект „Батьківські курси”, метою яких було показати особливості сучасної шкільної системи Німеччини, щоб краще зрозуміти проблеми власної дитини та побачити її життя поза межами сім’ї. Для цього батьки тричі на тиждень приходили до школи та вивчали німецьку мову (особливо актуально для батьків-мігрантів). У розклад цих курсів було також включено заняття на такі теми: умови успішного закінчення школи; підтримка дітей до та після закінчення школи; особливості шкільної системи в даній землі; освітні та виховні цілі школи; використання можливостей дітей поза межами середнього навчального закладу.

Результатами даного проекту було зменшення кількості конфліктів батьків та дітей на підставі їх оцінок, активне залучення школярів до позакласної діяльності, покращення мікроклімату в сім’ях, батьки яких відвідували дані курси.

Окрім просвітницької діяльності, шкільні соціальні педагоги займаються також психологічною підтримкою батьків та допомагають створити сприятливу психологічну атмосферу в сім’ї. Наприклад, якщо батько і мати подають на розлучення або тимчасово розривають відносини, і внаслідок цього дитина починає неадекватно поводити себе в школі. У такому випадку шкільний соціальний педагог не тільки проводить консультації для батьків та дітей, але також виступає посередником між батьками та міською соціальною службою, допомагає підготувати необхідні документи для оформлення опікунства. Нерідко фахівці соціальної сфери супроводжують також батьків протягом бесід із учителями, адміністрацією школи, представниками консультаційних бюро та відповідальними особами з соціальних комітетів із нагляду за даною сім’єю.

Отже, у школах Німеччини ведеться дуже активна соціальна робота з батьками. Для її якісної організації та ефективного проведення шкільний соціальний педагог використовує різні форми та методи. Вважаємо, що німецький досвід роботи з батьками слід використовувати не лише в Україні, але й інших європейській країнах.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ УМОВАХ

Емілія У.-С. Гуцало

*Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна
kspu_psy2016@ukr.net*

Сучасний процес соціалізації молоді набув ознак суспільної значущості. Результатом соціалізації, звісно, є людина, що поступово стає здатною долати некритичну оцінку дійсності, пропагандистські стереотипи, маніпуляції, консерватизм, суто споживацьку орієнтацію тощо. Спираючись на соціально-гуманітарний вплив суспільних зрушень, які відбуваються в Україні, ми проаналізували особливості соціалізації студентської молоді. Нас також цікавили настрої студентської молоді, її оцінки сучасних політичних процесів, роздуми щодо подальшого розвитку країни, бачення місця молоді в конструктивній громадській діяльності.

Отже, почнемо з традиційного механізму соціалізації, який є початком засвоєння людиною соціального досвіду, норм та еталонів поведінки, поглядів родини або найближчого оточення. Сучасні заклопотані дорослі часто одержують інформацію саме від своїх дітей. Багато батьків погоджуються із громадянською позицією своїх дітей, визнають їх дорослість й спроможність бути «на передовій».

Крім збагачення родинних стосунків, розширення "горизонтального" спілкування з ровесниками, активізації взаєморозуміння з ними на основі пошуку відповідей на непрості суспільні питання, паралельно актуалізувалися й «вертикальні» комунікації. Традиційні механізми соціалізації доповнюються інституційними. Студентська молодь чи не вперше відчула живий інтерес до себе з боку засобів масової комунікації, які є однією з детермінант соціалізації. Студенти легко вступають у громадські організації, спілкуються із представниками державних установ, інституцій суспільства, створених спеціально з метою соціалізації. Раніше контакти такого рівня для більшості молодих були або недоступними, або непотрібними.

Інституційний механізм соціалізації тісно переплітається з міжособистісним, що яскраво виявилось у взаємодії молоді з референтними лідерами. Студенти стверджують, що їм вдалося вийти за

межі вузького родинного кола, забути про особисті «трагедії» й побачити відкритими очима світ соціуму. Молодь прискорено набуває вміння не лише сприймати соціальний досвід, суб'єктивно засвоювати його, а й змінювати власні позиції, орієнтації, настанови залежно від власного бачення суспільних стосунків.

Мобілізації духовних сил вимагає ситуація існування певного конфлікту між появою нових потреб особистісної самореалізації молодих у громадсько-політичній діяльності та соціальними перепонами у вигляді старих нормативних правил (поко́ра владі, підпорядкування сильнішому, багатшому), що обмежували ці потенції. Молодіжні лідери стають волонтерами, суб'єктами нових форм соціальної взаємодії. Стан суспільної трансформації у країні, патріотичні настрої спричиняють прискорення процесів соціальної адаптації молоді, допомагають їй оволодівати соціальними цінностями, соціальним досвідом, соціальними стосунками та діями. Завдання суспільства в цьому плані такі: по-перше, підтримка прогресивної соціально-психологічної адаптації молоді, коли досягається єдність цілей особистості та спільноти в умовах продовження суспільних трансформацій; по-друге, гальмування процесів регресивної соціально-психологічної адаптації, якій властиві формальне пристосування, груповий егоїзм, прихований негативізм, конформізм.

Наша молодь сьогодні набуває унікального суспільного досвіду, який стає невід'ємною частиною кожного. Можна стверджувати, що сам факт залучення молодої людини до значущих соціальних й громадських подій значною мірою визначає своєрідність її подальшого життєвого шляху, перетворюючись на індивідуально-особистісний фактор соціалізації.

Поряд з активізацією процесів загальної соціалізації спостерігається й стимуляція професійної соціалізації, тобто усвідомлення студентами можливостей майбутньої діяльності як важливої ланки творення української історії через гуманістичний вплив на формування суспільне значущих якостей нащадків.

Важливо, щоб молодь мала рівні права й можливості для самореалізації. Хоча б, здавалося, ці аксіоми проголошуються, але чи завжди їх сумлінно дотримуються? Важливо, щоб молоді українці усвідомлювали й практично відчували, що їхня країна є доброзичливою та гуманною до всіх. Пропагування цих ідей допоможе уникнути «психологічних глухих кутів» і відкриє вільний простір для сподівань та мрій, таких потрібних для розвою молодіжної ініціативи. Самооцінка

молодіжних лідерів має знаходити опору в соціальному просторі, оскільки блокування потреби в повазі породжує соціальну озлобленість, запускає механізм асоціалізації як пристосування до негативного досвіду.

Отже, сучасна трансформація в Україні сприяє прискоренню особистісної змін, на які раніше витрачалися роки. Можна стверджувати, що завдяки суспільним зрушенням відбувається певне нарощування людських сил та можливостей, спрямованих на перетворювальну діяльність. Маємо ситуацію такої взаємодії із соціальним середовищем, коли цілеспрямоване його перетворення сприятиме відповідним змінам у самому індивідумі, його психіці, світогляді та ін. Головні надбання соціалізації молоді в сучасних умовах суспільних трансформацій – це перетворення особистості в самодостатній соціальний організм з високим рівнем незалежності, самостійності, впевненості, ініціативності, незакомплексованості, прищепленим прагненням до самореалізації, свободи й справедливості. Збагачення особистісного арсеналу цими багатствами дає підстави сподіватися, що становлення громадянина Української держави є реальним процесом найближчого майбутнього.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВИРІШЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ

Ірина М. Главатських

Українська інженерно-педагогічна академія

Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут педагогічний

м. Слов'янськ, Україна

RIM-GIM@yandex.ru

Підвищення якості навчання у ВНЗ є надважливою проблемою освіти на сучасному етапі розвитку суспільства. Головна функція дидактичної системи – стимулювання і доведення якості пізнавальної активності студентів до рівня самоосвіти, здатності само реалізовувати цей принцип на етапі навчання.

Центральною проблемою удосконалення навчального процесу у вищій школі є інтенсифікація навчання, тобто створення умов, щоб студент за короткі терміни краще, міцніше засвоював більше знань разом з навичками творчого застосування. Мова про раціоналізацію системи

керування процесом передачі, засвоєння знань відповідно до наукових досягнень, ефективного стимулювання пізнавальної активності студентів.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що формування «творчих потенцій» для майбутнього інженера-педагога особливо важливо. Творчий характер інженерної діяльності визначається багатопрофільністю професійних і загальних знань, комплексністю, темпами відновлення, тенденцією «морального зносу» (старіння знань), адже інженерна праця пов'язана з вирішенням різноманітних інженерних задач, за змістом багатоваріантних і проблемних.

В світі накопичено значний досвід з розробки дидактичних основ активного навчання і розвитку самостійної діяльності студентів. Необхідність розвитку у майбутніх фахівців творчої самостійності обумовлена ще і в зв'язку зі здійснюваним державою курсом на розвиток самостійності підприємств. Сьогодні треба вчити майбутнього фахівця діяти креативно, самостійно, творчо і застосовувати можливості сучасної техніки, знаходити інноваційну складову у вирішенні будь-якої проблеми. Проблема в науці – це завжди вихід за межі вивченого в сферу непізнаного, проблема це «знання про незнання».

Крім наукових проблем, варто розрізняти і навчальні проблеми. На відмінність від наукової, відповідь на питання навчальної проблеми викладачу відома, але студент може знайти її за допомогою додаткових активних дій під керівництвом викладача, який так викладає навчальний матеріал, щоб студент усвідомив протиріччя між знанням і незнанням (або неповним знанням), або між науковим знанням та науковим тлумаченням.

Студенти виявляються в стані психологічного утруднення, мова йде про використання протиріччя між сутністю і явищем. Отже, проблемна ситуація є відносною. Одна ситуація сприймається одними як проблемна, іншими – ні. Зокрема це відбувається, коли у студентів немає наявних знань і умінь для вирішення проблеми, або студенти не сприймають її як проблему, оскільки їм рішення відоме. Проблемна ситуація виникає при наявності протиріч, що впливають з викладу проблеми або, що породжують у студентів бажання самостійно вирішити її чи брати участь разом з викладачем у її розв'язанні.

Багато суперечок серед теоретиків і викладачів ВНЗ щодо того, що первинно «проблемна ситуація» або «проблема» (задача). Ми дотримуємося думки, що задача з'являється з проблемної ситуації будь-якого типу, тісно пов'язана з нею, але істотно відрізняється. Проблемна

ситуація – це неясне малозрозуміле враження або переживання, що сигналізує: «щось не так», «щось не те». У спробі вирішити ситуацію і починається процес мислення (з аналізу ситуації). У результаті виникає, формується задача, проблема. Формулювання задачі (на відміну від проблемної ситуації) означає, що вдалося хоча би приблизно розчленувати дане (відоме) і шукане (невідоме). Розчленовування виступає у словесному формулюванні задачі, але не означає, що в процесі вирішення задачі (проблеми) не можуть виникнути проблемні ситуації.

Необхідний в даних умовах максимально можливий розвиток у майбутніх фахівців досвіду самостійної діяльності. Людина має виховуватися не просто як носій системи знань, а як громадянин суспільства, з властивими йому ідейними

установками, мораллю, інтересами, культурою праці, поведінки. Будь-який акт діяльності викладача, незалежно від характеру діяльності навчання, від змісту навчання спричиняє на студентів виховний вплив. Щоб навчання впливало, має бути організована цілеспрямована взаємодія викладача, досліджуваного об'єкта і студентів. Цілеспрямована взаємодія відбувається при активному навчанні (прямому – безпосередньому чи непрямому – опосередкованому). Навчання стає активним при активній діяльності викладачів і студентів. Якість вивчення дисципліни тим вище, чим більше і різнобічно активна діяльність студентів з предметом засвоєння забезпечується викладачем. Необхідна відповідність цілей викладача цілям студентів, диференціація вивчення матеріалу за готовністю студентів до форм і методів навчання і контролю у вузі, здібностям, інтересам.

Рівень, якість засвоєння змісту навчальної дисципліни залежать від: досвіду самостійної діяльності студентів, рівня сформованості пізнавальних процесів (мислення, пам'яті), урахування викладачем ступеня значимості для студентів матеріалу (професійно спрямоване вивчення дисципліни); прямого повторення матеріалу систематично організованого (безперервного).

Забезпечення умов для викладання дисципліни містить у собі: створення в педагогічному колективі сприятливої морально – психологічної атмосфери для творчої діяльності викладачів; впровадження з урахуванням індивідуальних особливостей викладачів раціональних форм тематичного планування, досвіду викладання дисципліни; попередження перевантаження викладачів завданнями не навчально-

виховного характеру; впровадження наставництва викладачів з досвідом навчання, пропаганда, поширення передового досвіду, організацію самоосвіти для усунення утруднень в оволодінні формами, методами навчання з метою підвищення психолого-педагогічної, методичної, суспільно-політичної майстерності, організація учбово-методичних конференцій, відкритих занять; систематичний контроль за результатами викладання і витратами часу на його здійснення, забезпечення учбово-матеріальною базою. Якщо виявляється, що результати навчання в даний момент знаходяться на рівні максимальних можливостей студентів і викладачів і не виявлено перевантаження, то можна визнати, що обрана дидактична система забезпечує якісне вивчення навчального матеріалу й ефективний розвиток у майбутніх фахівців досвіду самостійної діяльності.

Література

1. Архангельський С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Высшая школа, 1980. – 368 с.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: (Метод. основы). – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.
3. Кудрявцев Т.В. Технология технического мышления. – М.: Педагогика, 1995. – 304 с.
4. Пономарёв Я.А. Психология творчества и педагогика. – М.: Педагогика, 1996. – 280 с.
5. Эсаулов А.Ф. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов. – М.: ВШ, 1992. – 223 с.

ІННОВАЦІЙНІ ОЗНАКИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Олександр І. Холодний¹, Сергій О. Слепушкін²

¹ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

²Слов'янський енергобудівний технікум, м. Слов'янськ, Україна

holodnijalexandr@mail.ru

Останніми роками спостерігається стійка тенденція погіршення стану фізичного здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Так, за даними інституту гігієни і медичної екології ім. О. Марзєєва АМН України, за останні 10 років захворюваність серед дітей шкільного віку зросла на 26,8%. Така тенденція обумовлена недостатнім обсягом рухової активності учнів, перевантаженістю існуючої навчальної програми та

впливом різноманітних соціальних факторів. Використання принципово нових, науково обґрунтованих підходів до реформування системи фізичного виховання учнів є пріоритетом сучасних загальноосвітніх навчальних закладів.

Завданням нашого дослідження є теоретичне обґрунтування науково-методичної системи формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи в процесі занять фізичною культурою. Інноваційність та педагогічна продуктивність науково-методичної системи формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи ми прогнозуємо шляхом моделювання таких її інтерактивних системних ознак, як:

- побудова навчання як мотиваційне розв'язання низки взаємопов'язаних ситуацій, що структуровані на основі актуальності когнітивних, аксіологічних, праксіологічних, суспільно-соціальних, мотиваційно-потрібнісних, математично-інформаційних та філософсько-культурологічних компонентів здоров'язбережувальних знань у галузі фізичної культури [2];

- групова та командна форма організації діяльності учнів на уроках фізичного виховання та формах позакласної роботи з фізичної культури, рекреації та спорту, що передбачають інтенсивне використання, як факторів продуктивності навчання співпраці, співтворчості, взаємодопомоги, взаємоактуалізації, конкурентності, змагальності, ситуативної рефлексії, самореалізації та взаємовизнання цінності результатів навчальної практики [1; 2];

- формування здоров'язбережувальних знань учнів з опорою на їх життєвий та навчально-виховний досвід, індивідуальні психомоторні, інтелектуальні здібності, мотиви, потреби, уподобання, стан фізичного розвитку та психосоматичного, духовного й соціального здоров'я, культури здорового способу життя, сформованості саногенного мислення та світогляду [1; 2];

- створення на кожному уроці фізичного виховання, формах позакласної роботи позитивної психоемоційної атмосфери, відкритості навчально-виховних "суб'єкт ↔ суб'єктних" взаємин, реалізації вчителем фізичного виховання психолого-педагогічного супроводу освітньо-оздоровчої діяльності учнів, ситуацій схваленого учнями використання у навчальній діяльності здібностей лідера учнів, що мають певний рівень спортивної кваліфікації, змагальних досягнень, корекції психосоматичного здоров'я [2];

- реалізація у різних формах вищезначеного навчання раціональних методик планування, організації, контролю, оцінки, регулювання, зворотного зв'язку, корегування, верифікації параметрів формування здоров'я-збережувальних знань учнів основної школи в процесі занять фізичною культурою [1; 2];

- створення на кожному уроці фізичного виховання та формах позакласної роботи емоційно збагачених ситуацій навчальної діяльності учнів, що стимулюють виявлення й розвиток впевненості, мотивації успіхів, доброчинності, гуманістичної симпатії, відчуття захищеності, справедливості та конкурентоспроможності, здатність учнів до духовно-соматичної рефлексії, формування позитивної "Я" – концепції здоров'я [1; 2].

- Таким чином, викладені ознаки особистісно орієнтованого навчання, структура його інтерактивних форм (співробітництво, конкуренція, кооперація) дозволили нам встановити, що в їх дидактичній структурі ефективно формуються здоров'язбережувальні знання шляхом використання педагогічних технологій реалізації активних методів навчання, індивідуалізації та диференціації впливу на учнів освітньо-виховних факторів.

Література

1. Григоренко В.Г. Зміст педагогічних принципів структурування інтерактивних виховних технологій особистісно орієнтованого формування культури здоров'я учнів загальноосвітньої школи / В.Г.Григоренко // [наук.-метод. зб.]. Проблеми трудової і професійної освіти. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – С. 32-41.

2. Ротерс Т.Т. Організаційно-педагогічні технології фізичного виховання школярів / Т.Т.Ротерс // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр.; за ред. проф. Єрмакова С.С.- Х. : ХДАДМ (ХХП), 2010. – № 6. – С.98-100.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ШКОЛИ В ПОБУДОВІ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З УЧИТЕЛЯМИ В ПЕРІОД ПОСИЛЕНОГО ВПЛИВУ СТРЕСОВИХ ФАКТОРІВ

Лариса О. Кондратенко¹, Лідія М. Манилова²

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна

¹lorusz@ukr.net, ²lidia.manylova@yandex.ua

Діяльність директора школи передбачає уміння створювати комфортну, душевну, теплу атмосферу в колективі оскільки робота

вчителя характеризується підвищеною емоційністю, вразливістю, високою чутливістю до стресів. Особливо страждають учителі в періоди зростання напруги в суспільстві, породженої воєнним лихоліттям, природними чи техногенними катастрофами, економічними факторами. Вчителі належать до тих особливих груп населення, які в таких ситуаціях зазнають подвійного травмівного впливу, оскільки крім первинного стресу переживають і так званий вторинний стрес – через привласнення емоцій інших людей. Потужний вплив на вчителів вторинного стресу пояснюється особливостями професії : для ефективного виконання своїх безпосередніх фахових обов'язків педагоги повинні мати і протягом усього свого професійного життя удосконалювати свої емпатійні здібності. Без високого рівня емпатії учитель ніколи не зможе зрозуміти дитину, а відтак і підібрати такі методи навчання та виховання, які у кожному окремому випадку можуть мати максимальний ефект.

Однак, як показали дослідження, проведені у містах Києві та Слов'янську, в ситуації, коли різні види стресу, поєднуючись та кумулюючись, спричиняють особливо сильний вплив на психіку людини. Учителі, захищаючи своє психічне здоров'я та знижуючи рівень власної емоційної напруги, неусвідомлено блокують свої емпатійні здатності. Така поведінка зі сторони може виглядати як черствість, бездушність або, навіть, жорстокість стосовно дітей та їх батьків. Водночас первинний стресс породжує нездатність зосередитись, невірноваженість, неспроможність поділитись своїми проблемами з близькими, дискомфорт у натовпі, тривожність, страх перед неочікуваним, постійну втому, внутрішній неспокій, психічну вичерпаність. Зрозуміло, що ці прояви стресових розладів, спричинених як первинним так і вторинним стресами, негативно позначаються на професійних спроможностях учителів. Хронічно втомлений, знервований педагог, якому важко зосередитись, у якого значно погіршились пам'ять та увага, зросла тривожність, знизився рівень самоконтролю навряд чи може бути ефективним учителем чи вихователем.

У цій ситуації критично важливо, щоб керівник школи (який теж підпадає під вплив стресу, а тому і сам не вільний від породжених стресом проблем) зумів правильно будувати взаємодію з педагогічним колективом. Для цього йому потрібно бути не тільки (а можливо і не стільки) хорошим організатором, високопрофесійним педагогом, а й людиною з високим

рівнем психологічної культури, яка зможе грамотно вибудувати стосунки в колективі, навіть у психологічно травмівній ситуації.

Психологічна культура, за визначенням Л. С. Колмогорової, складається із:

- 1) психологічної грамотності;
- 2) психологічної компетентності;
- 3) ціннісно-змістового компоненту;
- 4) рефлексії;
- 5) культуротворчості.

По суті це означає, що будь-який директор школи повинен не тільки володіти певним рівнем психологічних знань, а й усвідомлювати дію психологічних законів, правильно розшифровувати поведінку людей у конкретних умовах життєдіяльності (зокрема і у ситуації стресу); аналізувати власний стан, бачити свої помилки, шукати і знаходити адекватні ситуаціям шляхи вирішення проблем. Особливо важливо бути обізнаним з характерними проявами посттравматичних стресових розладів та знати методи управління стресом, які зменшують психологічну напругу в колективі.

ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ФЕНОМЕНУ САМОТНОСТІ ЛЮДИНИ

Єлизавета Д. Кривуля¹, Анастасія О. Бойко²

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

¹krivyulya@mail.ru, ²nastyia.boyko.1997@list.ru

Стан самотності пов'язаний з переживанням людиною своєї «випадковості» в світі, неприродності своєї об'єднаності з іншими, «штучного» свого перебування у людському співтоваристві, відчуттям порушення гармонійних відносин з природою, яка перетворилася на «оточуюче середовище». Парадокс стану самотності, внутрішнє відокремлення полягає в тому, що людина найбільш гостро відчуває самотність у ситуації примусового спілкування – у колі своїх колег, на різних зібраннях (так звана «внутрішня самотність», за визначення Н. Хамітова).

Самотність досліджувалася не тільки філософами, соціологами, психологами, а й митцями, такими як Ф. Достоєвський, Й. Гете, М. Коцюбинський, Леся Українка, І. Франко, Т. Шевченко. У ХХ ст. тема самотності зустрічається у творчості Г. Гессе, Ф. Кафки, Т. Манна, Г. Маркеса.

Перші уявлення про самотність належать античним філософам (Платон, Аристотель, Епікур), які зосереджували свої думки на тому, як уникати такого явища, і знаходили порятунок у дружбі. В епоху Середньовіччя почали більше цікавитись самотністю людини. Наприклад, у Августина Блаженного страждання веде людину до відчуття відчуженості, до осмислення свого особистого «Я» як зовсім самотньої істоти, що приречена на самотнє існування. І тільки прямуючи до Бога люди зможе перебороти свій самотній стан. Представники доби Відродження (серед яких особливу увагу приділено поглядам М.Монтеня) високо цінували думку, що втеча від людей, так зване усамітнення, є можливістю збагатити своє власне «Я».

У філософії Нового часу інтерес до проблеми самотності проявляли Б. Паскаль та Д. Юм. Зокрема, Б. Паскаль досить чітко показав, що людина шукає товариства не тільки тому, що вона не може переносити самотність, але й тому, що намагається забути. Д. Юм вважав, що люди не тільки самотні у своїх стосунках з іншими людьми, але вони неминуче сторонні у відношенні до себе.

У працях німецьких класиків (Г. Гегель, Л. Фейєрбах) самотність розглядається як результат відчуження. Важливо звернути увагу на те, що сам процес відчуження аргументовано розкривається К. Марксом, де самотність трактується як хвороба, як те, що можна перебороти за певних обставин, розчиненням особистості в «абсолютній» системі або ж засобами зміни структури соціально-економічної системи.

Найбільш глибоке вивчення проблеми самотності розпочалося з розвитком філософської концепції американських трансценденталістів Р. Емерсона, Дж. Ріплі, Г. Торо. Вони були першими, хто зробив спробу здійснити розмежування між самотністю як продуктом міського життя, і усамітненням, необхідним для творчої діяльності людини. Коли особистість втрачає своє «Я», то це є своєрідною формою самотності. Для творчої особистості стан усамітнення є бажаним. Принцип усамітнення розглядається як засіб самозахисту. У філософії екзистенціалістів (Н. Аббаньяно, А. Камю, Ж.-П. Сартр) досліджуються такі проблеми, як

усвідомлення свого місця серед інших людей, вихід за межі самотності, пізнання стану свободи. Заглиблення в себе розглядається як засіб порятунку особистості.

Але деякі дослідники виступали проти самотності як явища. Серед них – Е. Фромм, на думку якого, сама природа людини не може погоджуватись на самотність. Що стосується обставин, які викликають страх у людини перед самотністю, то Е. Фромм характеризує ряд соціальних потреб, які формують в особистості негативне ставлення до самотності. Він також запропонував концепцію, спрямовану на те, щоб допомогти людині вийти зі стану депресії, яку він називає «синдром відчуження». Щоб не бути самотнім, потрібно бути впевненим у собі. Потреба у впевненості є однією з найважливіших духовно-психологічних потреб людини. Розгляд проблеми самотності як однієї з головних соціально-психологічних проблем посідає значне місце також у філософії К.Яспера, який вважав, що людина не може жити сама по собі, щоб не спілкуватись з іншими людьми, не може сама вирішити свої проблеми, не звертаючись за допомогою до інших людей.

У сучасній українській філософії на особливу увагу заслуговують праці О. Дончевої, Є. Головахи, Г. Горак, В. Іванова, В. Роменця, Л. Сохань, Н. Хамітова, Ю. Швабла, в яких розглядаються проблеми, пов'язані з соціально-психологічним станом особистості, що перешкоджають встановленню особистих стосунків між людьми і сприйманню однією людиною іншої як особистості. Відсутність таких взаємовідносин сприймається людиною як самотність.

Н.Хамітов поділяє самотність на «зовнішню» і «внутрішню» або «екзистенційну». Під «зовнішньою» самотністю можна розуміти самотність, яка є результатом випадкової суперечності людини і соціального середовища. «Зовнішня» самотність фізично відокремлює людину від інших людей, викидаючи за межі соціуму. Але «зовнішня» самотність може бути й наслідком випадку-конфлікту, який розгортається в межах соціуму. У цьому разі відбувається психологічне відокремлення людини від інших людей. Фізична та психологічна форми «зовнішньої» самотності близькі у тому, що їхні причини виступають стихійними відносно людини. «Внутрішня» самотність виступає результатом суперечності людини з собою, яка призводить до втрати та пошуку самодостатності і вже на цій основі до суперечності людини та суспільства.

Самотність – це не тільки випробування для людини, але і випробування людиною, самоствердження своєї людської сутності і переживання своєї особистості над зовнішніми обставинами. І тільки в самотності людина зможе зрозуміти своє існування, якого потребують близькі і яке заслуговує на небайдужість і спілкування. Тільки через переживання самотності людина стає особистістю, яка може зацікавити світ.

Література

1. Анцупов А.Я. Конфликтология / А.Я.Анцупов, А.И.Шипилов – М.: Этмос, 2001. – 357 с.
2. Кошелева Ю.П. Самопредъявление одиноких людей в тексте газетных объявлений / Ю.П.Кошелева // Вопросы психологии. – 2008. – №2. – С.106-116.
3. Кузнецов О. Н. Психология и психопатология одиночества / О.Н.Кузнецов, В.И.Лебедев. – М.: Гласс, 2002. – 342 с.
4. Громада як осередок соціальної роботи з дітьми та сім'ями: / Упоряд. О.В.Безпалько та ін. – К.: Науковий світ, 2006. – 169 с.

MOTIVATION OF MEDICAL STUDENTS FOR LEARNING AS A PART OF GENERAL MOTIVATION FOR MASTERING THE PROFESSION

Lesya V. Lymar

National medical University named after O. Bogomolets, Kyiv, Ukraine

lesyalymar@ukr.net

The successful medical career is provided not only by thorough knowledge of theoretical and practical components of medicine, but by the attitude of the physician to his profession. The attitude is defined mostly by the motivation. Numerous studies, including the author's research, dedicated to the issue of physician's motivation for the professional activity and interaction with the patient, detected main motives of such interaction, which are possible to be classified into three main groups. These groups are social motives(which, in fact, are the altruistic motives, e.g. professional activity aimed at benefits of the patient or his recovery for any price), scientific motives (which are the motives of managing the patient for discovering the scientific aspects of the problem, studying the disease and possible optimum ways of treatment) and the pragmatic motives (which are egoistic and physician-centered, e.g. interaction aimed at personal material or social enrichment). Social and partly scientific motivation may provide for successful treatment while the pragmatic motivation may cause

numerous conflicts, as the patient's interests may be neglected due to his poor financial or social status. Another shameful side of the pragmatic physicians' motivation is that the doctor may postpone the patient's recovery, considering the fact that the longer he treats the patient, the more personal benefits he will obtain.

Being a tutor of the medical university, the author decided to find out how motivation for interaction with the patient may correlate with the motivation for education. As for the studying motivation, it is also possible to define three groups of educational motives: studying for obtaining new knowledge and skills (which corresponds to the scientific motivation of interaction), studying for obtaining the diploma or grants (which corresponds to pragmatic motivation). Even more, it is worth mentioning another group of motives which may be formulated as "parents' choice of profession", which means that the student chose the career on insistence of his parents, without personal motivation for medical profession, which usually means that he has the least motivation for educational activities. The motive of studying for obtaining new knowledge and skills may be subclassified into another two subgroups: studying for scientific interest (when the student feels interest in the science and ways of management of the problems) and studying for further becoming experienced specialist, able to manage every problem in his professional path. In fact, last motivation is that one which may lead to a successful career, though all motives may compose a successful medical specialist.

The author has made an assumption that if the pragmatic motivation of studying prevails in a student's mind, his motivation of professional interaction will be pragmatic as well, and the social motivation of learning will correlate with the social motivation of interaction. To check for the assumption, we surveyed 120 students of the National medical university named after O. Bogomolets in 2013-2014 (which was a part of a larger study of professional interaction). The students were offered to fill in the survey lists regarding their motivation for professional interaction (ranking such motives as working with the patients to treat them, to discover new treatment methods, to earn money, to move by the social ladder, to treat due to family tradition, etc.) and regarding their motivation for learning medicine (learning for personal interest, learning for becoming a physician, learning for receiving the grants or successful working place, etc.). In the end of the survey the students were offered to write what other career they could choose, except for the medical one.

The survey data processing showed 9.1% of the interaction social motivation vs 12.5% of the studying social motives, 8.3% of interaction scientific motives vs 14.6% of studying scientific motives and 4.5% of interaction pragmatic motives vs 5.1% of studying pragmatic motives. This has proved an assumption that motivation of learning is closely related to the motivation of professional activity.

Consequently, about 5% of the students who expressed pragmatic motivation of learning and professional interaction should undergo some training procedures to correct this attitude, as it seems to be dangerous for the patients, though not critical. This requires for activities of the medical university tutors and the dean's office. In the future we consider it necessary to detect student's motivation for both learning and professional career and by changing motivation for learning to change the motivation for professional activities.

Changing motivation for learning is a rather complicated process which requires the efforts of all tutors. Teaching the subjects using the newest technologies, showing the students all possibilities the branch gives to treat people, being himself an example of socially oriented tutor, the pedagogical staff member may influence the students.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРИЕМЫ И ПРОТИВОРЕЧИЯ В АРТ-ПЕДАГОГИКЕ

Антонина С. Мирошниченко

Колледж НФаУ, г. Харьков, Украина

mirantonina72@mail.ru

Главной задачей музыкального педагога – научить ученика самостоятельно заниматься. А значит, создать такую организацию (школу), которая бы этому максимально способствовала. Мы – педагоги – должны работать на ученика, ради ученика и для ученика.

Современные представления об обучении и методы, применяемые для этого, противоречат физиологии человека. Все живое гармонизировано со средой обитания, кроме человека, который своими действиями постоянно изменяет всю среду. Тем самым делая эту гармонизацию невозможной. И, если, кто-то проявляет гениальные возможности, а кто-то указывает путь для их реализации, то у нас остается единственное решение – начать

изучать это явление или событие. Из-за таких вот противоречий педагоги вынуждены не учить играть на фортепиано, а учить заучиванию произведения наизусть (используемые приемы, играть тише или громче и т.д.). При этом происходит неприятный эффект. Он заключается в том, что как только ученик выучил произведение, то ему не нужно знать ноты. Поэтому ноты он не учит. Самостоятельного обучения не происходит. Педагоги делают из учеников кое-какие плохие копии себя. Учат детей играть только те произведения, которые сами когда то учили. По большому счету, не умея практически ни чего, обучают детей тому, что сами хорошо умеют делать, т.е. н и ч е м у.

Пока ученик не научится читать ноты, также как мы читаем книги, т.е. смотреть в ноты и слышать музыку, быстро находить нужные клавиши, тогда бесполезно, и даже вредно, заучивать произведения наизусть.

По самым последним научным данным нет подтвержденных данных о нахождении долговременной памяти в мозге, но есть данные о наличии кратковременной или оперативной памяти. Поэтому, заучивание наизусть, используя оперативную память, малоэффективно, и перегружает весь организм ребенка. Долговременная память, по мнению автора, находится в мускулатуре, системах пищеварения и выделения. ЦНС упорядочивает энергетическую информацию при помощи низко затратных технологий, копируя основную энергосистему. Поэтому, она может использоваться во время копирования информации, как долговременной памяти, так и кратковременной памяти, но только для уменьшения, примерно на порядок, энергетических затрат. Главное свойство, качество и цель ЦНС – принимать решения, исходя из возможностей энергетики организма, гармонизируя траты. А также, анализировать на основе опыта, как поступить, о роде деятельности, включение или выключение действий. А, причем здесь долговременная память. Долговременная память – это наши умения, это то, что мы умеем хорошо делать. Осознание себя как личности человеком должно основываться на долговременную память, а не на оперативную память (иллюзии). Временный характер человеческой деятельности отпечатывается на оперативной памяти и вносит хаос в организацию общества. Не умея ничего делать, остается только фантазировать. Иллюзорная жизнь – среда для развития всевозможных физических, психических и социальных отклонений, и благоприятная почва для злоупотреблений. Радужные заблуждения в области медицины не должны быть базой кастового расслоения общества.

ЦНС, используя малые энергии, управляет большими возможностями. Живой организм, если его сравнить с цифровыми технологиями, наделен аналоговыми модуляторами с энергетической саморегуляцией. Получается, что долговременная память напрямую привязана к энергетике организма. Загрузить долговременную память, значит, привязать ее энергетически, а именно, ненужную деятельность сделать необходимой путем бесчисленных повторений с минимальной затратой энергии. При этом ничего не заучивать наизусть. Этого можно достигнуть, используя этюды, без какого-то смысла. Музыкальную мораль оставляем в прошлом. Для развития музыкальных способностей использование музыкальной морали преступно. В музыке есть только один музыкальный смысл – это красота звучания инструментов, гармоничные и прочие сочетания звуков. Если, музыка используется для сопровождения какой-то деятельности, только тогда она несет дополнительное действие для усиления эмоционального восприятия.

Современные компьютерные технологии доказывают правоту этих высказываний, и позволяют ее ввести в ранг аксиомы. Компьютерные программы исполняют музыкальные произведения на много лучше любого гениального исполнителя. Просто, программа выполняет все, что написано в нотах, а человек – не может, так как не научен. Наша задача – научить исполнению всего как это делает компьютерная программа, и еще добавить своего отношения. Это неизбежно произойдет, потому что человек учится. А человеческая деятельность носит временный характер, а значит – несовершенная. Поэтому, мы воспринимаем мир, а точнее, восприятие мира идет от количества потраченной энергии, т.е. эмоционально, а не по смыслу. Нам нужны большие залы, толпы людей, переполненные стадионы, теракты, войны, сенсации...

У нас негармоническое восприятие творчества, нам нравится не красота мироздания, а наша участь в нем. Мы любим потолкаться!

Скоро должна появиться, и автор надеется, на то, что она появится, чистая «божественная» музыка. Это музыка без всякого избытка затраченных сил и без переизбытка современной демагогии.

По мнению автора и не только, все дети рождаются одинаково способными к обучению, поэтому, потенциально могут стать гениями. А требования социума к умениям учеников незначительны и если бы не ошибки в педагогическом процессе, то гениальность – скорее норма, чем исключение. При этом учитываются права детей, родителей и педагогов.

НЕПРЕРЫВНОЕ ОБУЧЕНИЕ В РАМКАХ ЕВРОПЕЙСКОГО ПРОСТРАНСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ (ПРИМЕР СЛОВАКИИ И УКРАИНЫ)³⁶

Татьяна П. Несторенко

Бердянский государственный педагогический университет,

г. Бердянск, Украина

tetyana.nestorenko@gmail.com

Глобализационные процессы, происходящие в последние десятилетия, затронули не только экономики стран Европейского континента, но и сферы образования этих стран. С целью создания единого европейского пространства образования был инициирован Болонский процесс [4]. Началом процесса принято считать 19 июня 1999 г. – день, когда министры, ответственные за высшее образование, из 29 европейских стран подписали Болонскую декларацию. Однако его истоки находятся в Сорбонской декларации (1998), в которой министры образования Франции, Германии, Италии и Великобритании призвали другие государства-члены Европейского Союза и остальные европейские страны к созданию Европейского пространства высшего образования [3]. Его создание было провозглашено в марте 2010 года во время Будапештско-Венской конференции министров образования – во время празднования десятилетия с начала Болонского процесса [1].

В системе высшего образования Словакии наибольшее распространение получили официальные образовательные программы, предоставленные в рамках гибких механизмов для создания условий непрерывного обучения для более взрослого населения [2]. Аналогичная ситуация характерна для сферы высшего образования и Украины.

Однако другие программы, обеспечивающие непрерывное обучение, – неформальные курсы, которые были бы открыты для всех (например, языковые курсы), подготовительные курсы к вступительным экзаменам, профессионально-ориентированное повышение квалификации работников с высшим образованием, программы повышения квалификации, проводимые по заказу бизнеса, – ни в Словакии, ни в Украине не получили широкого распространения в сфере высшего образования.

³⁶ Этот доклад был поддержан грантом Вышеградского фонда №51501858 «Факторы формирования пространства: роль экономической выгоды от получения высшего образования».

Чаще всего непрерывное обучение в Словакии и Украине осуществляется в форме заочного обучения. И для Словакии, и для Украины характерно, что чем старше студенты, тем больше шансов, что они будут учиться заочно. Однако, несмотря на то, что в отличие от Словакии стоимость заочного обучения в Украине ниже, чем стационарного обучения, менее 4% студентов возрастной группы 30-34 года учатся на стационаре (96,3% студентов учатся заочно). В Словакии данный показатель составляет 13,2%.

В Украине, как и в ряде других стран Восточной Европы – Молдова, Казахстан, Россия, Азербайджан, Грузия – доля студентов старше 30-ти лет в общей численности студентов значительно ниже среднего по Европейскому пространству высшего образования (5,7% по сравнению со средним – 15,8%). Об этом свидетельствуют представленные на рис.1 данные о доле студентов старше 30-ти лет в общей численности студентов, получающих высшее образование. В Словакии же данный показатель несколько выше среднего по ЕНЕА значения – 18%, причем для женщин он составляет 19,9%, для мужчин – 15,1%.

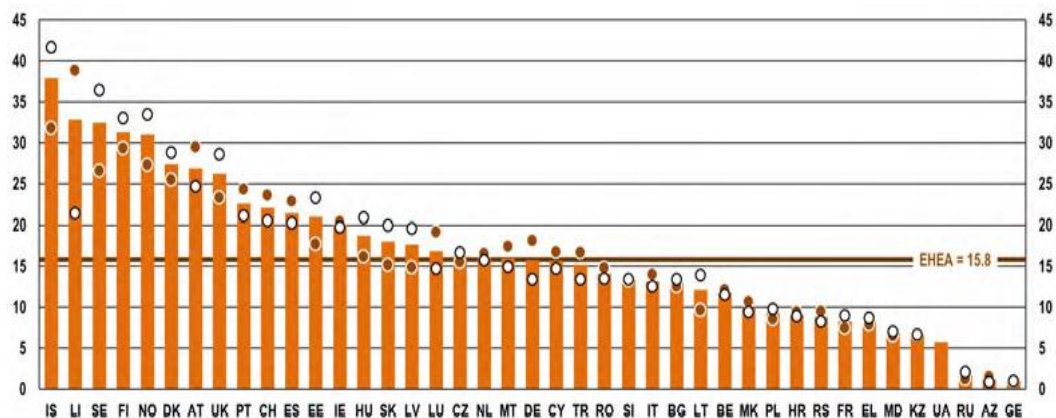

Рис.1. Доля студентов в возрасте свыше 30-ти лет, обучающихся в системе высшего образования, общего и по полу, 2011/12, %

Источник: [2].

Среди общего количества студентов, обучавшихся в вузах Украины в 2011/12 уч. г., студенты старше 30-ти лет составляли только 5,63%. Доля «взрослых» студентов почти не изменилась за 3 года – в 2008/09 уч. г. она составляла 5,60%. В Словакии в 2011/12 уч. г. доля студентов старше 30-ти лет составляла 19,6% от общей численности студентов, что выше, чем в Украине, но существенно ниже, чем в ряде других европейских странах (например, Исландии – 40,0%, Швеции – 35,2%, Норвегии – 33,7%). К тому в Словакии же наблюдается тенденция к снижению доли «взрослых»

студентов – по сравнению с 2008/09 уч. г. этот показатель снизился на 1,7 п.п. [2].

То, насколько система непрерывного обучения предоставляет возможность продолжать обучение различным возрастным группам населения, характеризует доля студентов, поступивших в вузы не сразу после получения полного среднего образования, а по прошествии нескольких лет.

В Словакии в 2013/14 уч. г. среди студентов в возрасте 22-23 года только 6,3% продолжили обучение в университетах после как минимум двухлетнего перерыва. В Украине же у каждого пятого студента данной возрастной группы был перерыв не менее двух лет после получения среднего образования.

Таким образом, и в Словакии, и в Украине, действует система непрерывного обучения, позволяющая студентам различных возрастных групп получать высшее образование или же обучаться по различным университетским программам.

Однако, и в Словакии, и в Украине показатели, характеризующие степень доступности, необходимости и популярности непрерывного обучения в системе высшего образования, существенно ниже аналогичных показателей большинства европейских стран с большим значением ВВП на душу населения (например, Исландии, Дании, Швеции, Финляндии). Поэтому и в Словакии, и в Украине следует создавать условия для непрерывного обучения все большей части «взрослого» населения и, тем самым, обеспечивать им возможность получения новых знаний, навыков и компетенций, необходимых для эффективного их вовлечения в конкурентные рынки труда. Более эффективное использование рабочей силы, в свою очередь, будет способствовать устойчивому развитию и в Словакии, и в Украине.

Литература

1. Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area. March 12, 2010. <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=3>
2. European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
3. Sorbonne Joint Declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system. *Paris*, the Sorbonne, May 25 1998.
4. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=3>.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ОГЛЯД ПРИКЛАДНИХ АСПЕКТІВ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Олег М. Ножовнік

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

goodpal@ukr.net

Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення її до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку. Розвиток економічної освіти України пов'язаний з виробленням завдань, що стосуються визначенні шляхів переорієнтації її на практичне застосування та із обґрунтованим поєднанням зарубіжних технологій із досягненнями національної економічної освіти в процесах інтеграції у європейський та світовий освітянський простір [2, с. 4]. Зазначене актуалізує проблему фундаменталізації економічної освіти через впровадження у навчально-виховний процес вищих економічних навчальних закладів певної системи, що забезпечила би незворотність зусиль [1]. На нашу думку, така система може базуватися на використанні нестандартних форм організації навчальної діяльності студентів, серед яких можна назвати симуляційні (імітаційні) ігри, завдяки яким з'являється можливість випробувати безпосередні елементи професійної діяльності в обставинах, безпечних з позиції зору ризиків, витрат та санкцій у випадках неоптимальної поведінки.

Проблема підготовки фахівців економічного профілю у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів розглядалася такими вітчизняними науковцями як В. Базілевич, В. Бобров, К. Беркита, А. Бутинець, М. Вачевський, М. Владика, М. Волошинова, А. Лігоцький, Ю. Лігум, Н. Ничкало, Т. Оболенська, О. Падалка, Т. Поясок, О. Романовський, Л.Товажняківський, І. Ходикіна та ін. Розвитку тенденцій світової спільноти, вищої освіти та економічної освіти у вищій школі в умовах глобалізації присвячені дослідження зарубіжних дослідників, а саме: Ф. Альтбаха, Й. Буцко, Ф. Кернкроса, Л. Клайна, С. Курбатова, С. Мендоловіца, Й. Малаха, П. Мігока, Т. Монахана, Е. Ласло, Б. Плєсковича, П. Скотта, Е. Тоффлера, Ф. Фукуяма, Н. Хілі. Щодо впровадження форм навчання базованих на симулятивних завданнях,

зазначені ще не отримали такого розповсюдження у вітчизняних вищих навчальних закладах як у Сполучених Штатах Америки та в країнах Європи і, відповідно, українська теоретична база стосовно використання симуляцій ще не достатньо розроблена (у цьому контексті ми вважаємо цінними всі, без винятку, напрацювання у цій галузі), зважаючи на те, що експерти прогнозують високу результативність такої форми навчання. Тож, впровадження симуляцій у процес фахової підготовки як практики залучення студентів до підвищення своєї професійної компетенції розглядається як один із найперспективніших напрямів фундаменталізації вищої освіти, який відповідає вимогам часу.

З огляду на вищевикладене, визначено такі *завдання* цього дослідження – обґрунтувати доцільність впровадження симуляцій у процес навчання фахівців-економістів у вищій школі. На нашу думку, сьогодні система економічної освіти в Україні не в повній мірі спроможна підготувати фахівця-професіонала, який був би конкурентоспроможним на ринку праці. Головним чином, це зумовлюється тим, що традиційна система освіти не в повній мірі створює умови, що заохочують молодь до активної навчальної та пізнавальної діяльності, не має достатньої академічної свободи, яка є базою співпраці з роботодавцями, не є домінантою усталених підходів до оцінки якості освіти, є не повною мірою готовою до впровадження інновацій і експериментів та не достатньо задовольняє очікування українського суспільства щодо рівня підготовки фахівців з економіки у відповідності до європейських стандартів.

Ми переконані, що для фундаменталізації системи економічної освіти слід більш рішуче змінювати її філософію. У контексті викладеного особливого значення набуває діяльність студентів з використанням сучасних технологій навчання, а саме, симуляцій. Вони дають можливість відчувати певну ситуацію та вивчити її у безпосередній дії, а також допомагають систематизувати теоретичні знання по вирішенню умовної практичної проблеми. Крім цього, участь у таких формах навчальної діяльності дозволяє студенту сформулювати особистісні та професійні пріоритети, отримати досвід роботи у різних, зокрема, нестандартних ситуаціях; розвинути здатність до адекватної самооцінки та самокорекції; навчитися планувати свій робочий час. Ще однією перевагою симуляцій є можливість здійснення безперервного та різнопланового зворотного зв'язку з будь-якою кількістю параметрів, чого викладач (модератор), при традиційному підході до викладання, не має фізичної можливості

досягнути. На нашу думку, впровадження ігр-імітаторів в економічну освіту в Україні знаходиться на початковому етапі. Тож, розуміючи, що завдяки ним ми лише наближаємося до усвідомлення безмежного потенціалу симуляційного навчання, яке, ми вважаємо, суттєво вплине на зміну парадигми вищої освіти (перехід від теоретизованої до компетентісноорієнтованої освіти), що зможе значною мірою задовільнити запити суспільства у високопрофесійних фахівцях.

Вищевикладене дає підставу для низки теоретичних узагальнень: так, на нашу думку, ключовим очікуваним результатом використання симуляцій у процесі навчання майбутніх економістів є забезпечення спонукальних мотивів, що зумовлюють активізацію пізнавальної діяльності, що дозволить у такий спосіб: поглибити міжпредметні зв'язки, побудовані на інтеграційній основі; фундаменталізувати професійну підготовку. Це дає нам можливість поставити перспективне завдання, а саме – розроблення науково-методичного супроводу впровадження симулятивних ігор у процес фахової підготовки майбутніх економістів в Україні.

Література

1. Казанцев С. Я. Дидактические основы фундаментализации обучения в системе высшего образования : [монография] / С. Я. Казанцев. – Казань : изд-во Казанс. гос. ун-та, 2000. – 138 с.
2. Концепція розвитку економічної освіти в Україні // Освіта України. – 2004. – 23 січня. – С. 4-5.
3. Gilbert N. and Doran J. Simulating Societies. The Computer Simulation of Social Phenomena / N. Gilbert, J. Doran. – L.: UCL Press, 1994. – pp.5-15
4. Whitehouse K. “Web-Enabled Simulations: Exploring the Learning Process” / K. Whitehouse. – N.Y.: *Educause Quarterly*, 2005. – 28(3). Available at: <http://www.educause.edu/>
5. Widdison R., Aikenhead M. and Allen T. “Computer Simulation in Legal Education” / R. Widdison, M. Aikenhead and T. Allen. – 13th Annual BILETA Conference: “*The Changing Jurisdiction*” 27- 28 March, – Dublin: Trinity College, 1998. – pp.57-69.

EDUKACJA REGIONALNA NA GÓRNYM ŚKĄSKU

Aleksander Ostenda

Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach, Polska

aleksander.ostenda@wst.com.pl

Edukację regionalną możemy zdefiniować jako: zintegrowany proces kształtujący i stabilizujący postawy wobec dziedzictwa przeszłości i problemów współczesnych własnego regionu, mający na celu:

- *pomóc w świadomym określaniu własnej tożsamości;*
- *wskazać drogę odnalezienia swojego miejsca i teraz i w przyszłości;*
- *a także przyczynić się do zachowania ciągłości kultury i włączania jej do kultury europejskiej³⁷.*

Górny Śląsk w swojej historii był regionem, gdzie przecinały się przestrzenie granic państwowych, narodowych i kulturalnych z mocnymi wpływami Czech, Niemiec, Polski oraz Austrii, którego historia jest wielokulturowa i skomplikowana.

Po zakończeniu II wojny światowej Górny Śląsk w zdecydowanej większości (poza niewielkim skrawkiem na południu regionu) znalazł się w granicach państwa polskiego. Jednak ówczesne państwo polskie i administracja, będące w strefie wpływu ZSRR, wykazywały się niewielkim zrozumieniem, lub najczęściej jego brakiem dla spraw Górnego Śląska i Ślązaków. Dopiero po przełomie w 1989 roku, w wolnej i demokratycznej Polsce, wszyscy mieli się poczuć jak u siebie bez względu na różnice etniczne, polityczne, religijne, rasowe czy językowe. Zaczęły powstawać organizacje i zrzeszenia regionalne, których ambicją było, między innymi, szerzenie edukacji regionalnej.

Przykładem takich organizacji jest Ruch Autonomii Śląska (RAŚ) stowarzyszenie utworzone w styczniu 1990 roku, aktywne do dnia dzisiejszego. Jednym z priorytetów zarządu stowarzyszenia było i jest szerzenie wiedzy o Górnym Śląsku. Dlatego też cyklicznie organizowane są projekty służące pogłębianiu wiedzy o regionie. Oto kilka przykładów:

Górnośląskie Dni Dziedzictwa – wraz z Młodzieżą Górnośląską RAŚ organizuje Górnośląskie Dni Dziedzictwa. W projekcie realizowanym na przełomie września i października bierze udział szereg innych stowarzyszeń i instytucji, przybliżając zainteresowanym dzieje i walory górnośląskich zabytków. Wolontariusze oprowadzają po obiektach każdorazowo w ponad dwudziestu miejscowościach Górnego Śląska, a program uzupełniają prelekcje, koncerty i konferencje. GDD są częścią Europejskich Dni Dziedzictwa.

Porozmawiajmy o Śląsku – to cykl spotkań dyskusyjnych. Raz w miesiącu zapraszane są autorytety w wybranych dziedzinach aby snuć rozważania o procesach społecznych i gospodarczych specyficznych dla regionu.

Marsz na Zgodę – w każdą ostatnią sobotę stycznia organizowany jest Marsz Pamięci Tragedii Górnośląskiej, z Katowic do dzielnicy Świętochłowic – Zgoda (miejsce obozu gdzie od marca do listopada 1945 przetrzymywano

³⁷Ł. Staniczek, *Koncepcja edukacji regionalnej na Śląsku. Szkic niektórych problemów* (w:) *Edukacja regionalna na Śląsku. Od tradycji do nowoczesności*, Katowice 1996.

Ślązaków). Po przybyciu na miejsce, uczestnicy marszu mają możliwość wzięcia udziału w spotkaniu tematycznym. Wykłady prowadzone są przez pracowników IPN³⁸.

W 2011 r. podczas *Narodowego Spisu Powszechnego, na terenie RP* narodowość śląską zadeklarowało 847 000 osób, w tym 376 tys. osób zadeklarowało ją jako jedyną narodowość, 436 tys. osób jako identyfikację pierwszą, a 411 tys. jako identyfikację drugą³⁹. Można zatem założyć, że prowadzona od początku powstania RAŚ edukacja na rzecz Górnego Śląska pomogła wielu w świadomym określeniu własnej tożsamości, gdyż liczba deklarujących narodowość śląską w porównaniu do spisu powszechnego z roku 2002 (narodowość śląską zadeklarowało wtedy około 173 000 osób) znacznie wzrosła.

W 2010 roku RAŚ w wyborach do samorządu województwa śląskiego RAŚ uzyskał 8,49% poparcia i wprowadził trzech reprezentantów do sejmiku (J.Gorzeliak, przewodniczący RAŚ, wszedł w skład Zarządu Województwa Śląskiego). Pierwszą przesłanką zwiastującą nadejście lepszych czasów dla edukacji regionalnej na Górnym Śląsku było zawarcie przez RAŚ umowy koalicyjnej z Platformą Obywatelską, której jednym z warunków było sfinansowanie przez władze wojewódzkie powstania pierwszego podręcznika do edukacji regionalnej. Jedną z konsekwencji tej umowy było powołanie, w ramach struktur Biblioteki Śląskiej, Instytutu Badań Regionalnych, na czele którego stanął historyk z Uniwersytetu Śląskiego, Prof., dr hab. Ryszard Kaczmarek. Inicjatywy podejmowane przez władze wojewódzkie doczekały się także odpowiedniej reakcji oddolnej. W lutym 2012 roku sąd zarejestrował Stowarzyszenie na rzecz edukacji regionalnej „Silesia Schola”, którego celami są zarówno wspieranie merytoryczne nauczycieli-regionalistów, jak i działania zmierzających do wprowadzenia przez władze rozwiązań systemowych upowszechniających nauczanie o regionie⁴⁰.

Bibliografia

1. Ruch Autonomii Śląska. <http://autonomia.pl/nasze-projekty>.
2. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Raport z wyników 21.01.2013.
3. *Silesia Schola działa, edukacja regionalna wraca*, Jaskółka Śląska, marzec 2012.
4. Staniczek, Ł. *Koncepcja edukacji regionalnej na Śląsku. Szkic niektórych problemów* (w:) *Edukacja regionalna na Śląsku. Od tradycji do nowoczesności*, Katowice 1996.

³⁸<http://autonomia.pl/nasze-projekty>

³⁹Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Raport z wyników 21.01.2013

⁴⁰ *Silesia Schola działa, edukacja regionalna wraca*, Jaskółka Śląska, marzec 2012

ЭКОФАСИЛИТАЦИЯ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ УКРАИНЫ

Ирина Ю. Остоплец

ВГУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»,

г. Славянск, Украина

irinaostoplets@mail.ru

Современное образование в силу произошедших в нашей стране и в мире перемен переживает особый период. Высшая школа в Украине подвергается той же модернизации и переживает те же трудности, что и образование во многих европейских странах. Происходит интенсивный рост числа специальностей и специализаций в связи с появлением новых профессий и «демаркации» прежних на рынке труда. Возрастает роль горизонтальной мобильности выпускников вузов в течение трудовой жизни, что приводит к стиранию граней между классическими академическими и прикладными профессиями. Происходит глобализация профессий и профессионалов на фоне нарастания конвергентных процессов в системах образования, децентрализации экономической ответственности и ответственности за качество работы. Развиваются тенденции к повышению ориентации результатов образования на требования работодателей, прозрачности процедур аттестации и аккредитации в условиях сопоставимости результатов образования. Наблюдается усиление роли непрерывного образования, усложнение задач личностного развития в сочетании с внедрением рыночных механизмов в высшее профессиональное образование.

Выпускник вуза должен уметь проектировать собственную образовательную и профессиональную деятельность в соответствии с национальными и мировыми тенденциями. Одной из современных технологий профессиональной подготовки студента к будущей педагогической деятельности, позволяющей ему эффективно планировать и оценивать процесс и результаты своего обучения, является экофасилитация.

Метод эконсихологической фасилитации уходит корнями в клиент-центрированную психотерапию К. Роджерса, выдвинувшего тезис о том, что создание позитивной тёплой среды обеспечивает полноценное развитие и раскрытие личности [1]. Задача педагога – поддержать систему личности в состоянии саморазвития. Педагог и студент вместе составляют

единую экосистему, в рамках которой культивируются взаимопонимание и взаимодействие, ведущие к позитивным изменениям.

Таким образом, технология экофасилитации, направленная на личностно-ориентированное обучение, предполагает не только накопление знаний, умений и компетенций, но и непрерывное формирование механизма самоорганизации и самореализации будущего специалиста. Согласно методу экопсихологической фасилитации, обучающая среда не навязывает будущему специалисту нормативное построение его деятельности, а создает более свободные условия, предоставляющие ему возможность самому определять темп и траекторию индивидуального развития [2]. Преимущество экофасилитации заключается в том, что даруя личности уверенность в собственных силах, эта технология позволяет успешно решать многочисленные задачи не только в области педагогики, психологии даже бизнеса.

Таким образом, студенту отводится роль субъекта образовательной и самообразовательной деятельности. Только через активные формы и взаимодействие студентов – педагогов – социальных партнеров можно добиться желаемого результата – получить конкурентоспособного специалиста социально ориентированного, выполняющего роль активного участника на современном рынке труда.

Использование технологии экофасилитации в системе подготовки студента к будущей педагогической деятельности призвано осуществить следующие функции: образовательно-формирующую, позволяющую конструировать эффективные условия передачи обучающимся знаний, умений и компетенций, формировать их мировоззрение и развитие способностей самостоятельно установить связи между предыдущими и новыми знаниями, научить студента самостоятельно добывать знания и свободно им оперировать; системно-структурирующую, обеспечивающую научную последовательность и логичность передачи информационного учебного материала; выявление индивидуальных способностей и запросов обучающегося; мотивационно-презентативную, отражающую динамику развития студента, произвольное привлечение к процессу познания, поиск знаний с помощью создания личностной мотивации, результатов самореализации, индивидуального стиля учения, особенности его культуры и интеллекта; проективно-моделирующую, формирующую у студента индивидуальную траекторию и темп развития, отражающую динамику развития знаний, умений и компетенций студента, результаты

его самореалізації, служачого основою для визначення подальшого шляху розвитку; рефлексивно-оціночну, формуючу у студента звичку до рефлексії своєї навчальної діяльності, оцінці та плануванню її результатів, без чого неможливо навчання за індивідуальними програмами та успішна перебудова на новий зміст, нові форми роботи в вищій навчальній закладі [2].

Таким чином, особливий акцент особисто-орієнтованої освітньої системи робиться не на визначенні та наданні умов для отримання певних чи інших компетентностей, а на непрямому супроводженні суб'єктів навчальної діяльності в реалізації створюваних ними ж індивідуальних стратегій професійного розвитку. Чітке визначення та оволодіння нормативних компетентностей виступає як лише підпорядкований елемент в реалізації освітньої самоорганізації студента. Освітній продукт такої особисто-орієнтованої підготовки є полімодальним, гнучким та постійно розвиваючимся.

Література

1. Лушин П.В. Психологія особистісного змін [Текст] / П.Лушин. – Кіровоград : Поліграфічно-видавничий центр ТОО «Імекс ЛТД», 2002. – 360 с.
2. Остополець І.Ю. Особливості використання екофасилітативних технологій в підготовці майбутніх вчителів фізичної культури в педагогічному вузі. «Вісник Білорусь-Захід. Фізична культура, спорт, здоровий спосіб життя в ХХІ столітті: збірник наукових праць ХІІ Міжнародного симпозіуму; Могилев, МГУ імені А.А.Кулешова, 11-13 грудня 2014 р. – Могилев: МГУ імені А.А.Кулешова, 2015. – С. 315-320.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анастасія В. Озаровська

Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ

при Президентіві України, м. Харків, Україна

avom88@mail.ru

У контексті стрімких змін, що відбуваються в країні, до системи управління освітою пред'являються все нові вимоги. Сфера освіти все більше сприймається як сфера послуг (послуг специфічних, пов'язаних з формуванням особистості людини, відтворенням інтелектуальних ресурсів, передачі цінностей культури). Таким чином, процес модернізації системи

освіти сприяє тому, що освітні установи стають суб'єктами ринку освітніх послуг. Тому в сучасних умовах особливого значення набуває проблема управління якістю освіти.

Якість освіти – це сукупність істотних властивостей і характеристик результатів освіти, здатних задовольнити потреби самих студентів, суспільства, замовників на освіту (роботодавців та держави).

Головною метою української освітньої політики має бути забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і держави.

Інтереси суспільства і держави в галузі освіти не завжди збігаються з галузевими інтересами самої системи освіти, а тому визначення напрямів модернізації та розвитку освіти не може замикатися в рамках освітнього співтовариства і освітнього відомства. Основою сучасної освітньої політики держави є соціальна адресність і збалансованість соціальних інтересів. Активними суб'єктами освітньої політики повинні стати всі громадяни держави. Стратегічні цілі модернізації освіти можуть бути досягнуті тільки в процесі постійної взаємодії освітньої системи з представниками національної економіки, науки, культури, охорони здоров'я, всіх зацікавлених відомств і громадських організацій, з батьками та роботодавцями. Мета модернізації освіти полягає в створенні механізму стійкого розвитку системи освіти.

Для досягнення зазначеної мети мають вирішуватися в першочерговому порядку наступні пріоритетні, взаємопов'язані завдання:

забезпечення державних гарантій доступності та рівних можливостей отримання повноцінної освіти;

досягнення нового сучасного рівня якості дошкільної, загальної та професійної освіти;

формування в системі освіти нормативно-правових і організаційно-економічних механізмів залучення і використання позабюджетних ресурсів;

підвищення соціального статусу і професіоналізму працівників освіти, посилення їх державної і суспільної підтримки;

розвиток освіти як відкритої державної та суспільної системи на основі розподілу відповідальності між суб'єктами освітньої політики та підвищення ролі всіх учасників освітнього процесу: того, хто навчається, педагога, батька, освітнього закладу.

К ПРОБЛЕМЕ ИМИДЖА ПЕДАГОГА

Инецца В. Сергеева¹, Сергей Д. Фатальчук²

*Донбасский государственный педагогический университет, г. Славянск,
Украина*

¹inessa_nauka@mail.ru, ²fatalchuk@mail.ru

В педагогической деятельности цели, задачи и методы обучения и воспитания реализуются в процессе общения. Любое действие учителя, пространство и время которого относится к его профессиональному труду, влияет на развитие отношений с учащимися, их родителями, коллегами и, следовательно, структурирует педагогический процесс. Основой взаимоотношений становится личность, ее качества, особенно на современном этапе, когда статус педагогов снижается и необходимо искать пути повышения их репутации и авторитета в глазах окружающих.

Усиление внимания к индивидуальности учителя, поощрение его творческих способностей, необычности, неординарности обусловлено и процессом реформирования образования, целью которого является создание педагогических условий саморазвития, культурного самоопределения личности учащегося, превращение его в субъекта собственной жизнедеятельности. Переход к гуманизации и демократизации школьной жизни, ориентация на развитие личности учащегося, а не только на простую передачу знаний, требует от учителя решения задач качественно нового уровня. Такому учителю нужны профессиональная компетентность, общественная гармония, гуманитарная образованность и владение психотехнологиями. Таким образом, в современных условиях развития образования и общества актуальной и значимой является проблема формирования имиджа педагога.

В настоящее время в специальной литературе встречается множество определений имиджа. Ученые рассматривают такие понятия, как образ, мнение, репутация, авторитет.

Весомым достижением современной науки в последнее десятилетие в области изучения имиджа является утверждение гуманистической интересубъектной парадигмы, что наблюдается в работах Е.Б.Костенко, Е.Б.Перелыгиной, И.П.Шкуратовой. Ценность такого подхода состоит в отказе от стремления «не быть, а казаться», непродуктивной «рыночной» ориентации в изучении имиджа в пользу включения в него показателей профессионализма и компетентности, способности личности к

самопознанию, саморазвитию, самосовершенствованию, самореализации. Так, Е.Б. Перельгина утверждает, что имидж имеет двойственную социально-психологическую природу и является проявлением работы психики по согласованию ее собственных импульсов с индивидуальным и групповым опытом. Выступая образом субъекта для социальной группы, имидж в определенном смысле является в то же самое время и образом данной группы для данного субъекта, ведь построение имиджа происходит в соответствии с представлениями (осознанными или неосознанными) субъекта о характеристиках группы, для которой строится имидж.

Автор определяет имидж как символический образ субъекта, создаваемый в процессе субъект-субъектного взаимодействия. Основой имиджа является активная и целенаправленная деятельность субъекта имиджа, ориентированная на его самопознание, самовыражение и самосовершенствование в индивидуальном, личностном и профессионально-деятельностном аспектах (Е.Б. Перельгина).

Важная составная часть имиджа – профессиональный имидж. Профессиональный имидж учителя можно рассматривать как образ-представление об учителе, сформировавшееся у учеников, родителей, коллег в результате восприятия его профессионально-личностных характеристик, либо косвенно через мнение других людей, и влияющее на их мнение, поведение или действие по отношению к данному учителю (А. А. Деркач, Л. Ю. Донская, О. Б. Завьялова, А. А. Калюжный, Н. В. Кузьмина, Н. В. Мартынова, Т. Н. Пискунова, А. А. Реан, Н. А. Тарасенко, В. М. Шепель, Н. М. Шкурко и др.).

Наиболее важными компонентами, формирующими имидж учителя, являются профессиональная компетентность педагога и эрудиция, педагогическая рефлексия, педагогическое целеполагание, педагогическое мышление и импровизация, педагогическое общение, педагогическая техника (А. А. Калюжный).

Важнейшими показателями профессионального имиджа учителя являются: удовлетворенность своим трудом; удовлетворенность своими отношениями с коллегами, учениками, родителями, администрацией образовательного учреждения; совпадение ценностного ряда учителя с социальными ценностями образовательного учреждения; достаточный уровень профессионального авторитета учителя среди коллег, учеников, родителей, администрации образовательного учреждения; невысокий уровень конфликтности и ее управляемость (Н. В. Мартынова).

Появление учителя, создающего собственный имидж, привело к необходимости возникновения новой отрасли имиджологии – педагогической имиджологии, которая не может заменить реалити, а только помогает учителю усилить свои позитивные стороны и сделать незаметными отрицательные. Создание и улучшение своего имиджа позволит учителю не только чувствовать себя гармонично в профессиональной деятельности, но и повысить продуктивность образовательного процесса в целом. Только успешный педагог может воспитать успешную личность. Имидж любой школы определяется и имиджем работающих в ней педагогов, и обучающихся в ней учеников.

MATHEMATICS AND ITS IMPACT ON DEVELOPMENT OF PROFESSIONALS INTELLIGENCE OF IT-SPHERE

Svitlana M. Shevchenko

State University of Telecommunications, Kyiv, Ukraine

SN-shevchenko65@yandex.ua

It is well-known that the growing needs of mankind can be satisfied by physical strength, natural resources and intellect. In ancient times, the results of intellectual activity had little impact on society because the society's intellectual potential was low. With the development of the productive forces, the share of physical labor reduced for human physical abilities have not changed much over the last millennium. However, the consumption of natural resources and the impact of intelligence on the economy and society as a whole are rapidly increasing. The Earth's natural resources are known to be limited. But, given the growth rate of consumption, we should expect in the near future, them to be exhausted. Thus, consumption of natural resources will soon subside, and then stop altogether. The only inexhaustible resource of a person will be his intellectual potential.

Present day is accompanied by extensive use of intellectual human activities for the ‘production’ of information and new knowledge. They transform the world so that it leads to the conclusion: humanity entered the information civilization, where intelligence becomes the main productive force. Thus, those countries whose economic strategy is based on the use of intelligence, science and the broad implementation of the results of intellectual

activity will rein the future. It is clear that the leading role in this process belongs to skilled specialists of information and communication technologies. Those Ukrainians involved in IT-industry form the investment-attractive image of our country. They work successfully with leading international companies and, thereby, promote investment and strengthen the economy.

The main customers of services in software development in Ukraine are companies from the US and Europe. What is more, their interest in our country is constantly growing. And it should be noted that it is not groundless. This interest is based on the huge intellectual potential of IT professionals of our country. Intelligence is the ability of the individual to know, understand and solve the problems facing them and humanity in general. These skills should be formed and developed within a human life. Strong potential for this development lies in the mathematical disciplines.

For centuries, mathematics has been and is an integral part of the primary, secondary and higher education in all countries. This is because the role of mathematics in the formation of a personality is unique. Its educational and developmental potential is huge, since mathematics forms logics, a universal element of thinking. The student performs mental activity through mathematics. For its characteristic is: the ability to analyze situations properly and draw conclusions by logical thinking; the ability to distinguish the known from the unknown, the proven from unproven; the ability to classify, to generalize, to hypothesize, to refute or confirm with the system of logical reasoning, to use analogies, etc.

Another important feature of mathematics is its symbolic language that acts as a specific means of communication. Competent mathematical language indicates clear and organized thinking, consistent and logical presentation of ideas. Therefore, as a result, acquiring a symbolic language, and understanding of its content affects the development of common speech and communication.

Finally, the course in mathematics includes a practical mathematics component, which has independent significance. Therefore, to target the modern world everyone should have a stock of knowledge and skills of mathematical nature (computation skills of mathematical objects, the choice of mathematical models, analysis of the decisions and recommendations, process optimization and forecasting phenomena, etc.). Teachers of Mathematics State University of Telecommunications have developed content and have detailed teaching of mathematics into semesters, given the requirements of graduating departments. Laboratory of interactive learning technologies is created at the Department of

Mathematics in our university. Future IT specialists study mathematics with modern software environments: the transition from analytical solutions of mathematical objects to algorithmization of mathematical models has been made. All of the above contributes to the interest in the study of mathematical disciplines and brings together with the future profession.

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВНЗ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

Надія М. Щербакова

Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

vladimirsherbakov@ukr.net

У сучасній системі вищої освіти відбуваються докорінні зміни, пов'язані, у першу чергу, з підготовкою фахівця, який є не лише носієм системи спеціальних знань, але й активним учасником педагогічного процесу, здатним самостійно вибудувувати свою життєву і професійну стратегію. Удосконаленню професійної підготовки педагога сприяє впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес ВНЗ, що забезпечує атмосферу продуктивного пізнання та включення майбутнього вчителя у творчий пошук. Викладачеві необхідно створити такі умови, в яких у студентів не тільки накопичуються знання та вміння, а й формуються творчі здібності, готовність мати власний стиль у розв'язанні педагогічних ситуацій, досягати високих результатів у майбутній професійній діяльності.

Різні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя є предметом досліджень багатьох учених. Так, методологічні та методичні основи підготовки педагога розглядаються у дослідженнях С. Лугового, А. Мороза, О. Пехоти, В. Прокопенко; становлення професійної позиції вчителя – В. Курлянд, В. Семиченко, Л. Красовської; компетентності фахівця – С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєвої; підготовка майбутнього вчителя до інноваційної діяльності – І. Зязюна, Л. Карамушки, Л. Коваль та інших. Разом з тим, як показує аналіз педагогічної практики, проблема підготовки вчителя до формування культури поведінки учнів потребує подальших досліджень. Ця проблема може бути вирішена завдяки впровадженню інноваційних технологій, які забезпечують розвиток

логічного мислення, спроможність генерувати нові ідеї та готовність до виявлення самостійності, незалежності суджень і дій, здібності до прогнозування тощо.

Інновація (в перекладі з італійської *innovation* – нововведення) – це нові форми організації праці та управління, нові технології, які впроваджуються в різних сферах діяльності людини, в тому числі у педагогічній діяльності. Інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, засобів навчання і виховання, розробку та впровадження нових і вдосконалення існуючих педагогічних систем.

Серед багатьох інноваційних технологій, які використовуються нами в процесі підготовки майбутнього вчителя особливе значення має проектна технологія. Термін «проект» використовується у педагогіці як прогнозований план, в даному контексті як інноваційна форма організації освітнього середовища, сукупність нових дій, інформації, наукових фактів для створення реального об'єкта отримання теоретичного або практичного продукту. Ми поділяємо думку В. Беспалько, О. Коберник, Н. Кузьміної, О. Пехоти, В. Сластьоніна та інших, які характеризують метод проектів як педагогічну технологію. Вчені акцентують увагу на тому, що застосування цієї технології сприяє міцному зв'язку теорії та практики, формує у майбутніх педагогів уміння планувати діяльність, виробляє готовність спостерігати, перевіряти, аналізувати, узагальнювати.

У цьому контексті проектну технологію ми розглядали, як спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка завершується реальним, відчутним практичним результатом – готовністю майбутнього вчителя до формування культури поведінки учнів.

У процесі вивчення навчального курсу «Основи етикету та методика навчання школярів етикетним нормам» студенти, для виконання індивідуальних завдань використовували метод проектів. Вони виконували проекти за різними темами, наприклад, «Традиції української культури в контексті виявлення етикетної поведінки», «Історія появи вчительського костюма», «Місце сімейного етикету в особистому житті людини» та інші. Наш педагогічний досвід показує, що включення проектів в систему професійної підготовки вчителя сприяє гуманізації взаємовідносин між учасниками освітнього процесу, становленню суб'єктної позиції студентів, розвитку в них аналітичних та рефлексивних навичок, умінь працювати в команді, знаходити оригінальні рішення з питань щодо виховання культури поведінки учнів.

Розробляючи навчальні проекти, студенти виходили з того, що необхідно знати, як впливати на підростаючу особистість, яка тільки починає опановувати вмінням моделювати свою поведінку і взаємодіяти з оточуючими відповідно прийнятим у суспільстві моральним нормам.

Використання навчальних проектів дозволяло нам формувати в майбутніх учителів такі професійні компетенції: здатність до формування моральних цінностей і якостей особистості, готовність до засвоєння знань про історію виникнення, сутність і тенденції розвитку етикету, особливості формування у школярів навичок культури поведінки в різних життєвих ситуаціях тощо. Працюючи над проектами, майбутні вчителі на основі порівняльного аналізу історії культури та поведінки людини в різні періоди розвитку цивілізації, усвідомлювали ці знання й прагнули розвивати та удосконалювати власну педагогічну культуру.

Цінним у використанні навчальних проектів є те, що студенти набували вміння раціонально обирати та теоретично обґрунтовувати форми, методи і засоби виховання у школярів етикетної поведінки. На педагогічній практиці вони прагнули вирішувати педагогічні завдання творчо, застосовувати знання і досвід, отриманий в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін, зокрема з навчального курсу «Основи етикету та методика навчання школярів етикетним нормам».

Таким чином, упровадження проектної технології у навчальний процес ВНЗ допомагає удосконалити професійну підготовку майбутнього вчителя, а саме в контексті виховання культури поведінки учнів.

PROFILAKTYKA PEDAGOGICZNA W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Stawomir Śliwa

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu, Opole, Polska

s.sliwa@poczta.wszia.opole.pl

Profilaktykę można zdefiniować *jako system działań edukacyjnych i wychowawczych podejmowanych na rzecz młodych ludzi w celu rozwijania ich umiejętności psychospołecznych, zainteresowań oraz podnoszenia poczucia własnej wartości*. Profilaktykę zachowań problemowych wobec dzieci i młodzieży powinno się postrzegać w kategoriach "pozytywnego rozwoju dzieci

i młodzieży". Jest to szczególnie ważne, jeśli weźmiemy pod uwagę istnienie czynników ryzyka, na których występowanie niejednokrotnie nie mamy wpływu lub ten wpływ jest bardzo ograniczony. Pozytywna profilaktyka akcentuje potrzebę wykorzystywania nowych podejść nastawionych na wzmacnianie kompetencji indywidualnych uczniów, relacji z rodzicami i innymi znaczącymi osobami, a także pozytywnych cech środowiska szkolnego⁴¹.

G. Edwards uważa, że „działania profilaktyczne, to działania, które stwarzają człowiekowi okazję aktywnego uczestniczenia w gromadzeniu takich doświadczeń, jakie powodują wzrost zdolności do radzenia sobie w potencjalnie trudnych sytuacjach życiowych”⁴². Profilaktyka w tym rozumieniu jest działaniem ofensywnym, wyprzedzającym zdarzenia problemowe, niosące za sobą możliwość negatywnego oddziaływania na jednostkę. Stwarza sytuacje treningu pożądanych umiejętności społecznych, aranżując sytuacje wychowawcze oraz wykorzystując zdarzenia nieplanowane, wyodrębniając rzeczy istotne z psychologicznego i pedagogicznego punktu widzenia⁴³.

W edukacji wczesnoszkolnej profilaktyka pedagogiczna powinna być przyjazna mózgowi. Działania powinny mieć na celu rozbudzenie zainteresowań oraz zdolności dzieci i młodzieży, rozwój ich kompetencji psychospołecznych, wzmacnianie poczucia wartości poprzez zaspokajanie ich potrzeby doświadczania świata. Profilaktyka przyjazna mózgowi powinna uwzględniać możliwości i zainteresowania uczniów, rozbudzać ciekawość poznawczą, uczyć rozwiązywania problemów, wzmacniać ich talenty oraz uzdolnienia⁴⁴. Profilaktyka na tym etapie edukacyjnym powinna łączyć się z zabawą, ciekawością poznawczą dziecka. Należy pamiętać, że jest to etap przyjazny oddziaływaniom profilaktycznym. Nauczyciele są jeszcze autorytetami dla dzieci, kształcenie ich przebiegało na kierunku pedagogika (specjalność wczesnoszkolna), rodzice jeszcze współpracują ze szkołą, nauka odbywa się przez zabawę, a dzieci chętnie uczęszczają do szkoły. Trzeba to wykorzystać i odpowiednio zaprogramować oddziaływania profilaktyczne na tym etapie edukacyjnym⁴⁵. Profilaktyka przyjazna mózgowi powinna skupiać się na działaniach dzieci, w toku których zdobywają one pozytywne doświadczenia. Są to m.in. działania związane z kształtowaniem kompetencji

⁴¹ K. Ostaszewski, *Pozytywna profilaktyka*, „Świat Problemów”, nr 3 (158), Warszawa 2006, s. 6-10.

⁴² J. K o c z u r o w s k a, *Jaka profilaktyka w nadchodzącym wieku?*, „Świat Problemów” 1999, nr 12.

⁴³ S. Kania, *Pedagogika turystyki jako metoda w profilaktyce szkolnej*, „Ogrody nauk i sztuk”, 2014, nr 4, s. 393.

⁴⁴ S. Śliwa, *Neurodydaktyka a profilaktyka w kształceniu zintegrowanym*, [w:] *Wspieranie rozwoju dzieci i dorosłych*, red. F. A. Marek, U. Strzelczyk-Raduli, K. Błońska, Wydawnictwo WSZiA, IŚ, Opole 2016, s. 16.

⁴⁵ S. Śliwa, *Neurodydaktyka a profilaktyka w kształceniu zintegrowanym*, [w:] *Wspieranie rozwoju dzieci i dorosłych*, red. F. A. Marek, U. Strzelczyk-Raduli, K. Błońska, Wydawnictwo WSZiA, IŚ, Opole 2016, s. 16.

psychospołecznych poprzez ćwiczenie tych umiejętności w szkole. Ćwiczenie tych kompetencji może odbywać się w różnych sytuacjach zaaranżowanych uprzednio przez nauczyciela np. poprzez stwarzanie sytuacji związanej z prośbieniem o pomoc czy też rozwiązywaniem problemów ⁴⁶.

ДЕМОКРАТИЧНЕ ВИХОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК УМОВА ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Руслана Л. Сойчук

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна

soichuk.ruslana@yandex.ru

У час відстоювання незалежності й соборності Української держави актуалізується проблема виховання національного самоствердження в учнівській молоді як інтегративної властивості особистості, що виявляється у сформованості національної ідентичності, виборі своєї активної соціальної і громадянської позиції в суспільстві, що характеризується відповідальністю перед своєю нацією, готовністю відстоювати і захищати її національні інтереси. Національне самоствердження пов'язане з мобілізацією всього свого інтелектуально-духовного потенціалу особистості для досягнення успіху в інтересах українського народу та утвердження цінності української нації. Через національне самоствердження кожної особистості як частинки нації, власне, сама нація рухається до власного самовдосконалення та утвердження.

Зазначені актуальні питання постали перед освітньо-виховною системою та потребують консолідації сил дорослих і підростаючого покоління, координації спільної діяльності, що унеможливорює авторитарні дії. Зважаючи на існуючі права особистості в демократичному громадянському суспільстві, кожен вихованець навчального закладу має право брати участь у шкільному самоврядуванні, прийнятті та реалізації рішень шкільної громади, що є неодмінною умовою виховання національного самоствердження в учнівській молоді та демократизації виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Власне,

⁴⁶ S. Śliwa, *Neurodydaktyka a profilaktyka w kształceniu zintegrowanym*, [w:] *Wspieranie rozwoju dzieci i dorosłych*, red. F. A. Marek, U. Strzelczyk-Raduli, K. Błońska, Wydawnictwo WSZiA, IŚ, Opole 2016, s. 16.

демократичне виховне середовище як відповідний компонент виховної системи школи – це педагогічно цілеспрямоване організоване середовище, яке оточує вихованця, клас, школу, дім тощо та супроводжує особистість удома, у школі, на вулиці й постійно здійснює вплив на неї; динамічна мережа взаємопов'язаних педагогічних подій, які створюються соціальними суб'єктами різного рівня (індивідуальні, колективні), що є умовою особистісного розвитку вихованця [5, с. 24]. Створення демократичного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу спонукає до виникнення нових ресурсів, які розвиваються на основі конструктивної суб'єкт-суб'єктної діяльності [3, с. 36]. При цьому демократизація відносин утверджує: зрівнювання вихованця й вихователя в правах; право особистості на вільний вибір, на власну точку зору; право на помилку; дотримання «Конвенції про права дитини». Серед провідних шляхів демократизації процесу функціонування виховного середовища визначають такі: створення єдиної виховної системи, що охоплює усі сфери учіння, праці, дозвілля, орієнтованої на особистісний розвиток вихованця; використання педагогіки співпраці, надалі педагогіки відносин у межах створеної системи; розвиток самоуправління в житті учнівського колективу; використання гри як методу організації навчально-виховного процесу; опора на комунарську методику та організацію шкільного життя; педагогізація середовища довкола школи (створення виховного простору); використання особистісно орієнтованого підходу [1, с. 5]. Ефективність педагогічної взаємодії педагога та учнівської молоді залежить від того, наскільки вихованці оволодіють організаторськими здатностями в різних видах діяльності (активна громадянська позиція, національна солідарна взаємодія і відповідальність). За таких умов самоврядування розглядається як реальна демократія в дії, яка покликана підготувати учнівську молодь до реального управління життям у правовій демократичній державі [2, с. 28]. Водночас створення цілісного демократичного виховного середовища є провідним чинником, що сприяє вихованню національного самоствердження в учнівській молоді. В умовах загальноосвітнього навчального закладу воно зорієнтоване на узгодження виховних цілей та завдань держави, школи, сім'ї, громади тощо [3, с. 35].

У проектуванні процесу виховання національного самоствердження в учнівській молоді на організаційно-методичному рівні педагоги та вихованці співпрацюють, налагоджуючи роботу органів самоврядування, розробляють спільну програму дій, інформують один одного про

результати діяльності. Педагоги забезпечують педагогічну підтримку в роботі органів самоврядування, надаючи їм право брати участь в обговоренні питань життєдіяльності колективу, громади, держави, нації, окреслюючи головні завдання та шляхи їх вирішення. На соціально-психологічному рівні – налагоджується взаєморозуміння, діалогічна взаємодія, попередження та уникнення конфліктів, що сприяє створенню атмосфери довіри, національної солідарної взаємодії на досягнення колективного успіху [4].

Таким чином, створення демократичного виховного середовища як основи національного самоствердження учнівської молоді, сприяє організації роботи органів учнівського самоврядування та надає можливість кожній особистості виявити всі форми особистісної та громадянської активності в розробці й вирішенні значущих проблем громади, держави, нації.

Література

1. Бех І. Виховний простір: організаційно-змістові орієнтири / І. Бех // Гірська школа Українських Карпат. – 2013. – № 10. – С. 3-14.
2. Дем'янюк Т. Д. Інноваційні технології громадянського виховання учнівської молоді : навч.-метод. посіб. / Т. Д. Дем'янюк, Т. Ф. Умурзакова, Л. В. Манюк та ін. – Київ : НМЦ середн. освіти МОН України. – 2003. – 264 с.
3. Кириленко С. Формування ефективного превентивного виховного середовища за умов державно-громадського управління в системі освіти / С. Кириленко // Рідна школа. – 2013. – № 4 – 5 (квіт.-трав.) – С. 33-39.
4. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека : [пер. с англ.] / К. Р. Роджерс ; [общ. ред. и предисл. Е.И. Исепиной.] – М. : Прогресс : Универс, 1994. – 480 с.
5. Солодка А. К. Фасилітація кроскультурної взаємодії : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / А. К. Солодка. – Миколаїв : Ліон, 2014. – 228 с.

MULTICULTURAL APPROACHES TO HIGHER EDUCATION IN INTERCULTURAL CONTEXT

Iana Tikan

National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”, Ukraine

Y.Tikan@kpi.ua

In a fast changing world that puts a premium on creativity, innovation and collaboration, one of the most important skills students and future teachers need is global and multicultural competence. Making sure that students are equipped for successful functioning in an increasingly knowledge-based, economically

interdependent, demographically and culturally diverse society is one of the biggest challenges facing higher education of the twenty-first century.

Higher education in Ukraine is aimed at culture centric paradigm that claims the appearance of new approaches to teacher training, including appreciation of multiculturalism that would promote students' mastering cultural-educational values of other cultures on the basis of the knowledge about one's own ethno cultural group, as well as all cultures interaction on the principles of mutual understanding, tolerance, dialogue and pluralism.

There exist various directions and approaches to multicultural education studies in the USA: conceptualization of multicultural education, American diverse society studies, sociopolitical context, global context of human relations; school, university education, pedagogical education, bilingual and multilingual education, program and curriculum development.

The inclusion of multicultural education among the basic elements of the curriculum has occurred focusing on different approaches. The researchers C. Sleeter and C. Grant outlined six basic approaches to multicultural education as following:

1) The business as usual approach – focuses on learning based on the values of mainstream culture in which students of non-dominant groups are underrepresented.

2) Teaching the exceptional and culturally different – aims at assimilation of minority group students into the mainstream culture through special intensive courses within support programs such as English fluency, Euro-American history etc.

3) The human relations approach – promotes tolerance, effective communication and acceptance in society, recognizes the non-dominant cultural group and values their diverse experiences and values. It also focuses on the role of diverse cultural groups' contribution to the larger society.

4) The single-group studies – focuses on common historical and cultural characteristics that define the identity of a single cultural group (in an elective course) that would help them to develop equally deep understanding of other cultural groups.

5) The multicultural education approach – addresses traditional academic concepts from various perspectives by focusing on cultural pluralism, diversity and multiple perspectives; structure, assessment and curriculum development processes are open to community members who want to participate.

6) Multicultural social justice education – embraces the principles of recognizing and respecting differences, as well as promotes cultural pluralism, social change and justice as central elements. Its aim is to develop students' skills in analyzing social problems and developing possible solutions, participating in social discussions in democratic ways [Sleeter C, 2008, p. 216-238].

The integration of multicultural education as a part of the teacher education curriculum has occurred in different ways focusing on diverse aims in the USA. At first, multicultural education used to be concerned with specific minority groups educational opportunities. However, the focus of approaches to multicultural education has been moving from single group culture perspective to a broader sense of the whole society as a wholeness of diverse cultures. All in all, multicultural education has moved its focus from a segregated group of students to targeting all students; has expanded its aims from recognition of diverse cultures to providing equal and free participation in a democratic society.

The vast majority of scholars see the major goal of multicultural teacher education in restructuring universities in a way that they provide not only some but all students with required skills, knowledge and attitudes to function within their own cultures but within and across others. All given approaches stress the importance of adopting multicultural education of future teachers as a part of the curriculum.

Multicultural education of students is an integral part of professional education, aimed at mastering cultural-educational values of other cultures on the basis of the knowledge about one's own ethno cultural group, as well as all cultures interaction on the principles of mutual understanding, tolerance, dialogue and pluralism, which is the way to prevent discrimination, nationalism, racism. The following approaches to education content should be taken into account – comparative, interdisciplinary, conceptual, problem solving, humanistic, cultural. Multicultural competence requires knowledge of other world regions, cultures and international issues; skills in communicating foreign languages while working in cross-cultural environments; the ability to use information from different sources around the world; and modeling the values and perspectives of respect and concern for other cultures, people and global realities.

It should be highlighted, that for the development of students' multicultural competence teachers must be well experienced in multicultural education, be

lifelong learners of global issues eager to give support to their students in their efforts to make a difference. At the beginning of the twenty-first century, in American pedagogy there are a lot of debates about teaching quality, teacher preparation and high standards, but despite rather differing positions of debaters and approaches to multicultural education, nearly all of them claim to be advocates of educational equity interrogating the multiple meanings of multicultural teacher education.

References

1. Sleeter C. An Analysis of Multicultural Education in the United States / C. Sleeter, C. Grant // History of multicultural education: Foundations and stratifications. – New York: Routledge, 2008. – pp. 216-238.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЕРСТАТНИКІВ ШИРОКОГО ПРОФІЛЮ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ТІЛА ОБЕРТАННЯ»

Дар'я С. Тінькова

Бердянський машинобудівний професійний ліцей, м. Бердянськ, Україна

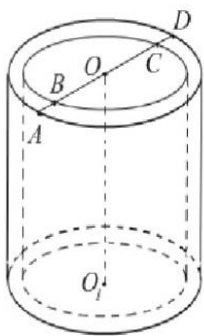
dashulechkatinkova@mail.ru

Сьогодні професія верстатника широкого профілю – одна з провідних на підприємствах машинобудівної і металообробної промисловості. Праця токаря використовується практично в усіх галузях промисловості, сільського господарства, на транспорті, у сфері обслуговування. Звідси її велике народногосподарське значення як наскрізної висококваліфікованої робітничої професії. Метою підготовки верстатника широкого профілю у професійно-технічному навчальному закладі (ПТНЗ) є, насамперед, розвиток його в особистісному, професійному та соціальному плані, а її результатом є не просто набуття спеціальних знань, навичок і вмінь верстатника, а формування професійної компетентності з урахуванням специфіки трудової діяльності у реальному середовищі.

Під поняттям «професійна компетентність» розуміють здатність людини діяти відповідно до стандартів або певні характеристики особистості, які дозволяють їй досягти істотних результатів у власній праці [1]. Структура професійної компетентності може розкриватися через певні професійні вміння, тобто якості, що відображають рівень знань, навичок і вмінь, достатніх для здійснення означеного виду діяльності, яка пов'язана

з прийняттям певних професійних рішень [1]. Серед професійних умінь верстатника широкого профілю виділяють [2] уміння обробляти деталі на налагоджених токарних, фрезерних, свердлувальних верстатах за 12-14-м квалітетами (4-7-м класами точності) та на шліфувальних верстатах із застосуванням охолоджувальної рідини за 11-м квалітетом (4-м класом точності) із застосуванням нормального різального інструменту та універсальних пристроїв із додержанням послідовності оброблення та режимів різання відповідно до технологічної карти або за вказівкою майстра. Набувати професійних умінь, а далі й професійної компетентності, майбутні верстатники широкого профілю мають не тільки під час вивчення спеціальних дисциплін, а й при вивченні загальноосвітніх курсів, серед яких чільне місце має належати математиці.

Вивчення математики у ПТНЗ має бути спрямованим на набуття знань, навичок і вмінь, необхідних для подальшої професійної діяльності, а саме: будувати й досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ; оволодівати необхідною оперативною інформацією для розуміння суті виробничої ситуації та постановки відповідної математичної задачі, урахувавши особливості виробничої реальності; володіти технікою обчислень, раціонально поєднуючи усні, письмові, інструментальні обчислення, зокрема наближені; вміти проектувати і здійснювати алгоритмічну та евристичну діяльність на математичному матеріалі; вміти працювати з формулами; вміти читати і будувати графіки функціональних залежностей, досліджувати їх властивості; вміти класифікувати і конструювати геометричні фігури на площині й у просторі, встановлювати їх властивості, зображати просторові фігури та їх елементи, виконувати побудови на зображеннях; вміти вимірювати геометричні величини на площині й у просторі, які характеризують розміщення геометричних фігур (відстані, кути), знаходити кількісні характеристики фігур (площі та об'єми).

Останнє якнайкраще реалізується при вивченні теми «Тіла обертання». Розглянемо приклад [3]. Сталевий вал завдовжки 1,40 м і діаметром 0,083 м, обточують на токарному верстаті, при цьому діаметр валу зменшується на 0,003 м. Яку масу втрачає вал у результаті обточування? Густина сталі 7,4 г/см³.

Розв'язання. Запишемо формулу для знаходження втрати маси: $\Delta t = m_1 - m_2 = \rho V_1 - \rho V_2 = \rho(V_1 - V_2)$, де V_1 і V_2 –

об'єми циліндричного валу до і після його обточування. Об'єм циліндра знаходимо за формулою: $V=\pi R^2H$, де R – радіус основи ($R=0.5d$), H – висота циліндра. Оскільки діаметр валу до сточування $d_1=AD=0,083\text{м}=8,3\text{см}$, а після обточування $d_2=BC=AD - 0,003\text{м} = 0,08\text{м} = 0,8\text{см}$, то $R_1=0.5d_1=4,15(\text{см})$, $R_2=0.5d_2=4(\text{см})$.

Таким чином, $\Delta m=\rho(\pi R_1^2H - \pi R_2^2H)=\pi\rho H(R_1^2 - R_2^2)$, звідси втрата маси дорівнює: $\Delta m=3,14\cdot 7,3\cdot 140\cdot(4,15^2 - 4^2)=3209,08\cdot 1,2225\approx 3923,1$ (г).

Відповідь: $\Delta m=3,9$ кг.

Таким чином, розв'язуючи математичні задачі, зокрема з теми «Тіла обертання», які напряду пов'язані зі щоденною професійною діяльністю, майбутні верстатники широкого профілю вчать застосовувати набуті математичні знання в умовах, що певною мірою імітують професійну реальність. Однак лише дидактично виважена система вправ спроможна впливати на безпосереднє формування в учнів елементів професійної компетентності, створювати умови для кращого засвоєння спеціальних дисциплін, що зрештою сприятиме становленню й розвитку учнів ПТНЗ як висококваліфікованих, професійно компетентних фахівців.

Література

1. Герлянд Т.М. Особливості формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / Т.М. Герлянд // Молодь і ринок. – 2011. – №5 (76). – С. 55-58.
2. Державний стандарт професійно-технічної освіти. Режим доступу: http://zdupl.at.ua/120412/profeci/standart/verstanik_sh_p.pdf.
3. Рудяченко К. П. Збірник професійно спрямованих та прикладних задач з математики / К. П. Рудяченко. – Канів: ДНЗ «Канівське ВПУ», 2014. – 20 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ НА ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Інна В. Трубник

*Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ, Україна
trubnik.i@yandex.ua*

Головною метою національного виховання студентської молоді є формування свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття молодим поколінням національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів. Реалізація виховної роботи на педагогічному факультеті здійснюється на основі Концепції виховної роботи ДВНЗ «Донбаський

державний педагогічний університет», яка базується на основних положеннях Конституції України, Концепції виховання дітей і молоді в національній системі освіти, Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Концепції національно-патріотичного виховання молоді».

Основна мета, яка стоїть перед вищим навчальним закладом на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців, – це формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти.

Реалізація мети виховної роботи здійснюється на таких загальних принципах освіти: 1) створення умов для різнобічного розвитку особистості та повної реалізації нею своїх здібностей і таланту через різноманітні види діяльності: науково-дослідну, просвітницьку, профорієнтаційну, управлінську; 2) системність навчальної, наукової, громадської та виховної роботи; 3) координація та взаємодія випускових кафедр з загальноуніверситетськими кафедрами і громадськими організаціями; 4) гуманізм, демократизм, прозорість, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; 5) органічний зв'язок з національною історією, культурою, традиціями; 6) поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

У Концепції виховної роботи вищого навчального закладу виокремлено напрями виховної роботи. Проілюструємо ці напрями заходами, які були проведені упродовж 2015-1016 навчального року на педагогічному факультеті:

організаційна робота (звітно-виборчі збори, складання плану);

формування національної самосвідомості молоді (виховні години, присвячені вшануванню подвигу учасників революції гідності (наприклад, презентація та колективний перегляд документального фільму «Сильніше ніж зброя»), захід до дня української писемності та мови, переглядання вистави "Розділові» (С.Жадан), участь у ході та мітингу, присвяченому дню народження Т.Шевченка; проведення мітингу, тематичного флеш-мобу та оформлення інтерактивного панно до дня пам'яті та примирення та дня Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні);

моральне виховання (відвідування притулку для собак, зустрічі з представником товариства "Червоний хрест", участь у форумі "Жінки за мир", відвідування дітей-переселенців з подарунками та ігровою програмою у школі-інтернаті);

естетичне виховання (відвідування виставок у краєзнавчому музеї художників В.Радковський, С.Гусака, презентації книги В.Романька «Слов'янськ літературний», виставки дитячого малюнку «Війна очима дітей»; фотоконкурс «Барви літа», організація та проведення вернісажу художніх робіт здобувачів факультету; конкурс чітців, присвячений творчості Т.Шевченка; майстер-клас з писанкарства);

професійно-етичне виховання (заходи, присвячені ювілею факультету, Дню Дошкілля, Дню соціального працівника та Дню психолога, конкурс педагогічної майстерності; екскурсія до м.Полтава з метою поглиблення знань про педагогічний досвід А.Макаренка; різні види тренінгу (тренінг з розвитку критичного мислення); бесіда, присвячена життю та педагогічній спадщині С.Русової);

трудове виховання (генеральні прибирання аудиторій, території поблизу навчального корпусу, посадка декоративних газонних рослин; побілка дерев, бордюрів; прибирання монументу Карнаухова);

екологічне виховання (участь у науково-практичній конференції «Ковиловий степ» (м.Краматорськ), здійснення проекту «Наш подарунок Землі», еко-психологічний тренінг; проведення Дня Землі, еко-прогулянки, екскурсії до дендропарку у м.Ямпіль; участь у волонтерських акціях – прибирання території національного парку «Святі гори», озеленення території поблизу корпусу, збір макулатури);

фізичне виховання (спортивно-оздоровчі заходи у межах Спартакіади ДДПУ, а також в обласних змаганнях, які проводилися згідно календаря змагань Спартакіади Донецької області серед студентської молоді);

формування навичок здорового способу життя (тематичні кураторські години, присвячені формуванню здорового способу життя, арт-терапевтичний тренінг, миротворчий тренінг «У пошуках миру під час війни», тренінг швейцарського фонду "Безпека при знаходженні мін», тиждень охорони праці та безпеки на дорогах);

залучення здобувачів вищої освіти до науково-дослідної діяльності на факультеті (наукові гуртки та наукові групи; видання збірки наукових праць «Наукові студії», у якій було опубліковано 59 статей викладачів у співавторстві зі здобувачами факультету).

Досягнення мети виховної роботи можливе лише за умови комплексного підходу і залучення всього професорсько-викладацького складу факультету, органів студентського самоврядування та інших громадських об'єднань студентської молоді.

РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД

Юлія О. Журавльова

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

kapka112@ukr.net

Освіта – сфера не тільки духовного, а й громадського відтворення. У сучасному світовому співтоваристві освіта стала однією з найбільш значущих та великих сфер людської діяльності. Помітно підвищилася соціальна роль освіти. Тому, не дивно, що в останні роки проблеми освіти стали предметом активного обговорення, в якому беруть участь працівники системи освіти, органи управління освітою різних рівнів, громадськість, політики. Це пов'язано з тим, що освіта – один із найбільших секторів суспільства: так чи інакше проблеми освіти стосуються практично всього населення країни, вона не тільки відображає зміни, які відбуваються у суспільстві, а й визначає його майбутнє.

Так, у системі освіти України працюють та здобувають освіту близько 9 млн. осіб [1], зокрема, у 2015 р. в системі освіти працювало 1496,5 тис. осіб, що складало 9,1% від всього зайнятого населення за видами економічної діяльності [2], здобувало вищу освіту 46,1% молоді [3].

В останні роки у системі освіти України, зокрема вищій, накопичилися проблеми, пов'язані з підготовкою кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці, екстенсивним використанням матеріально-технічної бази, кадрових та організаційних ресурсів.

Інтеграція національної освіти в європейський та світовий освітні простори, зміни в соціально-економічному розвитку держави обумовили необхідність створення принципово нової ланки у системі освіти – вищої професійної освіти, до якої запропоновано віднести коледжі, технікуми та училища (вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації), які здійснюють підготовку молодших спеціалістів [4, с. 7].

В Європі освіта такого рівня дає можливість одержати кваліфікації різноманітного спектра: технік, майстер, спеціаліст середнього рівня (Німеччина), спеціаліст, менеджер середнього рівня (Нідерланди), вищий (старший) технік (Франція), старший технік, молодший спеціаліст (США), інженер-технік (Фінляндія) [5].

В Україні налічується 357 коледжів, технікумів, училищ, де навчається 230110 осіб, у тому числі 203077 осіб – на денній формі

навчання [6, с. 14, с. 35].

Відповідно до чинного законодавства, зазначені навчальні заклади поки що належать до системи вищої освіти та фінансуються за рахунок Державного бюджету України. Вони функціонують як самостійні вищі навчальні заклади або як структурні підрозділи університетів та академій.

Перевагою коледжів, технікумів, училищ є відносно короткі терміни навчання, надання одночасно з професією повної загальної середньої освіти, як правило, невелика вартість контракту. Все це обумовлює гнучкість та мобільність системи діяльності вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Крім того, практично – орієнтований фахівець – молодший спеціаліст, може отримати освітній ступень «бакалавр» за скороченим терміном навчання.

Але з прийняттям Закону України «Про вищу освіту» у 2016 р. технікуми та коледжі стали перед вибором: або залишитись у вищій освіті та дублювати університети у підготовці бакалаврів, або перейти у професійно-технічну освіту, що фактично ліквідує освітній рівень, який забезпечує підготовку практико-орієнтованих фахівців з початковою вищою освітою [5].

Відповідно до ст. 28 Закону України «Про вищу освіту», вищий навчальний заклад – коледж проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступеня молодшого бакалавра, а також має право здійснювати підготовку молодшого спеціаліста [7]. Деякі вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації мають можливість ліцензувати підготовку молодших бакалаврів, враховуючи наявні педагогічні кадри, матеріально – технічну базу та за умови збереження одночасної підготовки молодших спеціалістів.

Разом з тим, у Законі України «Про вищу освіту» не передбачені умови вступу на навчання за рівнем молодший бакалавр, випускників, які мають диплом молодшого спеціаліста.

На наш погляд, необхідно зберегти діючу ступеневу освіту: кваліфікований робітник – молодший спеціаліст, молодший спеціаліст – молодший бакалавр, молодший бакалавр – бакалавр, бакалавр – магістр, що дозволяє скоротити термін навчання за кожним рівнем за рахунок навчання за інтегрованими навчальними планами, враховуючи стандарт кожного наступного рівня.

Таким чином, створення принципово нової, окремої ланки освіти – вищої професійної освіти сприятиме приведенню рівня підготовки фахівців у відповідність до рівнів Міжнародної стандартної класифікації

освіти (МСКО); запровадженню нового покоління стандартів вищої професійної освіти; підготовці практико-орієнтованих фахівців, здатних до функціональної, управлінської та творчої діяльності та модернізації організаційної структури системи вищої професійної освіти.

Література

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років (проект). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/news/43501/>
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013
3. Цілі розвитку тисячоліття: Україна – 2015 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/mdg/>
4. Проект Закону України «Про професійну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/citizens>
5. Концептуальні засади створення та розвитку вищої професійної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rectors.odessa.ua>
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015/16 навчального року. Статистичний бюлетень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publosvita_u
7. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>

ФІЗИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ІНВАЛІДІВ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

Олександр М. Зінов'єв

Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ, Україна

sgpi@slav.dn.ua

Фізична культура і спорт є найбільш дієвим методом роботи з інвалідами, які мають порушення опорно-рухового апарату.

Сьогодні достатньо глибоко вивчені питання патології ураження спинного мозку як основи раціональної відновлюючої терапії корекції та компенсації рухів, обґрунтована складна структура дефекту, рівень вторинних відхилень, систематизовані фактори травматичного враження функцій спинного мозку. Практичною лікувальною фізкультурою накопичені знання і досвід досить ефективного застосування фізичних вправ, природних сил, санітарно-гігієнічних факторів у корекції та відновленні порушень функцій організму, фонду життєво-важливих умінь і навичок, формування компенсаторних механізмів з урахуванням характеру побутової, навчальної і трудової діяльності хворих і інвалідів з порушенням функції спинного мозку в різних відділах хребта, але вони не

організовані як психолого-педагогічна система фізичної та соціальної реабілітації.

Сучасні проблеми вдосконалення фізичної реабілітації вимагають глибокого вивчення педагогічних і психологічних аспектів цього процесу, структури і планування корекційного навчання рухових дій, точності рухів, самоконтролю, оскільки ефективність її залежить також від рівня мотивації, інтересу хворих та інвалідів до систематичних занять, системи знань з теорії і практики фізичної і психологічної реабілітації (включно, спорт інвалідів), готовності до самостійних занять фізичною культурою в умовах побуту, навчання і у професійній діяльності. У зв'язку з викладеним зрозуміло, що до фізичної та соціальної реабілітації інвалідів необхідно підходити як до етапної лікарняно-педагогічної та психологічної системи, що забезпечує, окрім лікувального, корекційного, компенсаторного ефекту, ще й досягнення важливих соціально-суспільних цілей.

Наше дослідження було спрямоване на вивчення порушення функцій спинного мозку та організацію фізичної і соціальної реабілітації інвалідів означеної категорії. На констатуючому етапі вивчався характер вторинних порушень рухової сфери (фізичний розвиток, розвиток основних рухових здібностей, м'язова працездатність, моторно-вісцеральна регуляція, соціально побутові рухові навички і вміння) інвалідів залежно від складної структури дефекту. Одержані дані засвідчили досить низькі показники фізичного розвитку і рухової підготовленості інвалідів з порушеннями функцій спинного мозку в шийному відділі. Структурний аналіз рухової сфери інвалідів означеної категорії засвідчив, що фізична і соціальна реабілітація повинна бути організована як поетапна структура з включенням операційних, мотиваційних, регулятивних компонентів їхньої діяльності.

Такими експериментальними етапами було визначено: етап корекційної роботи з учнями з порушеннями функцій спинного мозку в шийному відділі хребта; проміжний відновлювальний етап корекційної роботи; пізній етап корекційної роботи; фізична і соціальна реабілітація учнів – інвалідів старшої вікової групи; мотиваційно-підготовчий етап фізичної реабілітації в резидуальному періоді; мотиваційно-тренувальний етап фізичної реабілітації інвалідів; мотиваційно-прогресуючий етап фізичної реабілітації учнів інвалідів у резидуальному періоді. Кожний етап передбачав корекційну (чи реабілітаційну) мету та суму специфічних

ознак, відповідно до яких ставились ревалентні завдання і використовувались для їх вирішення адекватні засоби, методи, “дози” фізичних навантажень і форми фізичної і соціальної реабілітації.

Результати формуючого експерименту засвідчили досить високі показники за всіма критеріями. Так, рухова сфера інвалідів з порушеннями функцій спинного мозку в шийному відділі характеризувалась зростанням показників сили на 42,8% ($P < 0,001$), швидкості – на 23,8% ($P < 0,001$), швидко-силових здібностей – на 34,8% ($P < 0,001$), витривалості – на 28,7% ($P < 0,001$), спритності на 14,2% ($P < 0,001$) в пізньому періоді відновлення, а в резидуальному – ця тенденція зберігалась з таким збільшенням показників сили на 10,9% ($P < 0,001$), швидкості – на 15,3% ($P < 0,001$), витривалості – на 12,4% ($P < 0,001$), спритності – на 7,9% ($P < 0,001$), точність рухів зросла на 38,6% ($P < 0,001$), гнучкості – на 14,3% ($P < 0,001$) швидко-силові здібності – на 18,3% ($P < 0,001$), рухова реакція зросла на 47,6%, а реакція на рухомий об’єкт – на 39,8% ($P < 0,001$).

Таким чином експериментально доведено, що домінуючими психолого-педагогічними умовами, які цілком забезпечують ефективність фізичної і соціальної реабілітації учнів старшої вікової групи з частковим ураженням функцій спинного мозку в шийному відділі хребта виступили: поетапна структура колекційної роботи, що враховує складну структуру дефекту та індивідуальні особливості кожного інваліда; створення для них комфортних умов та ситуацій, що формують оптимістичні сподівання відносно своїх можливостей та позитивну дидактико-реабілітаційну мотивацію; комплексний характер використання корекційних психологічних і педагогічних факторів, спеціальних рухових режимів, методів лікарняно-педагогічного контролю, формування рухових дій, розвитку фізичних якостей, корекції і компенсації рухової сфери; рейтинговий контроль рівня фонду життєво-важливих рухових навичок і вмій; комплексний підхід до соціальної адаптації; максимальний рівень індивідуальної активності кожного інваліда в офіційних і самостійних формах фізичної реабілітації.

Встановлено, що позитивними факторами, які вплинули на поліпшення стану рухової і психічної сфер інвалідів були: дезактуалізація негативних переживань відносно стану здоров’я; орієнтація на результативну діяльність, досягнення мети, успіх, виховні ситуації та інше.

SECTION 3
MODERN PROBLEMS AND PROSPECTS OF
MANAGEMENT AND DEVELOPMENT OF CLINICAL
MEDICINE, HEALTH CARE AND PHARMACY

ОЦІНКА ДОСТУПНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Світлана М. Феденко

*ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»,
м. Івано-Франківськ, Україна
fedenkosm5@mail.ru*

Охорона здоров'я (ОЗ) визнається пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави. Дотримання прав і свобод людини у сфері ОЗ та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій належать до основоположних принципів Конституції України та законодавства про охорону здоров'я. Відтак, для виконання державних гарантій в системі ОЗ передбачені певні підсистеми, однією з яких є система фармацевтичного забезпечення (СФЗ), яка включає фармацевтичну інформацію, стандартизацію, профілактику, фармацевтичну опіку та безпосередньо забезпечення лікарськими засобами (ЛЗ). Критеріями ефективності СФЗ є доступність фармацевтичної допомоги, раціональне використання ресурсів, раціональне використання ЛЗ.

Слід зауважити, що доступність фармацевтичної допомоги (ЛЗ) є фізичною, яка характеризує формування фармацевтичного сектору (аптечна мережа, вітчизняне виробництво, імпорт), тобто які і скільки препаратів пропонується населенню та економічна доступність – купівельна (фінансова) спроможність отримати необхідні ЛЗ.

Аналіз фармацевтичного ринку дозволяє стверджувати, що українці мають фізичний доступ до ЛЗ. Так, станом на 01.04.2016р. на території Івано-Франківської області здійснюють діяльність 642 аптеки, з яких 64,5% розміщені у містах, 13,7% у селищах міського типу, 21,8% – у селах та 162 аптечні пункти. Загалом навантаження жителів на 1 аптечний заклад

становить 1700 осіб. Лікарські засоби, що зареєстровані на ринку України, охоплюють практично усі фармакотерапевтичні групи. Отже, фармацевтичний ринок Івано-Франківської області здатний забезпечити якісну фармацевтичну допомогу населенню у частині фізичної доступності до ЛЗ. Залишається актуальним питання економічної доступності ЛЗ, яка у сучасних умовах залежить від фінансової спроможності держави фінансувати систему ОЗ, а також населення оплачувати медичні послуги, які не належать до гарантованого державою базового обсягу загальнодоступної медичної допомоги.

Аналіз стану фінансування ОЗ Івано-Франківської області показав, що за рахунок коштів місцевих бюджетів станом на 01.01.2016 р. ОЗ профінансовано у розмірі 1 млрд. 759 млн. грн., що на 675 млн. грн. більше ніж у 2012 р. та на 259 млн. грн. – у 2015 р. На фінансування ЛЗ витрачено 7,9% – у 2012 р., 10,3% – у 2015 р. усіх видатків на ОЗ. Відповідно до Постанови Кабінет Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» з місцевих бюджетів виділено на безоплатне забезпечення ЛЗ хворих певних категорій захворювань лише у розмірі 28%, на забезпечення ЛЗ пільгової категорії населення – 19,9% від потреби. Нажаль фінансування видатків на забезпечення населення необхідними ЛЗ здійснюється в межах доходів місцевих бюджетів і не враховує потребу у них. Такий стан справ призводить до недоотримання фармацевтичної допомоги, населення змушене придбавати ЛЗ за власні кошти у аптечній мережі. Все це створює фінансові бар'єри доступу населення до медичної та фармацевтичної допомоги.

Нині, в умовах економічної кризи, а також військових дій, які відбуваються на Сході України, СФЗ не здатна виконувати свої функції, тому потребує нагальних змін, як у частині обсягів фінансування, так і раціонального використання обмежених ресурсів. Тому, подолання кризового стану фінансового забезпечення системи ОЗ, СФЗ неможливе без запровадження дієвих механізмів медичного страхування, яке підвищить доступність фармацевтичної допомоги населенню, забезпечить рівний доступ до гарантованого обсягу медичної та фармацевтичної допомоги.

ВІДНОШЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ХВОРОБИ ПРИ КРИЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Юлія Ю. Ільїна

*Національний університет цивільного захисту України, м. Харків, Україна
julija-illina@mail.ru*

Питання становлення та розвитку особистості, її ідентичності є сьогодні надзвичайно актуальними. Сучасне українське суспільство вимагає поглибленого вивчення питань ціннісно-сміслової сфери, навичок цілепокладання та відповідного ставлення до свого життя. Успішне функціонування всіх сфер суспільного життя значною мірою визначається особистісними якостями, здібностями, домаганнями та цінностями конкретної людини, яка здатна протиставляти соціуму свою волю та свої бажання, здатна захистити свої права та здійснювати свідомий життєвий вибір. Процес становлення ідентичності особистості пов'язаний з процесом адаптації особистості до мінливої соціальної реальності і сам по собі є динамічним процесом, оскільки в ході становлення розвитку особистості її ідентичність піддається постійній перевірці, що веде до виникнення криз особистісного розвитку і виражається в активному осмисленні людиною свого місця в світі, своїх цілей, цінностей, мотивів та переконань, що під силу лише людині, яка наділена системою індивідуально вироблених сенсів і стосунків до самої себе і до соціальної реальності загалом.

Метою нашої роботи стало дослідження відношення до хвороби та долаючої поведінки при кризі соціальної ідентичності поранених учасників бойових дій.

Внаслідок хірургічного втручання після бойових дій у бійців відбувається переоцінка цінностей та виникнення кризи соціальної ідентичності. У центрі уваги клінічного психолога, який працює в соматичній (непсихіатричній) клініці перебувають психічні реакції людини, що захворіла. Значущим стає аналіз як їх клінічних особливостей і різноманітності, так і оцінка факторів, що сприяють виникненню у конкретної людини певного типу психічного реагування на власну хворобу.

Сьогодні науковці звертають особливу увагу на розкриття питань подолання кризових, екстремальних і складних життєвих обставин. Учені і практики досліджують поведінку людини в різних ситуаціях (скрутних і

кризових), особливості стресостійкості, життєстійкості особистості, різні прояви стресових і постстресових явищ, впливи різних ситуацій на фізичне та психічне здоров'я індивіда, чинники, що визначають вибір дій людини за скрутних обставин, особистісні ресурси та ін. Інформація стосовно соціально-психологічних особливостей подолання скрутних життєвих обставин набуває особливого значення в аспекті психології соціальної роботи, позаяк саме обрана особистістю стратегія поведінки, прояви особистісних якостей, зокрема, активності, життєвої стійкості, зумовлюють зміст необхідної соціально-психологічної підтримки та успішність надання соціальної допомоги в цілому, і, як наслідок, забезпечують формування досвіду особистості на майбутнє. Процес становлення ідентичності особистості, пов'язаний з процесом її адаптації до мінливої соціальної реальності, і сам по собі є динамічним процесом, оскільки в ході становлення розвитку особистості її ідентичність піддається постійній перевірці, що веде до виникнення криз особистісного розвитку і виражається в активному осмисленні людиною свого місця в світі. Серед чинників, які визначають успішність проходження особистістю через життєві труднощі та негаразди, особливе місце посідають копінг – стратегії.

Для досягнення мети нами було сплановано і організовано дослідження, яке проводилось на базі військово – медичного клінічного центру північного регіону (поранені учасники бойових дій) та демобілізовані непоранені учасники бойових дій. Загальна вибірка досліджуваних складала 60 осіб різного віку. Ми використали наступні методики: методика діагностики соціально – психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Даймонда, методика «Хто я?» М. Куна, Т. Макпартленда, опитувальник «Способи долаючої поведінки» Р. Лазаруса, опитувальник ТОБОЛ, тест «Індекс життєвої задоволеності» адаптація Н.В. Паніної.

На основі отриманих результатів, можна зробити висновок про те, що внаслідок травмуючих подій, таких як війна або збройні конфлікти, у людей може виникнути криза соціальної ідентичності, тобто зміна уявлення людини про себе, своє місце в суспільстві, прийнятті себе.

Виявлено, що у поранених учасників бойових дій здебільшого наявна криза соціальної ідентичності у порівнянні з непораненими учасниками бойових дій.

Узагальнення отриманих даних демонструє розходження в ступені вираженості типів долаючої поведінки, характерних для різних груп

учасників бойових дій. Респонденти використовували всі види копінг-стратегій. Однак вираженість цих показників різна і тому переваги провідної копінг-стратегії відрізняються у поранених та непоранених бійців.

Аналіз адаптаційних можливостей особистості всіх бійців свідчить про те, що людина не встигає за стрімким ходом подій у суспільстві. Поширюється сфера дезадаптації.

При виділенні типу відношення до хвороби статистичне порівняння отриманих даних за допомогою критерію ϕ -Фішера встановило, що різниця в показниках двох досліджуваних груп (поранених та непоранених бійців) не достовірна.

НЕКОТОРЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ РАБОТЫ РОДИЛЬНОГО СТАЦИОНАРА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ЧАСТОТЫ ОБЕЗБОЛИВАНИЯ РОДОВ НЕЙРОАКСИАЛЬНЫМИ МЕТОДАМИ

Вадим Е. Христьян

*КУ Бердянского городского совета, ТМО «Бердянская городская
больница», ОАИТ родильного стационара, г. Бердянск, Украина
tavadli@ukr.net*

Роды, являющиеся физиологическим процессом, тем не менее, рассматриваются как стрессовое состояние, оказывающее значительную нагрузку на организм матери и плода. Однако *нестерпимая* боль во время родов является пусковым механизмом, соединяющим все патогенетические звенья в процессе родового акта и, тем самым, отягощающим функциональное состояние организма (ФСО) матери и плода, приводят к страданию роженицы, развитию у нее гипервентиляции.

Целью работы являются анализ собственного пятнадцатилетнего опыта обезболивания вагинальных родов; исследование сравнительных характеристик некоторых статистических показателей работы родильного стационара в зависимости от частоты применения нейроаксиальных методов управления родами.

Объем и методы исследования. Проведен сравнительный анализ историй родов 343 родильниц (группа 1); из них первородящих (61%) с историями родов 331 родильниц (группа 2); из них первородящих (60%). В

группе 1 путем СМА и ДПА было обезболено 37 (10,7%) рожениц. В группе 2 – 21 (5,3%) рожениц. В группе 1 обезболивание родов проводилось по более широким показаниям.

Результаты и их обсуждение. При увеличении частоты нейроаксиального обезболивания вагинальных родов в первой группе по сравнению со второй на 49,5% частота применения акушерских пособий в родах уменьшилась на 56%; частота перинатального поражения ЦНС у новорожденных уменьшилась в 8 раз; частота кефалогематом у новорожденных уменьшилась на 50%; частота асфиксии новорожденных уменьшилась более чем в 10 раз.

Выводы. Более широкие показания, используемые для управления вагинальными родами путем нейроаксиального обезболивания, а значит и более частое применение ЭДА и СМА во время вагинального родоразрешения, положительно влияют на ряд важных показателей работы родильного стационара:

уменьшается частота использования акушерских пособий в потужном периоде родов (акушерские щипцы, вакуумэкстракция);

реже развиваются гипоксические поражения ЦНС у новорожденных;

новорожденные реже страдают интранатальной асфиксией;

у них реже встречаются кефалогематомы.

Таким образом, в практическом использовании общеизвестных показаний к обезболиванию родов: преждевременные роды, роды двойней, желание роженицы и др. имеются большие резервы для улучшения многих качественных показателей работы родильного стационара.

Литература

1. Зильбер А.П. Акушерство глазами анестезиолога / А.П.Зильбер, Е.М.Шифман. – Петрозаводск, 1997. – 396 с.
2. Марк Морланд Г.Х. Руководство по акушерской аналгезии и анестезии / Марк Морланд Г.Х., Г.Ф.Маркс. – М.: Медицина, 1998. – 193 с.
3. Обезболивание родов / В.И.Кулаков, В.Н.Серов, А.М.Абубакирова и др. – М. Триада, 1998. – 152 с.
4. Шифрин Г.А. Пособие по интегративной медицине / Г.А.Шифрин. – Запорожье: Просвіта, 2003. – 100 с.
5. Клінічний протокол. Передчасні пологи. МОЗ України. Шифри МКХ-10: О60.
6. Шифман Е.М. Анестезиологическое обеспечение преждевременных родов: двадцать вопросов и ответов / Е.М.Шифман. www.critical.ru/actual/5/a5_a.html.
7. Материалы съезда акушерских анестезиологов Великобритании, 2005.

ИНДИВИДУАЛЬНАЯ ГИГИЕНА ПОЛОСТИ РТА КАК МЕТОД ПРОФИЛАКТИКИ ЗАБОЛЕВАНИЙ ПАРОДОНТА

Лилия В. Христьян

Частная стоматологическая клиника ЧП «Полимед», г. Днепр, Украина

liliy.hristyn@mail.ru

В работе представлены результаты наблюдения пациентов, прошедших курс профилактических мероприятий у гигиениста стоматологического.

Интенсивное развитие стоматологии долгие годы идет по пути технического совершенствования, внедрения научных идей в повседневную медицинскую практику. Однако, такие основополагающие вопросы стоматологического дела, как гигиена полости рта и профилактика, решались спонтанно, без использования каких-либо специальных разработок или комплексных программ. Пожалуй, «научность» одного из важнейших для стоматологии направлений заключалась в частичном упоминании тезиса о необходимости регулярных профилактических осмотров. Программа профилактики стоматологических заболеваний как первостепенная задача в деятельности специалиста-стоматолога долгое время не имела реализации.

Цель исследования состоит в изучении способов, с помощью которых уход за полостью рта можно превратить для каждого пациента в признак его личной культуры, можно сформировать каждодневную привычку использования средств профилактики.

Методы исследования. На базе стоматологической клиники «Полимед» было обследовано 40 человек: 24 женщины и 16 мужчин в возрасте от 18 до 30 лет. Пациенты поступили на прием к гигиенисту стоматологическому после завершения полной санации полости рта. Пациенты, проходившие обследование, были разделены на 2 группы: I группу (основную) составили 12 пациентов с катаральным гингивитом и легкой степенью пародонтита; II группу (контрольную) составили 8 пациентов с начальными признаками гингивита (кровоточивость десен при чистке зубов). Пациентам из I группы было проведена профессиональная гигиена полости рта, обучение чистки зубов, даны рекомендации по уходу за полостью рта. Для каждого пациента был составлен индивидуальный план гигиены полости рта в домашних условиях. Дома пациенты чистили

зубы 2 раза в день и использовали дополнительные средства гигиены по уходу за полостью рта после каждого приема пищи: жевательные резинки без сахара (3 раза в день после приема пищи, продолжительность 10-15 минут); ополаскиватели, эликсиры; интердентальные средства гигиены полости рта: флоссы, ирригаторы. Пациенты I группы были обучены стандартной методике чистки зубов.

Пациентам из II группы была проведена профессиональная гигиена полости рта. В последующем пациенты из данной группы не применяли дополнительные средства гигиены по уходу за полостью рта и чистили зубы время от времени.

Результаты и их обсуждение. Через месяц был проведен контрольный прием и объективный осмотр. В результате было установлено, что пациенты из I группы заметили значительное улучшение, признаков заболевания пародонта не было. Во II группе пациенты заметили ухудшение, проведенное обследование выявило у 3 пациентов пародонтит легкой степени тяжести, у 1 пациента – средней степени тяжести, у 5 пациентов – появился неприятный запах изо рта. На вопрос «Сколько раз чистили зубы?» 6 человек ответили, что 1 раз в день, и двое, что вообще не чистили и не использовали дополнительные средства по уходу за полостью рта.

Следовательно, подтверждается факт о роли зубной бляшки в этиологии заболеваний пародонта и необходимости индивидуального подхода к гигиене полости рта. Пациенты, не обученные или не чистившие зубы, заметили значительное ухудшение. Пациенты, которые чистили зубы стандартным методом 2 раза в день и использовали дополнительные средства по уходу за полостью рта, заметили улучшение и не отмечали прогрессирования заболевания.

На основании проделанной работы можно сделать вывод, что основным этиологическим фактором заболеваний пародонта следует признать микрофлору полости рта. Отсутствие гигиены полости рта либо плохое её качество как основной фактор риска приводит к развитию гингивита и кариеса.

Таким образом, вопрос о профилактике стоматологических заболеваний следует считать актуальным, который требует дальнейшего изучения и развития методов, предотвращающих патологию пародонта. В настоящее время обучать гигиене полости рта следует не только детей, но и их родителей, так как важно не только правильно подобрать

качественные средства гигиены с помощью стоматолога, но и строго соблюдать режим и технику их применения.

К сожалению, педиатры, воспитатели, родители не обладают достаточным уровнем знаний, соответствующим современным представлениям о вопросах профилактики заболеваний полости рта. Поэтому они не могут полноценно участвовать в гигиеническом обучении и воспитании детей по предупреждению основных стоматологических заболеваний. Поэтому профессиональной задачей стоматологов должна стать необходимость грамотно мотивировать пациентов (особенно впервые обратившихся в стоматологическую клинику) на соблюдение тщательной гигиены полости рта с использованием профилактических средств.

Литература

1. Кузьмина Э.М. Критерии оценки состояния полости рта и эффективности различных средств профилактики стоматологических заболеваний. Метод. рекоменд. // Э.М.Кузьмина. – М.: ММСИ, 1996. – 36 с.
2. Кузьмина Э.М. Профилактика стоматологических заболеваний у беременных женщин и детей раннего возраста. – М., ММСИ. 1999. – 36с.
3. Кузьмина Э.М. Фториды в клинической стоматологии / Э.М.Кузьмина, Т.А.Смирнова // М.: МГМСУ, 2001. – 32 с.
4. Боровский Е.В. Кариез зубов // М.: Медицина, 2001. – 176 с.
5. Кузьмина Э.М. Профилактика стоматологических заболеваний. Учебное пособие / Э.М.Кузьмина // Изд-во «Поли Медиа Пресс», 2003. – 216 с.
6. Улитовский С.Б. Энциклопедия профилактической стоматологии. – СПб, 2004. – 184 с.
7. Орехова Л.Ю. Стоматология профилактическая. – М., 2005. – 272 с.
8. Леонтьев В.К. Профилактика стоматологических заболеваний // В.К.Леонтьев, Г.Н.Пахомов. – М., 2006. – 416 с.
9. Руководство по профессиональной гигиене полости рта (Antonella Tani Botticelli), 2013.

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВТРАТ ВНАСЛІДОК НИЗЬКОЇ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ

Іванна В. Мельничук, Сергій А. Побігун

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,

м. Івано-Франківськ, Україна

iva99-84@mail.ru

Проблема забезпечення якісною питною водою є серйозною економічною проблемою і останнім часом проявляється і загострюється в

кількох аспектах. По-перше зростають витрати на очистку води. По-друге, в населених пунктах споживається неякісна вода, наслідком чого є ріст захворюваності і відповідно необхідні додаткові кошти на лікування. По-третє, через неякісну воду знижується працездатність і продуктивність праці працездатного населення. По-четверте, ряд високоточних галузей не можуть працювати без чистої води (виготовлення різних мікросхем, в оптиці, фармації, медицині, тощо).

Причиною низького рівня якості води в першу чергу є застарілі методи дезінфекції води (застосування на станціях водопідготовки хімреагентів та активного хлору), які крім знезараження води призводять до утворення небезпечних речовин.

Згадані проблеми на сьогодні носять системний характер і потребують комплексного дослідження.

Зі складом питної води часто пов'язують ендемії зоба – хвороби, яка супроводжується збільшенням щитовидної залози. Тривалий час її етіологія залишалася невідомою, хоча для лікування цієї хвороби здавна успішно застосовували морські водорості і сіль. Так, при відсутності достатньої кількості йоду у воді і їжі порушуються нормальний розвиток і функції щитовидної залози, виникає ендемічний зоб. Він тісно пов'язаний з порушенням синтезу тиреоїдних гормонів, пригніченням тиреотропної функції гіпофіза і секреторної активності щитовидної залози. У важких випадках і без лікування розвивається симптомокомплекс, подібний гіпотиреозу, з відставанням у фізичному і розумовому розвитку, кретинізмом [1].

Низький вміст йоду у питній воді і продуктах харчування є безпосередньою причиною захворюваності населення ендемічним зобом.

Медико-соціальне і економічне значення йодного дефіциту полягає у значних втратах інтелектуального, освітнього та професійного потенціалу нації. Розрахунки економічних втрат для багатьох країн, внаслідок зниження продуктивності праці через йодну недостатність, становлять сотні мільйонів, а то й мільярди доларів або євро. Вченими Академії медичних наук України разом з фахівцями Сполучених Штатів Америки прораховані економічні наслідки цього для України: вона втрачає щонайменше 350 млн. грн. За нашими підрахунками за цією методикою для Івано-Франківська втрати складуть приблизно 2 млн. грн.

Разом із тим інвестування в програму профілактики дефіциту йоду дозволить зменшити витрати бюджетних коштів до 80% (280 млн. грн.).

Співвідношення користі від ліквідації йододефіциту у населення у вигляді збільшення доходів від зростання економічної продуктивності до витрат на ліквідацію йододефіциту складає 38,9. Кожна гривня, вкладена у вирішення проблеми йододефіциту, дасть державі від 19 до 63 грн. прибутку [2].

Для визначення ступеня впливу та тісноти зв'язку окремих факторів на рівень захворюваності на дифузний зоб 1 степені використано метод кореляційно-регресійного аналізу.

У результаті логічного аналізу у якості незалежних змінних відібрано 13 показників, з яких найвагоміший вплив мали вміст йоду, мкг/л, скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти по містах та районах.

На основі отриманих параметрів моделі зроблено достовірні висновки: при збільшенні X_1 (вміст йоду, мкг/л) на одиницю величина рівень захворюваності зменшиться на 157,5 (випадків на 100 тис. населення) при незмінних інших детермінантах; при зменшенні X_{10} (скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти по містах та районах) на одиницю величина захворюваності зменшиться на 1,88(випадків на 100тис.населення); при середньому значенні вмісту йоду на рівні 1,78 і значенні $X_{10}=0$ можна досягнути рівня захворюваності $Y=866,11$ (випадків на 100тис.населення).

Інформація для кореляційно-регресійного аналізу була відібрана на основі статистичних даних лікувальних закладів Івано-Франківської області за 2014 р. в розрізі районів області. Для проведення розрахунків використано можливості програмного забезпечення Microsoft Excel.

Для оцінки достовірності відібраної для аналізу інформації проаналізовано статистичні характеристики незалежних змінних, такі як: часткові коефіцієнти кореляції, розмах варіації, стандартне відхилення.

Отже, кінцева економетрична модель матиме наступний вигляд:

$$Y=1146,46-157,5*X_1+1,88*X_{10} \quad (1)$$

Для перевірки на адекватність порівняємо знайдене значення критерію Фішера, яке рівне 10,58 з табличним (взяте з таблиць при ймовірності $P=0,95$ та ступенях вільності 2 і 14), яке рівне 3,95. Розраховане значення є більше за табличне, отже дана економіко-математична модель вважається адекватною.

Отже, на основі кореляційно-регресійного аналізу виявлено взаємозв'язок між результуючим показником – рівнем захворюваності на

дифузійний зоб та відібраними в результаті логічного аналізу незалежних змінних вміст йоду, мкг/л і скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти по містах та районах, млн. м³.

В подальших дослідженнях доцільно провести оцінку та аналіз безпосередньо економічних втрат від інших захворювань, які виникають внаслідок захворюваності на ендемічний зоб.

Література

1. Ендемічне значення води [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mediclab.com.ua/index.php?newsid=13166>.

2. Кравченко В.І. Йододефіцит – актуальна проблема для України /В.І. Кравченко/ Еженедельник 2000. – 2011. – №36 (572) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://2000.net.ua/2000/aspekty/zdorove/75390>.

ПРИМУСОВЕ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У СУДОВОМУ ПОРЯДКУ ОСОБАМ, ЯКІ ХВОРІЮТЬ НА СОЦІАЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

Оксана С. Погребняк

Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків,

Україна

pogrebnyakoksana@mail.ru

Соціально-небезпечні захворювання є однією із найгостріших проблем сучасного світового співтовариства. Актуальність вирішення низки правових проблем, що виникають при примусовому наданні медичної допомоги в примусовому порядку, пояснюється тим, що поряд з наданням медичної допомоги до особи застосовуються заходи примусу з метою попередження розповсюдження інфекційних захворювань, а також попередження вчинення небезпечних дій зі сторони осіб, які страждають на соціально-небезпечні захворювання, які обмежують основні права людини. Саме тому в умовах формування ефективно діючого законодавства, що має забезпечувати реальне додержання прав і свобод людини й громадянина, є актуальним питання судового захисту законних інтересів фізичних осіб при примусовому наданні медичної допомоги.

Аналіз законодавства України у сфері охорони здоров'я свідчить про цілеспрямовану державну політику протидії соціально-небезпечним захворюванням. Однак залишаються деякі невирішені питання у законодавчій базі, що потребують свого розв'язання.

На сьогоднішній день в законодавстві України не розроблена процедура судового розгляду справ про надання медичної допомоги в примусовому порядку особам, які хворіють на соціально небезпечні захворювання (СНІД, венеричні захворювання, лепра, наркоманія, алкоголізм). За межами наукового дослідження залишились питання визначення кола осіб, які можуть звернутись з заявою до суду про надання медичної допомоги в примусовому порядку.

В законодавстві не визначені критерії, які вказують в яких випадках суд має право направити особу до лікувального закладу для надання їй медичної допомоги в примусовому порядку.

Існує реальна необхідність вироблення єдиної процедури судового розгляду справ про надання медичної допомоги в примусовому порядку для соціально небезпечних захворювань (наркоманія, алкоголізм, СНІД, венеричні захворювання, лепра). Справи про надання медичної допомоги в примусовому порядку належать до окремого провадження цивільного судочинства, оскільки в них відсутній спір про право, суб'єкти даних правовідносин є рівними, об'єктом судового захисту є законні інтереси, які не опосередковані суб'єктивним правом. Умовами надання медичної допомоги в примусовому порядку є наявність в особи соціально-небезпечного захворювання, передбаченого в законодавстві; особа внаслідок даного захворювання наражає на небезпеку зараження хворобою інших осіб або її поведінка є небезпечною для суспільства; відсутня згода хворої особи на добровільне лікування.

Вважаємо обґрунтованим необхідність розширення кола осіб, які можуть подати заяву про надання особі медичної допомоги у примусовому порядку, шляхом надання такого права членам сім'ї, органам соціального захисту населення чи органам поліції. Загальний предмет доказування у справах про надання медичної допомоги в примусовому порядку включає в себе такі елементи: медичний критерій (наявність соціально-небезпечного захворювання), юридичний критерій (невиконання або ухилення від виконання обов'язку проходження відповідного курсу лікування), причинний зв'язок між наявною хворобою та відповідною поведінкою особи. Питання, пов'язані із правовим регулюванням надання медичної допомоги в примусовому порядку в Україні, потребують подальшого глибокого теоретичного дослідження, належного законодавчого забезпечення з метою встановлення балансу інтересів фізичної особи та суспільства.

ПРОБЛЕМА КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТИ У ПОДРОСТКОВ

Юлия В. Саута

Бердянский медицинский колледж, г. Бердянск, Украина

yul-saut@mail.ru

В современном мире существует довольно много средств, форм и способов общения. Среди них глобальная компьютерная сеть – Интернет, где люди общаются, делятся какой-либо информацией, знакомятся. Следует заметить, что Интернет развивается довольно стремительно, превращаясь из большой игрушки для отдельных интеллектуалов в источник всевозможной полезной информации для всех, а также является основной формой виртуального общения. Сейчас становится все сложнее не попасть в "сеть" и не приобрести компьютерную зависимость.

Компьютерная зависимость у подростков – это актуальная проблема в современном обществе, приводящая уже не раз к трагическим финалам. Большое количество социальных сетей, различных игр приводит к тому, что подросток превращается в психологически зависимого от создаваемого перед ним компьютерного мира. Он проживает свою реальную жизнь в «ином» мире, где все подчиняется его личным правилам и законам. В группу риска относят детей от 11 до 18 лет. В этот период нервная система еще нестабильна, неустойчива, легко поддается влиянию.

Таким образом, компьютерная зависимость у подростков – это патологическое пристрастие к компьютеру с максимальным времяпровождением за ним.

Впервые об этой зависимости заговорили некоторые специалисты еще в 80-х годах прошлого столетия, но многие так и не захотели признать этот диагноз. Но эту проблему современного общества игнорировать нельзя, с каждым годом она все более очевидна, так как в эпоху бурного развития информационных технологий компьютер воспринимается как неотъемлемая часть нашей жизни. Большинство современных детей не представляют себе без него ни учебу, ни досуг. Компьютерная зависимость у подростков обнаруживает себя в нескольких видах: игромания и интернет-зависимость. В настоящий момент лечение компьютерной зависимости должным образом даже не разработано и с этим пугающим явлением многие родители остаются один на один.

Выделяют несколько причин возникновения компьютерного пристрастия. Компьютер является мощнейшим инструментом для обработки и хранения информации и поэтому эта особенность приобретает привлекательное для многих личностей значение. Но компьютерная зависимость у взрослых людей не способна сравниться с той катастрофой, которая возникает у подростков, нуждающихся в специфическом лечении от данного состояния. Для подростка, как для мыслящей личности, большое значение приобретает доступ к информации.

Родители, дав неограниченный доступ к компьютеру, в первое время радуются, когда ребенок всегда находится дома, спокойно сидит, не мешает заниматься своими делами. Казалось бы, в этом нет ничего плохого – ведь чем раньше человек познает основы работы с компьютером, тем будет лучше. Однако результаты исследований свидетельствуют об обратном. Появилось новое заболевание – компьютерной зависимости. Это связывают с тем, что подростковая психика еще не сформировалась и является очень уязвимой. Психологи бьют тревогу: компьютерные игры вызывают зависимость, являющуюся аналогом наркотической. В настоящее время компьютер в жизни подростка занимает первое место по значимости.

Как подростка отучить от компьютера или хотя бы отвлечь? Это интересует многих родителей. Взрослым необходимо рассказывать детям о своих переживаниях, но, не используя запреты, читая морали и устраивая скандалы. Такие методы действенны относительно десятилетних детей, но не шестнадцатилетних подростков.

Среди основных признаков компьютерной зависимости у подростков можно выделить следующие.

1. У ребенка быстро меняется настроение, восприятие окружающего мира, распорядок дня. Компьютерные игры заменяют еду и сон, реальное общение с товарищами. Появляется быстрая утомляемость, раздражительность, замкнутость, скрытность, агрессивность.

2. Физические симптомы у страдающих подростков от пристрастия к компьютеру – головная боль, сухость в глазах, боль в спине, уменьшение веса, изменение режима сна.

Что привлекает подростков в виртуальной игре? Онлайн-игры дают детям ощущение соревновательного эффекта, который формирует азарт. Таким образом, формируется у детей пристрастие к компьютеру, особенно быстро это происходит, если в виртуальной игре подросток успешен, а в

реальной жизни нет. Виртуальные современные игры сделаны так качественно, что у личности с низким уровнем критичности стирается грань между ее имитацией и реальностью.

Проблема компьютерной зависимости у подростков предстает в виде агрессии, которая возникает в процессе игр. В случае, если у ребенка что-то не выходит, то возникает буря эмоций, дестабилизируется, а также расшатывается психика. Весь негатив подросток переносит в реальный мир. Проблема виртуального общения проявляет себя также в том, что подростковая личность сильно разочаровывается в реальной жизни, в которой не все так просто, а общаясь с компьютером, у подростка рано или поздно все начинает получаться.

В связи с тем, что пристрастие к компьютеру негативно влияет на детскую психику, ее относят к серьезной опасности. Если вовремя эти процессы не остановить, то впоследствии появится масса проблем, которые устранять придется при помощи психотерапевта.

Родителям необходимо понять, что избавить ребенка навсегда от компьютера не удастся. Впоследствии знание компьютера сыграет положительную роль: ребенок будет более успешно учиться, но все же снижать влияние компьютера необходимо. Следует беседовать на тему небезопасности долгого сидения за монитором.

Необходимо параллельно с компьютером увлечь ребенка другими занятиями: спорт, творчество, путешествия. Следует ограничивать использование ребенком интернета и установить временные ограничения.

Лечение компьютерной зависимости у подростка – достаточно долгий и трудный процесс, требующий участия самого ребенка и родителей. Многие родители сомневаются в необходимости лечения. Зависимость опасна тем, что подростки данного возрастного периода (14-16 лет) пребывают на самом сложном этапе своего развития, который может стать причиной возникновения в дальнейшем различных психологических проблем. Вместо этого подросток просиживает все время за компьютером, когда он должен начинать строить свои первые отношения с противоположным полом, ставить осмысленные цели перед собой, искать в обществе свое место. Самым верным решением при компьютерной зависимости будет обращение за помощью к специалистам, которые дадут ценные рекомендации и начнут эффективное лечение. Лечение данного состояния основано на опыте терапии зависимостей.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЕЙ КЛІТИННИХ АВТОМАТІВ У МЕДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Людмила Н. Сергеева, Геннадій Р. Микаєлян

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

sergeeva.ln@zsmu.edu.ua

Проведення клінічних досліджень з урахуванням сучасних вимог доказової медицини неможливе без застосування методів математичного моделювання. Особливий науковий інтерес привертають дослідження процесів, які відбуваються на клітинному рівні, тому перспективним є застосування класу моделей, що базуються на методології клітинних автоматів (КА) [1].

КА – це дискретна математична модель, в якій формалізується множина об'єктів – клітин, які мають визначену локалізацію у двовимірному або трьохвимірному просторі та можуть знаходитись в одному із скінченної множини станів. Перехід клітин з поточного стану в наступний відбувається в дискретні моменти часу за правилами, що є залежністю від поточного стану самої клітини та її найближчих сусідів. КА успішно застосовувались до моделювання динамічних процесів у живих організмах на клітинному рівні, зокрема до моделювання росту пухлин [2]. Однак моделі КА мають цілий ряд обмежень та не враховують особливості саме динаміки клітин у живому організмі.

Багатьма дослідниками здійснювались спроби побудувати моделі, які є узагальненням КА, наприклад, клітинні нейронні мережі [3], або клітинні мережі із змінною структурою зв'язків. Проте всі ці моделі враховували лише стан і взаємодію клітин між собою, нехтуючи наявністю та впливом зовнішнього середовища. В роботах Сергеевої Л.Н. було запропоновано новий клас моделей – клітинні мережі з опосередкованою взаємодією (КМОВ) [4], відмінною особливістю яких була наявність зовнішнього по відношенню до клітин середовища, причому взаємодія клітин відбувалася лише з цим середовищем. В результаті взаємодії змінювався стан як клітин, так і середовища, що в свою чергу впливало на інші клітини незалежно від їх розташування. Такий опосередкований тип взаємодії відповідає особливостям функціонування багатоагентних економічних систем. Таким чином, паралельно розвивались два класи моделей – КА, в яких враховано лише безпосередню взаємодію клітин, та КМОВ, де

взаємодія присутня тільки між клітиною та зовнішнім середовищем.

Взаємодія клітин в живому організмі характеризується складними процесами, які поєднують два вищезазначених способи взаємодії, тому для їх імітаційного моделювання необхідно будувати моделі узагальнених клітинних автоматів, які міститимуть формалізацію міжклітинного середовища, параметри якого впливатимуть на функції переходу клітин з поточного стану в наступний поряд із станом сусідніх клітин. При цьому не варто зберігати повну дискретність моделі, оскільки параметри зовнішнього середовища можуть змінюватись неперервно в часі.

Перспективним є також застосування методів нечіткої математики для формалізації правил взаємодії, оскільки значна кількість експериментальних даних в клінічних дослідженнях носить якісний характер. Авторами планується розробка формалізації узагальненого клітинного автомату та його апробація для моделювання динамічних процесів утворення, росту та відповіді на лікувальні заходи пухлин, зокрема для пошуку шляхів їх ранньої діагностики.

Література

1. Schiff J. L. Cellular automata: a discrete view of the world / J. L. Schiff // A John Wiley&Sons inc, Publication. University of Auckland. – 2008. – 279 p.
2. Boondirek A. A Review of Cellular Automata Models of Tumor Growth / A.Boondirek, W. Triampo, N. Nuttavut // International Mathematical Forum. – 5. – 2010. - № 61. – P. 3023 – 3029.
3. Chua L.O. Cellular Neural Networks. Theory / L.O. Chua, L. Yang // IEEE Transactions on Circuits and Systems. – 1988. – Vol. 35, № 10. – P. 1257-1272.
4. Сергеева Л.Н. Клеточные сети с опосредованным взаимодействием в микроэкономическом моделировании/ Л.Н. Сергеева // Искусственный интеллект. - 1999. - №2. – С. 398-406.

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Олексій А. Стасенко

Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький, Україна

Stasenkool@i.ua

На сучасному етапі свого розвитку українське суспільство постало перед необхідністю збереження здоров'я нації. До засобів реалізації цього важливого завдання слід віднести активне пропагування цінності здоров'я

в суспільстві, виховання культури здоров'я та формування здорового способу життя його громадян [1].

Важливою складовою частиною здорового способу життя є рухова активність. Рухова активність є не тільки засобом здійснення рухової функції, але й має і загальнобіологічне значення. Виявляючи тонізуючу дію на центральну нервову систему, вона сприяє більш досконалому й “економічному” пристосуванню організму до навколишнього середовища. Зміна функціонального стану центральної нервової системи (зниження тону) в умовах гіпокінезії – одна з основних причин зниження адаптаційних можливостей організму. В результаті, за обмеженої рухової активності, знижуються захисні механізми до несприятливих впливів навколишнього середовища, розвивається схильність до різних захворювань [3].

Тільки тривале й систематичне застосування фізичних вправ загального й спеціального характеру, постійно збільшувана тренуваність, адекватна функціональним можливостям організму, в кінцевому результаті можуть забезпечити його адаптацію до навантажень і призвести до ліквідації загальних і місцевих порушень, які виникли в результаті захворювання [2].

Під активним руховим режимом розуміють регламентоване за інтенсивністю фізичне навантаження, яке повністю задовольняє біологічну потребу в рухах, відповідає функціональним можливостям нерівномірно розвинених систем організму, який росте, сприяє зміцненню здоров'я дітей та підлітків. Потреба в рухах, підвищена рухова активність є найбільш важливими особливостями дитячого організму.

Потреба дітей в руховій активності задовольняється в умовах режиму школи самостійними, спонтанними рухами лише в обсязі 18-29%. Однак і самостійні рухи поряд з уроками фізичної культури не спроможні повністю задовольнити потребу школярів в рухах. В дні, коли проводиться урок фізкультури, при відсутності інших форм фізичного виховання діти недоотримують близько 40%, а без таких уроків – до 80% рухів. Але якщо вони з тих або інших причин пропускають уроки, не беруть участі в рухливих іграх при інтенсивній розумовій діяльності, то відстають у фізичному розвитку, гірше навчаються, часто хворіють тощо.

Важливим аспектом при вивченні впливу рухової активності на здоров'я є питання про її норму, яка забезпечує належну життєдіяльність всіх систем організму, здатну реагувати на зміну умов навколишнього

середовища. При встановленні норми рухової активності дітей і підлітків необхідно враховувати функціональні можливості організму, стан здоров'я, фізичну працездатність, індивідуальну потребу в м'язовій роботі з урахуванням критичних сенситивних періодів у становленні рухових функцій.

О.О.Гужаловський виділив чотири сенситивних періоди розвитку рухової функції дітей і підлітків: періоди максимальних, субмаксимальних, помірно високих темпів прогресу й уповільненого розвитку рухових якостей.

Згідно з цією концепцією, у тих випадках, коли вибірково спрямовані впливи на ті чи інші фізичні якості школярів збігаються з періодами підвищених темпів їхнього розвитку, то вони не лише досягають більш високих показників, але й довго зберігають досягнутий рівень здоров'я.

О.О. Гужаловський пропонує три рівні нормування рухової активності, які слід враховувати під час навчально-виховного процесу, а саме:

I – фізкультурно-гігієнічний мінімум, який складається із щоденної ранкової гімнастики, загартовувальних процедур і щоденних прогулянок;

II – фізкультурно-загальнопідготовчий мінімум, крім навантажень I рівня, містить у собі 30–60-хвилинний (залежно від віку) активний відпочинок з фізичними вправами на свіжому повітрі;

III – фізкультурно-спортивний оптимум, який доповнює перші два рівні рухової активності з 3–6-годинними заняттями фізичними вправами на тиждень.

Якщо I рівень є умовою збереження здоров'я, II сприяє гармонійному фізичному розвитку, то III рівень слугує запорукою високої фізичної підготовленості.

Недопустимо обмежувати рухову активність школярів тільки уроками фізичної культури. Уроки розглядаються не лише як можливі шляхи реалізації потреби в рухах, а й передусім як збагачення учнів знаннями, вміннями й навичками самостійно виконувати фізичні вправи, виробляти звички й потреби до щоденних занять фізичною культурою й спортом.

За наявності такої потреби й умінь, набутих на уроках, діти в години дозвілля самостійно займаються рухливими іграми, виконують ранкову гімнастику й таким чином отримують необхідний обсяг рухів, потрібне фізичне навантаження.

Література

1. Довга Т. Я. Формування здорового способу життя учнів засобами іміджевої та фізкультурно-оздоровчої діяльності : [навч.-метод. посіб.] / Т.Я.Довга, В.П.Черній. – Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф., 2016. – 184 с.
2. Шерета В. В. Спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота в школі : [навч. посіб.] / В. В. Шерета, В. С. Язловецький. – Кіровоград : Поліграфічне підприємство «Ексклюзив-Систем», 2011. – 352 с.
3. Язловецький В. С. Організація та методика оздоровчої фізичної культури : [навч. посіб.] / В.С.Язловецький, А.Л.Турчак. – Кіровоград: Поліграфічне підприємство «Ексклюзив-Систем», 2010. – 312 с.

ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Ірина В. Сундукова

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна
irina.sharonova.89@mail.ru*

Останнім часом проблема збереження здоров'я у підростаючого покоління є надзвичайно актуальною: зростає кількість школярів з відхиленнями у фізичному і психічному розвитку, в тому числі з проявами гострих психіатричних патологій та соціальної дезадаптованості учнів, постійно знижується рівень їхньої фізичної активності, підвищується захворюваність. У цьому зв'язку зросла прагматична цінність поглядів на формування здорового способу життя та підвищення тілесно-духовної культури молоді.

Здоров'я, за визначенням Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ) – це стан повного фізичного, душевного (духовного) і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад [2]. Національна програма «Діти України» визначає здоров'я як стан найвищого фізичного, психічного, духовного і соціального благополуччя.

Здоров'я має багато ворогів: це і психологічний дискомфорт, і стреси, і негативні почуття. А ще тютюн, алкоголь, наркотики та ін. Говорячи про здоров'я фізичне, соціальне (соціальне благополуччя), психічне (психологічний комфорт), духовне, можна визначити, що стан здоров'я населення – інтегральний індикатор загальносоціального благополуччя країни, відображення рівня і характеру її соціально-економічного розвитку, і, в свою чергу – могутній фактор формування демографічного,

економічного та культурного потенціалів суспільства в контексті його стійкого розвитку [4].

За даними ВООЗ та багатьох дослідників (В.М.Віденський, М.Я.Віленський, В.М.Ільїн, Ю.П.Лисицин, Г.У.Царегородцев), здоров'я зумовлено: на 8-10% – рівнем розвитку медицини, на 15-18% – спадковістю, на 15-20% – соціальними та природними умовами і на 50-55% – способом життя особистості.

Виховання в учнів позитивного ставлення до власного здоров'я та здорового способу життя, значною мірою залежить від характеру їхніх стосунків з батьками, вчителями, однолітками в мікро- і макрооточенні під час занять фізичною культурою.

Здоровий спосіб життя – визначальний чинник забезпечення тривалості активного життя, соціального, біологічного та психічного благополуччя громадян і передбачає оптимальну рухову активність, раціональне харчування, здоровий сон, додержання гігієнічних правил, відмову від тютюнокуріння, вживання наркотиків та зловживання алкоголем [3-5].

Здоровий спосіб життя ґрунтується на певних ідеологічних засадах. По-перше, це ідея пріоритету цінності здоров'я у світоглядній системі цінностей людини, по-друге, сприйняття здоров'я не тільки як стану відсутності захворювання або фізичних вад, а дещо ширше – як стану повного благополуччя. По-третє, це ідея цілісного розуміння здоров'я як феномена, що невід'ємно поєднує його чотири сфери – фізичну, психічну, соціальну і духовну. Крім того, це ідея так званого перерозподілу відповідальності. Мається на увазі, що контроль способу життя має здійснюватись і державою, і громадою (суспільством), і самою людиною. Людина сама себе наділяє певною відповідальністю щодо контролю власного життя, бере на себе особисту відповідальність за дії, рішення та їх наслідки [6].

Встановлено, що важливою педагогічною умовою успішного процесу виховання ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я є вирішення проблеми диференціації, що полягає в необхідності індивідуальної роботи з учнями, особливо коли це стосується додаткових фізичних навантажень під час гурткових, секційних та самостійних занять. Диференціація учнів за рівнем фізичної підготовленості з урахуванням функціональних показників має бути одним з принципів організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи в школі [1].

На виховання позитивного ставлення учнів до власного здоров'я та звички до здорового способу життя великою мірою впливає динамізм, притаманний сучасній цивілізації. Він потребує нових поглядів на теорію і методику фізичного виховання та заняття спортом, які мають розвиватися, змінюватися і перебудовуватися відповідно до соціальних, духовних і культурних запитів учнівської молоді. Їх розвиток має відповідати сучасним вимогам педагогічної науки та практики. Такі умови сприятимуть формуванню всебічно розвиненої особистості з високими духовними і фізичними здібностями як домінуючими і вирішальними у розвитку ціннісної системи молодої людини.

Таким чином, виховання ціннісного ставлення учнів до власного здоров'я та здорового способу життя має бути побудоване на утвердженні ідеалу і норм здорового, гармонійного та щасливого життя; усвідомлення молодими людьми шкоди наркотичного, токсичного, алкогольно-нікотинного отруєння організму.

Також необхідно сформувати звичку до занять фізичною культурою і спортом у режимі дня, що складається з таких етапів:

- а) виникнення інтересу до занять фізичною культурою і спортом;
- б) поява бажання щоденно займатися фізичними вправами;
- в) відчуття внутрішньої потреби в повторенні рухових дій, і врешті-решт, поява стійкої позитивної звички до систематичних занять фізичною культурою і спортом.

Література

1. Амосов Н. М. Раздумие о здоровье / Н.М. Амосов. – М.: ФиС, 1977. – 187 с.
2. Большая советская энциклопедия в 30 томах. Т. 9. / Гл. ред. А. М. Прохоров. – М.: Советская энциклопедия, 1972. – 624 с.
3. Кузьменко В. Ю. Становлення та розвиток поняття «здоровий спосіб життя» / В.Ю. Кузьменко // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: 36. наук, праць. Книга 1. – К. – 2000. – С. 117-124.
4. Оржеховська В.М. Духовність і здоров'я / Навч.-метод, посібник. – К.: ПП Медиана, 2004. – 168 с.
5. Оржеховська В. М. Педагогіка здорового способу життя /В.М. Оржеховська // Основи здоров'я та фізична культура. – № 4. – 2007. – С. 20-22.
6. Піндер Л. Новий погляд на структуру: Вивчення становища щодо розвитку політики пропагування здоров'я в Канаді / Л. Піндер // Пропагування здоров'я: Т. 3. – 1988. – С. 205-212.

СИНДРОМ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ВЫГОРАНИЯ ПЕДАГОГОВ

Сергей А. Урлов

Российско-украинское научно-производственное предприятие «Агринол»,

г. Бердянск, Украина

sergei.urlov@yandex.ua

Одной из серьезных проблем современной системы образования является эмоциональное выгорание педагогов, которому подвержены чаще всего люди старше 35–40 лет. У людей заметно снижается энтузиазм в работе, пропадает блеск в глазах, нарастает негативизм и усталость.

Синдром эмоционального выгорания – это состояние истощения человека по различным уровням: умственному, психоэмоциональному, физическому. Синдром может развиваться вследствие хронического стресса, возникающего, в основном, в трудовой сфере.

Из всех профессий педагоги состоят в группе риска эмоционального выгорания в первых рядах. Поэтому очень важно выявить симптомы синдрома выгорания на первых стадиях развития.

Трудовая деятельность, ограниченная уроком, педагогическая нагрузка, обусловленная расписанием, как и ответственность перед руководством, являются провокаторами возникновения нервных стрессов. Головная боль, бессонница, резкое увеличение или понижение веса, сонливость в течении дня – все это способствует эмоциональному выгоранию педагога.

Следующей составляющей синдрома эмоционального выгорания является деперсонализация, то есть бесчувственное отношение к ученикам, иногда граничащее с агрессивностью, безразличие, формальность, нежелание проникнуться проблемами детей.

При развитии синдрома эмоционального выгорания педагогов большую роль играют как внешние, так и внутренние факторы. Внешние факторы – это высокая ответственность за учебный процесс, недостаток оборудования, психологическая атмосфера, особенно, если в классе есть дети с трудным характером или задержкой психического развития. Внутренние факторы – эмоциональная отдача, дезориентация личности.

При ярко выраженном синдроме эмоционального выгорания прослеживается негативная манера поведения, в основном к руководству

учебного заведения. Подозрительность и недоверие к окружающим, гнев и обида на весь свет.

По мнению психологов, причиной синдрома эмоционального выгорания является долговременная стрессовая реакция, возникающая вследствие продолжительных профессиональных стрессов средней интенсивности. Определенные личностные характеристики можно назвать факторами риска в плане появления педагогического эмоционального выгорания. Важнейшим фактором можно назвать сниженное чувство собственного достоинства. Поэтому для таких людей стрессогенными являются ситуации социального сравнения. Внешне это проявляется как неудовлетворенность своим статусом, плохо скрываемое раздражение (вплоть до зависти) в адрес людей, более социально успешных. Их достижения трактуются как случайные. Во многом из сниженного самоуважения вытекают трудоголизм, высокая мотивация успеха вплоть до перфекционизма, стремление все и всегда сделать очень хорошо, желательно лучше всех. Еще одна особенность эмоционального выгорания педагогов – это склонность к интроверсии, направленность интересов на свой внутренний мир. Внешне это проявляется как эмоциональная закрытость, формализация контактов. Первыми симптомами синдрома эмоционального выгорания могут быть частые головные боли, общая усталость, физическое истощение, бессонница. Нарушаются внимание и память. В период депрессии проявляются неуверенность в себе, неудовлетворенность окружающими, истерика.

Большое значение имеют эмоциональные симптомы. Иногда это недостаток или чрезмерное сдерживание эмоций, уход в себя, пессимизм, чувство одиночества. Или же наоборот, раздражительность и агрессивность, истерики, неспособность сосредоточиться. Появляется ощущение, что работа невыполнима, бесполезна.

Существуют и социальные симптомы синдрома эмоционального выгорания. Не хватает времени и желания заняться интересным делом после работы. Ограничение контактов, чувство непонимания другими, ощущение недостатка внимания со стороны близких.

Одних внутренних предпосылок бывает недостаточно, чтобы вызвать эмоциональное выгорание педагогов. К этому должны подключиться внешние факторы, связанные с организацией работы и социально-культурными условиями общества. Один из них – это неэффективный стиль руководства: либо излишне жесткий «мужской», либо излишне

мягкий «женский», нередко нечеткий и неуправляемо эмоциональный. Второй момент – это отсутствие сплоченного социального окружения, которое могло бы оказать поддержку, способствовать усилению «Я» человека за счет присоединения к сильному «Мы» и таким образом снизить риск эмоционального выгорания. Но нельзя не учитывать и влияние социально-культурных факторов. Уровень эмоционального выгорания у людей всегда повышается в ситуациях социально-экономической нестабильности, что и происходит на данный момент в Украине.

Стратегия оказания помощи педагогам, испытывающим синдром эмоционального выгорания, включает несколько этапов.

Первый этап – информирование педагогов о том, что такая проблема существует и вызвана она объективными причинами – работой в сфере «человек–человек». Вторым этапом для педагогов стоит осознать и принять свой перфекционизм, то есть страх сделать ошибку, не достигнуть обязательного успеха. Однако этому должна предшествовать подготовка, мотивирующая их к этому. В качестве подготовки стоит провести беседу о взаимосвязи эмоционального благополучия и психосоматики. Третий этап – необходимо посвятить накоплению ресурсов для изменения. Он должен быть долговременным и возможен только в том случае, если администрация образовательного учреждения осознает его необходимость, предоставит для него условия и сама будет в этом участвовать. Основными здесь должны стать административные воздействия и, прежде всего, организация системы публичного поощрения педагогов. Должна проводиться большая работа по сплочению коллектива, причем желательно, чтобы это позволяло педагогам выйти из привычной роли: например, участие в спортивном празднике, совместная поездка на природу, в театр.

Только когда в коллективе установится атмосфера безопасности, психологам можно включаться и предлагать педагогам участие в тренингах.

